Liber Numeri.

Hebraice *Vaiedabber.*

Skaitlių Knyga.

Ebraiškai *Vaij^edabber.*

I. Izraėlitų kelionė tyruose iki išėjusios iš Aigypto kartos atmetimui. 1. Tautos sutvarkymas prieš kelionę. a) Suskaitymas kareivių kiekvienoje giminėje.

Caput I. [1] Locutusque est Do-
minus ad Moysen in deserto Si-
nai in tabernaculo fœderis, pri-
ma die mensis secundi, anno al-
tero egressionis eorum ex Ægyp-
to, dicens: [2] Tollite summam
universæ congregationis filiorum
Israel per cognationes et domos
suas, et nomina singulorum, quid-
quid sexus est masculini [3] a vi-
gesimo anno et supra, omnium
virorum fortium ex Israel, et
numerabitis eos per turmas su-

1. perskyrimas. [1] Antrais Iz-
raėlitų išėjimo iš Aigypto me-
tais, pirmą antrojo mėnesio die-
ną Viešpats kalbėjo Mozei Si-
najaus tyrumoje, liudijimo šė-
troje ir tarė: [2] Padarykite są-
skaitą viso Izraėlio sunų susi-
rinkimo pagal jų gimines ir šei-
mynas, suskaitydami įvardžiai
visus, kiek tik yra vyriškosios
lyties, [3] turinčių dvidešimt me-
tų ir daugiaus, visus stiprius
vyrus Izraėlyje; ir suskaitysita

Kuomet sandora tarp Dievo ir jo išrinktosios tautos jau buvo padaryta, svarbiausioji Įstatymo dalis apskelbta, šventykla pastatyta ir Dievas buvo apsirinkęs buveinę savo tautos tarpe, Izraėlitų pasilikimo tikslas prie Sinajaus kalno buvo pasiektas; jie galėjo keliauti toliaus, kad paveldėtu Žadėtąją žemę. Bet kelionėje, ypač gi laukiamuose susirėmimuose su nepriėteliais buvo reikalingas geras visos tautos sutvarkymas. To sutvarkymo aprašymu prasideda pirmoji Skaitlių (vz. aug. 63 - 65 pusl.) knygos dalis, kuri apima Izraėlitų istoriją lig išėjusios iš Aigypto kartos atmetimui (1, 1—14, 45).

1, 1 - 54. Viešpačiui liepiant, Mozė ir Aaronas su Izraėlio kunigaikščių pagalba suskaito dvylikos giminių vyriškius, turėjusius dvidešimt metų ir vyresnius, galėjusius nešioti ginklus ir eiti karėn. Iš to skaitliaus išimami Lėvitai kaipo paskirti šventyklai ir jos rakandams nešti. Nurodoma dar jų vieta viduryje kitų giminių aplink šėtrą.

(1, 1) *Antrais...* Izraėlitai buvo atėję į Sinajaus tyrumą trečiame mėnesyje po išėjimo iš Aigypto (vz. Iš. 19, 1); šėtra buvo pastatyta pirmą dieną antrųjų metų (vz. Iš. 40, 2. 15); taigi visi atsitikimai, užrašyti Kunigų knygoje, įvyko vienu mėnesiu. — (2) *Pagal jų gimines...* Kiekvieno iš dvylikos Jokubo sunų ainija dalinosi į mažesnes gimines (ebr. *mišpachoth*), tos giminės buvo sudėtos iš atskirų šeimynų arba namų (ebr. *beth'aboth*). Pig. Iš. 6, 14. Kiekvienoje šeimynoje reikėjo suskaityti atskiri vyriškiai įvardžiai (ebr. *bemispar šemoth*), arba p a g a l j ų g a l v a s (ebr. *l^egulg^elotham*). — (3) *Stiprius vyrus.* Ebr. *joce' caba'*, t i n k a n č i u s e i t i k a r ė n. Todėl iškaršę seniai ir visi liguisti, kurie negalėjo nešioti ginklų, nebuvo įtraukiami sąrašan. — *Izraėlyje.* Surašyti buvo tik Izraėlitai; taigi svetimtaučių nepriimta išrinktosios tautos

as, tu et Aaron. 4 Eruntque vo-
biscum principes tribuum ac do-
morum in cognationibus suis, 5
quorum ista sunt nomina: De
Ruben, Elisur filius Sedeur: 6
de Simeon, Salamiel filius Su-
risaddai: 7 de Juda, Nahasson,
filius Aminadab: 8 de Issachar,
Nathanael filius Suar: 9 de Za-
bulon, Eliab filius Helon. 10 Fi-
liorum autem Joseph, de Eph-
raim, Elisama filius Ammiud: de
Manasse, Gamaliel filius Phadas-
sur: 11 de Benjamin, Abidan fi-
lius Gedeonis: 12 de Dan, Ahie-
zer filius Ammisaddai: 13 de Aser,
Phegiel filius Ochran: 14 de Gad,
Eliasaph filius Duel: 15 de Neph-
thali, Ahira filius Enan.

16 Hi nobilissimi principes mul-
titudinis per tribus et cognatio-
nes suas, et capita exercitus Is-
rael: 17 quos tulerunt Moyses
et Aaron cum omni vulgi mul-
titudine: 18 et congregaverunt
primo die mensis secundi, re-
censentes eos per cognationes,
et domos, ac familias, et capita,
et nomina singulorum a vigesi-
mo anno et supra, 19 sicut præ-
ceperat Dominus Moysi. Nume-
ratique sunt in deserto Sinai.

20 De Ruben primogenito Is-
rael per generationes et famili-

juos jų buriais tu ir Aaronas. 4
Ir su judum bus tie, kurie yra
savo šeimynose giminių ir namų
kunigaikščiai. 5 Jų vardai yra
šitie: Iš Rubeno Sedeuro sunus
Elisuras; 6 iš Simeono Surisada-
jo sunus Salamiėlis; 7 iš Judo
Aminadabo sunus Naasonas; 8 iš
Isakaro Suaro sunus Natanaėlis;
9 iš Zabulono Helono sunus Elia-
bas; 10 iš dviejų gi Juozapo su-
nų, iš Efraimo Amiudo sunus
Elisama, iš Manaso Padasuro su-
nus Gamaliėlis; 11 iš Benjamino
Gedeono sunus Abidanas; 12 iš
Dano Amisadajo sunus Ahiėze-
ris; 13 iš Asero Ochrano sunus
Pegiėlis; 14 iš Gado Duėlio su-
nus Eliasafas; 15 iš Neftalio Ena-
no sunus Ahira.

16 Tie yra tautos kunigaikš-
čiai labai augštos kilmės jų gi-
minėse ir šeimynose ir Izraėlio
kariuomenės vadai, 17 kuriuos
Mozė ir Aaronas ėmė su visa
tautos daugybe; 18 ir surinko
pirmą antrojo mėnesio dieną ir
surašė žmones pagal gimines, ir
namus, ir šeimynas, kiekvieną
galvą atskirai ir įvardžiai, visus
turėjusius dvidešimt metų ir
daugiaus, 19 kaip Viešpats buvo
įsakęs Mozei. Ir juos suskaity-
ta Sinajaus tyrumoje.

20 Iš Izraėlio pirmgimio Ru-
beno visų vyriškių, turėjusių

kareivių tarpan. — (**4**) *Ir su judum...* Anot ebr. t.: I r s u j u d u m b u s p o v i e n ą i š k i e k v i e n o s g i m i n ė s: v y r a s - k u n i g a i k š t i s s a v o š e i m y n o s. Mozės ir Aarono padėjėjais buvo paskirta po vieną vyrą iš kiekvienos Izraėlio giminės; kiekvienas gi iš jų jau ir iki tam laikui buvo savo šeimynos viršininku.

(**16**) *Tie yra tautos...* Ebr. šitos eil. tekstą galima išversti taip: „Tokie buvo išrinktieji, savo tėvų giminių kunigaikščiai, Izraėlio tukstančių vadai“. Plg. Iš. 18, 2. — (**18**) *Pirmą antrojo...* Surašinėti pradėta tą pačią dieną, kaip tik buvo gautas Dievo įsakymas; bet kiek laiko užėmė visas surašinėjimo darbas, nepasakyta. — *Ir surašė.* Anot ebr. t.: i r į s i r a š y d i n o.

(**20 - 46**) *Iš Izraėlio...* Visų surašytųjų Izraėlitų skaitlius paduotas toks pat, koks buvo pirm septynių mėnesių, sudedant dovanas šėtrai statyti (vz. Iš. 38, 25); be to atskirų giminių skaitlinės išrodo labai apskritos, nes beveik visur jos susideda iš šimtinių; tos aplinkybės leidžia abejoti,

as ac domos suas, et nomina ca-
pitum singulorum, omne quod
sexus est masculini a vigesimo
anno et supra, procedentium ad
bellum, 21 quadraginta sex mil-
lia quingenti. 22 De filiis Sime-
on per generationes et familias
ac domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina et ca-
pita singulorum, omne quod se-
xus est masculini a vigesimo
anno et supra, procedentium ad
bellum, 23 quinquaginta novem
millia trecenti. 24 De filiis Gad
per generationes et familias ac
domos cognationum suarum re-
censiti sunt per nomina singu-
lorum a viginti annis et supra,
omnes qui ad bella procederent,
25 quadraginta quinque millia
sexcenti quinquaginta. 26 De fi-
liis Juda per generationes et fa-
milias ac domos cognationum
suarum, per nomina singulorum
a vigesimo anno et supra, om-
nes qui poterant ad bella pro-
cedere, 27 recensiti sunt septua-
ginta quatuor millia sexcenti
28 De filiis Issachar, per genera-
tiones et familias ac domos co-
gnationum suarum, per nomina
singulorum a vigesimo anno et
supra, omnes qui ad bella pro-
cederent, 29 recensiti sunt quin-
quaginta quatuor millia quadrin-
genti. 30 De filiis Zabulon per
generationes, et familias, ac do-
mos cognationum suarum recen-
siti sunt per nomina singulorum
a vigesimo anno et supra, omnes
qui poterant ad bella procede-
re, 31 quinquaginta septem mil-
lia quadringenti. 32 De filiis Jo-
seph, filiorum Ephraim per ge-
nerationes, et familias, ac do-

dvidešimt ir daugiaus metų, tin-
kančių eiti karėn, surašyta įvar-
džiai atskyrų vyrų pagal jų kil-
mę, gimines ir namus 21 ketu-
rios dešimtįs šeši tukstančiai
penki šimtai. 22 Iš Simeono su-
nų visų vyriškių, turėjusių dvi-
dešimt ir daugiaus metų, tin-
kančių eiti karėn, surašyta įvar-
džiai atskirų vyrų pagal jų kil-
mę, gimines ir gentystės namus
23 penkios dešimtįs devyni tuk-
stančiai trįs šimtai. 24 Iš Gado
sunų, turėjusių dvidešimt ir dau-
giaus metų, tinkančių eiti karėn,
surašyta įvardžiai atskirų vyrų
pagal kilmę, gimines ir genty-
stės namus 25 keturios dešimtįs
penki tukstančiai šeši šimtai pen-
kios dešimtįs. 26 Iš Judo sunų,
turėjusių dvidešimt ir daugiaus
metų, galėjusių traukti karėn,
pagal jų kilmę, gimines ir gen-
tystės namus atskirų vyrų įvar-
džiai 27 surašyta septynios dę-
šimtįs keturi tukstančiai šeši
šimtai. 28 Iš Isakaro sunų, turė-
jusių dvidešimt ir daugiaus me-
tų, tinkančių eiti karėn, pagal
jų kilmę, gimines ir gentystės
namus atskirų žmonių įvardžiai
29 surašyta penkios dešimtįs ke-
turi tukstančiai keturi šimtai.
30 Iš Zabulono sunų, turėjusių
dvidešimt ir daugiaus metų, ga-
linčių traukti karėn, pagal jų
kilmę, gimines ir gentystės na-
mus surašyta įvardžiai atskirų
vyrų 31 penkios dešimtįs septy-
ni tukstančiai keturi šimtai. 32
Iš dviejų Juozapo sunų, Efrai-
mo vaikų, turėjusių dvidešimt
ir daugiaus metų, galėjusių trauk-

ar jos užsiliko lig musų dienoms nepermainytos (vz. *Hummelauer*. Com. in Numeros, p. 225 ir tol.).

mos cognationum suarum recen-
siti sunt per nomina singulorum
a vigesimo anno et supra, om-
nes qui poterant ad bella proce-
dere, 33 quadraginta millia quin-
genti. 34 Porro filiorum Manas-
se per generationes et familias
ac domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina sin-
gulorum a viginti annis et su-
pra, omnes qui poterant ad bel-
la procedere, 35 triginta duo mil-
lia ducenti. 36 De filiis Benjamin
per generationes et familias ac
domos cognationum suarum re-
censiti sunt nominibus singulo-
rum a vigesimo anno et supra,
omnes qui poterant ad bella pro-
cedere, 37 triginta quinque mil-
lia quadringenti. 38 De filiis Dan
per generationes, et familias ac
domos cognationum suarum re-
censiti sunt nominibus singulo-
rum a vigesimo anno et supra,
omnes qui poterant ad bella pro-
cedere, 39 sexaginta duo millia
septingenti. 40 De filiis Aser per
generationes et familias ac do-
mos cognationum suarum recen-
siti sunt per nomina singulorum
a vigesimo anno et supra, om-
nes qui poterant ad bella pro-
cedere, 41 quadraginta millia et
mille quingenti. 42 De filiis Neph-
thali per generationes et fami-
lias ac domos cognationum su-
arum recensiti sunt nominibus
singulorum a vigesimo anno et
supra, omnes qui poterant ad
bella procedere, 43 quinquaginta
tria millia quadringenti.

44 Hi sunt, quos numerave-
runt Moyses et Aaron, et duo-
decim principes Israel, singulos
per domos cognationum suarum.
45 Fueruntque omnis numerus
filiorum Israel per domos et fa-
milias suas a vigesimo anno et

ti karėn, pagal jų kilmę, gimi-
nes ir gentystės namus surašy-
ta įvardžiai atskirų vyrų 33 ke-
turios dešimtįs tukstančių pen-
ki šimtai. 34 Toliaus Manaso su-
nų, turėjusių dvidešimt ir dau-
giaus metų, galėjusių traukti
karėn, pagal jų kilmę, gimines
ir gentystės namus surašyta įvar-
džiai atskirų vyrų 35 trįs dešim-
tįs du tukstančiu du šimtu. 36
Iš Benjamino sunų, turėjusių
dvidešimt ir daugiaus metų, vi-
sų galėjusių traukti karėn, pa-
gal jų kilmę, gimines ir genty-
stės namus surašyta įvardžiai at-
skirų ypatų 37 trįs dešimtįs pen-
ki tukstančiai keturi šimtai. 38
Iš Dano sunų, turėjusių dvide-
šimt ir daugiaus metų, galėju-
sių traukti karėn, pagal jų kil-
mę, gimines ir gentystės namus
surašyta įvardžiai atskirų žmo-
nių 39 šešios dešimtįs du tuk-
stančiu septyni šimtai. 40 Iš Ase-
ro sunų, visų turėjusių dvide-
šimt ir daugiaus metų, galėju-
sių eiti karėn, pagal jų kilmę,
gimines ir gentystės namus su-
rašyta įvardžiai atskirų vyrų 41
keturios dešimtįs vienas tuk-
stantis penki šimtai. 42 Iš Nefta-
lio sunų, turėjusių dvidešimt ir
daugiaus metų, visų galėjusių
traukti karėn, pagal jų kilmę,
gimines ir gentystės namus su-
rašyta įvardžiai atskirų vyrų 43
penkios dešimtįs trįs tukstan-
čiai keturi šimtai.

44 Tie yra, kuriuos surašė Mo-
zė ir Aaronas ir dvylika Izraė-
lio kunigaikščių, kiekvieną pa-
gal jo gentystės namus. 45 Ir
viso skaitliaus Izraėlio sunų pa-
gal jų namus ir šeimynas, turė-
jusių dvidešimt ir daugiaus me-

supra, qui poterant ad bella pro-
cedere, 46 sexcenta tria millia
virorum quingenti quinquaginta.
47 Levitæ autem in tribu fami-
liarum suarum non sunt nume-
rati cum eis.
48 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens: 49 Tribum Levi
noli numerare, neque pones sum-
mam eorum cum filiis Israel: 50
sed constitue eos super taber-
naculum testimonii et cuncta
vasa ejus, et quidquid ad cere-
monias pertinet. Ipsi portabunt
tabernaculum et omnia utensi-
lia ejus: et erunt in ministerio,
ac per gyrum tabernaculi me-
tabuntur. 51 Cum proficiscendum
fuerit, deponent Levitæ taber-
naculum: cum castrametandum,
erigent: quisquis externorum ac-
cesserit, occidetur. 52 Metabun-
tur autem castra filii Israel unus-
quisque per turmas et cuneos
atque exercitum suum. 53 Porro
Levitæ per gyrum tabernaculi
figent tentoria, ne fiat indigna-
tio super multitudinem filiorum
Israel, et excubabunt in custo-
diis tabernaculi testimonii. 54 Fe-
cerunt ergo filii Israel juxta om-
nia quæ præceperat Dominus
Moysi.

tų, galėjusių traukti karėn, bu-
vo 46 šeši šimtai trįs tukstančiai
penki šimtai penkios dešimtįs.
47 Bet Lėvitai nebuvo tarp jų
surašyti pagal jų giminės šeimy-
nas.
48 Ir Viešpats kalbėjo Mozei
ir tarė: 49 Lėvio giminės nesu-
rašinėk, ir nedėk jų skaitliaus
draug su Izraėlio sunumis; 50
bet paskirk juos prie liudijimo
šėtros ir visų jos rykų ir prie
viso, kas pridera prie šventos
tarnystės. Jie neš šėtrą ir visus
jos prietaisus, ir pildys savo tar-
nystę ir turės stovyklas aplink
šėtrą. 51 Kuomet reikės eiti, Lė-
vitai išardys šėtrą; sustojus sto-
vyklose, jie ją išties. Kas tik iš
svetimųjų prisiartintu, bus už-
muštas. 52 Izraėlio gi sunųs sta-
tys savo stovyklas kiekvienas
savo buryje ir savo kariuome-
nės eilioje. 53 O Lėvitai turės
savo stovyklas aplinkui šėtrą,
kad neateitu ant Izraėlio sunų
daugybės rustybė, ir bus sargy-
boje prie liudijimo šėtros. 54 Iz-
raėlio tat sunųs padarė visa,
kaip Viešpats buvo įsakęs Mo-
zei.

b) Tvarka, užlaikytina stovyklose ir kelionėje.

Caput II. 1 Locutusque est
Dominus ad Moysen et Aaron

2. perskyrimas. 1 Ir Viešpats
kalbėjo Mozei ir Aaronui, tar-

---

(47) *Bet Lėvitai...* Priežastis, kodėl Lėvitų nesurašinėta draug su kitais Izraėlitais, nurodoma žemiaus 50. eil. ir tol. Jie turėjo tarnauti šėtrai ir kunigams.

(51) *Iš svetimųjų:* nepriderančių prie Lėvitų giminės. — **(52)** *Kiekvienas savo buryje...* Anot ebr. t.: kiekvienas savo stovykloje, t. y. savo giminėje, kiekvienas po savo vėliava prie savo burio. — **(53)** *Kad neateitu...* Lėvitai turėjo sergėti, kad kas nors iš kitų Izraėlitų nepasistatytu sau šėtros perdaug arti sandoros šėtros ir ta reikalingos pagarbos stoka neužtrauktu Dievo rustybės ne tik ant savęs, bet ir ant daugelio savo brolių.

2, 1 - 34. Vietos stovyklose dvylikai giminių paskirstomos taip, kad kiekvienoje šėtros pusėje turi buti trįs giminės: į ry-

dicens: 2 Singuli per turmas, si-
gna, atque vexilla, et domos co-
gnationum suarum castrameta-
buntur filii Israel, per gyrum
tabernaculi fœderis.
3 Ad orientem Judas figet ten-
toria per turmas exercitus sui:
eritque princeps filiorum ejus
Nahasson filius Aminadab. 4 Et
omnis de stirpe ejus summa pu-
gnantium, septuaginta quatuor
millia sexcenti. 5 Juxta eum ca-
strametati sunt de tribu Issa-
char, quorum princeps fuit Na-
thanael filius Suar. 6 Et omnis
numerus pugnatorum ejus quin-
quaginta quatuor millia quadrin-
genti. 7 In tribu Zabulon prin-
ceps fuit Eliab filius Helon. 8
Omnis de stirpe ejus exercitus
pugnatorum, quinquaginta se-
ptem millia quadringenti. 9 Uni-
versi qui in castris Judæ annu-
merati sunt, fuerunt centum
octoginta sex millia quadringen-
ti: et per turmas suas primi
egredientur.
10 In castris filiorum Ruben ad
meridianam plagam erit prin-
ceps Elisur filius Sedeur: 11 et
cunctus exercitus pugnatorum

damas: 2 Izraêlio sunųs turės
stovyklas aplinkui sandoros šė-
trą pagal savo giminių namus,
kiekvienas savo buryje, prie ženk-
lo ir vėliavos.
3 Į saulėtekius išties šėtras
Judas savo kariuomenės buriais;
ir jo sunų vadas bus Aminada-
bo sunus Naasonas; 4 ir visų jo
giminės tinkančių eiti karėn
skaitlius septynios dešimtįs ke-
turi tukstančiai šeši šimtai. 5
Šaly jo turės savo stovyklas vi-
si iš Isakaro giminės, kurių va-
das yra Suaro sunus Natanaêlis;
6 ir visų jo kariautojų skaitlius
penkios dešimtįs keturi tukstan-
čiai keturi šimtai. 7 Zabulono
giminėje vadas yra Helono su-
nus Eliabas. 8 Visos iš jo gimi-
nės kariuomenės tinkančių į ka-
rę penkios dešimtįs septyni tuk-
stančiai keturi šimtai. 9 Visų pri-
derančių prie Judo stovyklos
bus šimtas aštuonios dešimtįs
šeši tukstančiai keturi šimtai,
ir jie eis savo buriais pirmieji.
10 Pietiniame šone Sedeuro su-
nus Elisuras bus vadu Rubeno
sunų stovyklose; 11 ir visų jo
kariuomenės kariaujančiųjų, ku-

---

tus Judo, Isakaro ir Zabulono; į pietus Rubeno, Simeono ir Gado; į vakarus Efraimo, Manaso ir Benjamino; į šiaurę Dano, Asero ir Neftalio giminės.

(2, 2) *Pagal savo giminių namus...* Anot ebr. t.: kiekvienas prie savo vėliavos ir prie savo giminės ženklo. Pabaigus surašinėti Izraêlitus, galinčius eiti karėn, įsakoma paskirstyti juos visus į keturias dalis, kurių kiekviena turėjo susidėti iš trijų giminių ir gavo savo atskirą didelę vėliavą (ebr. *degel*). Mažesnės valiavos (ebr. *othoth*) arba kariški ženklai turėjo buti taipogi kiekvienoje giminėje, o rasi ir mažesniuose jų buriuose, „tėvų namuose". Keturioms Izraêlitų dalims skiriama stovyklose vieta iš keturių šėtros pusių, bet ne prie jos pačios, kadangi aplink šėtrą turėjo sustoti kunigai ir Lėvitai. Giminių vadais lieka paskirti tie patis, kurie padėjo Mozei ir Aaronui surašinėti Izraêlitus; be to Judo, Efraimo, Rubeno ir Dano giminių vadai yra draug ir keturių visos kariuomenės dalių vadais.

(3 - 9) *Į saulėtekius.* Sustatant šėtrą, ją visuomet atkreipdavo galu į vakarus; todėl Judo giminės vieta buvo garbingiausi — ties įėjimu į prieangį ir šėtrą. Taipogi kelionėje Judo ainija, vedina Isakaro ir Zabulono giminėmis, ėjo pirmoje vietoje (plg. Prad. 49, 8...); galop ta kariuomenės dalis buvo skaitlingiausi, todėl ir stipriausi. Silpnesnė už Judo, bet stipresnė už kitas Dano kariuomenės dalis ėjo paskutinė. Pačiame viduryje ėjo kunigai ir Lėvitai su šėtra tarp dviejų bent kiek silpnesnių kariuomenės dalių.

ejus qui numerati sunt, quadra-
ginta sex millia quingenti. 12
Juxta eum castrametati sunt de
tribu Simeon: quorum princeps
fuit Salamiel filius Surisaddai.
13 Et cunctus exercitus pugna-
torum ejus, qui numerati sunt,
quinquaginta novem millia tre-
centi. 14 In tribu Gad princeps
fuit Eliasaph filius Duel. 15 Et
cunctus exercitus pugnatorum
ejus, qui numerati sunt, quadra-
ginta quinque millia sexcenti
quinquaginta. 16 Omnes qui re-
censiti sunt in castris Ruben, cen-
tum quinquaginta millia et mil-
le quadringenti quinquaginta per
turmas suas: in secundo loco
proficiscentur.

17 Levabitur autem taberna-
culum testimonii per officia Le-
vitarum et turmas eorum: quo-
modo erigetur, ita et deponetur.
Singuli per loca et ordines suos
proficiscentur.

18 Ad occidentalem plagam
erunt castra filiorum Ephraim,
quorum princeps fuit Elisama
filius Ammiud. 19 Cunctus exer-
citus pugnatorum ejus, qui nu-
merati sunt, quadraginta millia
quingenti. 20 Et cum eis tribus
filiorum Manasse, quorum prin-
ceps fuit Gamaliel filius Pha-
dassur. 21 Cunctusque exercitus
pugnatorum ejus, qui numerati
sunt, triginta duo millia ducen-
ti. 22 In tribu filiorum Benjamin
princeps fuit Abidan filius Ge-
deonis. 23 Et cunctus exercitus
pugnatorum ejus, qui recensiti
sunt, triginta quinque millia
quadringenti. 24 Omnes qui nu-
merati sunt in castris Ephraim,
centum octo millia centum per
turmas suas: tertii proficiscen-
tur.

riuos surašyta, keturios dešim-
tįs šeši tukstančiai penki šimtai.
12 Šaly jo turės stovyklas visi
iš Simeono giminės, kurių vadas
yra Surisadajo sunus Salamiėlis;
13 ir visos jo kariuomenės ka-
riaujančių, kuriuos surašyta, pen-
kios dešimtįs devyni tukstan-
čiai trįs šimtai. 14 Gado giminė-
je vadas yra Duėlio sunus Elia-
safas; 15 ir visų jo kariuomenė-
je kariaujančių, kuriuos surašy-
ta, keturios dešimtįs penki tuk-
stančiai šeši šimtai penkios de-
šimtįs. 16 Visų priderančių prie
Rubeno stovyklos šimtas pen-
kios dešimtįs vienas tukstantis
keturi šimtai penkios dešimtįs,
skaitant jų buriais; jie turės ei-
ti antroje vietoje.

17 Liudijimo gi šėtra bus ne-
šama, pildant Lėvitams jų tar-
nystę ir einant savo buriais.
Kaip ji bus sustatoma, taip bus
ir išardoma. Kiekvienas eis sa-
vo vietoje ir tvarkoje.

18 Į vakarus bus Efraimo su-
nų stovyklos, kurių vadas yra
Amiudo sunus Elisama; 19 o vi-
sų jo kariuomenėje, tinkančių į
karę ir surašytų, keturios de-
šimtįs tukstančių penki šimtai.
20 Ir su jais bus giminė Manaso
sunų, kurių vadas yra Padasuro
sunus Gamaliėlis; 21 ir visų jo
kariuomenėje tinkančių į karę,
kuriuos surašyta, trįs dešimtįs
du tukstančiu du šimtu. 22 Ben-
jamino sunų giminėje vadas bus
Gedeono sunus Abidanas; 23 ir
visų jo kariuomenėje tinkančių
į karę, kuriuos surašyta, trįs de-
šimtįs penki tukstančiai keturi
šimtai. 24 Visų surašytųjų Efrai-
mo stovyklose šimtas aštuoni
tukstančiai vienas šimtas jų bu-
riais. Jie eis trečioje eilicje.

25 Ad aquilonis partem castra-
metati sunt filii Dan: quorum
princeps fuit Ahiezer filius Am-
misaddai. 26 Cunctus exercitus
pugnatorum ejus, qui numerati
sunt, sexaginta duo millia se-
ptingenti. 27 Juxta eum fixere
tentoria de tribu Aser: quorum
princeps fuit Phegiel filius Och-
ran: 28 cunctus exercitus pugna-
torum ejus, qui numerati sunt,
quadraginta millia et mille quin-
genti. 29 De tribu filiorum Neph-
thali princeps fuit Ahira filius
Enan. 30 Cunctus exercitus pu-
gnatorum ejus, quinquaginta tria
millia quadringenti. 31 Omnes
qui numerati sunt in castris Dan,
fuerunt centum quinquaginta se-
ptem millia sexcenti: et novis-
simi proficiscentur.

32 Hic numerus filiorum Is-
rael, per domos cognationum
suarum et turmas divisi exerci-
tus, sexcenta tria millia quin-
genti quinquaginta. 33 Levitæ
autem non sunt numerati inter
filios Israel: sic enim præcepe-
rat Dominus Moysi. 34 Fecerunt-
que filii Israel juxta omnia quæ
mandaverat Dominus. Castrame-
tati sunt per turmas suas, et
profecti per familias ac domos
patrum suorum.

25 Į šiaurę turės stovyklas
Dano sunųs, kurių vadas yra
Amisadajo sunus Ahiėzeris; 26
visų jo kariuomenėje tinkančių
į karę, kuriuos surašyta, šešios
dešimtįs du tukstančiu septyni
šimtai. 27 Šaly jo išties šėtras
Asero giminė, kurių vadas yra
Ochrano sunus Pegiėlis; 28 visų
jo kariuomenėje tinkančių į ka-
rę, kuriuos surašyta, keturios
dešimtįs vienas tukstantis pen-
ki šimtai. 29 Neftalio sunų va-
das bus Enano sunus Ahira; 30
o visų jo kariuomenėje tinkan-
čių į karę, kuriuos surašyta, pen-
kios dešimtįs trįs tukstančiai
keturi šimtai; 31 išviso Dano sto-
vyklose surašytųjų bus šimtas
penkios dešimtįs septyni tuk-
stančiai šeši šimtai; jie eis pas-
kutiniais.

32 Tasai yra Izraėlio sunų skait-
lius pagal jų giminystės namus
ir pagal padalintos kariuomenės
burius šeši šimtai trįs tukstan-
čiai penki šimtai penkios dešim-
tįs. 33 Lėvitų gi nesurašinėta
tarp Izraėlio sunų, nes taip Vieš-
pats buvo įsakęs Mozei. 34 Ir
Izraėlio sunųs darė visa taip,
kaip Viešpats buvo liepęs. Jie
apsistodavo stovyklose savo bu-
riais ir ėjo savo tėvų šeimyno-
mis ir namais.

3, 1—4, 49. Lėvio giminei buvo lemta pildyti svarbią tarnystę prie sandoros šėtros; todėl apie jos sutvarkymą ir įvairias pareigas kalbama plačiaus. Visupirma primenami jau anksčiaus pašvęstieji kunigais Aarono sunųs; toliaus visi Lėvitai paskiriami Dievo tarnystei užuot Izraėlio pirmgimių, ir visi jų vyriškiai nuo vieno mėnesio suskaitomi jų giminėmis, nurodant draug jų vietas aplink šėtrą ir pareigas kelionėje. Suskaičius visus Izraėlio pirmgimius ir radus, kad jų buvo daugiaus negu visų Lėvitų, liepiama užmokėti pinigais Aaronui ir jo sunums už tiek Izraėlio pirmgimių, kiek jų buvo viršaus. Galop liepiama suskaityti vien užaugusieji Lėvitai nuo trijų dešimtų metų lig penkių dešimtų, kurie kelionėje turėjo nešti įvairias šėtros dalis, ir duodami griežti nurodymai, kaip reikia suvynioti šėtra prieš kelionę ir kas kokias jos dalis turi nešti.

c) Surašymas Lėvitų ir jų pareigos.

Caput III. 1 Hæ sunt genera-
tiones Aaron et Moysi in die
qua locutus est Dominus ad
Moysen in monte Sinai. 2 Et
hæc nomina filiorum Aaron: pri-
mogenitus ejus Nadab, deinde
Abiu, et Eleazar, et Ithamar. 3
Hæc nomina filiorum Aaron sa-
cerdotum qui uncti sunt, et quo-
rum repletæ et consecratæ ma-
nus ut sacerdotio fungerentur.
4 Mortui sunt enim Nadab et
Abiu cum offerrent ignem alie-
num in conspectu Domini in de-
serto Sinai, absque liberis: fun-
ctique sunt sacerdotio Eleazar
et Ithamar coram Aaron patre
suo.

5 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens: 6 Applica tri-
bum Levi, et fac stare in con-
spectu Aaron sacerdotis ut mi-
nistrent ei, et excubent, 7 et ob-
servent quidquid ad cultum per-
tinet multitudinis coram taber-
naculo testimonii, 8 et custodi-
ant vasa tabernaculi, servientes
in ministerio ejus. 9 Dabisque
dono Levitas 10 Aaron et filiis
ejus, quibus traditi sunt a filiis
Israel. Aaron autem et filios ejus
constitues super cultum sacer-
dotii. Externus, qui ad mini-
strandum accesserit, morietur.

3. perskyrimas. 1 Šita yra Aa-
rono ir Mozės ainija tą dieną,
kurioje Viešpats kalbėjo ant Si-
najaus kalno. 2 Ir šitie yra Aa-
rono sunų vardai: jo pirmgimis
Nadabas, toliaus Abijus, Eleaza-
ras ir Itamaras. 3 Šitie yra var-
dai Aarono sunų, kunigų, kurie
buvo patepti ir kurių rankos
pripildyta ir pašvęsta, kad pil-
dytu kunigystės pareigas. 4 Bet
Nadabas ir Abijus, kuomet at-
našavo svetimą ugnį Viešpaties
akyvaizdoje Sinajaus tyrumoje,
mirė, nepalikdami vaikų; o ku-
nigystės pareigas pildė savo tė-
vo Aarono akyvaizdoje Eleaza-
ras ir Itamaras.

5 Viešpats kalbėjo Mozei ir
tarė: 6 Liepk prisiartinti Lėvio
giminei ir ją pastatyk kunigo
Aarono akyvaizdoje, kad jam tar-
nautu ir stovėtu sargyboje, 7 ir
rupintusi viskuo, kas pridera
prie tarnystės daugybei ties liu-
dijimo šėtra, 8 ir kad sergėtu
šėtros rykus, pildydami prie jos
tarnystę. 9 Ir padovanosi Lėvi-
tus 10 Aaronui ir jo sunums, ku-
riems jie Izraėlio sunų atiduoti.
Aaroną gi ir jo sunus paskirsi
kunigystės pareigoms. Kas iš
pašaliečių prisiartintu tarnautų,
numirs.

(**3, 1**) *Aarono ir Mozės ainija.* Aaronas išvardintas pirmas kaipo vyresnis amžiu, ir galop tik jo kuniški ainiai turėjo buti kunigais. Jie buvo draug dvasiški sunųs Mozės, kurs paties Viešpaties buvo paskirtas pildyti laikinai vyriausiojo kunigo pareigoms; kuniška gi jo ainija priderėjo prie paprastų Lėvitų. Vz. 1 Kron. 23, 14. — (**2 - 4**) *Ir šitie yra Aarono...* Vz. Iš. 29, 1... Kun. 8, 1... 10, 1... Nauja čionai žinia tik ta, kad Nadabo ir Abijaus neliko vaikų. Labai sumažėjus kunigų skaitliui, jiems buvo labai reikalingi padėjėjai; tokiais gi turėjo tapti Lėvitai.

(**6**) *Kad jam tarnautu ir...* Lėvitai buvo skiriami tarnauti ne vien Aaronui, bet apskritai kunigams, kurių atstovu čionai yra Aaronas. Jų tarnystė turėjo buti dvejopa, viena nuolatinė prie šėtros, kita laikinė kelionėje, nešant šėtros dalis; toliaus ji aprašoma nuosakiaus. — (**9 - 10**) *Ir padovanosi...* Aiškiai nurodoma, kad Lėvitai nelygųs kunigams, bet turi jiems tarnauti. — *Izraėlio sunų atiduoti.* Tik-

11 Locutusque est Dominus
ad Moysen, dicens: 12 Ego tuli
Levitas a filiis Israel pro omni
primogenito, qui aperit vulvam
in filiis Israel, eruntque Levi-
tæ mei. 13 Meum est enim om-
ne primogenitum: ex quo per-
cussi primogenitos in terra Æ-
gypti: sanctificavi mihi quidquid
primum nascitur in Israel ab
homine usque ad pecus, mei
sunt: ego Dominus.
14 Locutusque est Dominus ad
Moysen in deserto Sinai, dicens:
15 Numera filios Levi per do-
mos patrum suorum et familias,
omnem masculum ab uno men-
se, et supra. 16 Numeravit Moy-
ses, ut præceperat Dominus, 17
et inventi sunt filii Levi per
nomina sua, Gerson et Caath
et Merari. 18 Filii Gerson: Leb-
ni et Semei. 19 Filii Caath: Am-
ram et Jesaar, Hebron et Oziel.
20 Filii Merari: Moholi et Musi.

21 De Gerson fuere familiæ
duæ, Lebnitica, et Semeitica: 22
quarum numeratus est populus
sexus masculini ab uno mense
et supra, septem millia quingen-
ti. 23 Hi post tabernaculum me-
tabuntur ad occidentem 24 sub
principe Eliasaph filio Lael. 25
Et habebunt excubias in taber-
naculo fœderis, 26 ipsum taber-
naculum et operimentum ejus,

11 Viešpats kalbėjo Mozei
ir tarė: 12 Aš ėmiau Lėvitus iš
Izraėlio sunų už visus pirmgi-
mius, kurie atveria įsčią tarp
Izraėlio sunų; ir Lėvitai bus
mano; 13 nes mano yra kiekvie-
nas pirmgimis, nuo to kaip iš-
tikau pirmgimius Aigypto žemė-
je; aš sau pašvenčiau visus, ku-
rie pirmieji gimsta Izraėlyje nuo
žmogaus iki gyvuliui; jie yra
mano. Aš Viešpats.
14 Viešpats kalbėjo Mozei Si-
najaus tyrumoje ir tarė: 15 Su-
skaityk Lėvio sunus pagal jų
tėvų namus ir šeimynas, visus
vyriškius, turinčius vieną mėne-
sį amžio ir daugiaus. 16 Mozė
juos suskaitė, kaip Viešpats bu-
vo įsakęs; 17 ir buvo rasta Lė-
vio sunų jų vardais Gersonas,
Kaatas ir Meraris. 18 Gersono
sunųs: Lėbnis ir Sėmėjis. 19 Ka-
ato sunųs; Amramas ir Jėsaaras,
Hebronas ir Oziėlis. 20 Merario
sunųs: Moholis ir Musis.
21 Iš Gersono buvo dvi šei-
myni: Lėbnių ir Sėmėjų; 22 ir
jų, turėjusių mėnesį amžio ir
daugiaus vyriškos lyties suskai-
tyta septyni tukstančiai penki
šimtai ypatų. 23 Tie turi staty-
ti stovyklas ties šėtros galu į
vakarus 24 po vadu Laėlio sunu-
mi Eliasafu. 25 Ir turi sergėti
sandoros šėtroje 26 pačią šėtrą
ir juos uždangą, ir užkabą, ku-

---

riaus: Iš Izraėlio sunų tarpo; nes kunigams Lėvitus buvo ne Izraėlitai padovanoję, bet pats Dievas. — *Kas iš pašaliečių:* ne kunigas ir ne Lėvitas.

(12. 13) *Aš ėmiau...* Vz. Iš. 13, 2. 12... Dievas Aigypte buvo sau paskyręs Izraėlio pirmgimius; užuot gi jų jis ima savo ypatingon tarnystėn Lėvio giminę dėlei jos žymaus uolumo apie jo garbę. Vz. Iš. 32, 26...

(14) *Viešpats kalbėjo...* Viešpaties žodžiai toliaus paduoti ne ištisai, bet sujungti su pasakojimu, kaip juos išpildyta. — **(15)** *Turinčius vieną mėnesį...* Liepiama suskaityti ne vien užaugusieji Lėvitai, bet visi jų vyriškiai, pradedant nuo vieno mėnesio, kuomet jų motinos skaitėsi jau apkuoptos nuo kraujo susitepimo, nes ir Izraėlitų pirmgimiai, kuriuos Lėvitai turėjo užvaduoti, buvo taipogi visokio amžio. — **(17 - 20)** *Buvo rasta...* Plg. Prad. 46, 11; Iš. 6, 16 - 19.

(21 - 26) *Iš Gersono...* Gersono ainijos skaitlius, vieta stovyklose ir pareigos. —

tentorium quod trahitur ante
fores tecti fœderis, et cortinas
atrii: tentorium quoque quod
appenditur in introitu atrii ta-
bernaculi, et quidquid ad ritum
altaris pertinet, funes taberna-
culi et omnia utensilia ejus.
27 Cognatio Caath habebit po-
pulos Amramitas et Jesaaritas
et Hebronitas et Ozielitas. Hæ
sunt familiæ Caathitarum recen-
sitæ per nomina sua: 28 omnes
generis masculini ab uno men-
se et supra, octo millia sexcen-
ti, habebunt excubias Sanctuarii,
29 et castrametabuntur ad meri-
dianam plagam. 30 Princepsque
eorum erit Elisaphan filius Oziel:
31 et custodient arcam, men-
samque et candelabrum, altaria
et vasa Sanctuarii, in quibus
ministratur, et velum, cunctam-
que hujuscemodi supellectilem.
32 Princeps autem principum Le-
vitarum Eleazar filius Aaron sa-
cerdotis, erit super excubitores
custodiæ Sanctuarii.
33 At vero de Merari erunt
populi Moholitæ et Musitæ re-
censiti per nomina sua: 34 om-
nes generis masculini ab uno
mense et supra, sex millia du-
centi. 35 Princeps eorum Suriel
filius Abihaiel: in plaga septen-
trionali castrametabuntur. 36 E-
runt sub custodia eorum tabu-
læ tabernaculi et vectes, et co-

ria užtiesiama sandoros šėtros
anga, ir prieangio užkabas, o
taipogi užkabą, kuri pakabinama
šėtros prieangio įėjime, ir kas
tik pridera prie altoriaus tarny-
stės, šėtros virves ir visus jos
rykus.
27 Prie Kaato giminės pride-
rės Amramų, Jėsaarų, Hebronų
ir Oziėlių šeimynos. Tos tai yra
iš Kaato kilusios šeimynos, su-
skaitytos jų vardais; 28 jose iš-
viso vyriškių nuo vieno mė-
nesio ir daugiaus buvo aštuoni
tukstančiai šeši šimtai. Jie ser-
gės šventyklą 29 ir turės sto-
vyklas pietiniame šone. 30 O jų
vadas bus Oziėlio sunus Elisafa-
nas. 31 Sergės gi jie skrynią ir
stalą, ir žibintuvą, altorius ir
šventyklos indus, vartojamus tar-
nystėje, ir užkabą ir visus to-
lygius rakandus. 32 O Lėvitų va-
dų kunigaikštis, kunigo Aarono
sunus Eleazaras, bus ant tų, ku-
riems pavesta sergėti šventykla.

33 O iš Merario kilo Moholių
ir Musių giminės, kurias suskai-
tyta jų vardais; 34 jose išviso
vyriškių, turėjusių vieną mė-
nesį amžio ir daugiaus, buvo še-
ši tukstančiai du šimtu. 35 Jų
vadas yra Abihaiėlio sunus Suriė-
lis; jų stovyklos bus šiaurinia-
me šone. 36 Jiems bus pavesta
sergėti šėtros lentos ir kartįs,

Pačią šėtrą ir... Plg. žem. 4, 24 - 28. — *Kas tik pridera prie altoriaus tarnystės...* Ebr. t. pasakyta: i r a p l i n k u i a l t o r i ų: todėl turėta mintyje ne altoriaus tarnystė, bet prieangis su jo užkabomis aplinkui šėtrą ir aplink altorių.

(**27 - 30**) *Prie Kaato...* Kaato giminės skaitlius, vieta stovyklose ir pareigos. Prie Amramo ainijos priderėjo Mozė ir Aaronas. — (**31**) *Sergės gi jie...* Plg. žem. 4, 4 - 20. Kaato ainiams pavedama sergėti svarbiausi šventyklos dalykai. — *Užkabą,* kuria buvo atskirta švenčiausioji šėtros dalis nuo šventosios. — (**32**) *O Lėvitų vadų...* Be giminės vado Kaato ainijai skiriamas dar kitas viršininkas, vyresnysis Aarono sunus Eleazaras.

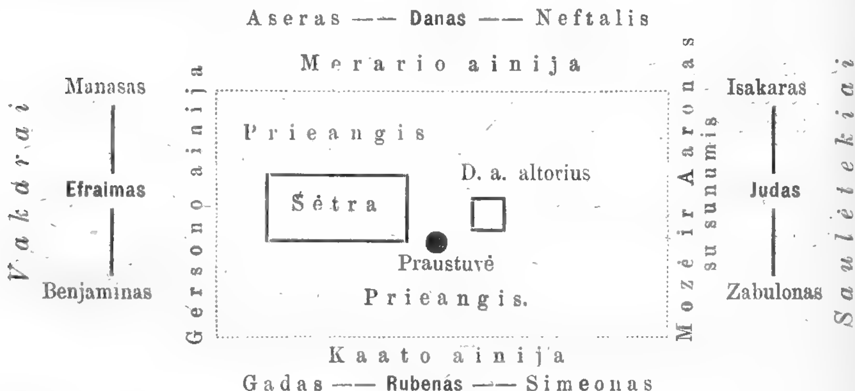
(**33 - 37**) *Iš Merario...* Merario giminės skaitlius, vieta stovyklose ir pareigos. Plg. žem. 4, 29 - 34.

lumnæ ac bases earum, et omnia quæ ad cultum hujuscemodi pertinent:
37 columnæque atrii per circuitum cum basibus suis, et paxilli cum funibus.
38 Castrametabuntur ante tabernaculum fœderis, id est ad orientalem plagam, Moyses et Aaron cum filiis suis, habentes custodiam Sanctuarii in medio filiorum Israel: quisquis alienus accesserit, morietur.
39 Omnes Levitæ, quos numeraverunt Moyses et Aaron juxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino a mense uno et supra, fuerunt viginti duo millia.
40 Et ait Dominus ad Moysen: Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israel ab uno mense et supra, et habebis sum-

šulai ir jų pakojai ir visa, kas prie tos tarnystės pridera;
37 taipogi prieangio šulai statomi aplinkui su jų pakojais ir basleliai su virvėmis.
38 Ties sandoros šėtra, tai yra rytiniame šone turės stovyklas Mozė ir Aaronas draug su savo sunumis, sergėdami šventyklą Izraėlio sunų tarpe. Kas tik prisiartintu svetimas, numirs.
39 Visų Lėvitų vyriskos lyties, turėjusių vieną mėnesį amžio ir daugiaus, kuriuos Mozė ir Aaronas, Viešpačiui paliepus, suskaitė pagal jų šeimynas, buvo dvidešimt du tukstančiu.
40 Ir Viešpats tarė Mozei: Suskaityk Izraėlio sunų pirmgimius vyriškos lyties, turinčius vieną mėnesį amžio ir vyresnius, ir

(38) *Prieš sandorą...* Mozė ir Aaronas gauna garbingiausias vietas stovyklose, nes ties pačiu įėjimu į prieangį ir šėtrą.

Dvylikos Izraėlio giminių ir Lėvitų vietas stovyklose aplink šėtrą taip galima įsivaizdinti:

(39) *Dvidešimt du tukstančiu.* Sudėjus kruvon augščiaus nurodytas atskirų Lėvitų giminių skaitlines, 7500+8600+6200, pasidaro 22300, taigi trimis šimtais daugiaus. Kadangi skaitlinė 22000 atsikartoja kaipo visai tikra, todėl reikia manyti, kad arba atskirų giminių skaitlinės užrašytos negriežtai, arba bent viena iš jų klaidinga. Paklydimas pigiausiai galėjo atsirasti skaitlinėje 8600, nes apleidus ebr. ž. *š'loš* (trįs) vidurinę raidę, pasidaro žodis *šeš* (šešį). Kiti aiškinto-

mam eorum. 41 Tollesque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Israel, ego sum Dominus: et pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum Israel. 42 Recensuit Moyses, sicut præceperat Dominus, primogenitos filiorum Israel. 43 Et fuerunt masculi per nomina sua, a mense uno et supra, viginti duo millia ducenti septuaginta tres. 44 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 45 Tolle Levitas pro primogenitis filiorum Israel, et pecora Levitarum pro pecoribus eorum, eruntque Levitæ mei. Ego sum Dominus. 46 In pretio autem ducentorum septuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorum Israel, 47 accipies quinque siclos per singula capita ad mensuram Sanctuarii. Siclus habet viginti obolos. 48 Dabisque pecuniam Aaron et filiis ejus pretium eorum qui supra sunt. 49 Tulit igitur Moyses pecuniam eorum, qui fuerant amplius, et quos redemerant a Levitis 50 pro primogenitis filiorum Israel, mille trecentorum sexaginta quinque siclorum juxta pondus Sanctuarii, 51 et dedit eam Aaron et filiis ejus juxta verbum quod præceperat sibi Dominus.

Caput IV. 1 Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron,

imk jų skaitlių. 41 Ir imsi man Lėvitus užuot visų Izraėlio sunų pirmgimių: Aš esu Viešpats; ir visus jų gyvulius užuot visų pirmgimių iš Izraėlio sunų gyvulių. 42 Mozė tat suskaitė, kaip Viešpats buvo įsakęs, Izraėlio sunų pirmgimius; 43 ir radosi vyriškių, pažymėtų jų vardais, turėjusių vieną mėnesį amžio ir daugiaus, dvidešimt du tukstančiu du šimtu septynios dešimtįs trįs. 44 Ir Viešpats kalbėjo Mozei ir tarė: 45 Imk Lėvitus užuot Izraėlio sunų pirmgimių ir Lėvitų gyvulius užuot jų gyvulių, ir bus Lėvitai mano. Aš esu Viešpats. 46 Išpirkti gi dviem šimtam septynioms dešimtims trims, kuriais Izraėlio sunų pirmgimiai perviršija Lėvitų skaitlių, 47 imsi nuo kiekvienos galvos po penkis siklius, tiek sverinčius kaip šventyklos. Siklis susideda iš dvidešimties šeštokų. 48 Ir atiduosi pinigus Aaronui ir jo sunums kaipo užmokesnį už tuos, kiek yra viršaus. 49 Mozė tat ėmė pinigus už tuos, kiek buvo viršaus ir kuriuos išpirko nuo Lėvitų, 50 už Izraėlio sunų pirmgimius tukstantį tris šimtus šešias dešimtis penkis siklius, tokiuos kaip šventyklos, 51 ir atidavė Aaronui ir jo sunums, pildydamas įsakymą, kurį Viešpats jam buvo davęs.

4. perskyrimas. 1 Viešpats kalbėjo Mozei ir Aaronui ir ta-

jai aiškina tą skirtumą dar kitaip. — (**43**) *Dvidešimt du tukstančiu du...* Dvylikos giminių pirmgimių skaitlius, jei jį palyginsime nors su visų užaugusių Izraėlitų skaitlium 603,550, gali išrodyti perdaug mažas. Tas dalykas įvairiai aiškinamas, nes tikrai nežinia, ką skaityta tais pirmgimiais. — (**46**) *Išpirkti gi...* Anot padavimo tie Izraėlio pirmgimiai, kurie reikėjo išpirkti pinigais, buvę išrinkti burta. — (**47**) *Penkis siklius:* penkis syk po 1 rb. 10 kap., taigi 5 rb. 50 kap. — *Šeštokų.* Ebr. *gerah.* Vz. Iš. 30, 13. — (**49**) *Nuo Lėvitų:* nuo tarnystės, kuriai buvo paskirti Lėvitai.

dicens: 2 Tolle summam filiorum Caath de medio Levitarum per domos et familias suas, 3 a trigesimo anno et supra, usque ad quinquagesimum annum, omnium qui ingrediuntur ut stent et ministrent in tabernaculo fœderis. 4 Hic est cultus filiorum Caath: Tabernaculum fœderis, et Sanctum sanctorum 5 ingredientur Aaron et filii ejus, quando movenda sunt castra, et deponent velum quod pendet ante fores, involventque eo arcam testimonii, 6 et operient rursum velamine ianthinarum pellium, extendentque desuper pallium totum hyacinthinum, et inducent vectes. 7 Mensam quoque propositionis involvent hyacinthino pallio, et ponent cum ea thuribula et mortariola, cyathos et crateras ad liba fundenda:

rė: 2 Suskaityk visus Kaato sunus iš Lėvitų tarpo jų namais ir šeimynomis, 3 nuo trijų dešimtų metų ir vyresnius iki penkių dešimtų metų, visus, kurie įeina, kad stovėtu ir tarnautu sandoros šėtroje. 4 Ta bus Kaato sunų tarnystė: sandoros šėtron ir jos švenčiausion dalin 5 įeis Aaronas ir jo sunųs, kuomet reikės pajudinti stovykla, ir nuims užkabą, pakabintą ties anga, ir jon suvynios liudijimo skrynią 6 ir dar apdengs mėlynų kailių uždanga, ir ant viršaus užties visą mėlyną apsiaustą, ir įvers kartis. 7 Taipogi padėtinių duonų stalą įvynios mėlynan apsiaustan ir draug su juo sudės smilkytuvus ir grustuvus, taures ir puodelius liejamoms aukoms pilti; duonos bus ant jo

(4, 2) *Suskaityk...* Čionai liepiama suskaityti tik tie Lėvitai, kuriems Viešpats buvo paskyręs ypatingas priedermes kelionėje nešti įvairias šėtros dalis. Tos priedermės turėjo buti nepaprastos ir laikinės. Joms pildyti skiriami Lėvitai, turėjusieji ne mažiaus 30 metų amžio ir ne daugiaus 50. Paprastos gi ir nuolatinės Lėvitų pareigos buvo tarnauti prie šėtros, atnešti malkų, vandens, apvalyti indus, padėti kunigams prie aukų ir t.t. Tuo tikslu Lėvitams buvo suteiktas ypatingas pašventimas ir toms nuolatinėms pareigoms Lėvitai tiko jau nuo 25 metų (vz. žem. 8, 24. 25); žymiai vėliaus Dovidas liepė imti į tas pareigas dar penkeriais metais jaunesnius Lėvitus. Vz. 1 Kron. 23, 24-26. — *Kaato sunus.* Kaato ainija statoma pirmon vieton, nes jai buvo paskirta nešti švenčiausieji dalykai. Iš Kaato ainijos (per Amramą) buvo Mozė ir Aaronas.—(3) *Įeina, kad stovėtu.* Ebr. *bah laccabah,* į e i n a į k a r e i v i j ą. Taigi ir Lėvitai yra dvasiški kareiviai, kurių pareigos yra tarnauti Dievui. — (4) *Ta bus...* Plg. aug. 3, 31. Anot ebr. t, šitą eil. galima išreikšti taip: T a y r a K a a t o s u n ų t a r n y s t ė s a n d o r o s š ė t r o j e: k a s l a b a i š v e n t a. Taip pažymima, kad Kaato sunųs neš kelionėje švenčiausius dalykus. — (5) *Ir jo sunųs.* Išardant šėtrą valia buvo įeiti jos švenčiausion dalin taipogi paprastiems kunigams, bet ne Lėvitams. — *Užkabą,* skiriančią švenčiausią šėtros dalį nuo šventosios. Plg. Iš. 35, 12; 25, 16... 26, 31. — (6) *Mėlynų kailių...* Ta skrynios uždanga buvo padaryta iš tokių pat kailių, kaip ir antroji visos šėtros uždanga. Vz. Iš. 25, 5. — *Visą mėlyną apsiaustą.* Sandoros skrynia kelionėje turėjo tris uždangas. Viršutinis jos apsiaustas jau savo varsa turėjo ją išskirti iš kitų suvyniotų dalykų. — *Įvers kartis.* Iš. 25, 15 buvo uždrausta išimti iš skrynios grandžių kartelės; todėl kaikurie aiškintojai mano, kad šitoje vietoje žodžiai: *Įvers kartis,* yra nereikalingas priedas vėlesniųjų laikų perrašinėtojo, kurs pritaikė prie skrynios tai, kas nuolat atkartojama žemiaus apie kitus suvyniotus dalykus; bet kiti aiškintojai spėja, kad kartelės, suvyniojant skrynią, buvo ištikrųjų ištraukiamos, o uždraudimą užrašytą Iš. 25, 15 supranta taip, kad kartelių nevalia buvo laikyti ištrauktų iš grandžių nuolat kur kitur, kaip tai buvo daroma su kitomis panašiomis kartelėmis. — (7) *Pa-*

panes semper in ea erunt: [8] ex-
tendentque desuper pallium coc-
cineum, quod rursum operient
velamento ianthinarum pellium,
et inducent vectes. [9] Sument et
pallium hyacinthinum quo ope-
rient candelabrum cum lucernis
et forcipibus suis et emuncto-
riis et cunctis vasis olei, quæ
ad concinnandas lucernas neces-
saria sunt: [10] et super omnia po-
nent operimentum ianthinarum
pellium, et inducent vectes. [11]
Nec non et altare aureum in-
volvent hyacinthino vestimen-
to, et extendent desuper operi-
mentum ianthinarum pellium,
inducentque vectes. [12] Omnia va-
sa, quibus ministratur in San-
ctuario, involvent hyacinthino
pallio, et extendent desuper ope-
rimentum ianthinarum pellium,
inducentque vectes. [13] Sed et
altare mundabunt cinere, et in-
volvent illud purpureo vestimen-
to, [14] ponentque cum eo omnia
vasa, quibus in ministerio ejus
utuntur, id est, ignium recepta-
cula, fuscinulas ac tridentes, un-
cinos et batilla. Cuncta vasa al-
taris operient simul velamine
ianthinarum pellium, et indu-
cent vectes. [15] Cumque involve-
rint Aaron et filii ejus Sanctua-
rium et omnia vasa ejus in com-
motione castrorum, tunc intra-
bunt filii Caath ut portent in-
voluta: et non tangent vasa San-
ctuarii, ne moriantur. Ista sunt
onera filiorum Caath in taber-

visuomet. [8] Ir ant viršaus už-
ties žydriai raudoną apsiaustą,
kurį vėl apdengs melsvų kailių
uždanga, ir įvers kartis. [9] Ims
taipogi mėlyną apsiaustą, kuriuo
apdengs žibintuvą su jo liampo-
mis ir replelėmis ir gnybliais
ir visais aliejaus indais, kurie
reikalingi liampoms žibinti, [10]
ir ant jų visų uždės melsvų kai-
lių uždangą, ir įvers kartis. [11]
Taipogi ir auksinį altorių įvy-
nios mėlynan apsiaustan, ir ant
viršaus užties uždangą iš mel-
svų kailių, ir įvers kartis. [12] Vi-
sus rykus, kurie vartojami šven-
tyklos tarnystėje, įvynios mė-
lynan apsiaustan, ir ant viršaus
užties uždangą iš melsvų kailių,
ir įvers kartis. [13] Altorių gi ap-
valys nuo pelenų ir jį apvynios
raudonos purpuros apsiaustu; [14]
ir sudės draug su juo visus ry-
kus, kurie vartojami jo tarny-
stėje, tai yra indus angliams, ša-
kutes, trišakius, kablius ir kas-
tuvus. Visus altoriaus rykus ap-
dengs draug melsvų kailių už-
danga ir įvers kartis. [15] Kuomet
Aaronas ir jo sunųs bus suvy-
nioję šventyklą ir visus jos ry-
kus, judinant stovyklas, tuomet
įeis Kaato sunųs neštų, kas su-
vyniota; ir neprisilies prie šven-
tyklos rykų, kad nenumirtų. Tai
yra, ką Kaato sunųs neš iš san-

dėtinių duonų... Plg. Iš. 25, 23 - 30. — (**9**) *Apdengs žibintuvą.* . Plg Iš. 25, 31 - 39. — *Replelėmis ir gnybliais.* Ebr. t. paminėta replelės arba gnybliai liampų knatams pataisyti ir indai nuognaiboms sudėti. Vz. Iš. 25, 38. — (**10**) *Įvers kartis.* Žibintuvas neturėjo jokių grandžių kartims įverti; todėl anot ebr. t., čionai (taippat ir 12. e.) kalbama apie padėjimą ant kartelių, arba ant neštuvų, padarytų iš kartelių. — (**11**) *Auksinį altorių...* Plg. Iš. 30, 1 - 5. — (**13**) *Altorių.* Kalbama apie deginamųjų aukų altorių ir jo rykus. Plg. Iš. 27, 1 - 8. LXX ir Samar.

naculo fœderis: [16] super quos
erit Eleazar filius Aaron sacer-
dotis, ad cujus curam pertinet
oleum ad concinnandas lucernas,
et compositionis incensum, et
sacrificium, quod semper offer-
tur, et oleum unctionis, et quid-
quid ad cultum tabernaculi per-
tinet, omniumque vasorum, quæ
in Sanctuario sunt. [17] Locutus-
que est Dominus ad Moysen et
Aaron, dicens: [18] Nolite perde-
re populum Caath de medio Le-
vitarum: [19] sed hoc facite eis,
ut vivant, et non moriantur, si
tetigerint Sancta sanctorum. Aa-
ron et filii ejus intrabunt, ipsi-
que disponent opera singulorum,
et divident quid portare quis
debeat. [20] Alii nulla curiositate
videant quæ sunt in Sanctuario
priusquam involvantur, alioquin
morientur.

[21] Locutusque est Dominus
ad Moysen, dicens: [22] Tolle sum-
mam etiam filiorum Gerson per
domos ac familias et cognatio-
nes suas, [23] a triginta annis et
supra, usque ad annos quinqua-
ginta. Numera omnes qui ingre-
diuntur et ministrant in taber-
naculo fœderis. [24] Hoc est offi-
cium familiæ Gersonitarum, [25]
ut portent cortinas tabernaculi
et tectum fœderis operimentum
aliud, et super omnia velamen
ianthinum tentoriumque quod
pendet in introitu tabernaculi

doros šėtros. [16] Jų viršininkas
bus kunigo Aarono sunus Elea-
zaras, ir jis rupinsis aliejumi
liampoms žibinti, ir sudėtinuo-
ju smilkalu, ir visuomet atna-
šaujama duonine auka, ir tepa-
muoju aliejumi, ir visu, kas pri-
dera prie šėtros tarnystės, ir
visais šventykloje esančiais ry-
kais. [17] Viešpats dar kalbėjo Mo-
zei ir Aaronui ir tarė: [18] Neleiski-
te Kaato giminei pražuti iš Lė-
vitų tarpo, [19] bet tai jiems pa-
darykite, kad išliktu gyvi ir ne-
numirtu, jei prisiliestu labai šven-
tų dalykų. Aaronas ir jo sunųs
įeis ir patįs paskirstys kiekvie-
nam darbą, ir padalins ką kas
turi nešti. [20] Kiti gi neprivalo
iš žingeidumo veizdėti, kas yra
šventykloje, kolei ji nebus su-
vyniota, nes kitaip numirs.

[21] Viešpats dar kalbėjo Mozei
ir tarė: [22] Imk taipogi visą Ger-
sono sunų skaitlių su jų namais ir
šeimynomis ir giminėmis [23] nuo
trijų dešimtų metų ir vyresnius
lig penkių dešimtų metų. Suskai-
tyk visus, kurie įeina ir tarnau-
ja sandoros šėtroje. [24] Ta yra
Gersono giminės tarnystė: [25] jie
turės nešti šėtros dangalus ir
sandoros dangtį, antrąjį apval-
kalą ir visa pridengiančią mel-
svų kailių uždangą, ir užkabą,
kuri sandoros šėtros įėjime ka-

Pent. čionai dar paminėta praustuvės ir jos ramsčio suvyniojimas. — (**16**) *Jis rupinsis...* Pats Eleazaras nieko nenešė; tik jam reikėjo ypač rupinties aliejumi liampoms (Iš. 27, 20, 21), smilkalais (Iš. 30, 34...), tepamuoju aliejumi (Iš. 30, 13...) ir duoninėmis aukomis (*minchah*), kad joms niekuomet nepritruktu miltų ir aliejaus. (**17-20**) *Neleiskite...* Duodamas perspėjimas kunigams, kad patįs gerai suvyniotu visus šventus dalykus ir juos paskirstytu tarp nešėjų, ir jokiu budu neleistu jiems jų prisiliesti arba veizdėti su žingeidumu į dar neapvyniotus.

(**22**) *Imk visą Gersono...* Gersono ainijos pareigos kelionėje. Plg. aug. 3, 26. — (**23**) *Kurie įeina.* Ebr. t.: *habba' lic'bo' caba'*, k u r i e į e i n a s t o v ė t i k a r e i v i j o s e i l i o s e. Plg. aug. 3. e. — *Turės nešti šėtros dangalus ir...* Vz. Iš. 26,

fœderis, [26] cortinas atrii, et ve-
lum in introitu quod est ante
tabernaculum. Omnia quæ ad
altare pertinent, funiculos, et
vasa ministerii, [27] jubente Aaron
et filiis ejus, portabunt filii Ger-
son: et scient singuli cui debe-
ant oneri mancipari. [28] Hic est
cultus familiæ Gersonitarum in
tabernaculo fœderis, eruntque
sub manu Ithamar filii Aaron
sacerdotis.

[29] Filios quoque Merari per
familias et domos patrum suo-
rum recensebis [30] a triginta an-
nis et supra, usque ad annos
quinquaginta, omnes qui ingre-
diuntur ad officium ministerii
sui et cultum fœderis testimo-
nii. [31] Hæc sunt onera eorum:
Portabunt tabulas tabernaculi
et vectes ejus, columnas ac ba-
ses earum, [32] columnas quoque
atrii per circuitum cum basibus
et paxillis et funibus suis. Om-
nia vasa et supellectilem ad nu-
merum accipient, sicque porta-
bunt. [33] Hoc est officium fami-
liæ Meraritarum et ministerium
in tabernaculo fœderis: erunt-
que sub manu Ithamar filii Aa-
ron sacerdotis.

[34] Recensuerunt igitur Moy-
ses et Aaron et principes syna-
gogæ filios Caath per cognatio-
nes et domos patrum suorum [35]
a triginta annis et supra, usque
ad annum quinquagesimum, om-

ba, [26] prieangio užkabas, ir už-
kabą, esančią įėjime ties šėtra.
Visa, kas pridera prie altoriaus,
virveles ir tarnystės rykus, [27]
liepiant Aaronui ir jo sunums,
neš Gersono sunųs; ir kiekvie-
nas tegul žino, kas jam reikia
nešti. [28] Ta yra Gersono gimi-
nės tarnystė sandoros šėtroje;
jie bus po kunigo Aarono su-
naus Itamaro valdžia.

[29] Suskaitysi taipogi Merario
sunus jų tėvų šeimynomis ir na-
mais [30] nuo trijų dešimtų metų
ir vyresnius lig penkių dešim-
tų metų, visus kurie įeina savo
pareigų atliktų ir tarnystės pil-
dytų prie liudijimo sandoros. [31]
Štai jų našta: jie neš šėtros len-
tas ir jos užkaiščius, šulus ir
pakojus, [32] taipogi prieangio šu-
lus statomus aplinkui su jų pa-
kojais, basleliais ir virvėmis. Vi-
sus rykus ir rakandus ims suskai-
tytus ir taip neš. [33] Ta yra Me-
rario sunų giminės pareiga ir tar-
nystė sandoros šėtroje; jie bus
po kunigo Aarono sunaus Ita-
maro valdžia.

[34] Taigi, Mozė ir Aaronas ir
susirinkimo vyresnieji suskaitė
Kaato sunus jų tėvų giminėmis
ir namais [35] nuo trijų dešimtų
metų ir vyresnius lig penkių
dešimtų metų, visus kurie įeina

1 - 14. 36; 27, 9... — (**26**) *Užkabą, esančią įėjime...* Ebr. t. šitoje vietoje labiaus skiriasi nuo Vulgatos: „Užkabą įeinamoje angoje prieangio, esančio aplink šėtrą ir aplink altorių, ir virves, ir prie jų vartojamus įrankius; ir jie tarnaus visame, kas tik reikės prie jų daryti“. Taigi Gersono sunųs nenešė nei altoriaus nei jo rykų, bet tik savo tarnystės įrankius, vartojamus išardant arba ištiesiant šėtrą, pvd. kujelius basleliams įkalti. Taipogi jų buvo darbas susegioti ir atsegioti atskirus dangalus, iš kurių buvo padarytas šėtros viršus.

(**29**) *Suskaitysi taipogi...* Merario sunų pareigos kelionėje, Plg. aug. 3, 36.

(**34 - 49**) *Taigi...* Išpildymas Dievo įsakymo suskaityti Lėvitus, skiriamus šventyklai nešti.

nes qui ingrediuntur ad mini-
sterium tabernacuti fœderis: 36
et inventi sunt duo millia se-
ptingenti quinquaginta. 37 Hic
est numerus populi Caath qui
intrant tabernaculum fœderis:
hos numeravit Moyses et Aaron
juxta sermonem Domini per ma-
num Moysi. 38 Numerati sunt et
filii Gerson per cognationes et
domos patrum suorum, 39 a tri-
ginta annis et supra, usque ad
quinquagesimum annum, omnes
qui ingrediuntur ut ministrent
in tabernaculo fœderis: 40 et in-
venti sunt duo millia sexcenti
triginta. 41 Hic est populus Ger-
sonitarum, quos numeraverunt
Moyses et Aaron juxta verbum
Domini. 42 Numerati sunt et fi-
lii Merari per cognationes et
domos patrum suorum 43 a tri-
ginta annis et supra, usque ad
annum quinquagesimum, omnes
qui ingrediuntur ad explendos
ritus tabernaculi fœderis: 44 et
inventi sunt tria millia du-
centi. 45 Hic est numerus filio-
rum Merari, quos recensuerunt
Moyses et Aaron juxta imperium
Domini per manum Moysi. 46
Omnes qui recensiti sunt de Le-
vitis, et quos recenseri fecit ad
nomen Moyses et Aaron, et prin-
cipes Israel per cognationes et
domos patrum suorum 47 a tri-
ginta annis et supra, usque ad
annum quinquagesimum, ingre-
dientes ad ministerium taber-
naculi, et onera portanda, 48 fue-
runt simul octo millia quingen-
ti octoginta. 49 Juxta verbum
Domini recensuit eos Moyses,
unumquemque juxta officium et
onera sua, sicut præceperat ei
Dominus.

sandoros šėtros tarnystėn; 36 ir
radosi du tukstančiu septyni
šimtai penkios dešimtįs. 37 Ta-
sai yra Kaato giminės skaitlius,
kurie įeina sandoros šėtron; juos
suskaitė Mozė ir Aaronas, kaip
Viešpats buvo įsakęs per Mozę.
38 Suskaityta taipogi ir Gerso-
no sunųs jų tėvų giminėmis ir
namais 39 nuo trijų dešimtų metų
ir vyresni lig penkių dešimtų
metų, visi kurie įeina tarnautų
sandoros šėtroje; 40 ir jų rasta
du tukstančiu šeši šimtai trįs
dešimtįs. 41 Ta yra Gersono gi-
minė, kurią suskaitė Mozė ir
Aaronas, kaip Viešpats buvo įsa-
kęs. 42 Suskaityta taipogi ir Me-
rario sunųs jų tėvų giminėmis
ir namais 43 nuo trijų dešimtų
metų ir vyresni lig penkių de-
šimtų metų, visi kurie įeina pa-
reigų pildytų sandoros šėtroje,
44 ir rasta trįs tukstančiai du
šimtu. 45 Tasai yra Merario su-
nų skaitlius, kuriuos suskaitė
Mozė ir Aaronas, kaip Viešpats
buvo liepęs per Mozę. 46 Visų
suskaitytųjų tarp Lėvitų ir ku-
riuos Mozė ir Aaronas ir Izraė-
lio kunigaikščiai suskaitydino
įvardžiai jų tėvų giminėmis ir
namais 47 nuo trijų dešimtų me-
tų ir vyresnius lig penkių de-
šimtų metų, įeinančių šėtron
tarnautų ir naštų neštų, 48 bu-
vo draug aštuoni tukstančiai pen-
ki šimtai aštuonios dešimtįs. 49
Juos suskaitė Mozė, kaip Vieš-
pats buvo įsakęs, kiekvieną pa-
gal jo pareigą ir naštą, kaip jam
Viešpats buvo liepęs.

2. Įstatai, užlaikytini stovyklose.

Caput V. [1] Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: [2] Præcipe filiis Israel, ut ejiciant de castris omnem leprosum, et qui semine fluit, pollutusque est super mortuo: [3] tam masculum quam feminam ejicite de castris, ne contaminent ea cum habitaverim vobiscum. [4] Feceruntque ita filii Israel, et ejecerunt eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi.

[5] Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: [6] Loquere ad filios Israel: Vir, sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, et per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, [7] confitebuntur peccatum suum, et reddent ipsum caput, quintamque partem desuper ei, in quem peccaverint. [8] Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, et erit sacerdotis, excepto ariete, qui ofertur pro expiatione, ut sit placabilis hostia.

[9] Omnes quoque primitiæ, quas offerunt filii Israel, ad sacerdo-

5. perskyrimas. [1] Viešpats kalbėjo Mozei ir tarė: [2] Įsakyk Izraėlio sunums, kad išmestu iš stovyklos visus raupsuotus, ir kas tik turi kuno susitepimą, ir kas tik susitepęs numirėliu; [3] išmeskite kaip vyriškius taip moteriškes iš stovyklos, kad jos nesuteptu kadangi aš pasilieku jusų tarpe. [4] Ir Izraėlio sunųs taip padarė ir juos išmetė už stovyklos, kaip Viešpats buvo kalbėjęs Mozei.

[5] Viešpats dar kalbėjo Mozei ir tarė: [6] Sakyk Izraėlio sunums: Jei vyriškis arba meteriškė padarytu kurią nors iš visų nuodėmių, kurios žmonėms paprastai atsitinka, ir neapsižiurėjęs peržengtu Viešpaties paliepimą ir taip prasikalstu, [7] išpažins savo nuodėmę ir atiduos tam, kuriam prasikalto, patį dalyką ir be to penktą dalį jo vertės viršaus. [8] O jei nebutu to, kurs atsiimtu, duos Viešpačiui, ir tai priderės kunigui, neskaitant avino, kurs atnašaujamas permaldavimui, kad butu apsikuopimo auka.

[9] Taipogi visos pirmuonės, kurias atnašauja Izraėlio sunųs,

5, 1-6, 27. Sutvarkius stovyklas, apgarsinami penki įstatai, kuriais išdalies primenami seniaus išleistieji įstatai, išdalies gi jie papildomi visai naujais įsakymais. Taigi, visupirma liepiama prašalinti iš stovyklos kaikurie susitepusieji ir atsilyginti už padarytasias skriaudas, toliaus gana plačiai kalbama, kas reikia daryti, kuomet keno moteris įtariama dėlei svetimoterystės, duodamas taipogi naujas įstatas apie nazarajų apžadus ir galop pamokoma, kaip kunigai privalo laiminti tautą.

(5, 2) *Raupsuotus.* Plg. Kun. 13, 46. — *Kuno susitepimą.* Vz. Kun. 15, 2. 19. 25. — *Numirėliu.* Vz. Kun. 11, 24. 25.

(6) *Jei vyriškis..* Papildomas įstatas, užrašytas Kun. 6, 1-7; be to, kas tenai pasakyta, čionai aiškiai reikalaujama išpažinti savo kaltybę ir nurodoma, kam reikia sugrąžinti svetimas dalykas, nebėsant tikrojo savininko. — *Neapsižiurėjęs.* To žodžio visai nėra ebr. t.; tenai pasakyta tik tiek: kuriomis žmonės nusideda Viešpačiui (praevaricantes contra Dominum). — (8) *O jei nebebutu...* Anot ebr. t.: o jei (butu numiręs) nebutu palikęs artimo giminės (ebr. *goel*).

(9. 10) *Pirmuonės.* Ebr. *th^erumah*, k a s p a k e l i a m a. Augščiaus užrašytas įsakymas, kad neesant savininko grąžinamas

tem pertinent: 10 et quidquid in
Sanctuarium offertur a singulis,
et traditur manibus sacerdotis,
ipsius erit.
11 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens: 12 Loquere ad
filios Israel, et dices ad eos:
Vir, cujus uxor erraverit, mari-
tumque contemnens 13 dormie-
rit cum altero viro, et hoc ma-
ritus deprehendere non quiverit,
sed latet adulterium, et testi-
bus argui non potest, quia non
est inventa in stupro: 14 si spi-
ritus zelotypiæ concitaverit vi-
rum contra uxorem suam, quæ
vel polluta est, vel falsa suspi-
cione appetitur, 15 adducet eam
ad sacerdotem, et offeret obla-
tionem pro illa decimam partem
sati farinæ hordeaceæ: non fun-
det super eam oleum, nec im-
ponet thus: quia sacrificium ze-
lotypiae est, et oblatio investi-
gans adulterium. 16 Offeret igi-
tur eam sacerdos, et statuet co-
ram Domino. 17 Assumetque
aquam sanctam in vase fictili,
et pauxillum terræ de pavimen-

pridera kunigui, 10 ir visa, kas
tik pavienių ypatų atnašaujama
šventykloje ir atiduodama į ku-
nigo rankas, bus jo.
11 Viešpats dar kalbėjo Mozei
ir tarė: 12 Kalbėk Izraėlio su-
nums ir jiems sakyk: Jei keno
pati suklystu, ir, paniekinus sa-
vo vyrą, 13 nusidėtu su kitu vy-
riškiu, ir jos vyras tai negalėtu
susekti, bet svetimoterystė pa-
siliktu slapta ir negalėtu buti
patvirtinta liudytojais, nes jos
nenutverta svetimoteriaujant; 14
jei moterystės pavydo dvasia
sukeltu vyrą prieš jo moterį,
kuri arba ištikrųjų yra susite-
pus, arba kaltinama neteisingai
įtarta, 15 jis ją atves pas kuni-
gą ir atneš už ją aukai dešimtą
efos dalį miežienių miltų; nepils
ant jų aliejaus ir nedės smilka-
lų, nes tai moterystės pavydo
duoninė auka ir atnaša, kuria
tardoma svetimoterystė. 16 Tai-
gi, kunigas ją prives ir pasta-
tys Viešpaties akyvaizdoje; 17 ir
ims pašventinto vandens moli-
nin indan ir įmes į jį truputį

svetimas dalykas darosi kunigo nuosavybė, duoda progą nutarti, kam pridera aukų dalįs, kurias įstatai apskritai skiria kunigams. Taigi, jos turi tekti tam kunigui, kurs auką priima ir išpildo.

(**12**) *Jei keno...* Gana dažnai kilstančios abejonės ir įtarimai, ar moteris pasilieka ištikima savo vyrui, pas visas tautas ir visais laikais esti priežastis nesutikimų ir iširimo šeimyniniame gyvenime; todėl tokių abejonių prašalinimas buvo labai svarbus dalykas taipogi Izraėlitams. Kadangi dažniausiai nėra kuo patvirtinti savo įtarimų, kurie gali buti visai neteisingi, todėl čionai apgarsinamu įstatu bylos apie moters ištikimybę savo vyrui pavedama „Dievui teismui“. Ar jo apeigos buvo Izraėlitams visai naujos, sunku pasakyti. Tikresnė regisi yra nuomonė tų, kurie mano, kad kaip daug kitų Mozės apgarsintų apeigų, taip ir šitos buvo Izraėlio sunums jau ir seniaus žinomos ir užlaikomos iš papročio, ir kad dabar jos įgauna didesnį svarbumą, nes Viešpats liepia jas apskelbti savo vardu. — (**13**) *Negalėtu susekti.* Apie aikštėn išėjusią svetimoterystę buvo duotas įstatas kitur. Vz. Kun. 20, 10. — (**14**) *Moterystės pavydo dvasia.* Taip vadinasi esanti tarp vyro ir moters pavydo pilna meilė, kuri pati savyje nėra pikta. Ji tai gimdo pamatuotus, o kaikada taipogi visai nepamatuotus ir neteisingus įtarimus, pa kursto vyrą ir moterį kits prieš kitą ir daro jų šeimyninį gyvenimą nepakenčiamu. — (**15**) *Efos.* Vz. Iš. 16, 36. 16. — *Miežienių miltų.* Jie skaitėsi du syk pigesni už kvietienius. Plg. 4 Kar. 7, 1. — *Nepils ant jų aliejaus...*, nes nebuvo tai auka, daroma Viešpačiui, kad butu meiliausis kvapas. Plg. Kun. 2, 1; 5, 11; 6, 15. — (**16**) *Viešpaties akyvaizdon:* ties šėtra. — (**17**) *Pašventinto vandens.* Anot daugelio aiškintojų: vandens iš varinės

to tabernaculi mittet in eam. 18
Cumque steterit mulier in con-
spectu Domini, discooperiet ca-
put ejus, et ponet super manus
illius sacrificium recordationis,
et oblationem zelotypiæ: ipse
autem tenebit aquas amarissi-
mas, in quibus cum exsecratio-
ne maledicta congessit. 19 Adju-
rabitque eam, et dicet: Si non
dormivit vir alienus tecum, et
si non polluta es, deserto mari-
ti thoro, non te nocebunt aquæ
istæ amarissimæ, in quas male-
dicta congessi. 20 Sin autem de-
clinasti a viro tuo, atque pol-
luta es, et concubuisti cum al-
tero viro: 21 his maledictionibus
subjacebis: Det te Dominus
in maledictionem, exemplumque
cunctorum in populo suo: pu-
trescere faciat femur tuum, et
tumens uterus tuus disrumpatur.
22 Ingrediantur aquæ maledic-
tæ in ventrem tuum, et utero
tumescente putrescat femur. Et
respondebit mulier. Amen, amen.
23 Scribetque sacerdos in libel-
lo ista maledicta, et delebit ea
aquis amarissimis, in quas ma-
ledicta congessit, 24 et dabit ei
bibere. Quas cum exhauserit, 25

žemės nuo šėtros aslos. 18 Sto-
vint moteriškei Viešpaties aky-
vaizdoje, jis atidengs jos galvą
ir padės jai ant rankos duoninę
atminimo auką ir moterystės
pavydo atnašą, pats gi laikys
karčiausio vandens, ant kurio jis
yra ištaręs prakeikimus; 19 ir
prisiekdys ją ir tars: Jei sveti-
mas vyras su tavim nemiegojo
ir jei nesusitepei, apleidus savo
vyro patalą, tau nekenks šitas
karčiausis vanduo, ant kurio iš-
tariau prakeikimus. 20 Bet jei
atsitraukei nuo savo vyro ir su-
sitepei ir nusidėjai su kitu vy-
ru, 21 ant tavęs ateis šitie pra-
keikimai: Viešpats tepaduodie
tave prakeikimui ir tepadaro iš
tavęs pavyzdį visiems savo tau-
toje; tesupudina tavo kulšis, ir
išsiputusi tavo įsčia teperplyšta;
22 prakeiktas vanduo teįeina į
tavo pilvą ir išsipučiant įsčiai
tesupuna kulšįs. Moteriškė gi
atsakys: Amen, amen. 23 O ku-
nigas surašys ant lakštelio tuos
prakeikimus ir juos nuplaus kar-
čiausiu vandenimi, ant kurio iš-
tarė prakeikimus, 24 ir duos jai
gerti. Kuomet jį išgers, 25 ku-

---

praustuvės, buvusios ties šėtra. Plg. Iš. 30, 18. — *Truputį žemės...* Vanduo darėsi dar šventesnis, įmetant į jį truputį žemės, paimtos iš paties Dievo buveinės aslos. — **(18)** *Atidengs jos galvą,* tuo aiškiaus pažymėdamas, kad Viešpats mato, ar moteriškė kalta, ar ne. — *Atminimo auka.* Taip ji vadinasi dėlto, kad buvo maldaujama, idant Dievas tarsi atsimintu moteriškės nuodėmę, jei ji buvo ištikrųjų prasikaltusi. — *Ir.* Nereikalingas Vulgatos priedas, nes kalbama ne apie antrą auką, o tik ta pati pavadinta kitu vardu. — *Karčiausio vandens.* Taip pavadintas augščiaus minėtasis šventas vanduo dėlei baisių pasekmių, kurias jis galėjo padaryti (vz. žem. 21. 27. e.). — *Prakeikimais.* Plg. žem. 23. e. — **(21)** *Pavyzdį,* galintį perspėti ir nugąsdinti visus, kurie apie jį patirs. — **(22)** *Amen:* taip tebuna. Taip atsiliepdama įtarta moteriškė neprisipažindavo prie savo kaltybės, jei ji ir buvo kalta; nebuvo tai taipogi netikra prisieka, bet tik pasidavimas Dievo teismui ir bausmei. — **(23)** *Ant lakštelio.* Kunigas turėjo savo žodžius surašyti ant lakštelio, padaryto iš Nilo pakraščiuose augusio žolyno, vadinamo papyrumi, ir, rašalui dar neišdžiuvus, nuplauti, kas buvo parašyta, pamirkydamas lakštelį šventame vandenyje. — **(24)** *Ir duos jai gerti...* Ebr. t. taip reiktu išversti: „ir girdys moteriškę karčiausiu prakeiktu vandenimi, ir įeis į ją prakeiktas vanduo, kad butu kartumas“. Toliaus pasakyta, kad vanduo reikėjo duoti

tollet sacerdos de manu ejus sa-
crificium zelotypiæ, et elevabit
illud coram Domino, imponet-
que illud super altare: ita dum-
taxat ut prius, [26] pugillum sa-
crificii tollat de eo, quod offer-
tur, et incendat super altare: et
sic potum det mulieri aquas
amarissimas. [27] Quas cum bibe-
rit, si polluta est, et contem-
pto viro adulterii rea, pertran-
sibunt eam aquæ maledictionis,
et inflato ventre computrescet
femur: eritque mulier in male-
dictionem, et in exemplum om-
ni populo. [28] Quod si polluta
non fuerit, erit innoxia, et fa-
ciet liberos. [29] Ista est lex ze-
lotypiæ. Si declinaverit mulier
a viro suo, et si polluta fuerit,
[30] maritusque zelotypiæ spiritu
concitatus adduxerit eam in con-
spectu Domini, et fecerit ei sa-
cerdos juxta omnia quæ scripta
sunt: [31] maritus absque culpa
erit, et illa recipiet iniquitatem
suam.

Caput VI. [1] Locutusque est
Dominus ad Moysen dicens: [2]
Loquere ad filios Israel, et di-
ces ad eos: Vir, sive mulier,
cum fecerint votum ut sancti-

nigas ims iš jos rankos duoni-
nę moterystės pavydo auką, ir
ją pakels Viešpaties akyvaizdo-
je, ir ją padės ant altoriaus, bu-
tent toje eilioje, kad pirma [26]
ims iš to, kas atnašaujama, pil-
ną aukos saują ir sudegins ant
altoriaus, o paskui duos mote-
riškei gerti karčiausio vandens.
[27] Kuomet ji tai išgers, jei ji
sutepta ir, paniekinus savo vyrą,
prasikalto svetimoteryste, pra-
keikimo vanduo pereis į ją ir,
pilvui išsiputus, supus kulšįs; ir
bus moteriškė prakeikimu ir pa-
vyzdžiu visai tautai. [28] O jei bus
nesusitepus, tai jai nekenks, ir
turės vaikų. [29] Tasai yra mote-
rystės pavydo įstatas. Jei mo-
teriškė atsitrauktu nuo savo vy-
ro ir jei susiteptu, [30] ir jei vy-
ras moterystės pavydo dvasios
pakurstytas ją atvestu Viešpa-
ties akyvaizdon, o kunigas jai
padarytu visa, kas čionai parašy-
ta, [31] vyras bus be kalčios, o ji
atsiims bausmę už savo kaltybę.

6. perskyrimas. [1] Viešpats dar
kalbėjo Mozei ir tarė: [2] Kalbėk
Izraėlio sunums ir jiems sakyk:
Vyriškis arba moteriškė, kuo-
met bus padarę apžadą pasišven-

gerti moteriškei po to, kaip bus padary-ta auka iš miltų. — **(27. 28)** *Kuomet ji...* Nurodomos išgerto vandens pasekmės. Prasikaltusi moteriškė galėjo susilaukti baisios bausmės; bet jos įvykdytoju turėjo buti pats Dievas, kurs veizdėdamas į žmogaus širdies gilybes geriausiai žino, kuomet ir kaip reikės kaltininkė nubausti, o matydamas jos gailestį ir tvirtą pasiketinimą nebenusidėti gali parodyti savo mielaširdystę ir visai dovanoti bausmę. Plg. Jo. 8, 2... — **(31)** *Vyras bus be kalčios...* Vyras, kurs ir neteisingai butu įtaręs savo pačią, jei išpildo, ko įstatas reikalauja ir pasiduoda Dievo teismui, skaitosi nekaltas. Įstatas kalba tik apie moterystės pavydą iš vyro pusės, nes esant pas žydus daugmoterystei, pavydas dėlei neištikimybės iš vyro pusės negalėjo turėti didžios svarbos.

(6, 2) *Vyriškis arba...* Apžadas, kuriuo uolesnieji Izraėlitai kaikuriuose savo gyvenimo atsitikimuose pasišvęsdavo trumpesniam ar ilgesniam laikui Dievui, nebuvo visai naujas, nes apie jį čionai kalbama kaipo apie žinomą dalyką. Panašus pasišventimas minimas Kun. 27, 2, o pasišvenčiančiųjų vardas, *nazir*, n a z a r a j u s, sutinkams jau Jokubo pranašystėje apie Juozapą Prad. 49, 26. Taigi čionai apgarsinamas Dievo vardu įstatas apie nazarajus turi geriaus sutvarkyti jų pareigas, rasi ne visų vienaip iki tam laikui suprantamas ir pildomas. Pasišvenčiančiųjų vardas n a z a r a j u s, ebr. *nazir*, ir paties jų pasišventimo ebr. pavadinimas *nezer*

ficentur, et se voluerint Domino consecrare: 3 a vino, et omni, quod inebriare potest, abstinebunt. Acetum ex vino, et ex qualibet alia potione, et quidquid de uva exprimitur, non bibent: uvas recentes siccasque non comedent 4 cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur: quidquid ex vinea esse potest, ab uva passa usque ad acinum non comedent. 5 Omni tempore separationis suæ novacula non transibit per caput ejus usque ad completum diem, quo Domino consecratur. Sanctus erit, crescente cæsarie capitis ejus. 6 Omni tempore consecrationis suæ super mortuum non ingredietur, 7 nec super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput ejus est. 8 Omnibus diebus separationis suæ sanctus erit Domino. 9 Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis ejus: quod radet illico in eadem die purgationis suæ, et rursum septima. 10 In octavo autem die offeret duos turtures, vel duos

tinti ir norės pasišvęsti Viešpačiui, 3 prisiturės nuo vyno ir nuo viso, kas gali nugirdyti. Negers uksaus iš vyno, nei iš jokio kito gėralo, ir nieko, kas iš vynuogių išspaudžiama; nevalgys nei šviežių vynuogių, nei džiovintų 4 per visą laiką, kolei pasilieka pašvęsti apžadu Viešpačiui; nevalgys nieko, kas imama iš vynuogyno nuo sausos uogos lig grudeliui. 5 Visą jo atskyrimo metą skustuvas nepereis per jo galvą, kolei visai nepasibaigs laikas, kuriam pasišventė Viešpačiui. Bus šventas augant jo galvos plaukams. 6 Visą savo pašventimo laiką nesiartins prie numirėlio 7 ir nesusiteps net nei savo tėvo, nei motinos, nei brolio, nei sesers laidotuvėmis, nes jo Dievo pašventimas yra ant jo galvos. 8 Per visas savo atskyrimo dienas bus šventas Viešpačiui. 9 O jei kas nors umai numirtų jo akyvaizdoje, susiteps jo pašventimo galva, kurią tuojau nuskus tą pačią savo apsikuopimo dieną ir antrą sykį septintoje. 10 Aštuntoje gi dienoje atnašaus kunigui liudijimo sandoros įėji-

padaryti iš žodžio *nazar*, kurio prasmė yra: atsiskirti, pasišvęsti Dievui, prisiturėti; todėl ir Vulgatoje jis išreiškiamas įvairiais žodžiais (plg. eil. 4. 5. 6. ir tol.). Įstato pradžią ebr. t. taip galima išversti: Vyras arba moteriškė, jei padarys nazarajo apžadą, kad pasišvęstu Viešpačiui, prisiturės... — (3) *Nuo vyno...* Pirmas dalykas, kurio įstatas reikalauja iš nazarajų, tai prisiturėjimas nuo svaiginančiųjų gėralų ir viso, kas su jais turi šį tą bendra. Taigi, blaivumu jie turi net perviršinti kunigus, kuriems uždrausta gerti vynas tik tarnaujant šventykloje. — *Uksaus.* Jį gerdavo, norėdami atsigaivinti kaitros metu. — (4) *Per visą laiką, kolei...* Iš čia pasirodo, kad šitas įstatas paliečia tik laikinį nazarajų pasišventimą; bet pas Izraėlitus buvo ir amžini nazarajai, pvd. Samsonas, Samuėlis, paskiaus Jonas Krikštytojas, Apaštalas Jokubas Vyresnysis. — *Nuo sausos uogos...* Anot ebr. t.: „Nuo grudelio lig lukšteliui“. — (5) *Skustuvas nepereis...* Antras įstato reikalavimas — nekirpti plaukų visą pašventimo metą. Buvo tai išviršinis nazarajų pasišventimo ženklas. — (6. 7) *Nesiartins prie numirėlio...* Tai trečias įstato reikalavimas. Lygiame laipsnyje sergėties susitepimo žmogaus lavonu buvo reikalaujama tik iš vyriausiojo kunigo. Plg. Kun. 21, 11. — (9) *Jei kas nors umai...* Nazajų apžadas skaitėsi taip šventas dalykas, kad ir visai nesitikėtai ir be mažiausios kalčios susitepus lavonu, jiems reikėjo ne tik pasiduoti apsikuopimo apei-

pullos columbæ sacerdoti in in-
troitu fœderis testimonii. [11] Fa-
cietque sacerdos unum pro pec-
cato, et alterum in holocaustum
et deprecabitur pro eo, quia
peccavit super mortuo: sanctifi-
cabitque caput ejus in die illo:
[12] et consecrabit Domino dies
separationis illius, offerens ag-
num anniculum pro peccato: ita
tamen ut dies priores irriti fi-
ant, quoniam polluta est san-
ctificatio ejus.

[13] Ista est lex consecrationis.
Cum dies, quos ex voto decre-
verat, complebuntur: adducet
eum ad ostium tabernaculi fœ-
deris, [14] et offeret oblationem
ejus Domino, agnum anniculum
immaculatum in holocaustum,
et ovem anniculam immacula-
tam pro peccato, et arietem im-
maculatum, hostiam pacificam,
[15] canistrum quoque panum azy-
morum qui conspersi sint oleo,
et lagana absque fermento un-
cta oleo, ac libamina singulo-
rum: [16] quæ offeret sacerdos co-
ram Domino, et faciet tam pro
peccato, quam in holocaustum.
[17] Arietem vero immolabit ho-
stiam pacificam Domino, offe-
rens simul canistrum azymorum,
et libamenta quæ ex more de-
bentur. [18] Tunc radetur nazaræ-
us ante ostium tabernaculi fœ-
deris cæsarie consecrationis suæ:
tolletque capillos ejus, et po-

me du turkleliu arba du jaunu
karveliu, [11] o kunigas iš vieno
darys auką už nuodėmę, o iš
antro deginamąją auką, ir mel-
sis už jį, nes nusidėjo prie nu-
mirėlio, ir pašventins tą dieną
jo galvą, [12] ir pašvęs Viešpačiui
jo atsiskyrimo dienas, atnašau-
damas metinį avinėlį už nuodė-
mę, taip vienok kad pirmosios
dienos nesiskaitys, nes jo pasi-
šventimas liko suteptas.

[13] Tasai yra pašventimo įsta-
tas. Pasibaigus dienoms, kurias
buvo paskyręs apžadu, kunigas
jį atves prie sandoros šėtros an-
gos [14] ir atnašaus jo dovaną Vieš-
pačiui, metinį avinėlį be kliau-
dos deginamajai aukai, ir meti-
nę avelę be kliaudos už nuodė-
mę, ir aviną be kliaudos kaipo
dėkojimo auką, [15] taipogi nerau-
gintų aliejumi apšlakstytų duo-
nų pintinę, ir papločių be rau-
go apteptų aliejumi, ir prie kiek-
vieno jo liejamąją auką. [16] Ku-
nigas tai atnašaus Viešpaties
akyvaizdoje ir darys auką už
nuodėmę, o taipogi ir degina-
mąją auką. [17] Aviną gi papjaus
kaipo dėkojimo auką Viešpačiui,
atnašaudamas draug neraugintų
duonų pintinę ir priderančias
pagal paprotį liejamas aukas. [18]
Tuomet ties sandoros šėtros an-
ga bus nuskusti nazarajui jo pa-
šventimo plaukai; ir kunigas ims

goms, bet ir visos apžado pareigos pradėti išnaujo. Apsikuopiant gi reikėjo tuojau susitepimo dieną nusiskusti plaukai, o antrą sykį aštuntoje dienoje, darant apsikuopimo aukas. — (12) *Už nuodėmę.* Anot ebr. t.: u ž p r a s i k a l t i m ą.

(13) *Tasai yra...* Apeigos, kuriomis reikėjo užbaigti nazarajų pasišventimas. — *Pasibaigus dienoms...* Anot žydų padavimo nazarajų pasišventimo metas tęsėsi ne mažiaus 30 dienų. — *Kunigas jį atves...* Kadangi ebr. t. nepasakyta aiškiai, kas turi atvesti nazarajų prie šventyklos, todėl kaikurie aiškintojai mano, kad pats nazarajis turėjo ateiti prie šventyklos, vesdamos su savim aukoms paskirtus gyvulius. Nazarajų aukos buvo gana skaitlingos ir tik turtingesnieji galėjo patįs jas padaryti; užtat labai girtinu dalyku skaitėsi sušelpti beturčius nazarajus, kad

net super ignem, qui est sup-
positus sacrificio pacificorum. 19
Et armum coctum arietis, tor-
tamque absque fermento unam
de canistro, et laganum azymum
unum, et tradet in manus naza-
ræi, postquam rasum fuerit ca-
put ejus. 20 Susceptaque rursum
ab eo, elevabit in conspectu
Domini: et sanctificata sacerdo-
tis erunt, sicut pectusculum,
quod separari jussum est, et fe-
mur: post hæc potest bibere na-
zaræus vinum. 21 Ista est lex
nazaræi, cum voverit oblationem
suam Domino tempore conse-
crationis suæ, exceptis his, quæ
invenerit manus ejus: juxta quod
mente devoverat, ita faciet ad per-
fectionem sanctificationis suæ.

22 Locutusque est Dominus
ad Moysen, dicens: 23 Loquere
Aaron et filiis ejus: Sic benedi-
cetis filiis Israel, et dicetis eis:
24 Benedicat tibi Dominus, et
custodiat te. 25 Ostendat Domi-
nus faciem suam tibi, et mise-
reatur tui. 26 Convertat Domi-
nus vultum suum ad te, et det
tibi pacem. 27 Invocabuntque
nomen meum super filios Israel,
et ego benedicam eis.

jo plaukus ir dės ant ugnies,
sukurtos po dėkojimo auka. 19
Ir ims išvirtą avino petį ir vie-
ną ragaišį be raugo iš pintinės
ir vieną neraugintą paplotį ir
duos į nazarajo rankas, po to
kaip jo galva bus nuskusta. 20
Ir vėl visa iš jo ėmęs, pakels
Viešpaties akyvaizdoje; ir pa-
šventieji dalykai priderės kuni-
gui, taippat kaip krutinė, kuri
buvo liepta atskirti, ir kulšis.
Po to nazarajis gali gerti vyno.
21 Tasai yra įstatas apie naza-
rajį, kuomet jis bus pažadėjęs
savo atnašą Viešpačiui savo pa-
sišventimo metu, neskaitant to,
ką dar išsigalės duoti jo ranka.
Kaip jis buvo pasižadėjęs savo
širdyje, taip ir padarys savo pa-
sišventimui užbaigti.

22 Viešpats dar kalbėjo Mozei
ir tarė: 23 Sakyk Aaronui ir jo
sunums: Taip jųs laiminsite Iz-
raėlio sunus ir taip jiems saky-
site: 24 Tepalaimina tave Vieš-
pats ir tesergie tave; 25 Vieš-
pats teparodo tau savo veidą
ir teesie tau maloningas. 26 Vieš-
pats teatkreipia į tave savo vei-
dą ir teduoda tau ramybę. 27 Ir
jie šauks mano vardą ant Izraė-
lio sunų, ir aš juos palaiminsiu.

ir jie galėtu atnašauti reikalaujamas aukas. Plg. 1 Mak. 3, 49; Apd. 21, 24. — (**20**) *Gali gerti vyno*: aukų pokilyje, kuriuo baigėsi apeigos. Plg. Kun. 3, 1; 7, 11... — (**21**) *Neskaitant...* Be įsakytų aukų nazarajui, jei jis išsigali, valia buvo savaimi pridėti jų daugiaus.

(**23**) *Aaronui ir jo sunums.* Nuo tos valandos, kurioje Dievas palaimino pirmuosius tėvus, gimdytojų palaiminimas vaikams turėjo ypatingą vertybę; pats Dievas patvirtino didžiųjų patriarkų palaiminimus ir jų ainijai žadėjo palaiminimą (vz. Prad. 22, 17... 28, 14). Dabar tą pareigą laiminti Dievas uždeda ant kunigų. — (**24-26**) *Tepalaimina...* Prakilniausių minčių pilnas palaiminimas išreikštas poėtiškai trimis paraleliškais sakiniais, kuriuose linkima, kad Dievas suteiktu savo globą, kad butu maloningas, kad duotu ramybę; taigi, jais apimti visi žmogaus reikalai, kurių užganėdinimas gali padaryti jį laimingą šiame gyvenime ir busiančiame. Trijuose palaiminimų sakiniuose šv. tėvai matė švenč. Trejybės šešėlį, o katalikų Bažnyčios palaiminime, nors trumpesniame, bet išreiškiančiame tą pačią mintį, užuot trijų *Jahveh* išvardijamos trįs švenč. Trejybės ypatų vardai, Dievo Tėvo Sutvertojo ir savo Apveizda visa laikančio savo globoje, Dievo Sunaus maloningiausiojo Atpirkėjo ir Dievo šv. Dvasios, kuri mus pašvenčia. — *Teparodo tau savo veidą.* Anot ebr. t.: tegul šviečia ant tavęs savo veidu. — (**27**) *Jie šauks...* Anot ebr. t.: dės.

3. Dovanos šventyklai ir kiti toje pačioje Sinajaus tyrumoje įvykusieji atsitikimai. a) Dvylikos giminių kunigaikščių dovanos.

Caput VII. 1 Factum est au-
tem in die qua complevit Moy-
ses tabernaculum, et erexit il-
lud: unxitque et sanctificavit
cum omnibus vasis suis, altare
similiter et omnia vasa ejus. 2
Obtulerunt principes Israel et
capita familiarum, qui erant per
singulas tribus, præfectique eo-
rum, qui numerati fuerant, 3 mu-
nera coram Domino sex plau-
stra tecta cum duodecim bobus.
Unum plaustrum obtulere duo
duces, et unum bovem singuli,
obtuleruntque ea in conspectu
tabernaculi. 4 Ait autem Domi-
nus ad Moysen: 5 Suscipe ab eis
ut serviant in ministerio taber-
naculi, et trades ea Levitis jux-
ta ordinem ministerii sui. 6 Ita-
que cum suscepisset Moyses plau-
stra et boves, tradidit eos Le-
vitis. 7 Duo plaustra et quatuor
boves dedit filiis Gerson, juxta
id quod habebant necessarium.
8 Quatuor alia plaustra, et octo
boves dedit filiis Merari secun-
dum officia et cultum suum,
sub manu Ithamar filii Aaron

7. perskyrimas. 1 Atsitiko gi,
kad tą dieną, kurioje Mozė už-
baigė šėtrą ir ją pastatė, ją pa-
tepė ir pašventino draug su vi-
sais jos rykais, o taipogi alto-
rių ir visus jo rykus, 2 Izraėlio
kunigaikščiai, kurie buvo šeimy-
nų vyresniaisiais iš kiekvienos
giminės ir suskaitytųjų viršinin-
kais, atnašavo 3 Viešpaties aky-
vaizdoje dovanų šešis prideng-
tus vežimus su dvylika jaučių.
Vežimus kunigaikščiai dovanojo
po du susidėję ir kiekvienas po
jautį ir tai atgabeno ties šėtra.
4 O Viešpats tarė Mozei: 5 Imk
tai iš jų, kad butu vartojama
šėtros tarnystėje, ir atiduosi Lė-
vitams pagal jų tarnystės pa-
reigas. 6 Taigi, Mozė, ėmęs ve-
žimus ir jaučius, atidavė juos
Lėvitams. 7 Du vežimu ir ke-
turis jaučius davė Gersono su-
nums, kaip jiems buvo reikalas.
8 Keturis kitus vežimus ir aš-
tuonis jaučius davė Merario su-
nums, kad naudotusi savo pa-
reigose ir tarnystėje po kunigo
Aarono sunaus Itamaro valdžia.

Palaiminimas nebus tik tuščias linkėjimas; nes Dievas žada jį išklausyti.

7. 1 - 89. Šitame straipsnyje išskaitomos dovanos, kurias naujos šventyklos pašventime sudėjo dvylika Dievo paskirtųjų per Mozę Izraėlio giminių kunigaikščių. Tomis dovanomis buvo šeši vežimai ir dvylika jaučių šventiems dalykams vežti, o taipogi skaitlingos kruvinos ir duoninės aukos; tos paskutinės buvo atnašautos draug su sidabriniais indais; smilkalas gi auksinėse geldelėse.

(7, 1) *Tą dieną* Tas žodis čionai (taippat žem. 10. e.) nereiškia kokios nors vienos atskiros dienos, bet apima ilgesnį laiką, koks buvo reikalingas šėtrai ištiesti ir jai pašvęsti, o taipogi pašvęsti kunigams, nes ir toliaus dvylika dienų, kuriose Izraėlitų kunigaikščiai atnašavo savo dovanas, pavadinta d i e n a (vz. žem. 84. e.). Taigi, kurią dieną prasidėjo dovanų atnašavimas, tikrai pasakyti negalima. — **(2)** *Izraėlio kunigaikščiai.* Apie jų paskyrimą ir jų vardus vz. aug. 1, 5 - 10. Lėvio giminė buvo paliuosuota kaip nuo ėjimo kariuomenėn, taip ir nuo davimo dovanų šventyklai. — **(5 - 9)** *Imk tai...* Pats Dievas nurodo apskritai, kas reikia daryti su vežimais, o Mozė juos

sacerdotis. [9] Filiis autem Caath
non dedit plaustra et boves:
quia in Sanctuario serviunt, et
onera propriis portant humeris.
[10] Igitur obtulerunt duces in
dedicationem altaris, die qua un-
ctum est, oblationem suam ante
altare. [11] Dixitque Dominus ad
Moysen: Singuli duces per sin-
gulos dies offerant munera in
dedicationem altaris.
[12] Primo die obtulit oblatio-
nem suam Nahasson filius Ami-
nadab de tribu Juda: [13] fuerunt-
que in ea acetabulum argente-
um pondo centum triginta si-
clorum, phiala argentea habens
septuaginta siclos juxta pondus
Sanctuarii, utrumque plenum si-
mila conspersa oleo in sacrifi-
cium: [14] mortariolum ex decem
siclis aureis plenum incenso: [15]
bovem de armento, et arietem,
et agnum anniculum in holo-
caustum: [16] hircumque pro pec-
cato: [17] et in sacrificio pacifico-
rum boves duos, arietes quin-
que, hircos quinque, agnos an-
niculos quinque: hæc est obla-
tio Nahasson filii Aminadab.

[18] Secundo die obtulit Natha-
nael filius Suar, dux de tribu
Issachar, [19] acetabulum argen-
teum appendens centum trigin-
ta siclos, phialam argenteam ha-
bentem septuaginta siclos, jux-
ta pondus Sanctuarii, utrumque

[9] Kaato gi sunums nedavė ve-
žimų ir jaučių, nes jie tarnauja
pačioje šventykloje ir naštas ne-
ša savo pečiais.
[10] Taipogi altoriui pašvęsti tą
dieną, kurioje jis buvo pateptas,
kunigaikščiai atnešė savo dova-
nas prie altoriaus. [11] O Vieš-
pats tarė Mozei: Visi kunigaikš-
čiai teatnašauja padieniais do-
vanas altoriui pašvęsti.
[12] Pirmą dieną davė savo do-
vaną Aminadabo sunus Naaso-
nas iš Judo giminės. [13] Joje bu-
vo sidabrinis bliudas, sverintis
šimtą tris dešimtis siklių, ir si-
dabrinė taurė, sverinti septy-
nias dešimtis siklių, tokių kaip
šventyklos, abudu pripildytu
smulkiais aliejumi apšlakstytais
miltais duoninei aukai, [14] toliaus
grustuvėlis, sverintis dešimtį
auksinių siklių, pripildytas smil-
kalais, [15] jautis iš bandos, ir avi-
nas, ir metinis avinėlis degina-
majai aukai, [16] ožys aukai už
nuodėmę, [17] ir du veršiu, penki
avinai, penki ožiai ir penki me-
tiniai avinėliai dėkojimo aukai.
Tai buvo Aminadabo sunaus Na-
asono dovana.
[18] Antrą dieną kunigaikštis iš
Isakaro giminės Suaro sunus
Natanaėlis dovanojo [19] sidabrinį
bliudą, sverintį šimtą tris de-
šimtis siklių, sidabrinę taurę,
turinčią septynias dešimtis sik-
lių, tiek sverinčių kaip šventyk-
los, abudu pripildytu smulkiais

paskirsto tarp Gersono ir Merario sunų. Pirmieji gauna mažiaus, nes jiems paskirtosios šėtros dalįs buvo lengvesnės, antrieji gi daugiaus, nes jų globoje buvo sunkesni dalykai. Kaato sunųs visai negauna vežimų, nes jų našta švenčiausi ir ji reikėjo nešti savo pečiais.

(12-17) *Pirmą dieną...* Apie atskirų kunigaikščių dovanas, kurios buvo visai lygios, pasakojama tais pačiais žodžiais. — *Grustuvėlis.* Ebr. ž. *kaf* čionai reiškia puodelį arba mažą geldelę. Anų laikų siklis svėrė 14,55 gramų; sidabrinis siklis buvo vertas apie 1 rb. 10 k. — 1 rb. 20 k., o auksinis penkiolikų sykių daugiaus, taigi apie 16—18 rbl. Plg. Iš. 30, 12; 38, 24; Kun. 27, 3-8.

plenum simila conspersa oleo in
sacrificium: 20 mortariolum au-
reum habens decem siclos ple-
num incenso: 21 bovem de ar-
mento, et arietem, et agnum
anniculum in holocaustum: 22
hircumque pro peccato: 23 et in
sacrificio pacificorum boves duos,
arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque: hæc
fuit oblatio Nathanael filii Suar.
24 Tertio die princeps filio-
rum Zabulon Eliab filius Helon,
25 obtulit acetabulum argente-
um appendens centum triginta
siclos, phialam argenteam ha-
bentem septuaginta siclos ad
pondus Sanctuarii, utrumque
plenum simila conspersa oleo
in sacrificium: 26 mortariolum au-
reum appendens decem siclos
plenum incenso: 27 bovem de
armento, et arietem, agnum an-
niculum in holocaustum: 28 hir-
cumque pro peccato: 29 et in
sacrificio pacificorum boves duos,
arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque: hæc
est oblatio Eliab filii Helon.

30 Die quarto princeps filio-
rum Ruben, Elisur filius Sedeur
31 obtulit acetabulum argente-
um appendens centum triginta
siclos, phialam argenteam ha-
bentem septuaginta siclos ad
pondus Sanctuarii, utrumque
plenum simila conspersa oleo in
sacrificium: 32 mortariolum au-
reum appendens decem siclos
plenum incenso: 33 bovem de
armento, et arietem, et agnum
anniculum in holocaustum: 34
hircumque pro peccato: 35 et in
hostias pacificorum boves duos,
arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque: hæc
fuit oblatio Elisur filii Sedeur.

aliejumi apšlakstytais miltais
duoninei aukai, 20 auksinį gru-
stuvėlį, sverintį dešimtį siklių,
pripildytą smilkalais, 21 jautį iš
bandos, ir aviną, ir metinį avi-
nėlį deginamajai aukai, 22 ir ožį
aukai už nuodėmę, 23 ir dėkoji-
mo aukai du jaučiu, penkis avi-
nus, penkis ožius, penkis meti-
nius avinėlius. Tai buvo Suaro
sunaus Natanaėlio atnaša.
24 Trečią dieną Zabulono su-
nų kunigaikštis Helono sunus
Eliabas 25 dovanojo sidabrinį
bliudą, sverintį šimtą tris dešim-
tis siklių, sidabrinę taurę, turin-
čią septynias dešimtis siklių to-
kio svarumo kaip šventyklos,
abudu pripildytu smulkiais alie-
jumi apšlakstytais miltais duo-
ninei aukai, 26 auksinį grustuvė-
lį, sverintį dešimtį siklių, pri-
pildytą smilkalais, 27 jautį iš
bandos, ir aviną, ir metinį avi-
nėlį deginamajai aukai, 28 ir ožį
aukai už nuodėmę, 29 ir dėkoji-
mo aukai du jaučiu, penkis avi-
nus, penkis ožius, penkis meti-
nius avinėlius. Tai buvo Helo-
no sunaus Eliabo atnaša.
30 Ketvirtą dieną Rubeno su-
nų kunigaikštis Sedeuro sunus
Elisuras 31 dovanojo sidabrinį
bliudą, sverintį šimtą tris dešim-
tis siklių, sidabrinę taurę, tu-
rinčią septynias dešimtis siklių
tokio svarumo kaip šventyklos,
abudu pripildytu smulkiais alie-
jumi apšlakstytais miltais duo-
ninei aukai, 32 auksinį grustuvė-
lį, sverintį dešimtį siklių, pri-
pildytą smilkalais, 33 jautį iš
bandos, ir aviną, ir metinį avi-
nėlį deginamajai aukai, 34 ir ožį
aukai už nuodėmę, 35 ir dėkoji-
mo aukoms du jaučiu, penkis
avinus, penkis ožius, penkis me-
tinius avinėlius. Tai buvo Sede-
uro sunaus Elisuro atnaša.

36 Die quinto princeps filio-
rum Simeon Salamiel filius Su-
risaddai 37 obtulit acetabulum
argenteum appendens centum
triginta siclos, phialam argen-
team habentèm septuaginta si-
clos ad pondus Sanctuarii, ut-
rumque plenum simila consper-
sa oleo in sacrificium: 38 morta-
riolum aureum appendens de-
cem siclos plenum incenso: 39
bovem de armento, et arietem,
et agnum anniculum in holo-
caustum: 40 hircumque pro pec-
cato: 41 et in hostias pacificorum
boves duos, arietes quinque, hir-
cos quinque, agnos anniculos
quinque: hæc fuit oblatio Sala-
miel filii Surisaddai.
42 Die sexto princeps filiorum
Gad, Eliasaph filius Duel 43 ob-
tulit acetabulum argenteum ap-
pendens centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem
septuaginta siclos ad pondus
Sanctuarii, utrumque plenum si-
mila conspersa oleo in sacrifi-
cium: 44 mortariolum aureum ap-
pendens decem siclos plenum
incenso: 45 bovem de armento,
et arietem, et agnum anniculum
in holocaustum: 46 hircumque
pro peccato: 47 et in hostias pa-
cificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos
anniculos quinque: hæc fuit ob-
latio Eliasaph filii Duel.

48 Die septimo princeps filio-
rum Ephraim, Elisama filius Am-
miud 49 obtulit acetabulum ar-
genteum appendens centum tri-
ginta siclos, phialam argenteam
habentem septuaginta siclos ad
pondus Sanctuarii, utrumque ple-
num simila conspersa oleo in
sacrificium: 50 mortariolum au-

36 Penktą dieną Simeono su-
nų kunigaikštis Surisadajo su-
nus Salamiėlis 37 dovanojo si-
dabrinį bliudą, sverintį šimtą tris
dešimtis siklių, sidabrinę taurę,
turinčią septynias dešimtis sik-
lių, tiek sverinčių kaip šventyk-
los, abudu pripildytu smulkiais
aliejumi apšlakstytais miltais
duoninei aukai, 38 auksinį gru-
stuvėlį, sverintį dešimtį siklių,
pripildytą smilkalais, 39 jautį iš
bandos, ir aviną, ir metinį avi-
nėlį deginamajai aukai, 40 ir ožį
aukai už nuodėmę, 41 ir dėkoji-
mo aukoms du jaučiu, penkis
avinus, penkis ožius, penkis me-
tinius avinėlius. Tai buvo Suri-
sadajo sunaus Salamiėlio atnaša.
42 Šeštą dieną Gado sunų ku-
nigaikštis Duėlio sunus Elisafa-
nas 43 dovanojo sidabrinį bliudą,
sverintį šimtą tris dešimtis sik-
lių, sidabrinę taurę, turinčią sep-
tynias dešimtis siklių, tiek sve-
rinčių kaip šventyklos, abudu
pripildytu smulkiais aliejumi ap-
šlakstytais miltais duoninei au-
kai, 44 auksinį grustuvėlį, sve-
rintį dešimtį siklių, pripildytą
smilkalais, 45 jautį iš bandos, ir
aviną ir metinį avinėlį degina-
majai aukai, 46 ir ožį aukai už
nuodėmę, 47 ir dėkojimo aukoms
du jaučiu, penkis avinus, penkis
ožius, penkis metinius avinėlius.
Tai buvo Duėlio sunaus Elisa-
fano atnaša.
48 Septintą dieną Efraimo su-
nų kunigaikštis Amiudo sunus
Elisama 49 dovanojo sidabrinį
bliudą, sverintį šimtą tris de-
šimtis siklių, sidabrinę taurę,
turinčią septynias dešimtis sik-
lių tokio svarumo kaip šventyk-
los, abudu pripildytu smulkiais
aliejumi apšlakstytais miltais
duoninei aukai, 50 auksinį gru-

reum appendens decem siclos
plenum incenso: 51 bovem de
armento, et arietem, et agnum
anniculum in holocaustum: 52
hircumque pro peccato: 53 et in
hostias pacificorum, boves duos,
arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque: hæc
fuit oblatio Elisama filii Ammiud.

54 Die octavo, princeps filio-
rum Manasse, Gamaliel filius
Phadassur, 55 obtulit acetabulum
argenteum appendens centum
triginta siclos, phialam argen-
team habentem septuaginta si-
clos ad pondus Sanctuarii, ut-
rumque plenum simila consper-
sa oleo in sacrificium: 56 morta-
riolum aureum appendens de-
cem siclos, plenum incenso: 57
bovem de armento, et arietem,
et agnum anniculum in holo-
caustum: 58 hircumque pro pec-
cato: 59 et in hostias pacifico-
rum boves duos, arietes quin-
que, hircos quinque, agnos an-
niculos quinque: hæc fuit obla-
tio Gamaliel filii Phadassur.

60 Die nono princeps filiorum
Benjamin, Abidan filius Gedeo-
nis, 61 obtulit acetabulum argen-
teum appendens centum trigin-
ta siclos, phialam argenteam
habentem septuaginta siclos ad
pondus Sanctuarii, utrumque
plenum simila conspersa oleo in
sacrificium: 62 et mortariolum
aureum appendens decem siclos
plenum incenso: 63 bovem de
armento, et arietem, et agnum
anniculum in holocaustum: 64
hircumque pro peccato: 65 et in
hostias pacificorum boves duos,
arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque: hæc
fuit oblatio Abidan filii Gedeonis.

66 Die decimo princeps filio-
rum Dan, Ahiezer filius Ammi-

stuvėlį, sverintį dešimtį siklių,
pripildytą smilkalais, 51 jautį iš
bandos, ir aviną, ir metinį avi-
nėlį deginamajai aukai, 52 ožį au-
kai už nuodėmę, 53 ir dėkojimo
aukoms du jaučiu, penkis avi-
nus, penkis ožius, penkis meti-
nius avinėlius. Tai buvo Amiu-
do sunaus Elisamos atnaša.

54 Aštuntą dieną Manaso su-
nų kunigaikštis Padasuro sunus
Gamaliėlis 55 dovanojo sidabri-
nį bliudą, sverintį šimtą tris de-
šimtis siklių, sidabrinę taurę,
turinčią septynias dešimtis sik-
lių tokio svarumo kaip šventyk-
los, abudu pripildytu smulkiais
aliejumi apšlakstytais miltais
duoninei aukai, 56 auksinį gru-
stuvėlį, sverintį dešimtį siklių,
pripildytą smilkalais, 57 jautį iš
bandos, ir aviną, ir metinį avi-
nėlį deginamajai aukai, 58 ir ožį
aukai už nuodėmę, 59 ir dėkoji-
mo aukoms du jaučiu, penkis
avinus, penkis ožius, penkis me-
tinius avinėlius. Tai buvo Pa-
dasuro sunaus Gamaliėlio atnaša.

60 Devintą dieną Benjamino
sunų kunigaikštis Gedeono su-
nus Abidanas 61 dovanojo sida-
brinį bliudą, sverintį šimtą tris
dešimtis siklių, sidabrinę taurę,
turinčią septynias dešimtis sik-
lių tokio svarumo kaip šventyk-
los, abudu pripildytu smulkiais
aliejumi apšlakstytais miltais
duoninei aukai, 62 ir auksinį gru-
stuvėlį, sverintį dešimtį siklių,
pripildytą smilkalais, 63 jautį iš
bandos, ir aviną, ir metinį avi-
nėlį deginamajai aukai, 64 ir ožį
aukai už nuodėmę, 65 ir dėkoji-
mo aukoms du jaučiu, penkis
avinus, penkis ožius, penkis me-
tinius avinėlius. Tai buvo Ge-
deono sunaus Abidano atnaša.

66 Dešimtą dieną Dano sunų
kunigaikštis Amisadajo sunus

saddai 67 obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: 68 mortariolum aureum, appendens decem siclos plenum incenso: 69 bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: 70 hircumque pro peccato: 71 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque: hæc fuit oblatio Ahiezer filii Ammisaddai.

72 Die undecimo princeps filiorum Aser, Phegiel filius Ochran 73 obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: 74 mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: 75 bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: 76 hircumque pro peccato: 77 et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque: hæc fuit oblatio Phegiel filii Ochran.

78 Die duodecimo princeps filiorum Nephthali, Ahira filius Enan 79 obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila oleo conspersa in sacrificium: 80 mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: 81 bovem de armento, et arietem, et agnum

Ahiėzeris 67 dovanojo sidabrinį bliudą, sverintį šimtą tris dešimtis siklių, sidabrinę taurę, turinčią septynias dešimtis siklių tokio svarumo kaip šventyklos, abudu pripildytu smulkiais aliejumi apšlakstytais miltais duoninei aukai, 68 auksinį grustuvėlį, sverintį dešimtį siklių, pripildytą smilkalais, 69 jautį iš bandos, ir aviną, ir metinį avinėlį deginamajai aukai, 70 ir ožį aukai už nuodėmę, 71 ir dėkojimo aukoms du jaučiu, penkis avinus, penkis ožius, penkis metinius avinėlius. Tai buvo Amisadajo sunaus Ahiėzerio atnaša.

72 Vienuoliktą dieną Asero sunų kunigaikštis Ochrano sunus Pegiėlis 73 dovanojo sidabrinį bliudą, sverintį šimtą tris dešimtis siklių, sidabrinę taurę, turinčią septynias dešimtis siklių tokio svarumo kaip šventyklos, abudu pripildytu smulkiais aliejumi apšlakstytais miltais duoninei aukai, 74 auksinį grustuvėlį, sverintį dešimtį siklių, pripildytą smilkalais, 75 jautį iš bandos, ir aviną, ir metinį avinėlį deginamajai aukai, 76 ir ožį aukai už nuodėmę, 77 ir dėkojimo aukoms du jaučiu, penkis avinus, penkis ožius, penkis metinius avinėlius. Tai buvo Ochrano sunaus Pegiėlio atnaša.

78 Dvyliktą dieną Neftalio sunų kunigaikštis Enano sunus Ahira 79 dovanojo sidabrinį bliudą, sverintį šimtą tris dešimtis siklių, sidarinę taurę, turinčią septynias dešimtis siklių tokio svarumo kaip šventyklos, abudu pripildytu smulkiais aliejumi apšlakstytais miltais duoninei aukai, 80 auksinį grustuvėlį, sverintį dešimtį siklių, pripildytą smilkalais, 81 jautį iš bandos, ir

anniculum in holocaustum: [82]
hircumque pro peccato: [83] et in
hostias pacificorum boves duos,
arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque: hæc
fuit oblatio Ahira filii Enan.

[84] Hæc in dedicatione altaris
oblata sunt a principibus Israel,
in die qua consecratum est: ace-
tabula argentea duodecim: phia-
læ argenteæ duodecim: morta-
riola aurea duodecim: [85] ita ut
centum triginta siclos argenti
haberet unum acetabulum, et
septuaginta siclos haberet una
phiala: id est, in commune va-
sorum omnium ex argento sicli
duo millia quadringenti, ponde-
re Sanctuarii. [86] Mortariola au-
rea duodecim plena incenso, de-
nos siclos appendentia pondere
Sanctuarii: id est, simul auri si-
cli centum viginti: [87] boves de
armento in holocaustum duode-
cim, arietes duodecim, agni an-
niculi duodecim, et libamenta
eorum: hirci duodecim pro pec-
cato. [88] In hostias pacificorum,
boves viginti quatuor, arietes
sexaginta, hirci sexaginta, agni
anniculi sexaginta. Hæc oblata
sunt in dedicatione altaris, quan-
do unctum est.

[89] Cumque ingrederetur Moy-
ses tabernaculum fœderis, ut con-
suleret oraculum, audiebat vo-
cem loquentis ad se de propi-

aviną, ir metinį avinėlį degina-
majai aukai, [82] ir ožį aukai už
nuodėmę, [83] ir dėkojimo aukoms
du jaučiu, penkis avinus, pen-
kis ožius, penkis metinius avi-
nėlius. Tai buvo Enano sunaus
Ahiro atnašą.

[84] Tos tai buvo Izraėlio ku-
nigaikščių dovanos altoriaus pa-
šventime, tą dieną, kurioje jis
buvo pateptas: dvylika sidabri-
nių bliudų, dvylika sidabrinių
taurių, dvylika auksinių grustu-
vėlių; [85] o kadangi kiekviename
bliude buvo šimtas trįs dešim-
tįs siklių sidabro ir kiekvieno-
je taurėje buvo septynios de-
šimtįs siklių, todėl visi sidabri-
niai indai draug svėrė du tuk-
stančiu keturis šimtus siklių, to-
kių kaip šventyklos; [86] o dvyli-
koje auksinių grustuvėlių, pri-
pildytų smilkalais, kurių kiek-
vienas svėrė po dešimtį tokių
kaip šventyklos siklių, išviso
buvo aukso šimtas dvidešimt
siklių; [87] jaučių iš bandos degi-
namajai aukai buvo dvylika,
avinų dvylika, metinių avinėlių
dvylika, taipogi ir prie jų pri-
deranti liejamoji auka; ožių au-
kai už nuodėmę buvo dvylika;
[88] dėkojimo aukoms jaučių dvi-
dešimt keturi, avinų šešios de-
šimtįs, ožių šešios dešimtįs, me-
tinių avinėlių šešios dešimtįs.
Tos dovanos buvo atnašautos
altoriaus pašventime, kuomet jį
patepta.

[89] Kuomet Mozė įeidavo san-
doros šėtron pasiklaustų žinyno,
jis girdėdavo balsą atsiliepian-
čiojo į jį nuo maldytuvės, kuri

---

(87) *Liejamoji auka.* Anot ebr. t.: duoninė auka.
(89) *Kuomet Mozė...* Vz. Iš. 25, 22; 30, 6.

8, 1-26. Papildžius įsakymus apie vy-
riausiojo kunigo pareigas prie žibintuvo,
pereinama prie pašventimo Lėvitų, kurie
buvo jau augščiaus paskirti tarnauti prie

tiatorio quod erat super arcam testimonii inter duos cherubim, unde et loquebatur ei.

buvo ant liudijimo skrynios tarp dviejų kerubimų, iš kur jam buvo kalbama.

b) Lėvitų pašventimas.

Caput VIII. 1 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2 Loquere Aaron, et dices ad eum: Cum posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur præcipe ut lucernæ contra boream e regione respiciant ad mensam panum propositionis, contra eam partem, quam candelabrum respicit, lucere debebunt. 3 Fecitque Aaron, et imposuit lucernas super candelabrum, ut præceperat Dominus Moysi. 4 Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili, tam medius stipes, quam cuncta quæ ex utroque calamorum latere nascebantur: juxta exemplum quod ostendit Dominus Moysi, ita operatus est candelabrum.

8. perskyrimas. 1 Viešpats kalbėjo Mozei ir tarė: 2 Kalbėk Aaronui ir jam sakyk: Kuomet dėsi septynias liampas, žibintuvas tegul bus pastatytas pietiniame šone. Taigi, įsakyk, kad liampos butu atkreiptos šiaurėn į padėtinių duonų stalą; nes jos turės šviesti ton pusėn, kuri yra ties žibintuvu. 3 Aaronas taip padarė ir padėjo liampas ant žibintuvo, kaip Viešpats buvo įsakęs Mozei. 4 Žibintuvo gi darbas buvo toks: nukalta buvo iš aukso kaip vidurinis kotas, taip ir visa, kas buvo išsikišę iš jo šakų abiejuose šonuose. Mozė buvo padaręs žibintuvą pagal paveizdą, kurį jam Viešpats parodė.

5 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 6 Tolle Levitas de medio filiorum Israel, et purificabis eos 7 juxta hunc ritum:

5 Viešpats dar kalbėjo Mozei ir tarė: 6 Imk iš Izraėlio sunų tarpo Lėvitus, ir juos apkuopsi 7 su šitomis apeigomis: Tegul

---

šventyklos. Taigi, čionai kalbama apie Lėvitų pašventimo apeigas ir jų išpildymą, o taipogi paskiriamas amžis, kuriame Lėvitai turėjo savo tarnystę pradėti ir ją baigti.

(8, 2) *Kuomet dėsi...* Plg. Iš. 27, 21; 30, 7. 8; 40, 22. 23; Kun. 24, 1-4. Papildomas įstatas apie aliejaus žibinimą ant auksinio žibintuvo. Jau augšč. buvo nurodyta žibintuvo ir jo liampų vieta šventykloje ir rupesnis tais dalykais buvo pavestas Aaronui ir jo sunums; bet pirmą sykį liampas ant žibintuvo sustatė pats Mozė; taigi, dabar liepiama tai daryti vyriausiam kunigui. Žodžių: *žibintuvas tegul... padėtinių duonų stalą*, nėra ne tik ebr. t., bet ir vertimuose; Vulgatos tekstan jie įtraukti kaipo paaiškinanti glosa vėlesniais laikais (8 šimtm.).—(3) *Aaronas... padėjo...* Liampas prirengti buvo paprastų kunigų dalykas, bet ant žibintuvo jas turi statyti pats vyriausis kunigas. — (4) *Žibintuvo gi...* Plg. Iš. 25, 31-40; 37, 17-24.

(6) *Imk Lėvitus..* Visi gimusieji iš Lėvio giminės buvo Lėvitais, bet kad galėtu pilpyti Lėvitų pareigas šventykloje, buvo reikalingas ypatingas pašventimas, kurio apeigos tečiaus nėra tokios iškilmingos, kaip kunigų pašventime. — (7) *Apkuopiamuoju vandenimi.* Anot ebr. t.: n u o d ė m ė s (*me chattat*) v a n d e n i m i, t. y. vandenimi, kurs ženklino nuodėmės atleidimą. Ar buvo tai tas pats apkuopiamasis vanduo, kurio pašventimas ir vartojimas minimas žemiaus, nežinia.

Aspergantur aqua lustrationis,
et radant omnes pilos carnis suæ.
Cumque laverint vestimenta sua,
et mundati fuerint, [8] tollent bo-
vem de armentis, et libamen-
tum ejus similam oleo consper-
sam: bovem autem alterum de
armento tu accipies pro pecca-
to: [9] et applicabis Levitas co-
ram tabernaculo fœderis, con-
vocata omni multitudine filio-
rum Israel. [10] Cumque Levitæ
fuerint coram Domino, ponent
filii Israel manus suas super eos.
[11] Et offeret Aaron Levitas, mu-
nus in conspectu Domini a fi-
liis Israel, ut serviant in mini-
sterio ejus. [12] Levitæ quoque
ponent manus suas super capi-
ta boum, e quibus unum facies
pro peccato, et alterum in ho-
locaustum Domini, ut deprece-
ris pro eis. [13] Statuesque Levi-
tas in conspectu Aaron et filio-
rum ejus, et consecrabis oblatos
Domino, [14] ac separabis de me-
dio filiorum Israel, ut sint mei.
[15] Et postea ingredientur taber-
naculum fœderis, ut serviant
mihi. Sicque purificabis et con-
secrabis eos in oblationem Do-
mini: quoniam dono donati sunt
mihi a filiis Israel. [16] Pro pri-
mogenitis quæ aperunt omnem
vulvam in Israel, accepi eos. [17]
Mea sunt enim omnia primoge-
nita filiorum Israel, tam ex ho-
minibus quam ex jumentis. Ex
die quo percussi omne primoge-

jie bus apšlakstyti apkuopiamuo-
ju vandenimi ir tenusiskuta vi-
sus savo kuno plaukus. O kuo-
met išsiplaus savo drabužius ir
bus apkuopti, [8] jie ims veršį iš
bandos ir jo duoninei aukai alie-
jumi apšlakstytų smulkių mil-
tų; kitą gi jautį iš bandos tu
imsi aukai už nuodėmę, [9] ir pa-
statysi Lėvitus ties sandoros šė-
tra, suvadinęs visą Izraėlio su-
nų daugybę. [10] O Lėvitams sto-
vint Viešpaties akyvaizdoje, Iz-
raėlio sunųs uždės ant jų savo
rankas; [11] ir Aaronas atnašaus
Lėvitus kaipo dovaną iš Izraė-
lio sunų Viešpaties akyvaizdoje,
kad jie pildytu jo tarnystę. [12]
Lėvitai gi uždės savo rankas
ant galvų jaučių, kurių vieną
papjausi aukai už nuodėmę, o
kitą deginamai Viešpaties aukai,
kad už juos melstumeis. [13] Ir
pastatysi Lėvitus Aarono ir jo
sunų akyvaizdoje ir juos pašvę-
si kaipo paaukotus Viešpačiui,
[14] ir išskirsi juos iš Izraėlio su-
nų tarpo, kad jie butu mano.
[15] Paskui jie įeis sandoros šė-
tron, kad man tarnautu. Taip-
tai juos apkuopsi ir pašvęsi, kad
butu auka Viešpačiui; nes jie
man padovanoti Izraėlio sunų.
[16] Aš juos ėmiau užuot pirmgi-
mių, kurie atveria motinos įs-
čią Izraėlyje; [17] nes visi Izraė-
lio sunų pirmgimiai yra mano,
kaip iš žmonių, taip ir iš galvi-
jų. Aš juos pašvenčiau nuo tos

Plg. žem. 19, 9. — *Savo drabužius.* Ypatingų šventų apdarų Lėvitai neturėjo. — (**8**) *Jie ims veršį* — deginamajai aukai (12. e.). — *Tu imsi:* liepsi imti; nes ir antrąjį veršį turėjo atgabenti Lėvitai; galop ebr. t. nėra įvardės *tu.* — (**10**) *Izraėlio sunųs uždės* — per savo atstovus, atskirų giminių vyresniuosius. Rankų uždėjimas buvo ženklas atidavimo Izraėlitų Viešpačiui užuot visų Izraėlitų pirmgimių. — (**11**) *Aaronas atnašaus...* Anot ebr. t.: pakels siubuodamas. Plg. Iš. 29, 27. Kaip ta paprastai aukose išpildoma pakėlimo apeiga buvo pritaikyta prie Lėvitų, nieko tikra negalima pasakyti. — (**12**) *Lėvitai gi uždės...* Plg. Kun. 1, 4. — *Papjausi.* Ebr. t.: papjaus — Aaronas. — (**13**) *Juos pašvęsi kaipo...* Ebr.

nitum in terra Ægypti, sancti-
ficavi eos mihi: 18 et tuli Levi-
tas pro cunctis primogenitis fi-
liorum Israel: 19 tradidique eos
dono Aaron et filiis ejus de me-
dio populi, ut serviant mihi pro
Israel in tabernaculo fœderis,
et orent pro eis ne sit in po-
pulo plaga, si ausi fuerint acce-
dere ad Sanctuarium.

20 Feceruntque Moyses et Aa-
ron et omnis multitudo filiorum
Israel super Levitis quæ præ-
ceperat Dominus Moysi: 21 pu-
rificatique sunt, et laverunt ve-
stimenta sua. Elevavitque eos
Aaron in conspectu Domini, et
oravit pro eis, 22 ut purificati
ingrederentur ad officia sua in
tabernaculum fœderis coram Aa-
ron et filiis ejus. Sicut præce-
perat Dominus Moysi de Levi-
tis, ita factum est.
23 Locutusque est Dominus
ad Moysen, dicens: 24 Hæc est
lex Levitarum: A viginti quin-
que annis et supra, ingredien-
tur ut ministrent in tabernacu-
lo fœderis. 25 Cumque quinqua-
gesimum annum ætatis imple-
verint, servire cessabunt: 26 erunt-
que ministri fratrum suorum in
tabernaculo fœderis, ut custo-
diant quæ sibi fuerint commen-
data, opera autem ipsa non fa-
ciant. Sic dispones Levitis in
custodiis suis.

dienos, kurioje ištikau visus
pirmgimius Aigypto žemėje, 18
ir ėmiau Lėvitus už visus Iz-
raėlio sunų pirmgimius, 19 ir juos
padovanojau iš tautos tarpo Aa-
ronui ir jo sunums, kad man
tarnautu užuot Izraėlio sando-
ros šėtroje ir melstusi už juos,
idant nebutu tautoje slogos, jei
kas išdrįstu artinties prie šven-
tyklos.
20 O Mozė bei Aaronas ir vi-
sa Izraėlio sunų daugybė pada-
rė su Lėvitais, ką Viešpats bu-
vo įsakęs Mozei: 21 jie buvo
apkuopti ir išsiplovė savo dra-
bužius, Aaronas gi statė juos
kaipo auką Viešpaties akyvaiz-
doje ir už juos meldėsi, 22 kad
apkuopti įeitu prie savo parei-
gų sandoros šėtron Aarono ir
jo sunų akyvaizdoje. Kaip Vieš-
pats buvo Mozei įsakęs apie Lė-
vitus, taip ir padaryta.
23 Viešpats dar kalbėjo Mozei
ir tarė: 24 Tasai yra įstatas apie
Lėvitus: Kurie turi dvidešimt
penkerius metus ir vyresni įeis
tarnautų sandoros šėtroje; 25 o
sukakus penkioms jų amžio de-
šimtims metų liausis tarnavę;
26 ir bus savo brolių tarnais san-
doros šėtroje, kad sergėtu, kas
jiems bus pavesta, pačių gi dar-
bų nedarytu. Tai įsakysi apie
Lėvitus ir apie jų tarnystės pa-
reigas.

t.: pakelsi siubuodamas Viešpaties akyvaizdoje. Vz. 11. eil. — (19) *Ir melstusi už juos.* Ebr. t.: darytu už juos permaldavimą — ne kokiomis nors ypatingomis apeigomis, bet visa savo tarnyste prie šventyklos. — *Idant nebutu tautoje...* Panaujinamas uždraudimas Izraėlitams savinties šventos tarnystės pareigas, kurioms pildyti paskirta vien Lėvio giminė.

(24) *Kurie turi...* Lėvitai turėjo pradėti pildyti savo pareigas prie šventyklos, sukakus 25 jų amžio metams; bet, keliaujant per tyrus, nešti atskiras šėtros dalis buvo paskirti tik susilaukusiejí 30 amžio metų. Vz. aug. 4, 2. 3. — (26) *Bus savo brolių tarnais...* Taigi, po 50 metų Lėvitai buvo liuosi tik nuo sunkesnių darbų; lengvesnius gi jie turėjo atlikti ir toliaus, budami tokiuo budu savo jaunesniųjų brolių padėjėjais.

c) Paprastas ir nepaprastas Velykų šventimo metas.

Caput IX. 1 Locútus est Do-
minus ad Moysen in deserto Si-
nai anno secundo, postquam eg-
ressi sunt de terra Ægypti, men-
se primo dicens: 2 Faciant filii
Israel Phase in tempore suo, 3
quartadecima die mensis hujus
ad vesperam, juxta omnes ce-
remonias et justificationes ejus.
4 Præcepitque Moyses filiis Is-
rael ut facerent Phase. 5 Qui fe-
cerunt tempore suo: quartade-
cima die mensis ad vesperam
in monte Sinai. Juxta omnia quæ
mandaverat Dominus Moysi, fe-
cerunt filii Israel

6 Ecce autem quidam immun-
di super anima hominis, qui non
poterant facere Phase in die il-
lo, accedentes ad Moysen et
Aaron, 7 dixerunt eis: Immundi
sumus super anima hominis:
quare fraudamur ut non valea-
mus oblationem offerre Domino
in tempore suo inter filios Is-
rael? 8 Quibus respondit Moy-
ses: State ut consulam quid præ-
cipiat Dominus de vobis. 9 Lo-
cutusque est Dominus ad Moy-
sen, dicens: 10 Loquere filiis Is-
rael: Homo qui fuerit immun-
dus super anima, sive in via
procul in gente vestra, faciat
Phase Domino 11 in mense se-
cundo, quartadecima die men-
sis ad vesperam: cum azymis et
lactucis agrestibus comedent il-

9. perskyrimas. 1 Antrais me-
tais, po to kaip buvo išėję iš
Aigypto žemės, pirmame mėne-
syje Viešpats kalbėjo Mozei Si-
najaus tyrumoje ir tarė: 2 Izraė-
lio sunūs tegul daro Paschą sa-
vo laiku, 3 keturioliktoje šito
mėnesio dienoje vakarop, užlai-
kydami visas jos apeigas ir tai-
sykles. 4 Mozė tat liepė Izraėlio
sunums daryti Paschą; 5 o jie
ją šventė savo laiku, keturiolik-
toje mėnesio dienoje vakarop
prie Sinajaus kalno. Izraėlio su-
nūs padarė visa taip, kaip Vieš-
pats buvo įsakęs Mozei.

6 O štai, kaikurie, susitepę
žmogaus lavonu, tą dieną nega-
lėjo daryti Paschos; jie, atėję
pas Mozę ir Aaroną, 7 jiemdviem
tarė: Mes esame susitepę žmo-
gaus lavonu; kodėlgi iš musų
bus atimta teisė atnašauti savo
laiku auką Viešpačiui Izraėlio
sunų tarpe? 8 Mozė jiems atsa-
kė: Palaukkite, kad pasiteirau-
čiau, ką apie jus įsakys Vieš-
pats. 9 O Viešpats kalbėjo Mo-
zei ir tarė: 10 Sakyk Izraėlio su-
nums: Jei kas iš jusų tautos su-
siteptu lavonu, arba butu toli
kelionėje, tedaro Viešpačiui Pa-
schą 11 antrame mėnesyje, ke-
turioliktą mėnesio dieną vaka-
rop; jie ją valgys su neraugin-
ta duona ir laukiniais saločiais;

9, 1-14. Atėjus paskirtam metui Viešpats įsako per Mozę Izraėlitams švęsti Velykų šventę. Prie tos progos duodamas įstatas apie tai, kuomet reikia švęsti Velykos tiems, kurie jų negali švęsti draug su kitais.

(9, 1) *Antrais metais...* Iš čia pasirodo, kad žemiaus pasakojamieji dalykai įvyko dar pirm Izraėlitų suskaitymo, kurs buvo padarytas pirmose antrojo mėnesio dienose. Plg. aug. 1, 1. — **(2)** *Savo laiku...* Plg. Iš. 12, 2...

(7) *Auką:* Velykinį avinėlį. — **(11)** *Antrame mėnesyje...* Taigi visu mėnesiu vėliaus už kitus Izraėlitus.

lud: [12] non relinquent ex eo quippiam usque mane, et os ejus non confringent, omnem ritum Phase observabunt. [13] Si quis autem et mundus est, et in itinere non fuit, et tamen non fecit Phase, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo: peccatum suum ipse portabit. [14] Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos, facient Phase Domino juxta ceremonias et justificationes ejus. Præceptum idem erit apud vos tam advenæ quam indigenæ.

[12] nieko iš jos nepaliks lig rytui, ir jokio jos kaulo nesulaužys; užlaikys visas Paschos apeigas. [13] O jei kas yra nesuteptas ir nebuvo kelionėje, ir vienok nedarė Paschos, jo dušia bus išdildyta iš jo tautos, nes neatnašavo Viešpačiui aukos savo metu; jis pats neš savo nuodėmę. [14] Jei butu tarp jusų svetimtautis ir ateivis, jie darys taipogi Viešpačiui Paschą, užlaikydami jos apeigas ir taisykles. Tas pats įstatas bus pas jus kaip ateiviui, taip ir vietiniam gyventojui.

4. Ženklai kelionės pradžiai apskelbti ir jai pertraukti.

[15] Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. [16] Sic fiebat jugiter: per diem operiebat illud nubes, et per noctem quasi species ignis. [17] Cumque ablata fuisset nubes, quæ tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filii Israel: et in loco ubi stetisset nubes, ibi castrametabantur. [18] Ad imperium Domini proficiscebantur, et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum, manebant in

[15] Taigi, tą dieną, kurioje buvo ištiesta šėtra, ją apdengė debesys. O nuo vakaro lig rytui viršuje šėtros buvo lyg-kad ugnies išvaizda. [16] Taip darėsi visuomet: dieną ją apdengdavo debesys, o naktį lyg-kad ugnies išvaizda. [17] Kuomet šėtrą apdengiantis debesys pakildavo, tuomet Izraėlio sunųs leisdavosi kelionėn, ir toje vietoje, kame debesys apsistodavo, jie statydavo stovyklas. [18] Viešpačiui liepiant jie pradėdavo eiti ir jam įsakant ištiesdavo šėtras. Visą metą, kurį debesys laikydavosi ant šėtros, jie pasilikdavo toje

9, 15—10, 10. Izraėlitų vadu kelionėje teikiasi buti pats Viešpats, o jo vedimo ženklu turėjo buti stebuklingas debesys, kurio pakilimu nuo sandoros šėtros buvo įsakoma kelionės pradžia, ir to paties debesies nusileidimu Izraėlitų ėjimas buvo sustabdomas. Be to, tie Viešpaties įsakymai reikėjo, Mozei paliepiant, apskelbti tautai trimitais, kurie dar turėjo buti vartojami vyresnybei sušaukti ir visai tautai prie šėtros, taipogi traukiant į kovą ir įvairiose iškilmėse.

(**15. 16**) *Tą dieną..* Pirmą dieną antrųjų metų po išėjimo iš Aigypto. Plg. Iš. 40, 15. — *Debesys,* — kurs buvo pasirodęs Izraėlitams išeinant iš Aigypto ir buvo juos atvedęs į Sinajaus tyrumą. Plg. Iš. 13, 21. 22; 14, 19. 20; 40, 32 - 36. — (**18**) *Viešpačiui liepiant.* Viešpaties įsakymai pradėti kelionę arba ją pertraukti buvo apreiškiami ne kitokiuo budu, kaip tik stebuklingo debesies pakilimu nuo sandoros šėtros, arba jo apsistojimu. Nors debesies pakilimas buvo visiems matomas

eodem loco: 19 et si evenisset
ut multo tempore maneret su-
per illud, erant filii Israel in ex-
cubiis Domini, et non profici-
scebantur 20 quot diebus fuisset
nubes super tabernaculum. Ad
imperium Domini erigebant ten-
toria, et ad imperium illius de-
ponebant. 21 Si fuisset nubes a
vespere usque mane, et statim
diluculo tabernaculum reliquis-
set, proficiscebantur: et si post
diem et noctem recessisset, dis-
sipabant tentoria. 22 Si vero bi-
duo aut uno mense vel longio-
ri tempore fuisset super taber-
naculum, manebant filii Israel
in eodem loco, et non profici-
scebantur: statim autem ut re-
cessisset, movebant castra. 23
Per verbum Domini figebant ten-
toria, et per verbum illius pro-
ficiscebantur: erantque in excu-
biis Domini juxta imperium ejus
per manum Moysi.

Caput X. 1 Locutusque est
Dominus ad Moysen, dicens: 2
Fac tibi duas tubas argenteas
ductiles, quibus convocare pos-
sis multitudinem quando mo-
venda sunt castra. 3 Cumque in-
crepueris tubis, congregabitur
ad te omnis turba ad ostium
tabernaculi fœderis. 4 Si semel
clangueris, venient ad te prin-
cipes, et capita multitudinis Is-
rael. 5 Si autem prolixior atque

pačioje vietoje. 19 Ir jei pasitai-
kydavo, kad ilgą laiką ant jos
pasilikdavo, Izraėlio sunųs sto-
vėjo Viešpaties sargyboje ir ne-
ėjo toliaus, 20 kolei debesys te-
bebuvo ant šėtros. Viešpačiui
liepiant ištiesdavo šėtras ir jam
įsakant išardydavo. 21 Jei debe-
sys budavo nuo vakaro lig ry-
tui ir tuojau dienai brėkštant
palikdavo šėtrą, jie ėjo toliaus;
o jei atsitraukdavo, dienai ir nak-
čiai praslinkus, tuomet ir jie ar-
dydavo šėtras. 22 O jei dvi die-
ni arba visą mėnesį arba ilges-
nį laiką budavo ant šėtros, Iz-
raėlio sunųs pasilikdavo toje pa-
čioje vietoje ir neėjo toliaus; o
kaip tik atsitraukdavo, tuojau
jie keldavosi iš stovyklų. 23 Vieš-
paties įsakymu jie ištiesdavo šė-
tras ir jo įsakymu ėjo toliaus;
ir stovėjo Viešpaties sargyboje,
kaip jis paliepdavo per Mozę.

10. perskyrimas. 1 Viešpats dar
kalbėjo Mozei ir tarė: 2 Pasidir-
bink sau du trimitu, nukaltu iš
sidabro, kuriemdviem galėtumei
sušaukti visus žmones, kuomet
reikės trauktiės iš stovyklos.
3 Sutrimitavus trimitais, visa
minia susirinks prie tavęs ties
sandoros šėtros anga. 4 Jei su-
trimituosi vieną sykį, ateis pas
tave kunigaikščiai ir Izraėlio
daugybės viršininkai. 5 O jei tri-

ženklas, tečiaus jo aiškintoju turėjo buti Mozė ir, jam liepiant, kelionės pradžia dar buvo apgarsinama trimitavimu (vž. žem. 10, 2). — (**19**) *Stovėjo Viešpaties sargyboje.* Anot ebr. t.: s e r g ė j o V i e š p a t i e s s a r g y b ą, sustodami stovyklose aplink Viešpaties šėtrą.

(**10, 2**) *Du trimitu* (ebr. *chacocroth*), nes tik du tuomet tebuvo kunigu, kurie jais trimituodavo. Vėlesniais laikais tokių trimitų buvo padaryta daugiaus. Anot Fl. Juozapo liudijimo, jie buvę vienu mastu ilgi, tiesųs ir tik patį galą turėję bent kiek storesnį ir išriestą. — (**3 - 7**) *Visa minia susirinks...* Anot ebr. t., norint suvadinti visą tautą, reikėjo trimituoti abiem trimitais be pertrukių (vz. 7. e.); sušaukiant tautos vyresnybę reikėjo trimituoti vienu trimitu (Vulg., *vieną sykį*) taippat be pertrukių. — *Kunigaikščiai ir Izraėlio...* Ebr. t. nėra jungės *ir*; taigi kalbama apie kunigaikščius, kurie buvo draug ir tautos viršininkais. — *Trimitavimas bus ilgesnis ir...* Ypatingas trimitavimas

concisus clangor increpuerit,
movebunt castra primi qui sunt
ad orientalem plagam. 6 In se-
cundo autem sonitu et pari ulu-
latu tubæ, levabunt tentoria qui
habitant ad meridiem: et juxta
hunc modum reliqui facient, ulu-
lantibus tubis in profectionem.
7 Quando autem congregandus
est populus, simplex tubarum
clangor erit, et non concise ulu-
labunt. 8 Filii autem Aaron sa-
cerdotes clangent tubis: eritque
hoc legitimum sempiternum in
generationibus vestris. 9 Si exie-
ritis ad bellum de terra vestra
contra hostes qui dimicant ad-
versum vos, clangetis ululanti-
bus tubis, et erit recordatio ve-
stri coram Domino Deo vestro,
ut eruamini de manibus inimi-
corum vestrorum. 10 Si quando
habebitis epulum, et dies festos,
et calendas, canetis tubis super
holocaustis, et pacificis victimis,
ut sint vobis in recordationem
Dei vestri: ego Dominus Deus
vester.

mitavimas bus ilgesnis ir su per-
trukiais, pakils pirmi tie, kurie
turi stovyklą rytų šone. 6 Tri-
mituojant antrą sykį ir tokiuo
pat budu, pakels savo šėtras
stovintieji pietuose; ir tokiuo pat
budu darys likusieji, trimituo-
jant trimitais į kelionę. 7 O kuo-
met reikės suvadinti tauta, tri-
mitavimas bus paprastas ir ne
su pertrukiais. 8 Trimituos gi
Aarono sunųs, kunigai; ir tai
bus amžinai užlaikytinas įstatas
jusų kartose. 9 Jei išeisite iš ju-
sų žemės karėn su neprieteliais,
kurie prieš jus kovoja, skardžiai
trimituosite trimitais, ir tai pri-
mins apie jus Viešpaties, jusų
Dievo, akyvaizdoje, kád jus iš-
gelbėtu iš jusų neprietelių ran-
kų. 10 Kuomet turėsite pokilius,
arba iškilmingas šventes, arba
pirmas mėnesio dienas, trimituo-
site trimitais prie deginamųjų
aukų ir dėkojimo aukų, kad tai
apie jus primintu jusų Dievui.
Aš Viešpats, jusų Dievas.

5. Kelionė nuo Sinajaus lig Kadėsui. a) Atsitraukimas nuo Sinajaus ir tautos murmėjimai prieš Viešpatį įvairiose stotyse.

11 Anno secundo, mense se-
cundo, vigesima die mensis ele-

11 Antrais metais, antrame mė-
nesyje, dvidešimtą mėnesio die-

su pertrukiais ir treškėjimu turėjo apskelbti kelionės pradžią. Taippat reikėjo trimituoti einant į kovą (vz. 9. e.). — (9) *Iš jusų žemės.* Ebr. t.: s a v o ž e m ė j e. — *Primins apie jus.* Plg. Iš. 28, 12. — (10) *Iškilmingas šventes.* Plg. Kun. 23. persk.; 25, 9.

10, 11—12, 15. Pradedant aprašinėti tolesnę Izraėlitų kelionę per tyrus, visupirma pasakoma, kokioje tvarkoje jie ėjo, toliaus gi minimas pakvietimas Raguėlio sunaus Hababo į keliavedžius. Jau pačioje kelionės pradžioje ėmus tautai murmėti dėlei mėsos stokos, o Mozei dejuoti dėlei užkrautosios ant jo naštos sunkumo, Viešpats duoda Mozei pranašų dvasia apdovanotus padėjėjus, tautai gi atsiunčia daugybę putpelų; bet už savo godulystę Izraėlitai lieka kietai nubausti. Dievo rustybę sukelia prieš save net Aaronas ir Marija, kuri nubaudžiama raupsų liga, užtat kad drįso murmėti ir pavydėti savo broliui Mozei.

(11) *Antrais metais...* Prie Sinajaus Izraėlitai stovėjo vienuoliką mėnesių ir

vata est nubes de tabernaculo
fœderis: 12 profectique sunt filii
Israel per turmas suas de de-
serto Sinai, et recubuit nubes
in solitudine Pharan. 13 Move-
runtque castra primi juxta im-
perium Domini in manu Moysi
14 filii Juda per turmas suas,
quorum princeps erat Nahasson
filius Aminadab. 15 In tribu fili-
orum Issachar fuit princeps Na-
thanael filius Suar. 16 In tribu
Zabulon erat princeps Eliab fi-
lius Helon. 17 Depositumque est
tabernaculum, quod portantes
egressi sunt filii Gerson et Me-
rari. 18 Profectique sunt et filii
Ruben, per turmas et ordinem
suum: quorum princeps erat He-
lisur filius Sedeur. 19 In tribu
autem filiorum Simeon, princeps
fuit Salamiel filius Surisaddai
20 Porro in tribu Gad erat prin-
ceps Eliasaph filius Duel. 21 Pro-
fectique sunt et Caathitæ por-
tantes Sanctuarium. Tamdiu ta-
bernaculum portabatur, donec
venirent ad erectionis locum.
22 Moverunt castra et filii Eph-
raim per turmas suas, in quo-
rum exercitu princeps erat Eli-
sama filius Ammiud. 23 In tribu
autem filiorum Manasse prin-
ceps fuit Gamaliel filius Phadas-
sur. 24 Et in tribu Benjamin
erat dux Abidan filius Gedeonis

ną debesys pakilo nuo sandoros
šėtros, 12 ir Izraėlio sunųs išėjo
savo buriais iš Sinajaus tyrumos,
ir debesys nusileido Parano ty-
rumoje. 13 Ir pirmieji pakilo iš
stovyklų, kaip Viešpats buvo
paliepęs per Mozę, 14 Judo su-
nųs savo buriais; o jų kunigaikš-
tis buvo Aminadabo sunus Na-
asonas. 15 Isakaro sunų giminėje
kunigaikštis buvo Suaro sunus
Natanaėlis. 16 Zabulono giminė-
je kunigaikštis buvo Helono su-
nus Eliabas. 17 Paskui buvo iš-
ardyta šėtra, kuria nešini išėjo
Gersono ir Merario sunųs. 18 Iš-
ėjo taipogi Rubeno sunųs savo
buriais ir savo tvarkoje; jų ku-
nigaikštis buvo Sedeuro sunus
Elisuras. 19 Simeono gi sunų gi-
minėje kunigaikštis buvo Suri-
sadajo sunus Salamiėlis. 20 To-
liaus Gado giminėje kunigaikš-
tis buvo Duėlio sunus Eliasafas.
21 Išėjo taipogi ir Kaatiečiai,
nešdami šventyklą. Šėtra buvo
tolei nešama, kolei neatėjo į jos
pastatymo vietą. 22 Pakilo iš
stovyklų ir Efraimo sunųs savo
buriais, kurių kariuomenėje ku-
nigaikštis buvo Amiudo sunus
Elisama. 23 Manaso gi sunų gimi-
nėje kunigaikštis buvo Padasu-
ro sunus Gamaliėlis. 24 O Ben-
jamino giminėje vadas buvo Ge-

penkias dienas. Plg. Iš. 19, 1. — (12) *Savo buriais.* Anot ebr. t.. savo stotimis. Plg. Iš. 17, 1. — *Parano.* Ta beveik plika tyruma užima arti pusės Sinajaus pussalio. Į šiaurę ji tęsiasi lig pietinės Palestinos pakraščiais, lig žemei Negeb, į rytus iki giliam slėniui Arabah, į vakarus lig Suro arba Etamo tyrumai, nuo Sinajaus kalnų ją skiria siauras smiltynas. Arabai ją vadina Badieh-et-Tih, klaidžiojimo tyruma. — (14) *Judo sunųs...* Ebr. t. eil. prasideda taip: „Pirmoji pakilo vėliava stovyklos Judo sunų“... Ebr. t. minima vėliava taipogi 18. 22. 25. eil. Plg. aug. 2, 2... — *Naasonas...* Plg. aug. 1, 4... — (17) *Paskui buvo išardyta...* Iš čia paaiškėja, kad kelionėje Lėvitai persiskirdavo. Tuojau po pirmųjų trijų giminių su jų vėliava ėjo Gersono ir Merario sunųs su šėtra (plg. aug. 4, 21-33), kad atėję į vietą, suskubtu ją ištiesti, pirma negu ateis su švenčiausiais šėtros dalykais (vz. aug. 4, 4-15) Kaatiečiai, sekusieji Rubeno vėliavą, kurie savo naštą statydavo jau ištieston sandoros šėtron.

[25] Novissimi castrorum omnium
profecti sunt filii Dan per turmas
suas, in quorum exercitu
princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai.
[26] In tribu autem filiorum
Aser erat princeps Phegiel
filius Ochran. [27] Et in tribu
filiorum Nephthali princeps
fuit Ahira filius Enan. [28] Hæc
sunt castra, et profectiones filiorum
Israel per turmas suas
quando egrediebantur.

[29] Dixitque Moyses Hobab filio
Raguel Madianitæ, cognato
suo: Proficiscimur ad locum,
quem Dominus daturus est nobis:
veni nobiscum, ut benefaciamus
tibi: quia Dominus bona
promisit Israeli. [30] Cui ille respondit:
Non vadam tecum, sed
revertar in terram meam, in qua
natus sum. [31] Et ille: Noli, inquit,
nos relinquere: tu enim
nosti in quibus locis per desertum
castra ponere debeamus, et
eris ductor noster. [32] Cumque
nobiscum veneris, quidquid optimum
fuerit ex opibus, quas
nobis traditurus est Dominus,
dabimus tibi.

[33] Profecti sunt ergo de monte
Domini viam trium dierum,
arcaque fœderis Domini præce-

deono sunus Abidanas. [25] Visupaskučiansiai
išėjo iš stovyklų
savo buriais Dano sunųs, kurių
kariuomenėje kunigaikštis buvo
Amisadajo sunus Ahiėzeris. [26]
Asero gi sunų giminėje kunigaikštis
buvo Ochrano sunus Pegiėlis.
[27] Ir Neftalio sunų giminėje
kunigaikštis buvo Enano
sunus Ahira. [28] Ta yra Izraėlio
sunų stovyklų tvarka ir išėjimas
jų buriais, kuomet jie traukdavosi
iš vietos.

[29] O Mozė tarė Madianito Raguėlio
sunui Hobabui, savo genčiui:
Mes einame į vietą, kurią
Viešpats mums duos; eikš su
mumis, kad mes tau gerai darytumėm,
nes Viešpats žadėjo
Izraėliui gėrybių. [30] Tasai jam
atsakė: Aš neeisiu su tavim, bet
grįšiu į savo žemę, kurioje gimiau.
[31] O jis sakė: Neapleisk
musų; nes tu žinai, kuriose vietose
tyruose mums reikia statyti
stovyklos, ir busi musų keliavedis.
[32] O kuomet busi su
mumis atėjęs, mes tau duosime,
kas tik bus geriausia iš lobio,
kurį Viešpats žadėjo mums duoti.

[33] Taigi, jie ėjo nuo Viešpaties
kalno trijų dienų kelią, o
Viešpaties sandoros skrynia ėjo-

(29) *Raguėlio...* Vz. Iš. 2, 18 paaišk; 18, 1-26. — *Genčiui.* Ebr. *chothen.* Taip kitur pavadintas Mozės u o š v i s Raguėlis arba Jėtras; čionai gi (taipogi Teis. 4, 11) ž. *chothen* vadinasi švogeris. Palyginimas su tos pačios šaknies arabišku ž. *chatanun*, kurs reiškia visus pačios giminės, patvirtina, kad ir ebr. ž. *chothen* (*chathan*) galėjo reikšti uošvį ir švogerį. — **(30)** *Grįšiu...* Ebr. t.: „grįšiu į savo žemę ir į savo giminę". Hobabas netiki taip labai Dievo pažadėjimui, kaip Mozė; todėl jis velija grįžti tėviškėn; tečiaus, jam prašant, sutinka eiti draug, ir jo ainiai paskiaus gyveno Palestinoje. Plg. Teis. 1, 16; 4, 11; 1 Kar. 15, 6 ir k. — **(31)** *Nes tu žinai...* Nors Viešpats buvo pažadėjęs pats vesti Izraėlitus savo stebuklingu debesimi, ir Mozė visai tikėjo Viešpaties žodžiams, bet toksai keliavedis, kaip Hobabas, gerai žinąs tyrumos kelius, vandens šaltinius, ganyklų vietas ir tt., galėjo nemaž palengvinti kelionę ir buvo labai pageidaujamas. Pasitikėjimas gi Dievo Apveizda ir jo stebuklais ne tik nedraudžia žmogui pačiam rupinties savo reikalais ir ieškoti pašalpos pas žmones, bet dažnai visai nuo tokio rupesnio nepaliuosuoja. — *Musų keliavedis.* Ebr. t.: m u s ų a k į s.

(33) *Nuo Viešpaties kalno*: nuo Sinajaus, pažymėto taip didžiais J a h v ė s ste-

debat eos, per dies tres providens castrorum locum. 34 Nubes quoque Domini super eos erat per diem cum incederent. 35 Cumque elevaretur arca, dicebat Moyses: Surge Domine, et dissipentur inimici tui, et fugiant qui oderunt te, a facie tua. 36 Cum autem deponeretur, aiebat: Revertere Domine ad multitudinem exercitus Israel.

Caput XI. 1 Interea ortum est murmur populi, quasi dolentium pro labore, contra Dominum. Quod cum audisset Dominus, iratus est. Et accensus in eos ignis Domini devoravit extremam castrorum partem. 2 Cumque clamasset populus ad Moysen, oravit Moyses ad Dominum, et absorptus est ignis. 3 Vocavitque nomen loci illius, Incensio: eo quod incensus fuisset contra eos ignis Domini.

4 Vulgus quippe promiscuum, quod ascenderat cum eis, flagravit desiderio, sedens et flens, junctis sibi pariter filiis Israel, et ait: Quis dabit nobis ad ve-

pirm jų, parupindama vietą stovykloms. 34 Taipogi Viešpaties debesys, jiems einant, buvo ant jų dienos metu. 35 Skrynią pakeliant Mozė sakė: Kelkies, Viešpatie! ir teiššisklaisto tavo neprieteliai ir tegul bėgą nuo tavo veido, kurie tavęs neapkenčia. 36 Kuomet gi budavo pastatoma, jis tardavo: Sugrįšk, Viešpatie, prie Izraėlio kariuomenės daugybės.

11. perskyrimas. 1 Tuotarpu pakilo tautos murmėjimas prieš Viešpatį, koks esti dejuojančių ant nuovargio. Tai išgirdęs Viešpats užsirustino. Ir užsidegusi prieš juos Viešpaties ugnis sunaikino pačiame gale buvusią stovyklų dalį. 2 Tautai ėmus šaukties į Mozę, Mozė meldėsi į Viešpatį, ir ugnis užgeso. 3 Ir praminė tą vietą vardu Gaisras, nes prieš juos buvo užsidegusi Viešpaties ugnis.

4 Nes paprastoji liaudis, kuri su jais buvo išėjusi, užsidegė pageidimais; jie susėdo ir verkė, ir suvieniję su savim taipogi Izraėlio šunus sakė: Kas mums

buklais.—*Ėjo pirm jų.* Tikriaus: j ų a k y v a i z d o j e, nes sandoros skrynia buvo nešama keliavusiųjų Izraėlitų burių viduryje. — (35. 36) *Kelkies, Viešpatie...* Viešpaties vedami Izraėlitai ėjo Kanaano užkariautų; todėl jiems labai reikėjo maldauti, kad jų neprietelius apimtu išgąstis ir kad jie nedrįstu priešintis. — *Sugrįžk, Viešpatie...*: nebeik toliaus ir pasilikk prie savo tautos. — Žodžiais: *Kelkies*. ir: *Sugrįžk...* rasi prasidėdavo Mozės sudėtos ir visos tautos giedamos giesmės.

(11, 1) *Pakilo tautos murmėjimas...* Pasilikdami ilgą laiką prie Sinajaus kalno, žmonės taip atprato nuo kelionės sunkumo, kad vos jai vėl prasidėjus, jie tuojau ima dejuoti ant nuovargio. — *Prieš Viešpatį.* Tikriaus anot ebr. t.: į Viešpaties ausis. Plg. 1 Kor. 10, 10. — *Stovyklų dalį.* Ar bausmė palietė ir žmones, sunku pasakyti; rasi buvo sunaikinta tik jų lobio dalis. — (3) *Gaisras.* Ebr. *thaberah.* Kame buvo ta vieta, nežinia. Izraėlio stočių sąraše (vz. žem. 33, 16. 17) jos nepaminėta. Plg. Atk. 9, 22. Reikia taipogi abejoti, ar buvo čia ištiesta sandoros šėtra; rasi Izraėlitai buvo apsistoję tik trumpai valandai.

(4) *Nes paprastoji...* Anot ebr. t. naujo murmėjimo aprašymas prasideda taip: „O liaudis, kuri buvo jos (tautos) tarpe, ėmė labai pageidauti; vėl tat verkė taipogi ir Izraėlio sunųs ir sakė: kas..." Plg. Iš. 12, 37. 38. Tas murmėjimas, kaip pasirodo iš tolesnio pasakojimo (plg. eil. 10. 16. 24. 26. 34), įvyko vietoje *Qibroth hattha'avah.* — *Kas mums duos mėsos.* Mėsa buvo Aigypte tik turtingesniųjų žmonių valgis; bet dabar jos geidžia ir šiaip jau liaudis, dėlto kad Dievas jai vieną sykį jau buvo jos stebuklingai davęs

scendum carnes? 5 Recordamur
piscium quos comedebamus in
Ægypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, et pepones, porrique et cepe, et allia.
6 Anima nostra arida est, nihil
aliud respiciunt oculi nostri nisi Man. 7 Erat autem Man quasi semen coriandri, coloris bdellii. 8 Circuibatque populus, et
colligens illud, frangebat mola,
sive terebat in mortario, coquens in olla, et faciens ex eo
tortulas saporis quasi panis oleati. 9 Cumque descenderet nocte
super castra ros, descendebat
pariter et Man.

10 Audivit ergo Moyses flentem populum per familias, singulos per ostia tentorii sui. Iratusque est furor Domini valde:
sed et Moysi intoleranda res visa est. 11 Et ait ad Dominum:
Cur afflixisti servum tuum? quare non invenio gratiam coram
te? et cur imposuisti pondus universi populi hujus super me? 12
Numquid ego concepi omnem
hanc multitudinem, vel genui
eam, ut dicas mihi: Porta eos
in sinu tuo sicut portare solet

duos mėsos valgyti? 5 Atsimename žuvis, kurias valgėme Aigypte dovanai; mums ateina į
atmintį agurkai, ir melionai, ir
porai, ir svogunai, ir česnakai.
6 Musų dušia išdžiuvo, o musų
akįs nieko kito nemato, kaip tiktai manną. 7 Manna gi buvo kaip
koriandro grudai bdelijos varsos. 8 O žmonės vaikščiojo aplinkui ir ją rinkosi, malė girnomis, arba susitrindavo grustuvuose, virė puoduose ir darė iš
jos ragaišėlius, turėjusius duonos su aliejumi skonį. 9 Nusileidžiant naktį rasai ant stovyklos, nukrisdavo draug ir manna.

10 Taigi, Mozė išgirdo raudančius žmones, kiekvieną savo šeimynoje ir savo šėtros angoje.
O Viešpaties rustybė labai užsidegė; bet ir Mozei dalykas pasirodė nepakenčiamas, 11 ir jis
tarė Viešpačiui: Kodėl vargini
tavo tarną? kodėl nerandu malonės tavo akyse? ir kodėl uždėjai ant manęs visos šitos tautos naštą? 12 Argi visa šita daugybė manyje prasidėjo, arba ar
aš ją pagimdžiau, kad man sakai: Nešiok juos tavo prieglob-

(vz. Iš. 16, 13) ir dėlto kad ji buvo pripratusi jos gauti iš dėkojimo aukų, kurių prie Sinajaus kalno buvo daroma daug, o kurios kelionėje, išardytai esant šėtrai, turėjo liauties. — (5) *Atsimename žuvis.* Aigypte žuvų visuomet budavo ir dabar dar yra begalinė apstybė; tai paprasčiausis neturtingųjų žmonių maistas. — *Agurkai ir...* Aigyptas garsus ir iki šiai dienai čionai minimomis daržovėmis. — (6-9) *Musų dušia...* Paniekinimas, su kokiuo murmantįs žydai atsiliepia apie manną, duoda įkvėptam autoriui progą pasakyti keletą žodžių apie tą Dievo suteiktą maistą ir nurodyti didžią jo vertybę. Plg. Iš. 16, 13... 31. — *Bdelijos.* Vz. Prad. 2, 12.

(10) *Mozė išgirdo...* Iš šitos eil. paaiškėja, kad aprašomas murmėjimas įvyko, Izraėlitams apsistojus kelionėje ir ištiesus šėtras. — *Viešpaties rustybė.* Kaip ji apsireiškė, pasakoma toliaus 33. eil. — *Nepakenčiamas.* Ebr. t.: *ra'*, piktas. — (11-15) *Kodėl vargini...* Nors tautos pasielgimas buvo peiktinas, tečiaus Mozė norėdamas sumažinti žmonių kaltybę Viešpaties akyvaizdoje, ima pats dejuoti, kad jis vienas neįstengiąs, kaip reikiant, aprupinti visų tautos reikalų, ir nori gauti tinkamus padėjėjus. Tiesa, tauta jau turėjo gana daug viršininkų, bet jų tarpe tukstantininkams, šimtininkams ir tt. (vz. Iš. 18, 13-26) buvo pavesta tyrinėti ir teisti tik mažesnės bylos; pašvęstųjų kunigų buvo labai maža, nes tik trįs; kariuomenės vadai rupinosi tik tvarka tarp jiems pavestųjų burių; giminių ir didesniųjų

nutrix infantulum, et defer in
terram, pro qua jurasti patribus
eorum? [13] Unde mihi carnes ut
dem tantæ multitudini? flent
contra me, dicentes: Da nobis
carnes ut comedamus. [14] Non
possum solus sustinere omnem
hunc populum, quia gravis est
mihi. [15] Sin aliter tibi videtur,
obsecro ut interficias me, et inveniam gratiam in oculis tuis,
ne tantis afficiar malis.

styje, kaip kad auklė nešioja kudikėlį, ir nunešk į žemę, dėlei
kurios prisiekei jų tėvams? [13]
Iškur aš imsiu mėsos, kad duočiau tokiai daugybei? Jie rauda
prieš mane, sakydami: Duok
mums mėsos valgyti. [14] Aš negaliu pakelti visos šitos tautos,
nes ji man persunki. [15] O jei tau
kitaip rodosi, maldauju, velyk
užmušk mane ir tegul randu tavo akyse malonę, kad nebučiau
varginamas taip didžiais piktumais.

[16] Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta
viros de senibus Israel, quos tu
nosti quod senes populi sint ac
magistri: et duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum, [17] ut descendam et loquar tibi: et auferam de spiritu tuo, tradamque
eis, ut sustentent tecum onus
populi, et non tu solus graveris.

[16] O Viešpats tarė Mozei: Surinkk man septynias dešimtis
vyrų iš Izraėlio senesniųjų, apie
kuriuos tu žinai, kad jie tautos
senesnieji ir viršininkai, ir nuvesi juos prie sandoros šėtros
angos, ir pastatysi tenai draug
su savim, [17] kad aš nužengčiau
ir tau kalbėčiau, ir imčiau iš
tavo dvasios ir jiems duočiau,
idant draug su tavim neštu tautos naštą, ir ne tu vienas butumei apsunkintas.

[18] Populo quoque dices: Sanctificamini: cras comedetis carnes: ego enim audivi vos dicere: Quis dabit nobis escas carnium? bene nobis erat in Ægypto. Ut det vobis Dominus carnes, et comedatis: [19] non uno

[18] Taipogi tautai sakysi: Pasišventinkite: rytoj valgysite mėsos; nes aš išgirdau jus sakant:
kas mums duos mėsos valgyti?
gera mums buvo Aigypte. Viešpats jums duos mėsos valgyti
[19] ne vieną dieną, nei dvi arba

šeimynų atstovai, nors buvo kviečiami į tarybas, neturėjo tečiaus platesnės įtekmės, nes nebuvo gavę tam tikros valdžios. Reikalingi tat buvo Mozei padėjėjai, gavusieji savo pasiuntinystę ir tam tikrą valdžią iš paties Dievo.

(**16**) *Surinkk...* Viešpats sutinka išpildyti Mozės troškimą ir duoti tautai viršininkus, apdovanotus tais pačiais privalumais, kokiuos buvo gavęs Mozė. Jų išrinkimas pavedamas pačiam Mozei. — *Viršininkai.* Ebr. *šotrim.* Taip vadinosi Aigypte darbų prižiurėtojai ir užrašinėtojai. Plg. Iš. 6, 6. 14. Kitur tas žodis reiškia apskritai valdininkus ir viršininkus. — (**17**) *Iš tavo dvasios:* iš tos dieviškos dvasios, kuri buvo suteikta Mozei, nesumažinant vienok jam suteiktosios dalies. Šv. tėvai (Teod. Aug.) paskui Origeną paaiškina dvasios suteikimą, palygindami Mozę su skaisčiausiai šviečiančiu žiburiu, kuriuo Dievas uždega dar 70 kitų panašių žiburių.

(**18 - 20**) *Pasišventinkite.* Reikia tinkamai prisirengti prie priėmimo Dievo malonės, kuri bus suteikta mėsos užsigeidusiems Izraėlitams; bet godulingiesiems už jų murmėjimą ta malonė turėjo pavirsti baisia sloga. Apskelbimas išanksto visų aplinkybių, kuriose Izraėlitai turėjo gauti

die, nec duobus, vel quinque
aut decem, nec viginti quidem,
20 sed usque ad mensem dierum,
donec exeat per nares vestras,
et vertatur in nauseam, eo quod
repuleritis Dominum, qui in medio vestri est, et fleveritis coram eo, dicentes: Quare egressi
sumus ex Ægypto? 21 Et ait
Moyses: Sexcenta millia peditum hujus populi sunt: et tu
dicis: Dabo eis esum carnium
mense integro? 22 Numquid ovium et boum multitudo cædetur,
ut possit sufficere ad cibum?
vel omnes pisces maris in unum
congregabuntur, ut eos satient?
23 Cui respondit Dominus: Numquid manus Domini invalida est?
Jam nunc videbis utrum meus
sermo opere compleatur.
24 Venit igitur Moyses, et narravit populo verba Domini, congregans septuaginta viros de senibus Israel, quos stare fecit
circa tabernaculum. 25 Descenditque Dominus per nubem, et
locutus est ad eum, auferens de
Spiritu qui erat in Moyse, et
dans septuaginta viris. Cumque
requievisset in eis Spiritus, prophetaverunt, nec ultra cessaverunt. 26 Remanserant autem in
castris duo viri, quorum unus
vocabatur Eldad, et alter Me-

penkias, ir nėt ne dvidešimt 20
bet visą mėnesį, kolei neišeis
jums per nosis ir neįgris, nes
jus atstumėte Viešpatį, kurs yra
jusų tarpe, ir raudojote jo akyvaizdoje, sakydami: Kam mes
išėjome iš Aigypto? 21 Mozė gi
tarė: Šitos tautos yra šeši šimtai tukstančių pėstininkų, ir tu
sakai: Duosiu jiems visą mėnesį
valgyti mėsos? 22 Argi bus papjauta toki daugybė avių ir jaučių, kad galėtu užtekti valgyti?
arba ar susirinks vienon vieton
visos juros žuvįs, kad juos pasotintu? 23 Viešpats jam atsakė:
Argi Viešpaties ranka yra negalinga? Jau dabar matysi, ar mano žodžiai bus įvykdyti.

24 Taigi, Mozė atėjo ir papasakojo tautai Viešpaties žodžius;
ir surinko iš Izraėlio sunų septynias dešimtis senesniųjų, kuriuos sustatė aplink šėtrą. 25 O
Viešpats nužengė debesyje ir
jam kalbėjo, ir ėmė buvusios
Mozėje dvasios ir davė septynioms dešimtims vyrų. Kuomet
gi ant jų nusileido dvasia, jie
ėmė pranašauti ir paskiaus nebesiliovė. 26 Buvo gi pasilikę
stovyklose du vyru, kuriųdviejų vienas vadinosi Eldadas, o

mėsos, parodo, kad putpelų atskridimas buvo tikrai stebuklingas (plg. Iš. 16, 13). — **(21)** *Mozė gi tarė...* Mozė, išreikšdamas lyg-kad abejonę apie Dievo pažadėjimo išsipildymą, nori išanksto patirti, kaip tai įvyks; bet Viešpats jam neduoda paaiškinimo, o tik primena apie savo visagalybę.

(24) *Mozė atėjo*: sugrįžo iš sandoros šėtros prie tautos. — **(25)** *Viešpats nužengė...* Viešpats regimais ženklais patvirtina vyresniųjų išrinkimą. — *Jie ėmė pranašauti.* Ebr. ž. *ithnabb*^{e}*'u* nevisuomet reiškia tikrą pranašavimą apie žmonėms nežinomus busiančius atsitikimus, bet dažnai pažymi tik viršprigimtinį sujudinimą, ekstazį su įkvėpimu, po kurių įtekme žmogus kalba nepaprastus dalykus, garbina Viešpatį ir šlovina jo stebėtinus darbus. — *Paskiaus nebesiliovė.* Ebr. t. pasakyta priešingai, kad jie paskiaus nebepranašavo. Gana buvo tos vienos dienos, kad visiems butų aišku, jog išrinktieji viršininkai paties Dievo patvirtinti. — **(26)** *Buvo gi pasilikę..* Kodėl Eldadas ir Medadas neatėjo draug su kitais išrinktaisiais prie šėtros, nepaaiškinta; tečiaus iš Jozuės pasielgimo reiktu spėti, kad

dad, super quos requievit Spi-
ritus: nam et ipsi descripti fu-
erant, et non exierant ad taber-
naculum. 27 Cumque propheta-
rent in castris, cucurrit puer,
et nuntiavit Moysi, dicens: El-
dad et Medad prophetant in ca-
stris. 28 Statim Josue filius Nun,
minister Moysi, et electus e plu-
ribus, ait: Domine mi Moyses
prohibe eos. 29 At ille: Quid,
inquit, æmularis pro me? quis
tribuat ut omnis populus pro-
phetet, et det eis Dominus Spi-
ritum suum? 30 Reversusque est
Moyses, et majores natu Israel
in castra.

31 Ventus autem egrediens a
Domino arreptas trans mare co-
turnices detulit, et demisit in
castra itinere quantum uno die
confici potest, ex omni parte ca-
strorum per circuitum, volabant-
que in aere duobus cubitis al-
titudine super terram. 32 Surgens
ergo populus toto die illo, et
nocte, ac die altero, congrega-
vit coturnicum, qui parum, de-
cem coros: et siccaverunt eas
per gyrum castrorum. 33 Adhuc
carnes erant in dentibus erum,
nec defecerat hujuscemodi ci-
bus: et ecce furor Domini conci-
tatus in populum, percussit eum
plaga magna nimis. 34 Vocatus-

kitas Medadas, ant kuriųdviejų
nusileido dvasia; nes ir juodu
buvo įtrauktu sąrašan ir nebu-
vo atėję prie šėtros. 27 O jiem-
dviem pranašaujant stovyklose,
atbėgo vaikinas ir apskelbė Mo-
zei, tardamas: Eldadas ir Meda-
das pranašauja stovyklose. 28
Tuojau Nuno sunus Jozuė, iš-
rinktasis tarp daugelio, tarė: Ma-
no pone, Moze, uždrausk jiem-
dviem. 29 Bet jis tarė: Kam pa-
vydi dėlei manęs? kad gi visa
tauta pranašautu, ir kad Vieš-
pats jiems duotu savo Dvasios!
30 O Mozė ir Izraėlio senesnie-
ji sugrįžo į stovyklas.

31 Po to išėjęs nuo Viešpaties
vėjas atnešė pagautas iš už juros
putpelas ir paleido ant stovyk-
lų tokiame plote, kokį galima
apeiti viena diena, aplink iš vi-
sų stovyklų pusių, ir jos skrai-
dė ore per du mastu augštumo
nuo žemės. 32 Pakilus tat tauta
rinkosi putpelas visą tą dieną
ir naktį ir sekančią dieną, ir pri-
sirinko kuomažiausiai po dešim-
tį saikų, ir jas džiovino aplink
stovyklas. 33 Mėsa dar tebebuvo
jų dantyse, ir dar nebuvo pri-
trukę to maisto, o štai Viešpa-
ties rustybė užsidegė prieš tau-
tą ir ją ištiko labai didžia slo-
ga. 34 Ir ana vieta buvo pramin-

tuodu vyru savo neatėjimu išreiškė neprielankumą Mozei. — (**28**) *Nuno sunus Jozuė...* Plg. Iš. 17, 9. Uolus Mozės tarnas bijosi, kad Eldado ir Medado pasielgimas nesumažintu Mozės šlovės, ir todėl trokšta, kad jiemdviem butu uždrausta pranašauti. Plg. panašų Kristaus apaštalų rupesnį apie jų dieviškojo Mokytojo šlovę. Mk. 9, 38. 39. — (**29**) *Kam pavydi...* Mozės atsakymas yra naujas paliudijimas apie jo dušios prakilnumą. Jam rupi tik Jahvės šlovė, o ne savoji.

(**31**) *Išėjęs nuo Viešpaties...* Viešpats išpildo stebuklingai savo pažadėjimą apie mėsą. Plg. augšč. 18-20 eil.; Iš. 16, 13. — *Jos skraidė ore...* Anot ebr. t., žemės paviršis buvęs nuklotas putpelomis per du mastu storumo. — (**32**) *Po dešimtį saikų.* Saikas, ebr. *chomer*, lygus 388,8 litrų (kvortų). Tečiaus čionai, kaip ir kaikuriose kitose vietose, jis tikriausiai reiškia k r u v ą; juo labiaus, kad niekas paukščių neseikėja saikais. — (**33**) *Labai didžia sloga.* Kaip ji apsireiškė, nepasakyta; bet be abejonės buvo tai baisi liga, kuria susirgę daug Izraėlitų išmirė. — (**34**) *Pageidimo kapinėmis.* Ebr. *Qibroth hattha'avah.* Spėjama, kad ta

que est ille locus, Sepulcra concupiscentiæ: ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat. Egressi autem de Sepulcris concupiscentiæ, venerunt in Haseroth, et manserunt ibi.

Caput XII. [1] Locutaque est Maria et Aaron contra Moysen propter uxorem ejus Æthiopissam, [2] et dixerunt: Num per solum Moysen locutus est Dominus? nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset Dominus, [3] (erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra) [4] statim locutus est ad eum, et ad Aaron et Mariam: Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum fœderis. Cumque fuissent egressi, [5] descendit Dominus in columna nubis, et stetit in introitu tabernaculi vocans Aaron

ta Pageidimo kapinėmis; nes tenai palaidojo tautą, kuri buvo pasidavus geiduliams. Išėję gi iš Pageidimo kapinių, atėjo į Haserotą ir tenai pasiliko.

12. perskyrimas. [1] O Marija ir Aaronas kalbėjo prieš Mozę dėlei jo pačios Aitiopės [2] ir tarė: Argi Viešpats kalbėjo tik per vieną Mozę? argi nekalbėjo taippat ir mudum? Tai išgirdęs Viešpats, [3] (nes Mozė buvo romiausis vyras iš visų žmonių, gyvenusių ant žemės), [4] tuojau kalbėjo į jį ir į Aaroną bei Mariją: Išeikite tiktai jųs trįs prie sandoros šėtros. Jiems išėjus, [5] Viešpats nužengė debesies šule ir stovėjo šėtros įėjime, šaukdamas Aaroną ir Mariją. O kuo-

vieta dabar vadinasi E r v e s e l - E b e r i d ž, apie 60 kilom. į šiaurryčius nuo Sinajaus. Tečiaus kiti aiškintojai nurodo kitas vietas. Taippat nieko tikra negalima pasakyti apie tai, kame buvo sekanti stotis H a s e r o t a s, ebr. *Chaceroth.*

(**12, 1-2**) *Marija ir Aaronas...* Paminėjimas Marijos pirmoje vietoje ir toliaus (10. e.) jos vienos nubaudimas nurodo, kad ji buvo pirmoji kaltininkė čionai aprašomo sukilimo prieš Mozę ir kad ji tai pakurstė Aaroną prieš jųdviejų brolį. Tikra gi sukilimo priežastis buvo ne kas kita, kaip tik pavydas. Marija skaitėsi pranašė (vz. Iš. 15, 20), Aaronas gi buvo vyriausis kunigas ir jam kaikada pats Dievas duodavo apreiškimus; todėl abiem rupėjo užlaikyti savo reikšmę tautos akyse ir turėti ypatingą įtekmę ant Mozės. Tuotarpu juodu matė, kad Mozė ne tik neatstumė savo pačios Seforos, kuri ne perdaug seniai buvo prie jo sugrįžusi (vz. Iš. 2, 21; 4, 24... 18, 2...), bet dar priartino prie savęs jos brolį Hobabą (vz. aug. 10, 29...); toliaus išvydo, kad buvo išrinkta 70 naujų viršininkų ir kad Dievas tos pačios dvasios, kuria buvo apdovanotas Mozė, suteikė išrinktiesiems, ir jie ėmė pranašauti. Visuose tuose dalykuose Marija ir Aaronas matė sau lyg kokį pažeminimą ir todėl pradėjo murmėti prieš Mozę, prikaišiodami jam visupirma jo pačią ir ją vadindami su paniekinimu Aitiope, ebr. *Kušith.* Tiesa, ji nebuvo tikra Izraėlitė, o tik Madianitė; bet priėmus savo vyro tikėjimą, ji teisingai galėjo skaityties išrinktosios tautos sąnariu, juo labiaus, kad Madianitai buvo Abraomo ainiai (vz. Prad. 25, 2), nors ir rasi susimaišę su Kušitais, gyvenusiais ne tik tikroje Aitiopijoje, bet taipogi pietinės Arabijos pakraščiuose. Priminę savo broliui jo pačios kilmę ir tuo jį lyg-kad pažeminę, Marija ir Aaronas jau drąsiai sakosi gavę iš Viešpaties lygias su juo dovanas: *Argi nekalbėjo taipogi...* — (**3**) *Taigi, Viešpats išgirdęs.* Ebr. t.: I r V i e š p a t s i š g i r d o.—*Romiausis.* Ebr. ž. *'enav* reiškia ne tik n u o l a n k u s, bet taipogi n u ž e m i n t a s, n u v à r g i n t a s.—Šitos eil. išsireiškimas su pagyrimu apie Mozės budą davė progą abejoti, ar galėjo taip apie save rašyti pats Mozė. Taigi, reikia visupirma patėmyti, kad įkvėptas autorius, rašydamas tiesą apie kitus, reikalui atsiradus, privalo ir apie save rašyti tiesą, vistiek ar ja jis bus pagirtas, ar papeiktas (plg. žem. 20, 12 ir k.); čionai gi ištikrųjų

et Mariam. Qui cum issent, [6]
dixit ad eos: Audite sermones
meos: Si quis fuerit inter vos
propheta Domini, in visione ap-
parebo ei, vel per somnium lo-
quar ad illum. [7] At non talis
servus meus Moyses, qui in om-
ni domo mea fidelissimus est:
[8] ore enim ad os loquor ei: et
palam, et non per ænigmata et
figuras Dominum videt. Quare
ergo non timuistis detrahere ser-
vo meo Moysi?
[9] Iratusque contra eos, abiit:
[10] nubes quoque recessit quæ
erat super tabernaculum: et ec-
ce Maria apparuit candens lepra
quasi nix. Cumque respexisset
eam Aaron, et vidisset perfusam
lepra, [11] ait ad Moysen: Obsecro
domine mi, ne imponas nobis hoc
peccatum quod stulte commisi-
mus, [12] ne fiat hæc quasi mortua,
et ut abortivum quod projicitur
de vulva matris suæ: ecce jam me-
dium carnis ejus devoratum est
a lepra. [13] Clamavitque Moyses
ad Dominum, dicens: Deus, ob-
secro, sana eam. [14] Cui respon-
dit Dominus: Si pater ejus spuis-
set in faciem illius, nonne de-
buerat saltem septem diebus ru-

met juodu atėjo, [6] jis jiemdviem
tarė: Klausykita mano žodžių:
Jei kas tarp jusų yra Viešpaties
pranašas, aš jam apsireikšiu re-
gėjime, arba kalbėsiu jam sapne.
[7] Bet ne toksai mano tarnas Mo-
zė, kurs visuose mano namuose
yra ištikimiausis; [8] nes su juo
aš kalbuos burna į burną, ir jis
mato Viešpatį atvirai, o ne per
priedangas ir vaizdus. Kodėl tat
judu nesibijojota kalbėti prieš
mano tarną Mozę?
[9] Ir užsirustinęs ant jųdviejų,
nuėjo. [10] Atsitraukė taipogi ir
buvusis ant šėtros debesys. Ir
štai Marija pasirodė pabalus nuo
raupsų kaip sniegas. O pažvel-
gęs į ją Aaronas ir pamatęs ap-
dengtą raupsais, [11] tarė Mozei:
Maldauju, mano pone, nepalikk
ant mudviejų to nusidėjimo, ku-
rį kvailiai padarėva, [12] kad šita
netaptu lyg numirusi ir lyg gi-
mulys, kurs išmetamas iš jo
motinos įsčios; nes štai jau jos
kuno pusė sugriaužta raupsų. [13]
Taigi, Mozė šaukėsi į Viešpatį ir
tarė: Maldauju, o Dieve, išgy-
dyk ją. [14] Viešpats jam atsakė:
Jei jos tėvas butu spjovęs jai
veidan, argi nebutu turėjusi rau-

reikėjo paminėti Mozės romumas, kad butu aišku, koki buvo Marijos ir Aarono sudraudimo priežastis; lyg-kad butu pasakyta: kadangi Mozė dėl šventos ramybės nedejavo ir nesiskundė Dievui ant savo brolio ir sesers, todėl pats Viešpats pasiskubino užtarti ir apginti savo ištikimą tarną. — (**6 - 8**) *Jei kas tarp jusų...* Viešpats teikiasi paaiškinti, kad didelis yra skirtumas tar paprastų pranašų, kokiais buvo Aaronas ir Marija, ir jo ypatingo prietelio Mozės; pirmiems jis apsireiškia tarpiškai, netobulai, *regėjime, sapne, per priedangas ir vaizdus,* kas dažnai be paaiškinimo pasiliktu nesuprantama; Mozei gi betarpiškai *(burna į burną)* ir aiškiai *(atvirai).* Reikia tečiaus patėmyti, kad nors neivienam pranašui Dievas neapsireiškė taip tobulai ir betarpiškai, kaip Mozei, vienok ir jis galėjo matyti Dievą nevisai tobulai. Plg. Iš. 33, 18 - 23. Visas šitas Dievo atsiliepimas ebr. t. išreikštas poėtiškai, rinktiniais žodžiais, užlaikant ritmą ir paralelizmą (Sym.).

(**10**) *Pažvelgęs į ją Aaronas...* Aaronas kaipo kunigas, pažinęs raupsus, turėjo dabar priedermę išmesti Mariją iš stovyklos; tuojau jis atsimena, kad ir pats buvo nusidėjęs; todėl nuolankiausiai prašo Mozę užtarymo pas Dievą. — (**11**) *Gimulys, kurs...* Ebr. t.: „Gimulys, kurio kunas, išeidamas iš motinos įsčios, jau pusiau supuvęs“. — (**14**) *Tebuna atskirta...* Galima manyti, kad maldaujant Mozei, Marija buvo tuojau išgydyta, bet turėjo pasilikti septynias dienas už stovyk-

bore suffundi? Separetur septem diebus extra castra, et postea revocabitur. [15] Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus: et populus non est motus de loco illo, donec revocata est Maria.

sti bent septynias dienas iš gėdos? Tebuna atskirta septynias dienas už stovyklos ir paskui bus pavadinta atgal. [15] Taigi, Marija buvo septynias dienas atskirta už stovyklos, ir tauta nesijudino iš vietos, kolei Marija nebuvo pavadinta atgal.

b) Žadėtosios žemės ištyrimas ir išėjusios iš Aigypto Izraėlitų kartos atmetimas.

Caput XIII. [1] Profectusque est populus de Haseroth fixis tentoriis in deserto Pharan. [2] Ibique locutus est Dominus ad Moysen, dicens: [3] Mitte viros, qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israel, singulos de singulis tribubus, ex principibus. [4] Fecit Moyses quod Dominus imperaverat, de deserto Pharan mittens principes viros, quorum ista sunt nomina. [5] De tribu Ruben, Sammua filium Zechur. [6] De tribu

13. perskyrimas. [1] Po to tauta išėjo iš Haseroto ir ištiesė šėtras Parano tyrumoje. [2] Tenai Viešpats kalbėjo Mozei ir tarė: [3] Siųsk vyrus apžiurėtų Kanaano žemės, kurią duosiu Izraėlio sunums, po vieną kunigaikštį iš kiekvienos giminės. [4] Mozė padarė, ką Viešpats buvo liepęs, ir išsiuntė iš Parano tyrumos vyrus kunigaikščius, kurių šitie buvo vardai: [5] Iš Rubeno giminės Zechuro sunų Samuą, [6] iš Simeono giminės Hurio sunų

los, taippat kaip kiti išgiję raupsuoti dar septynias dienas negalėjo eiti savo šėtron. Plg. Kun. 14, 8.

13, 1—14, 45. Izraėlitams atėjus į Parano tyrumą, išsiunčiami žvalgai Palestinos apžiurėtų; jie, sugrįžę, giria pačią žemę, bet ima gąsdinti tautą, pasakodami prasimanytus dalykus apie Palestinos gyventojų stiprumą ir daugybę, todėl tauta pradeda murmėti ir nori grįžti Aigyptan, visai neklausydama kitų dviejų žvalgų Kalėbo ir Jozuės, kurie neikiek nepritaria gąsdinimams ir ragina žmones eiti Žadėtojon žemėn. Užsirustinęs Viešpats, maldaujant Mozei, atleidžia pačią kaltybę, bet paskiria bausmę maištininkams, kurie visi turi išmirti tyruose; savavališkai gi mėginusius patraukti Palestinon leidžia išžudyti Amalėkitams ir Kananiečiams.

(13, 1) *Parano tyrumoje.* Vz. aug. 10, 12. Anot 27. eil. (plg. žem. 32, 8) vieta, kame dabar buvo apsistoję Izraėlitai ir iškur išsiųsta žvalgus į Kanaaną, vadinosi K a d ė s u arba K a d ė s b a r n e. Tiesa, kitur pasakyta, (vz. žem. 20, 1; 27. 14), kad Kadėsas buvo S i n o (arba Cino) tyrumoje, bet taip rasi vadinosi tik šiaurinė Parano tyrumos dalis, arba budama greta jos, neturėjo aiškių visiems žinomų ribų, taip kad Kadėsas galėjo vadinties ir vienos ir kitos tyrumos dalimi. — (2. 3) *Viešpats kalbėjo...* Iš kitur (vz. Atk. 1, 19. 20), patiriame, kad sumanymas apžiurėti Kanaano žemę pakilo tarp pačios tautos. Taigi, Viešpats rasi tik sutiko, kad jis butu įvykdytas, norėdamas taip parodyti, kad ne visuomet tai, ko žmogus reikalauja, yra jam pačiam naudinga. — *Po vieną kunigaikštį.* Nebuvo tai giminių viršininkai, bet žymesnieji vyrai Izraėlyje. Tik du iš jų buvo visai palankųs Mozei; kitus jis rasi norėjo patraukti prie savęs ta pasiuntinyste. — (4 - 17) *Kurių šitie buvo vardai...* Išsiųstųjų kunigaikščių vardai nevisai tikri, nes nevienaip skamba ebr. t., Samar. Pent. ir LXX vertime. Jie regimai nepasiliko iki mu-

Simeon, Saphat filium Huri. 7
De tribu Juda, Caleb filium Jéphone.
8 De tribu Issachar, Igal
filium Joseph. 9 De tribu Ephraim,
Osee filium Nun. 10 De tribu
Benjamin, Phalti filium Raphu.
11 De tribu Zabulon, Geddiel
filium Sodi. 12 De tribu Joseph,
sceptri Manasse, Gaddi filium
Susi. 13 De tribu Dan, Ammiel
filium Gemalli. 14 De tribu
Aser, Sthur filium Michael. 15
De tribu Nephthali, Nahabi filium
Vapsi. 16 De tribu Gad, Guel
filium Machi. 17 Hæc sunt nomina
virorum, quos misit Moyses
ad considerandam terram:
vocavitque Osee filium Nun, Josue.
18 Misit ergo eos Moyses
ad considerandam terram Chanaan,
et dixit ad eos: Ascendite
per meridianam plagam. Cumque
veneritis ad montes, 19 considerate
terram, qualis sit: et
populum qui habitator est ejus,
utrum fortis sit an infirmus: si
pauci numero an plures: 20 ipsa
terra, bona an mala: urbes quales,
muratæ an absque muris: 21
humus, pinguis an sterilis, nemorosa
an abque arboribus. Confortamini,
et afferte nobis de
fructibus terræ. Erat autem tempus
quando jam præcoquæ uvæ
vesci possunt.

Safatą, 7 iš Judo giminės Jefonės
sunų Kalėbą, 8 iš Isakaro
giminės Juozapo sunų Igalį, 9 iš
Efraimo giminės Nuno sunų
Osėę, 10 iš Benjamino giminės
Rafaus sunų Paltį, 11 iš Zabulono
giminės Sodio sunų Gėdiėlį,
12 iš Juozapo giminės Manasošakos
Susio sunų Gadį, 13 iš Dano
giminės Gemalio sunų Amiėlį,
14 iš Asero giminės Mikolo
sunų Sturą, 15 iš Neftalio giminės
Vapsio sunų Nahabį, 16 iš
Gado giminės Machio sunų Guėlį.
17 Tie yra vardai vyrų, kuriuos
Mozė išsiuntė žemės apžiurėtų;
Nuno gi sunų Osėę jis
praminė Jozue. 18 Taigi, Mozė
juos išsiuntė apžiurėtų Kanaano
žemės ir jiems tarė: Pakilkite
augštyn per pietų šalį ir, nuėję
į kalnus, 19 apžiurėkite žemę,
koki ji yra; ir tautą, kuri joje
gyvena, ar ji galinga, ar silpna;
ar mažas jos skaitlius, ar didelis;
20 pati žemė, ar gera, arba
bloga; kokie miestai, apmuryti, ar
be murų; 21 žemė, ar riebi, ar
liesa, ar miškuota, ar be medžių.
Bukite drąsųs ir mums atneškite
iš anos žemės vaisių. Buvo
gi tai tuo metu, kada jau galima
valgyti ankstybosios vynuogės.

sų dienoms nepermainyti. — *Jefonės sunų Kalėbą.* Kitur (žem. 32, 12; Joz. 14, 6...) Kalėbas vadinasi Keneziečiu; taigi, jis rasi turėjo savo pranokėju vieną iš anų Keneziečių, kurie Abraomo laikais gyveno Kanaane (vz. Prad. 15, 19), arba iš Ezavo anuko Kenezo (vz. Prad. 36, 11) ainių, kursai moteryste buvo susivienijęs su Judo gimine ir, priėmęs Izraėlio tikėjimą, tapo išrinktosios tautos sąnariu. — *Nuno sunų Osėę jis praminė Jozue.* Pirmasis Jozuės vardas, ebr. *hošea'*, reiškė išganymas, antrasis gi — Jahveh Išganytojas. Jei vardo permaina buvo tik dabar padaryta, tai reikia manyti, kad Jozuės vardas užuot Osėė įrašyta Iš. 17, 9; 24, 13 paskesniais laikais. — (18) *Pakilkite...* Mozės pamokymai išsiunčiamiems žvalgams. — *Per pietų šalį...* Ebr. t.: *Negeb*; taip gi vadinosi pietinis Palestinos pakraštis (plg. Prad. 12, 9; 20, 1 ir k.). Kalnais pavadinta prasidedanti už Negebo tikroji Palestina, kurioje, apskritai sakant, yra daug kalnų. — (21) *Buvo gi tai tuo metu, kada...* Vynuogės Palestinoje pradeda prisirpti liepos mėneseiui baigiantis.

22 Cumque ascendissent, ex-
ploraverunt terram a deserto
Sin, usque Rohob intrantibus
Emath. 23 Ascenderuntque ad
meridiem, et venerunt in Heb-
ron, ubi erant Achiman et Si-
sai et Tholmai filii Enac: nam
Hebron septem annis ante Ta-
nim urbem Ægypti condita est.
24 Pergentesque usque ad tor-
rentem botri, absciderunt pal-
mitem cum uva sua, quem por-
taverunt in vecte duo viri. De
malis quoque granatis et de fi-
cis loci illius tulerunt: 25 qui
appellatus est Nehelescol, id est
Torrens botri, eo quod botrum
partassent inde filii Israel. 26
Reversique exploratores terræ
post quadraginta dies, omni re-
gione circuita, 27 venerunt ad
Moysen et Aaron et ad omnem
cœtum filiorum Israel in deser-
tum Pharan, quod est in Cades.
Locutique eis et omni multitu-
dini ostenderunt fructus terræ:
28 et narraverunt, dicentes: Ve-
nimus in terram, ad quam mi-
sisti nos, quæ revera fluit lacte
et melle, ut ex his fructibus co-
gnosci potest: 29 sed cultores for-
tissimos habet, et urbes gran-
des atque muratas. Stirpem Enac

22 O jie nuėję, ištyrinėjo že-
mę nuo Sino tyrumos iki Ro-
hobui, ten kur einama į Ematą.
23 Jie patraukė į pietus ir atėjo
į Ebroną, kame buvo Enako su-
nųs Achimanai, Sisaijai ir Tol-
maijai; Ebronas gi pastatytas
septyneriais metais anksčiaus už
Aigypto miestą Tanį. 24 Ir nuė-
ję iki Vynuogių slėniui, nusipjo-
vė šaką su jos uogomis ir ją
nešė ant karties du vyru. Ėmė
taipogi granatinių obuolių ir figų
tos vietos, 25 kuri buvo praminta
Neheleskolių, tai yra Vynuogių
slėniu, nes iš ten Izraėlio sunųs
atsinešė vynuogių kekę. 26 Taip
žemės tyrinėtojai, apėję visą šalį,
sugrįžo po keturių dešimtų die-
nų 27 ir atėjo pas Mozę ir Aa-
roną ir visą Izraėlio sunų susi-
rinkimą į Parano tyrumą, tai
yra į Kadėsą, ir kalbėjo jiem-
dviem ir visai daugybei, ir pa-
rodė žemės vaisius; 28 ir pasa-
kojo, tardami: Buvome nuėję į
žemę, į kurią mus siuntei; ji iš-
tikrųjų papludus pienu ir me-
dum, kaip galima pažinti iš ši-
tų vaisių; 29 bet turi stipriau-
sius gyventojus ir didelius ap-
murytus miestus. Tenai matėme

(22) *Jie nuėję...* Išpradžios trumpai pasakoma, kokį plotą ištyrė žvalgai. — *Nuo Sino tyrumos iki...* Sino (ebr. *Cin*) tyruma tai pietinis Palestinos pakraštis, Rechobas (ebr. *R'chob*) gi buvo jos šiaurėje, arti miesto Dan (Lais), ten kame pra sideda platus slėnis tarp Libano ir Ermono kalnų; tuo gi slėniu ėjo kelias į Ematą (Epifaniją ant Oronto upės). — (23) *Patraukė į pietus...* Ebr. t.: į N e g e b ą. Smulkiaus aprašoma ne visa kelionė po Palestiną, bet tik apsilankymas Ebrone. Apie Ebroną vz. Prad. 13, 18; 23, 2. — *Enako sunųs...* Vz. žem. 34. eil.; Atk. 2, 11; Joz. 15, 13 ir k. — *Ebronas gi pastatytas...* Kronologiška žinelė apie Ebrono atsiradimą. Ebronąs ir Tanis (ebr. *Co'an*, dabar C a n į pietus nuo ežero M e n z a l e h) buvo labai seni miestai. Tanyje rasi gyveno Aigypto Paraonai Mozės laikais, ir galima spėti, kad jis buvo atstatytas Izraėlitų rankomis. Plg. Iš. 1, 11. — (24) *Vynuogių slėniui.* Yra tai vertimas ebr. vardo *Nechal 'Eškol*; taip gi vadinosi slėnis netoli Ebrono. — (25) *Nešė ant karties:* ne dėlto kad jos nebutu galėjęs panešti vienas žmogus, bet nešant ant karties galima buvo užlaikyti vynuogės nesutrintos. Ir dabar Palestinoje vynuogių kekės esti daugiaus kaip puse masto ilgos ir sveria neretai dešimtį suviršum svarų. — (27) *Į Para-*

vidimus ibi. 30 Amalec habitat in meridie, Hethæus et Jebusæus et Amorrhæus in montanis: Chananæus vero moratur juxta mare et circa fluenta Jordanis. 31 Inter hæc Caleb compescens murmur populi, qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus, et possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. 32 Alii vero, qui fuerant cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est. 33 Detraxeruntque terræ, quam inspexerant, apud filios Israel, dicentes: Terra, quam lustravimus, devorat habitatores suos: populus, quem adspeximus, proceræ staturæ est. 34 Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enac de genere giganteo: quibus comparati, quasi locustæ videbamur.

Caput XIV. 1 Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa, 2 et murmurati sunt contra Moysen et Aaron cuncti filii Israel, dicentes: 3 utinam mortui essemus in Ægypto: et in hac vasta solitudine utinam pereamus, et non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Ægyptum? 4 Dixeruntque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem, et revertamur in Ægyptum. 5 Quo audito Moyses et Aaron

Enako ainiją. 30 Amalėkas gyveno pietuose, Hetiečiai ir Jėbuziečiai ir Amoriečiai kalnuose; Kananiečiai gi gyvena prie juros ir Jordano slėnyje. 31 Tuotarpu Kalėbas, tildydamas tautos murmėjimą, kilstantį prieš Mozę, tarė: Eikime ir paveldėkime žemę, nes mes galime ją paimti. 32 Bet kiti su juo buvusieji sakė: Mes visai negalime eiti pas tą tautą, nes ji už mus stipresnė. 33 Ir jie apšaukė žemę, kurią buvo apžiurėję, Izraėlio sunų akyse, sakydami: Žemė, kurią apžiurėjome, praryja savo gyventojus; tauta, kurią matėme, labai augšto ugio. 34 Tenai matėme kažinkokias baidykles, Enako sunus iš milžinų giminės, su kuriais sulyginti mes išrodėme lyg skėriai.

14. perskyrimas. 1 Taigi, visa minia šukaudama raudojo tą naktį, 2 ir visi Izraėlio sunųs murmėjo prieš Mozę ir Aaroną ir sakė: 3 Velyk butumėm numirę Aigypte ir velyk pražutumėm šitoje plačioje tyrumoje, ir Viešpats neįvestu musų į tą žemę, kad tik mes nekristumėm po kalaviju, ir musų pačios ir vaikai nebutu nuvesti nelaisvėn. Argi ne geriaus sugrįžti Aigyptan? 4 Ir kits kitam kalbėjo: Pasiskirkime sau vadą ir sugrįžkime Aigyptan. 5 Tai išgirdę Mozė ir

no tyrumą... Vz. aug. 1. e. — (**30**) *Amalėkas...* Plg. Prad. 10, 15... 14, 7... — (**31**) *Kalėbas, tildydamas...* Kalėbui pritarė iš žvalgų tik vienas Jozuė. Vz. žem. 14, 6... — (**33**) *Praryja savo gyventojus...* Rasi taip norėta pasakyti, kad Palestinos gyventojai nuolat tarp savęs kaujasi ir žusta. Bet tokiame atsitikime juo lengviaus buvo juos pergalėti. Žvalgai gąsdina tautą, prasimanydami visai nebutus dalykus ir minėdami (34. e.) senobės milžinus, apie kuriuos jie rasi buvo šį-tą girdėję iš padavimo. Plg. Prad. 6, 4.

(**14, 3**) *Velyk pražutumėm šitoje...* Tam murmančiųjų linkėjimui buvo lemta išsipildyti (vz. žem. 28. e.). — (**5**) *Tai išgirdę Mozė ir...* Mozė mėgino išpradžios perkalbėti tautą (vz. Atk. 1, 29...), bet pa-

ceciderunt proni in terram co-
ram omni multitudine filiorum
Israel. 6 At vero Josue filius
Nun, et Caleb filius Jephone,
qui et ipsi lustraverant terram,
sciderunt vestimenta sua, 7 et
ad omnem multitudinem filio-
rum Israel locuti sunt: Terra,
quam circuivimus, valde bona
est. 8 Si propitius fuerit Domi-
nus, inducet nos in eam, et tra-
det humum lacte et melle ma-
nantem. 9 Nolite rebelles esse
contra Dominum: neque timea-
tis populum terræ hujus, quia
sicut panem ita eos possumus
devorare: recessit ab eis omne
præsidium: Dominus nobiscum
est, nolite metuere. 10 Cumque
clamaret omnis multitudo, et
lapidibus eos vellet opprimere,
apparuit gloria Domini super te-
ctum fœderis cunctis filiis Is-
rael.

11 Et dixit Dominus ad Moy-
sen: Usquequo detrahet mihi po-
pulus iste? Quousque non credent
mihi in omnibus signis, quæ fe-
ci coram eis? 12 Feriam igitur
eos pestilentia, atque consumam:
te autem faciam principem su-
per gentem magnam, et fortio-
rem quam hæc est. 13 Et ait
Moyses ad Dominum: Ut audi-
ant Ægyptii, de quorum medio
eduxisti populum istum, 14 et
habitatores terræ hujus, qui au-
dierunt quod tu Domine in po-
pulo isto sis, et facie videaris
ad faciem, et nubes tua prote-
gat illos, et in columna nubis

Aaronas puolė kniupsti ant že-
mės visos Izraėlio sunų daugy-
bės akyvaizdoje. 6 Bet Nuno su-
nus Jozuė ir Jefonės sunus Ka-
lėbas, kuriuodu taipogi apžiurė-
jo žemę, perplėšė savo rubus 7
ir kalbėjo visai Izraėlio sunų
daugybei: Žemė, kurią apėjome,
labai gera. 8 Jei Viešpats bus
maloningas, jis mus įves į ją ir
atiduos žemę, plustančią pienu
ir medum. 9 Nebukite maištinin-
kais prieš Viešpatį ir nesibijo-
kite anos žemės tautos, nes mes
juos galime praryti kaip duoną;
nuo jų atstojo visa priedanga;
Viešpats yra su mumis; nesibi-
jokite. 10 Šaukiant gi visai mi-
niai ir norint juodu akmenimis
užmušti, Viešpaties šlovė pasi-
rodė visiems Izraėlio sunums vir-
šuje sandoros uždangos.

11 Ir Viešpats tarė Mozei: Iki-
kolei gi šita tauta man piktžo-
džiuos? Kolei gi netikės man,
neveizdint į visus stebuklus, ku-
riuos padariau jų akyse? 12 Tai-
gi, aš juos ištiksiu maru ir iš-
naikinsiu; tave gi padarysiu ku-
nigaikščiu ant didžios tautos ir
stipresnės už šitąją. 13 O Mozė
tarė Viešpačiui: Argi tam, idant
Aigyptiečiai, iš kurių tarpo tu
išvedei šitą tautą, 14 ir anos že-
mės gyventojai, kurie girdėjo,
jog tu, Viešpatie, esi šitoje tau-
toje ir duodies matyti veidu į
veidą, ir jog tavo debesys juos
pridengia ir tu debesies šule ei-

matęs, kad jo žodžių nebeklauso, pasisku-
bino draug su Aaronu prie sandoros šėtros,
kad ten maldautu mielaširdystės maiš-
tininkams, kurie dabar buvo sukilę prieš
patį Viešpatį. — (6) *Perplėšė savo ru-
bus*: taip išreikšdamas savo nuliudimą

dėlei sunkaus užrustinimo Viešpaties. Plg.
Kun. 10, 6. — (9) *Visa priedanga*. Ebr.
t.: uksmė. Kame nebėra uksmės, tenai
negalima išvengti karštų saulės spindulių.
(12) *Tave gi padarysiu...* Plg. Iš. 32,
10... — (13-19) *Argi tam...* Pavojuje

præcedas eos per diem, et in columna ignis per noctem: [15] quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem, et dicant: [16] Non poterat introducere populum in terram, pro qua juraverat: idcirco occidit eos in solitudine. [17] Magnificetur ergo fortitudo Domini sicut jurasti, dicens: [18] Dominus patiens et multæ misericordiæ, auferens iniquitatem et scelera, nullumque innoxium derelinquens, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem. [19] Dimitte, obsecro, peccatum populi hujus secundum magnitudinem misericordiæ tuæ, sicut propitius fuisti egredientibus de Ægypto usque ad locum istum. [20] Dixitque Dominus: Dimisi juxta verbum tuum. [21] Vivo ego: et implebitur gloria Domini universa terra. [22] Attamen omnes homines qui viderunt majestatem meam, et signa quæ feci in Ægypto et in solitudine, et tentaverunt me jam per decem vices, nec obedierunt voci meæ, [23] non videbunt terram pro qua juravi patribus eorum, nec quisquam ex illis qui detraxit mihi, intuebitur eam. [24] Servum meum Caleb, qui plenus alio spiritu secutus est me, inducam in terram hanc, quam circuivit: et

ni pirm jų dieną ir ugnies šule naktį, išgirstu, [15] kad užmušei taip didžią daugybę, tarsi vieną žmogų, ir idant sakytu: [16] Jis negalėjo įvesti tautos į žemę, apie kurią buvo prisiekęs, todėl juos užmušė tyruose. [17] Teesie tat pašlovinta Viešpaties galybė, kaip prisiekei, tardamas: [18] Viešpats kantrus ir didžiai mielaširdingas, atimąs neteisybę ir prasikaltimus, ir nieko nepaliekąs be bausmės; kurs aplankai tėvų nuodėmes sunuose iki trečiai ir ketvirtai kartai. [19] Atleisk, maldauju, šitos tautos nuodėmę pagal tavo mielaširdystės daugybę, kaip pasigailėjai išeinančiųjų iš Aigypto iki šitai vietai. [20] O Viešpats tarė: Atleidžiu pagal tavo žodį. [21] Kaip aš gyvas esu, visa žemė prisipildys Viešpaties šlove. [22] Bet visi žmonės, kurie matė mano didenybę ir stebuklus, kuriuos padariau Aigypte ir tyrumoje, ir mane gundė jau dešimtį sykių, ir neklausė mano balso, [23] neišvys žemės, apie kurią aš prisiekiau jų tėvams, ir niekas iš tų, kurie man piktžodžiavo, jos nematys. [24] Savo tarną Kalėbą, kurs kitokios dvasios pilnas mane sekė, aš įvesiu į aną žemę, kurią jis apėjo; ir jo ainija ją paveldės. [25] Kadangi Amalėkitai ir

Mozė užmiršta visus savo vargus, dėlei kurių jis pats neseniai dejavo (vz. aug. 11, 11...), ir ima karščiausiai maldauti Viešpatį už prasikaltusią tautą. Jo maldos svarbiausi mintis ta, kad daugiaus bus Viešpačiui šlovės iš jo mielaširdystės, negu iš pagiežos. — *Viešpats kantrus...* Plg. Iš. 34, 6. 7. — **(20)** *Atleidžiu...* Viešpats atleidžia pačią kaltybę, bet maištininkų nepaliuosuoja nuo laikinės bausmės. Tauta paveldės Žadėtąją žemę, bet užaugusioji jos karta pirma turės išmirti tyruose. — **(21 - 23)** *Kaip aš gyvas...* Ebr. t.: Tečiaus, kaip aš gyvas esu ir Viešpaties šlove bus pripildyta visa žemė, taip visi žmonės, kurie... — *Mane gundė dešimtį sykių*: dažnai, daug sykių. Žmogus gundo Dievą, kuomet, turėdamas daug jo galybės ir gerumo ženklų, vis dar reikalauja iš jo naujų stebuklų. — **(24)** *Kalėbą, kurs kitokios dvasios...* Kalėbo nuomonės ir žodžiai labai skyrėsi nuo kitų žvalgų pasielgimo; užtat jis turėjo įeiti į Palestiną ir paveldėti turtingas Ebrono apylinkes (vz. Joz. 14, 6...). Toki pat išimtis daroma (žem. 30. e.) ir Jozuei. —

semen ejus possidebit eam. [25]
Quoniam Amalecites et Chananæus habitant in vallibus. Cras
movete castra, et revertimini in
solitudinem per viam Maris rubri.

[26] Locutusque est Dominus
ad Moysen et Aaron, dicens: [27]
Usquequo multitudo hæc pessima murmurat contra me? querelas filiorum Israel audivi. [28]
Dic ergo eis: Vivo ego, ait Dominus: sicut locuti estis audiente me, sic faciam vobis. [29] In
solitudine hac jacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati
estis a viginti annis et supra,
et murmurastis contra me, [30]
non intrabitis terram, super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem, præter Caleb filium Jephone, et Josue filium
Nun. [31] Parvulos autem vestros,
de quibus dixistis quod prædæ hostibus forent, introducam: ut videant terram, quæ vobis displicuit. [32] Vestra cadavera jacebunt in solitudine. [33] Filii vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta, et portabunt fornicationem vestram, donec consumantur cadavera patrum in deserto, [34] juxta numerum quadraginta dierum, quibus considerastis terram: annus pro die imputabitur. Et quadraginta annis recipietis iniquitates vestras, et

Kananiečiai gyvena slėniuose, todėl rytoj pakilkite iš stovyklos ir sugrįžkite į tyrumą Raudonosios juros keliu.

[26] Viešpats dar kalbėjo Mozei
ir Aaronui, tardamas: [27] Ikikolei ta pikčiausi minia murmės prieš mane? Aš girdėjau Izraėlio sunų dejavimus. [28] Sakyk tat
jiems: Aš esu gyvas, sako Viešpats; taip kaip jųs kalbėjote, man girdint, taip jums padarysiu. [29] Šitoje tyrumoje gulės jusų lavonai. Visi, kurie esate surašyti nuo dvidešimties metų ir vyresni ir murmėjote prieš mane, [30] neįeisite į žemę, dėl kurios aš pakėliau savo ranką, kad jus ten apgyvendinčiau, atskyrus Jefonės sunų Kalėbą ir Nuno sunų Jozuę. [31] Jusų gi kudikius,
apie kuriuos jųs sakėte, kad busią neprietelių grobis, įvesiu, idant matytu žemę, kuri jums nepatiko. [32] Jusų lavonai gulės tyrumoje. [33] Jusų vaikai klaidžios
tyrumoje keturias dėšimtis metų ir nešios jusų paleistuvystę,
kolei tėvų lavonai nebus supuvę tyrumoje, [34] pagal keturių
dešimtų dienų skaitlių, kuriose tyrinėjote žemę; metai bus paskaityti už dieną. Keturias dešimtis metų imsite bausmę už savo neteisybes ir žinosite ma-

(25) *Kadangi Amalėkitai...* Kadangi Viešpats dar leidžia Kanaano gyventojams pasilikti savo vietose ir jis dabar nepadės Izraėlitams jų pergalėti, todėl, norint išvengti kruvinų o nenaudingų su jais susirėmimų, Izraėlitams nieko kito nelieka, kaip tik sugrįžti į tyrumą.
(26) *Viešpats kalbėjo...* Dievas panaujina savo nutarimą ir liepia jį apskelbti tautai. — (28) *Kaip jųs kalbėjote...* Vz. aug. 1 - 4 eil. — (29) *Visi, kurie esate surašyti...* Taigi, 603. 550 Izraėlitų. Vz. aug. 1, 45. 46. Iš šitų žodžių reikia išvesti, kad nuo apskelbiamos bausmės turėjo buti liuosi visi Lėvitai, nes jie nepriderėjo prie to surašytųjų skaitliaus. Žinoma gi, kad draug su Jozue įėjo Palestinon Eleazaras, kurs maišto metu buvo jau kunigas, todėl turėjo nemažiaus 20 metų. Galop Lėvio giminė nebuvo išsiuntusi Palestinon savo žvalgo. — (30) *Pakėliau savo ranką.* Antropomorfizmas, kuriuo išreiškiama prisieka, nes kas prisiekia, paprastai pakelia augštyn ranką.

scietis ultionem meam: [35] quo-
niam sicut locutus sum, ita fa-
ciam omni multitudini huic pes-
simæ, quæ consurrexit adversum
me: in solitudine hac deficiet,
et morietur. [36] Igitur omnes vi-
ri, quos miserat Moyses ad con-
templandam terram, et qui re-
versi murmurare fecerant con-
tra eum omnem multitudinem,
detrahentes terræ quod esset
mala, [37] mortui sunt atque per-
cussi in conspectu Domini. [38]
Josue autem filius Nun, et Ca-
leb filius Jephone vixerunt ex
omnibus, qui perrexerant ad con-
siderandam terram.

[39] Locutusque est Moyses uni-
versa verba hæc ad omnes filios
Israel, et luxit populus nimis.
[40] Et ecce mane primo surgen-
tes ascenderunt verticem mon-
tis, atque dixerunt: Parati su-
mus ascendere ad locum, de quo
Dominus locutus est: quia pec-
cavimus. [41] Quibus Moyses: Cur,
inquit, transgredimini verbum
Domini, quod vobis non cedet
in prosperum? [42] Nolite ascen-
dere: non enim est Dominus vo-
biscum: ne corruatis coram ini-
micis vestris. [43] Amalecites et
Chananæus ante vos sunt, quo-
rum gladio corruetis, eo quod
nolueritis acquiescere Domino,
nec erit Dominus vobiscum. [44]
At illi contenebrati ascenderunt
in verticem montis. Arca autem
testamenti Domini et Moyses

no pagiežą, [35] nes kaip kalbėjau,
taip padarysiu visai šitai pik-
čiausiai miniai, kuri sukilo prieš
mane; ji pražus šitoje tyrumoje
ir numirs. [36] Taigi visi vyrai, ku-
riuos Mozė buvo išsiuntęs že-
mės apžiurėtų ir kurie sugrįžę
padarė, kad visa daugybė mur-
mėtu prieš jį, apšaukdami žemę,
buk ji esanti bloga, [37] numirė
ir buvo ištikti Viešpaties aky-
vaizdoje. [38] Nuno gi sunus Jo-
zuė ir Jefonės sunus Kalėbas
liko gyvi iš visų, kurie buvo iš-
ėję žemės apžiurėtų.

[39] O Mozė kalbėjo visus ši-
tuos žodžius visiems Izraėlio su-
nums, ir tauta labai nuliudo. [40]
Ir štai atsikėlę anksti rytą už-
ėjo ant kalno viršaus ir tarė:
Esame pasiryžę eiti į vietą, apie
kurią Viešpats kalbėjo, nes nu-
sidėjome. [41] Mozė jiems tarė:
Kodėl peržengiate Viešpaties žo-
dį? taip jųs nieko gera nelaimė-
site. [42] Neeikite, nes Viešpats
nebus su jumis, kad nekristumė-
te prieš jusų neprietelius. [43] Ama-
lėkitai ir Kananiečiai yra prieš
jus. Jųs krisite po jų kalaviju,
nes nenorėjote klausyti Viešpa-
ties, ir Viešpats nebus su jumis.
[44] Bet jie apakinti užėjo ant
kalno viršunės. Vienok Viešpa-
ties liudijimo skrynia ir Mozė

— (**37**) *Numirė ir buvo...* Dievo bausmė sutiko visupirma dešimtį nedorų žvalgų.

(**40**) *Užėjo ant kalno viršaus.* Kalnu apie kurį čionai kalbama, buvo tikriausiai kalnuotos Ebrono apylinkės, į kurias pasiskubino eiti žymi Izraėlitų dalis, gailėdamasi savo murmėjimo ir nežiurėdama į tai, kad Viešpats jau buvo davęs kitokį įsakymą. Kaip ne sykį kitur, taip ir čionai įkvėptas autorius išpradžios trumpai pasako, kas buvo padaryta, o jau paskiaus aprašo visą atsitikimą. Taigi, nors čionai pirma paminėtas užėjimas ant kalno, bet ištikrųjų jį pranoko Mozės perspėjimas 41 - 43 eil.; taip kad užėjimas ant kalno 41. e. ir 44. e. yra tas pats dalykas. — (**44**) *Jie apakinti.* Anot ebr. t.: s a v i m i p e r d a u g p a s i t i k ė d a-

non recesserunt de castris. [45] Descenditque Amalecites et Chananæus, qui habitabat in monte: et percutiens eos atque concidens, persecutus est eos usque Horma.

nesitraukė iš stovyklos. [45] Ir atėjo Amalėkitai ir Kananiečiai, gyvenusieji kalnuose, ir mušdami juos bei kapodami vijosi iki Hormai.

II. Atstumtosios Izraėlitų kartos klaidžiojimas po tyrus.

1. Kaikurių naujų įstatų apgarsinimas ir senųjų atkartojimas.

Caput XV. [1] Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: [2] Loquere ad filios Israel, et dices ed eos: Cum ingressi fueritis terram habitationis vestræ, quam ego dabò vobis, [3] et feceritis oblationem Domino in holocaustum, aut victimam, vota solventes, vel sponte offerentes munera, aut in solemnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis Domino, de bobus sive de ovibus: [4] offeret quicumque immolaverit victimam, sacrificium similæ, decimam partem ephi, conspersæ oleo, quod mensuram habebit quartam partem hin: [5]

15. perskyrimas. [1] Viešpats kalbėjo Mozei ir tarė: [2] Kalbėk Izraėlio sunums ir jiems sakyk: Kuomet busite įėję į žemę, kurioje apsigyvensite ir kurią aš jums duosiu, [3] ir atnašausite Viešpačiui iš jaučių arba iš avių deginamąją arba kitą kruviną auką, pildydami apžadus, arba liuosa valia atnašaudami dovanas, arba savo iškilmėse padarydami meilų kvapą Viešpačiui, [4] kiekvienas, kurs aukoja, atnašaus duoninę auką iš dešimtos efos dalies smulkių miltų, apšlakstytų aliejumi, kurio saikas bus ketvirta hino dalis; [5] ir tai-

mi. — (45) *Amalėkitai ir...* Ne tie patįs, kurie paminėti aug. 25. e. ir 13, 30. — *Hormai.* Tokį vardą ta vieta gavo paskiaus (vz. žem. 21, 3). Ji buvo pusiaukelyje tarp Kadėso ir Bersabėjos. Plg. Joz. 12, 14; 15, 30; 19, 4; Teis. 1, 17. — LXX vertime eil. gale dar pridėti žodžiai: Ir jie sugrįžo į stovyklas.

15, 1 - 41. Atmestoji Izraėlio karta nebeturi savo tikros istorijos ir apie 38 metus jos klaidžiojimo po tyrus nepaduota šv. Knygose jokių platesnių žinių. Skaitlių knygos dalis, apimanti tą laikotarpį susideda iš paminėjimo keleto apgarsintų anuo laiku įstatų ir aprašymo naujų tautos murmėjimų ir maištų. Taigi, visupirma čionai randame įstatus apie duonines aukas, pridėtinas prie kruvinųjų, apie pirmuones ir apie bausmes už prasikaltimus. Toliaus paminėtas nubaudimas už subatos neužlaikymą ir naujas įstatas apie kutus ant viršutinių apdarų.

(15, 1) *Viešpats kalbėjo...* Nėra jokių aiškių nurodymų, kuomet buvo apgarsinti žemiaus užrašytieji įstatai; galima tik spėti, kad Izraėlitai buvo pasitraukę nuo Palestinos ribų atgal į tyrų gilumą (plg. 32. e.). — (2) *Kuomet busite įėję...* Iš šitų žodžių galima padaryti dvejopas išvedimas: Dievas įsako Mozei priminti Izraėlitams kaikurias jų pareigas, pildytinas Palestinoje, nes jau buvo praslinkę bausmės metai ir prisiartinęs laikas paveldėti Žadėtąją žemę; arba: Dievas atideda kaikurių apeigų aukose pildymą iki įėjimui į Palestiną, paliuosuodamas tuotarpu nuo jų klaidžiojančią po tyrus tautą dėlei reikalingų apeigoms javų stokos. — (3) *Atnašausite.* Ebr. t.: darysite deginimą arba deginsite. — *Iš avių.* Ebr. *min hacco'n.* Tas gi žodis apima ne tik avis, bet ir ožkas. — *Kruviną auką.* Ebr. *zebach.* Toliaus išvardijami trįs atsitikimai, kuomet toki auka daroma: pildant apžadą, liuosa valia ir iškilmėse. — (4 -

et vinum ad liba fundenda ejus-
dem mensuræ dabit in holocau-
stum sive in victimam. Per ag-
nos singulos 6 et arietes erit sa-
crificium similæ duarum deci-
marum, quæ conspersa sit oleo
tertiæ partis hin: 7 et vinum ad
libamentum tertiæ partis ejus-
dem mensuræ offeret in odorem
suavitatis Domino. 8 Quando ve-
ro de bobus feceris holocaustum
aut hostiam, ut impleas votum
vel pacificas victimas, 9 dabis
per singulos boves similæ tres
decimas conspersæ oleo, quod
habeat medium mensuræ hin: 10
et vinum ad liba fundenda ejus-
dem mensuræ in oblationem sua-
vissimi odoris Domino. 11 Sic fa-
cies 12 per singulos boves et arie-
tes et agnos et hœdos. 13 Tam
indigenæ quam peregrini 14 eo-
dem ritu offerent sacrificia. 15
Unum præceptum erit atque ju-
dicium tam vobis quam advenis
terræ.

16 Locutus est Dominus ad
Moysen, dicens: 17 Loquere fili-
is Israel, et dices ad eos: 18 Cum
veneritis in terram, quam dabo
vobis, 19 et comederitis de pa-
nibus regionis illius, separabitis
primitias Domino 20 de cibis ve-

pogi duos prie deginamosios au-
kos arba kitos kruvinos aukos
tiek pat vyno liejamai aukai prie
kiekvieno avinėlio; 6 ir prie kiek-
vieno avino bus duoninė auka
iš dviejų dešimtinių smulkių mil-
tų, kurie teesie apšlakstyti tre-
čia hino dalimi aliejaus. 7 Tai-
pogi ir vyno liejamai aukai at-
našaus trečią to paties saiko da-
lį, kad butu meilus kvapas Vieš-
pačiui. 8 Kuomet gi darysi de-
ginamąją arba kitą kruviną au-
ką iš jaučių apžadui išpildyti
arba dėkojimo aukoms, 9 duosi
prie kiekvieno jaučio tris dešim-
tines smulkių miltų, apšlaksty-
tų aliejumi, kurio tebuna pusė
hino; 10 ir vyno liejamai aukai
tokį pat saiką, kad butu labai
meilaus kvapo atnaša Viešpa-
čiui. 11 Taip darysi 12 prie kiek-
vieno jaučio, ir avino, ir avinė-
lio, ir ožio. 13 Kaip vietiniai gy-
ventojai, taip ir svetimtaučiai
14 atnašaus aukas su tomis pa-
čiomis apeigomis. 15 Vienoks bus
įsakymas ir nutarimas kaip jums,
taip ir ateiviams jusų žemėje.

16 Viešpats kalbėjo Mozei ir
tarė: 17 Kalbėk Izraėlio sunums
ir jiems sakyk: 18 Kuomet busi-
te atėję į žemę, kurią aš jums
duosiu, 19 ir valgysite ano kraš-
to duoną, atskirkite Viešpačiui
pirmuones 20 iš savo valgių. Kaip

10) *Atnašaus duoninę auką...* Prie kiekvieno pjaunamo gyvulio liepiama pridėti duoninė ir liejama auka: prie avinėlio smulkių miltų 1/10 efos, aliejaus ir vyno po 1/4 hino; prie avino (ir ožio) 2/10 efos miltų ir po 1/3 hino aliejaus ir vyno; prie jaučio 3/10 miltų ir po 1/2 hino aliejaus ir vyno (Efa lygi 38,88, anot kitų 39,4 littro; hinas lygus 6,49 litro). — (**12 - 15**) Vulgatos tekstas šitoje vietoje žymiai trumpesnis už ebr. Tarp 12. ir 13. e. ebr. t. yra žodžiai: „pagal skaitlių aukų, kurias aukosite, taip darysite su kiekviena pagal jų skaitlių". 13. eil. išreikštas tas pats dalykas tik trumpiaus; po 14. e. vėl apleisti žodžiai, kuriuos butu galima taip išversti: „Vienoks bus įstatas jusų susirinkimui ir svetimtaučiui, pasiliekančiam jusų tarpe, amžinas įstatas jusų kartose; kaip jųs taip bus ir svetimtautis Jahvės akyvaizdoje".

(**19**) *Atskirkite... pirmuones.* Ebr. t.: pakelsite pakėlimą. Plg. Iš. 22, 29; 23, 19. — (**20**) *Valgių.* Ebr. ž. *'arisoth* reiškia tikriausiai sumaltus arba sugrustus javus. Plg. 2 Ezdr. 10, 38; Ez. 44, 30. — *Iš klojimo,* (**20**) *taip ir...* Viešpats

stris Sicut de areis primitias
separatis, 21 ita et de pulmentis
dabitis primitiva Domino.
22 Quod si per ignorantiam
præterieritis quidquam horum,
quæ locutus est Dominus ad
Moysen, 23 et mandavit per eum
ad vos, a die qua cœpit jubere
et ultra, 24 oblitaque fuerit facere
multitudo: offeret vitulum
de armento, holocaustum in odorem
suavissimum Domino, et
sacrificium ejus ac liba, ut ceremoniæ
postulant, hircumque
pro peccato: 25 et rogabit sacerdos
pro omni multitudine filiorum
Israel: et dimittetur eis,
quoniam non sponte peccaverunt,
nihilominus offerentes incensum
Domino pro se et pro
peccato atque errore suo: 26 et
dimittetur universæ plebi filiorum
Israel, et advenis, qui peregrinantur
inter eos: quoniam
culpa est omnis populi per ignorantiam.
27 Quod si anima una
nesciens peccaverit, offeret capram
anniculam pro peccato suo:
28 et deprecabitur pro ea sacerdos,
quod inscia peccaverit coram
Domino: impetrabitque ei
veniam, et dimittetur illi. 29 Tam
indigenis quam advenis una lex
erit omnium, qui peccaverint
ignorantes. 30 Anima vero, quæ
per superbiam aliquid commiserit,
sive civis sit ille, sive peregrinus,
(quoniam adversus Dominum
rebellis fuit) peribit de
populo suo: 31 verbum enim Do-

atskiriate pirmuones iš klojimo,
21 taip ir iš savo valgių duosite
pirmuones Viešpačiui.
22 O jei nežiniomis apleistumėte
ką nors iš to, ką Viešpats
yra kalbėjęs Mozei 23 ir per jį
jums įsakęs nuo tos dienos, kurioje
pradėjo duoti įsakymus, ir
paskiaus, 24 ir visa daugybė užmirštu
tai padaryti, atnašaus
veršį iš bandos deginamajai aukai,
kad butu meiliausis kvapas
Viešpačiui, draug su jos duonine
ir liejamaja auka, kaip reikalauja
apeigos, ir ožį aukai už
nuodėmę; 25 ir kunigas melsis už
visą Izraėlio sunų daugybę, ir
bus jiems atleista, nes nusidėjo
netyčiomis; tečiaus jie susmilkys
ugnyje auką Viešpačiui už
save, ir už savo nuodėmę, ir už
savo klaidą; 26 ir bus atleista
visai Izraėlio sunų tautai ir jų
tarpe pasiliekantiems svetimtaučiams,
nes visos tautos kaltybė
kilo iš nežinių. 27 O jei kas vienas
nusidėtu nežiniomis, atnašaus
metinę ožką už savo nuodėmę;
28 ir kunigas melsis už jį,
nes nežiniomis nusidėjo Viešpaties
akyvaizdoję; ir jam išmels
dovanojimą, ir bus jam atleista.
29 Kaip vietiniems gyventojams
taip ir ateiviams bus vienoks
įstatas, visiems, kurie nusidėtu
nežiniomis. 30 Bet tasai, kursai
prasikalstu kuo nors iš puikybės,
ar jis bus pilietis, ar svetimtautis,
pražus iš savo tautos,
(kadangi buvo maištininkas prieš
Dievą); 31 nes paniekino Vieš-

reikalauja, kad jam butu duodama duoklė ne tik grudais, bet ir tešla.

(22 - 26) *O jei nežiniomis...* Plg. Kun. 4, 2. 13... Kunigų kn. buvo kalbama apie prasikaltimus, darant nežiniomis, kas buvo uždrausta; čionai gi apie kaltybes, apleidžiant nežiniomis įsakytus dalykus; be to bausmės skiriamos didesnės; todėl randasi šioks toks skirtumas atsilyginimo apeigose — *Kunigas melsis...* Vz. Kun. 12, 7; 14, 19... ir k. — **(30)** *Iš puikybės* Ebr. t.: p a k e l t a r a n k a. Taigi, kalbama apie nusidėjimą iš piktumo su paniekinimu įstatų davėjo Dievo. Toks pra-

mini contempsit, et præceptum illius fecit irritum: idcirco delebitur, et portabit iniquitatem suam.
[32] Factum est autem, cum essent filii Israel in solitudine, et invenissent hominem colligentem ligna in die sabbati, [33] obtulerunt eum Moysi et Aaron et universæ multitudini. [34] Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent. [35] Dixitque Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba extra castra. [36] Cumque eduxissent eum foras, obruerunt lapidibus, et mortuus est sicut præceperat Dominus.
[37] Dixit quoque Dominus ad Moysen: [38] Loquere filiis Israel, et dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas: [39] quas cum viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes suas et oculos per res varias fornicantes, [40] sed magis memores præceptorum Domini faciant ea, sintque sancti Deo suo. [41] Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem Deus vester.

paties žodį ir nieku pavertė jo įsakymą; todėl bus išdildytas ir neš savo neteisybę.

[32] Atsitiko gi, kad Izraėlio sunus, tebebudami tyruose ir radę žmogų, renkantį malkas subatos dieną, [33] atvedė jį pas Mozę ir Aaroną ir visą daugybę, [34] kurie jį uždarė kalėjiman, nežinodami, ką su juo turi padaryti. [35] O Viešpats tarė Mozei: Tasai žmogus mirte tenumiršta; visa minia teužmuša jį akmenimis už stovyklos. [36] Ir išvedę jį laukan, užmušė akmenimis; ir jis numirė, kaip Viešpats buvo įsakęs.

[37] Viešpats dar tarė Mozei: [38] Kalbėk Izraėlio sunums ir jiems sakyk, kad sau pasidarytu ant savo apdarų kampų kutus, įdėdami į juos mėlynas juosteles; [39] pažvelgdami į juos teatsimena visus Viešpaties įsakymus ir tegul neeina paskui savo mintis ir akis, paleistuvaudami įvairiais dalykais, [40] bet velyk atsimindami Viešpaties įsakymus juos tepildo ir tebuna šventi savo Dievui. [41] Aš Viešpats, jusų Dievas, kurs jus išvedžiau iš Aigypto žemės, kad bučiau jusų Dievas.

---

sikaltėlis negali tikėties kaltybės atleidimo. Plg. Kun. 20, 17.

(32 - 36) *Atsitiko gi...* Įstatas apie subatos atilsį buvo ne sykį primenamas; todėl negalėjo jo nežinoti ir minimas čionai malkų rinkėjas. Viešpats matė jo pasielgime piktą valią; todėl reikėjo pritaikyti bausmė, koki buvo paskirta nusidedantiems iš puikybės. Plg. Kun. 24, 10... — *Nežinodami, ką...* Prasikaltimas buvo aiškus, bet pats nubaudimo budas nebuvo dar aiškiai paskirtas. Plg. Iš. 31, 14; 35, 2.

(38) *Kad sau pasidarytu...* Įsakomi čionai pasidirbinti kutai ebr. vadinasi *cicith*, Atk. 22, 12 gi *g^edilim*. Jie reikėjo prisegti prie keturių kampų viršutinio apdaro, kurs buvo panašus į ilgą paklodę, permetamą per kairįjį petį. Kutai buvo daromi iš keleto baltų siulų, o tarp jų vienas turėjo buti mėlynas. Penkiose tų siulų pluoštelio vietose buvo daromi mazgai. Kutų tikslas buvo toks pat kaip ir filakterijų. Vz. Iš. 13, 9 paaišk. Pats Išganytojas nešiojo *cicith*. Plg. Mt. 9, 20; 14, 36; Mk. 6, 50. Žydai iki šiai dienai juos turi prie maldos metu vartojamo apsiausto (tallith gadol) ir šiaip jau

2. Dievas apgina Mozės valdžią ir Aarono kunigystę prieš maištininkus.

Caput XVI. 1 Ecce autem Co-
re filius Isaar, filii Caath, filii
Levi, et Dathan atque Abiron
filii Eliab, Hon quoque filius
Pheleth de filiis Ruben, 2 sur-
rexerunt contra Moysen, aliique
filiorum Israel ducenti quinqua-
ginta viri proceres synagogæ, et
qui tempore concilii per nomi-
na vocabantur. 3 Cumque stetis-
sent adversum Moysen et Aa-
ron, dixerunt: Sufficiat vobis,
quia omnis multitudo sanctorum
est, et in ipsis est Dominus:
Cur elevamini super populum
Domini? 4 Quod cum audisset
Moyses, cecidit pronus in faciem:
5 Locutusque ad Core et ad om-
nem multitudinem: Mane, inquit,
notum faciet Dominus qui ad se
pertineant, et sanctos applica-
bit sibi: et quos elegerit, appro-

16. perskyrimas. 1 O štai iš
Lėvio sunų Kaato sunaus Isa-
aro sunus Korė, ir iš Rubeno
sunų Eliabo sunudu Datanas ir
Abironas, ir taipogi Pelėto su-
nus Honas 2 sukilo prieš Mozę
ir dar kiti du šimtu penkios de-
šimtis vyrų iš Izraėlio sunų, žy-
miausieji susirinkime, kurie san-
tarybų metu buvo sušaukiami
įvardžiai; 3 ir sustoję prieš Mo-
zę ir Aaroną, jie tarė: Gana ju-
dum, nes visa daugybė suside-
da iš šventųjų, ir tarp jų yra
Viešpats. Kodėl judu keliatas
ant Viešpaties tautos? 4 Tai iš-
girdęs Mozė puolė kniupsčias
ant veido 5 ir kalbėjo Korei ir
visai daugybei: Rytoj, tarė jis.
Viešpats apskelbs, kas prie jo
pridera ir šventuosius ims prie
savęs; ir ką bus išrinkęs, priar-

nešiojamo panašaus į didelius škaplierius apdaro (tallith katon).

16, 1—17, 13. Korei, Datanui ir Abironui draug su kitais sukilus prieš Aarono kunigystę ir Mozės valdžią, Dievas kietai nubaudžia maištininkus, nes vienus prarija žemė, kitus gi sunaikina ugnis. Taipogi ir murmančią minią ištinka Dievo bausmė, o Aaromo kunigystė patvirtinama stebuklingu Aarono lazdos pražydimu.

(**16, 1**) *Isaaro.* Jis buvo Mozės ir Aarono tėvo Amramo brolis. Vz. Iš. 6, 16. 18. 21. — *Korė.* Ebr. *Qorach.* Iš viso pasakojimo aišku, kad jis buvo maišto vadas. Regimai neužganėdintas tuo, kad kunigais buvo paskirti tik jo brolėno Aarono ainiai, visi gi kiti Lėvio sunųs turėjo jiems tarnauti šventykloje, pykdamas ant Mozės, kam jis buvo tik Aaroną su sunumis pašventęs kunigais, ėmė skelbti, kad visi Izraėlitai turi lygias teises, ir reikalauti kunigiškų teisių jei ne visiems Izraėlio sunums, tai bent visiems Lėvitams. Kad lengviaus pasiektų savo tikslą, Korė tikriausiai pakurstė Dataną ir Abironą jieškoti atimtų iš jų protėvio Rubeno pirmgimystės teisių, kurios buvo perėjusios ant kitų; nes tarp dvylikos giminių pirmąją vietą buvo užėmusi Judo ainija, o Juozapas dviejuose savo sunuose buvo gavęs dvi dali, kas seniaus priderėdavo pirmgimiams. — *Pelėto sunus Honas.* Kadangi toliaus jo nėra paminėta, todėl vieni aiškintojai mano, kad jis Mozės perspėtas atsiskyrė nuo maištininkų; kiti gi teisingiaus spėja, kad tekstas šitoje vietoje pagadintas, tuo labiaus kad nei Pelėto nei Hono niekur daugiaus neišvardinta tarp Rubeno ainių. Taigi seniaus šita vieta rasi taip buvo skaitoma: Iš Rubeno sunų Palaus sunaus Eliabo sunudu Datanas ir Abironas. Plg. Iš. 6, 14; žem. 26, 5. 8. 9. — (**2**) *Prieš Mozę — ir Aaroną.* Vz. 3. e. — *Dar kiti du...* Rasi ne visi jie buvo Lėvitai, nes vienoje Lėvio giminėje vargiai tegalėjo rasties toks didelis „žymiausiųjų“ vyrų skaitlius. — (**3**) *Iš šventųjų.* Tai buvo tiesa (plg. Iš. 19, 6); bet tas pats Dievas, kurs buvo pašventinęs visą tautą, paskyrė kunigais

pinquabunt ei. 6 Hoc igitur fa-
cite: Tollat unusquisque thuri-
bula sua, tu Core, et omne con-
cilium tuum: 7 et hausto cras
igne, ponite desuper thymiama
coram Domino: et quemcumque
elegerit, ipse erit sanctus: mul-
tum erigimini filii Levi. 8 Dixit-
que rursum ad Core: Audite fi-
lii Levi: 9 num parum vobis est
quod separavit vos Deus Israel
ab omni populo, et junxit sibi,
ut serviretis ei in cultu taber-
naculi, et staretis coram fre-
quentia populi, et ministraretis
ei? 10 Idcirco ad se fecit acce-
dere te et omnes fratres tuos
filios Levi, ut vobis etiam sa-
cerdotium vindicetis, 11 et om-
nis globus tuus stet contra Do-
minum? quid est enim Aaron
ut murmuretis contra eum?

12 Misit ergo Moyses ut vo-
caret Dathan et Abiron filios
Eliab. Qui responderunt: Non
venimus. 13 Numquid parum est
tibi quod eduxisti nos de terra,
quæ lacte et melle manabat, ut
occideres in deserto, nisi et do-
minatus fueris nostri? 14 Reve-
ra induxisti nos in terram, quæ
fluit rivis lactis et mellis, et
dedisti nobis possessiones agro-
rum et vinearum: an et oculos
nostros vis eruere? non venimus.
15 Iratusque Moyses valde, ait

tins prie savęs. 6 Taigi, štai ką
padarykite: kiekvienas tegul ima
savo smilkytuvą, tu Kore, ir vi-
sas tavo burys, 7 ir pasisėmę
rytoj ugnies, užberkite ant vir-
šaus smilkalų Viešpaties aky-
vaizdoje; ir ką jis bus išrinkęs,
tasai bus šventas. Jųs keliatės
labai augštai, Lėvio sunųs! 8 Ir
jis vėl tarė Korei: Klausykite,
Lėvio sunųs! 9 Argi dar jums
maža, kad jus Izraėlio Dievas
atskyrė nuo visos tautos ir su-
vienijo su savim, idant pildy-
tumėte jo tarnystę šėtroje, ir
stovėtumėte visos tautos aky-
vaizdoje ir jai tarnautumėte? 10
Argi dėlto jis leido prisiartinti
prie savęs tau ir visiems tavo
broliams, Lėvio sunums, kad jųs
reikalautumėte dar ir kunigy-
stės, 11 ir visa tavo gauja sukil-
tu prieš Viešpatį? Nes kas gi yra
Aaronas, kad prieš jį murmate?
12 Taigi, Mozė nusiuntė pa-
vadintų dviejų Eliabo sunų Da-
tano ir Abirono. O juodu atsakė:
Mudu neeisiva. 13 Ar dar tau
maža, kad mus išvedei iš žemės,
pludusios pienu ir medum, idant
užmuštumei tyruose, jog tu no-
ri ir viešpatauti ant musų? 14
Gražiai tu mus įvedei žemėn,
kurioje teka pieno ir medaus
upeliai, ir davei mums paveldė-
ti laukus ir vynuogynus! ar ir
akis mums nori išlupti? Mudu
neeinava. 15 Ir labai įpykęs Mo-

tik Aarono ainiją, o žmonių vadu Mozę; Korė gi su savo sėbrais, sukildami prieš tą kunigystę ir valdžią, geidė valdžios sau (vz. žem. 10. e.). — **(6)** *Savo smilkytuvą.* Ebr. ž. *machthoth* reiškia indą pelenams arba žarijoms pilti. Smilkalų deginimas buvo tiktai kunigų pareiga ir teisė (vz. Iš. 30, 7...). Taigi, maištininkai, imdami smilkytuvus ir mėgindami deginti Viešpačiui smilkalus, tuo pačiu savinosi kunigystės pareigas; ir jei Dievas butu priėmęs jų smilkymą, tuo pačiu butu lyg-kad pripažinęs maištininkų reikalavimo teisingumą.

(12) *Mudu neeisiva...* Du maištininku, apskelbę sukilimą (vz. 1. 2. e.), regimai sugrįžo į savo šėtras; dabar jie nebenori vesti su Moze jokių tarybų ir jo pasiuntiniams duoda pilną piktų pasityčiojimų atsakymą. — **(13)** *Iš žemės, pludusios...:* iš Aigypto. — **(14)** *Ar ir akis...,* kad mes nematytumėm tiesos. — **(15)** *Aukas.*

ad Dominum: Ne respicias sa-
crificia eorum: tu scis quod ne
asellum quidem unquam acce-
perim ab eis, nec afflixerim quem-
piam eorum.
16 Dixitque ad Core: Tu, et
omnis congregatio tua state se-
orsum coram Domino, et Aaron
die crastino separatim. 17 Tollite
singuli thuribula vestra, et po-
nite super ea incensum, offeren-
tes Domino ducenta quinquagin-
ta thuribula: Aaron quoque te-
neat thuribulum suum. 18 Quod
cum fecissent, stantibus Moyse
et Aaron, 19 et coacervassent ad-
versum eos omnem multitudi-
nem ad ostium tabernaculi, ap-
paruit cunctis gloria Domini. 20
Locutusque Dominus ad Moysen
et Aaron, ait: 21 Separamini de
medio congregationis hujus, ut
eos repente disperdam. 22 Qui
ceciderunt proni in faciem, at-
que dixerunt: Fortissime Deus
spirituum universæ carnis, num
uno peccante, contra omnes ira
tua desæviet? 23 Et ait Dominus
ad Moysen: 24 Præcipe universo
populo ut separetur a taberna-
culis Core, et Dathan et Abi-
ron. 25 Surrexitque Moyses, et

zė tarė Viešpačiui: Neveizdėk į
jų aukas; tu žinai, kad aš nie-
kuomet neėmiau iš jų nei asi-
laičio ir neivieno iš jų nenu-
skriaudžiau.
16 Paskui jis tarė Korei: Tu
ir visas tavo burys rytoj stoki-
tės atskirai Viešpaties akyvaiz-
doje ir Aaronas skyrium; 17 im-
kite kiekvienas savo smilkytu-
vus ir įsidėkite į juos smilkalų,
atnašaudami Viešpačiui du šim-
tu penkias dešimtis smilkytuvų;
taipogi Aaronas telaiko savo
smilkytuvą. 18 Kuomet jie tai
buvo padarę, čiapat stovint Mo-
zei ir Aaronui, 19 ir surinko prieš
juodu visą daugybę prie šėtros
angos, visiems pasirodė Viešpa-
ties šlovė. 20 Ir Viešpats kalbė-
jo Mozei ir Aaronui ir tarė: 21
Atsiskirkita iš šitos sueigos tarpo,
kad juos umai sunaikinčiau. 22
Juodu puolė kniupsti ant veido
ir tarė: Galingiausis visokio kuno
dvasių Dieve! argi, vienam nu-
sidėjus, tavo rustybė siaus prieš
visus? 23 Tuomet Viešpats tarė
Mozei: 24 Įsakyk visai tautai, kad
atsiskirtų nuo Korės, Datano
ir Abirono šėtrų. 25 O Mozė pa-

Nors ebr. t. yra žodis *minchah*, bet čionai jis tikriausiai nereiškia duoninės aukos, o tik apskritai dovaną. Mozė maldauja Viešpatį, kad jis nepriimtu iš maištininkų rankos dovanos, kurią jie nori atnašauti, peržengdami įstatus.

(16-19) *Paskui jis tarė...* Kadangi Korė sutiko ant Dievo teismo, todėl Mozė duoda nurodymus, kaip jis turi įvykti. Ebr. t. tas dalykas išreikštas pilniaus: „Ir tarė Mozė Qorachui: Tu ir visas tavo burys stokitės prieš Viešpatį; tu, jie ir Aaronas rytoj; ir imkite kiekvienas savo smilkytuvą, ir įsidėkite į juos smilkalų, ir kiekvienas atneškite savo smilkytuvus Viešpaties akyvaizdon, du šimtu penkias dešimtis smilkytuvų; taipogi tu ir Aaronas, kiekvienas savo smilkytuvą. Ir visi ėmė savo smilkytuvus, ir įsidėjo į juos ugnies ir užbėrė ant jos smilkalų, ir atsistojo ties liudijimo šėtros anga, taipogi Mozė ir Aaronas; ir Qorachas surinko prieš juodu visą minią prie liudijimo šėtros angos, ir pasirodė“... — **(22)** *Galingiausis...* Mozė ir Aaronas maldauja Viešpatį, kad draug su prasikaltėliais, kurių sulyginant buvo labai nedaug, nenubaustu draug visos čiapat susirinkusios minios. Viešpats išklauso tą maldą ir liepia miniai atsitraukti iš pradžios nuo maištininkų, susirinkusių prie šėtros, o paskui nuo Datano ir Abirono šėtrų. — **(24-26)** *Nuo Korės, Datano ir Abirono šėtrų.* Regimai šitos vietos tekste yra koks nors paklydimas, atsiradęs iš perrašinėtojų neapsižiurėjimo. Visupirma Korės šėtra bu-

abiit ad Dathan et Abiron: et
sequentibus eum senioribus Is-
rael, 26 dixit ad turbam: Rece-
dite a tabernaculis hominum im-
piorum, et nolite tangere quæ
ad eos pertinent, ne involvami-
ni in peccatis eorum. 27 Cum-
que recessissent a tentoriis eo-
rum per circuitum, Dathan et
Abiron egressi stabant in introi-
tu papilionum suorum cum uxo-
ribus et liberis, omnique frequen-
tia. 28 Et ait Moyses: In hoc
scietis, quod Dominus miserit
me ut facerem universa quæ cer-
nitis, et non ex proprio ea cor-
de protulerim: 29 Si consueta ho-
minum morte interierint, et vi-
sitaverit eos plaga, qua et ceteri
visitari solent, non misit me Do-
minus: 30 sin autem novam rem
fecerit Dominus, ut aperiens ter-
ra os suum deglutiat eos et om-
nia quæ ad illos pertinent, de-
scenderintque viventes in infer-
num, scietis quod blasphemave-
rint Dominum. 31 Confestim igi-
tur ut cessavit loqui, dirupta
est terra sub pedibus eorum: 32
et aperiens os suum, devoravit
illos cum tabernaculis suis et
universa substantia eorum. 33

kilo ir ėjo prie Datano ir Abi-
rono, sekant paskui jį Izraėlio
vyresniesiems, 26 ir jis tarė mi-
niai: Atsitraukkite nuo žmonių
bedievių šėtrų ir neprisilieskite,
kas jiems pridera, kad neįsipai-
niotumėte į jų nuodėmes. 27 Ir
visiems atsitraukus nuo šėtrų
aplinkui, Datanas ir Abironas iš-
ėję stovėjo savo šėtrų įėjime
draug su pačiomis ir vaikais ir
su visa gauja. 28 O Mozė tarė:
Iš to pažinsite, kad Viešpats ma-
ne siuntė, idant daryčiau visa,
ką matote, ir kad aš tai neėmiau
iš savo širdies: 29 Jei jie pražus
paprasta žmonių mirtimi, ir juos
aplankys sloga, kokios ir kiti es-
ti aplankomi, tai manęs Vieš-
pats nesiuntė; 30 bet jei Vieš-
pats padarys naują dalyką, kad
žemė, atvėrus savo nasrus, pra-
rys juos ir visa, kas jiems pri-
dera, ir jie gyvi nužengs į mi-
rusiųjų buveinę, žinosite, kad
jie piktžodžiavo Viešpačiui. 31
Taigi, tuojau kaip tik jis liovė-
si kalbėjęs, žemė pratruko po
jų kojomis 32 ir, atvėrus savo
nasrus, prarijo juos su jų šėtro-
mis ir visu jų lobiu. 33 Ir jie

vo Lėvitų stovyklose, todėl jei ir neperdaug atstu nuo Datano ir Abirono šėtrų, kurie buvo iš Rubeno giminės, tai ir ne greta (plg. aug. 510 psl.); be to iš kitur žinoma, kad Korės šeimyna nepražuvo (plg. žem. 26, 11. 58); todėl čionai vargiai tegalėjo buti šneka apie atsitraukimą nuo Korės šėtros. Tečiaus žinoma (vz. 26, 10), kad pats Korė ne ugnyje sudegė, bet nugrimsdo į atsivėrusią žemę. Todėl reikia spėti, kad maištininkų nubaudimas įvyko maž-daug taip: Išpradžios susirinko maištininkai, vadovaujant Korei, prie sandoros šėtros. Bet jiems dar nepradėjus atnašauti smilkalų, Mozė paliko su jais Aaroną ir, liepęs atsitraukti miniai, pats nuėjo prie Datano ir Abirono šėtrų, o paskui jį pasiskubino ateiti ir Korė, taipogi palikęs savuosius, rasi norėdamas padrąsinti Dataną ir Abironą. Ir čionai Mozė liepė atsitraukti miniai nuo šėtrų Datano ir Abirono, su kuriedviem pražuvo draug ir Korė; tuotarpu kad jo sėbrus prie sandoros šėtros sudegino Viešpaties ugnis. — (**27**) *Vaikais ir visa gauja.* Ebr. t.: sunumis ir savo vaikeliais. — (**30**) *Mirusiųjų buveinę.* Ebr. *š^e'olah.* Vz. Prad. 37, 35; 42, 38. — (**32**) *Ir, atvėrus...* Ebr. t.: „ir žeme atvėrė savo nasrus, ir prarijo juos ir jų namus, visus žmones, kurie priderėjo Korei (supr.: kurie buvo prisidėję prie Korės maišto) ir visą lobį“. — (**33**) *Gyvi nugrimsdo.* Gyvus prarijo žemė; bet tuo pačiu dar nepasakyta, kad jie su gyvais kunais butu nuėję į mirusiųjų buveinę.

Descenderuntque vivi in infer-
num operti humo, et perierunt
de medio multitudinis. 34 At ve-
ro omnis Israel, qui stabat per
gyrum, fugit ad clamorem pe-
reuntium, dicens: Ne forte et
nos terra deglutiat. 35 Sed et
ignis egressus a Domino, inter-
fecit ducentos quinquaginta vi-
ros, qui offerebant incensum.
36 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens: 37 Præcipe Elea-
zaro filio Aaron sacerdoti ut tol-
lat thuribula quæ jacent in in-
cendio, et ignem huc illucque
dispergat: quoniam sanctificata
sunt 38 in mortibus peccatorum:
producatque ea in laminas, et
affigat altari, eo quod oblatum
sit in eis incensum Domino, et
sanctificata sint, ut cernant ea
pro signo et monimento filii Is-
rael. 39 Tulit ergo Eleazar sacer-
dos thuribula ænea, in quibus
obtulerant hi quos incendium
devoravit, et produxit ea in la-
minas, affigens altari: 40 ut ha-
berent postea filii Israel, quibus
commonerentur, ne quis acce-
dat alienigena, et qui non est
de semine Aaron ad offerendum
incensum Domino, ne patiatur
sicut passus est Core, et omnis
congregatio ejus, loquente Do-
mino ad Moysen.
41 Murmuravit autem omnis
multitudo filiorum Israel sequen-
ti die contra Moysen et Aaron,
dicens: Vos interfecistis popu-

gyvi nugrimsdo į mirusiųjų bu-
veinę, apdengti žemėmis, ir pra-
žuvo iš tautos tarpo. 34 O visas
Izraėlis, kurs stovėjo aplinkui,
žunantiems sušukus, ėmė bėgti ir
sakė: Kad kartais žemė ir musų
neprarytu. 35 Bet išėjo nuo Vieš-
paties ir ugnis, ir ji užmušė du
šimtu penkias dešimtis vyrų,
kurie atnašavo smilkalus.
36 Po to Viešpats kalbėjo Mo-
zei ir tarė: 37 Įsakyk Aarono su-
nui Eleazarui, kunigui, kad im-
tu smilkytuvus, pamestus gai-
sre, ir išsklaistytu ugnį į visas
puses, nes jie pašvęsti 38 nusi-
dėjėlių mirtimi; ir tegul juos
perkaldina į skardas ir teprise-
ga prie altoriaus, nes juose bu-
vo atnašauta smilkalas Viešpa-
čiui ir jie pašventinti, kad Iz-
raėlio sunųs juos matytu kaipo
ženklą ir atsiminimą. 39 Taigi,
kunigas Eleazaras ėmė varinius
smilkytuvus, kuriuose aukojo
gaisro prarytieji, ir perkalė juos
į skardas, ir prisegė prie alto-
riaus, 40 kad paskiaus Izraėlio
sunųs tuo butu perspėjami, idant
neivienas svetimasis ir kas nėra
iš Aarono ainijos nesiartintu
smilkalų atnašautų Viešpačiui,
kad nenukentėtu, kaip nukentė-
jo Korė ir visas jo burys, kada
Viešpats kalbėjo Mozei.
41 O sekančią dieną visa Iz-
raėlio sunų daugybė murmėjo
prieš Mozę ir Aaroną ir sakė:
Judu užmušėta Viešpaties tau-

(**37**) *Gaisre*: prie sudegusių maištininkų. — *Jie pašvęsti.* Smilkytuvai tapo šventu dalyku ir Viešpaties nuosavybe dėlei baisios Dievo bausmės, kuri sutiko jų savininkus, ir dėlto kad juose buvo atnašauta smilkalas Viešpačiui, nors ir su nedoru užmanymu pasisavinti kunigystę. — (**38**) *Prie altoriaus*: prie deginamųjų aukų altoriaus, kurs jau turėjo vieną apvalkalą iš varinės skardos. Plg. Iš. 27, 2; 38, 2. — (**40**) *Kada Viešpats kalbėjo Mozei.* Anot ebr. t.: kaip Viešpats jam (t. y. Eleazarui) kalbėjo per Mozę.

(**41**) *Visa Izraėlio sunų...* Vakar pražuvusiųjų maištininkų taip buvo sukvailinta minia, kad ji regimai manė, jog Mozė ir Aaronas vien savo valdžiai sutvirtinti buvo išmeldę Dievo bausmę Korei ir

lum Domini. 42 Cumque orire-
tur seditio, et tumultus incre-
sceret, 43 Moyses et Aaron fu-
gerunt ad tabernaculum fœde-
ris. Quod, postquam ingressi sunt,
operuit nubes, et apparuit glo-
ria Domini. 44 Dixitque Domi-
nus ad Moysen: 45 Recedite de
medio hujus multitudinis, etiam
nunc delebo eos. Cumque jace-
rent in terra, 46 dixit Moyses ad
Aaron: Tolle thuribulum, et hau-
sto igne de altari, mitte incen-
sum desuper, pergens cito ad
populum ut roges pro eis: jam
enim egressa est ira a Domino,
et plaga desævit. 47 Quod cum
fecisset Aaron, et cucurrisset
ad mediam multitudinem, quam
jam vastabat incendium, obtu-
lit thymiama: 48 et stans inter
mortuos ac viventes, pro popu-
lo deprecatus est, et plaga ces-
savit. 49 Fuerunt autem qui per-
cussi sunt, quatuordecim millia
hominum et septingenti, absque
his qui perierant in seditione
Core. 50 Reversusque est Aaron
ad Moysen ad ostium taberna-
culi fœderis postquam quievit
interitus.

Caput XVII. 1 Et locutus est
Dominus ad Moysen, dicens: 2
Loquere ad filios Israel, et ac-
cipe ab eis virgas singulas per
cognationes suas, a cunctis prin-
cipibus tribuum, virgas duode-
cim, et uniuscujusque nomen
superscribes virgæ suæ. 3 No-
men autem Aaron erit in tribu

tą. 42 Kilstant gi maištui ir su-
mišimui einant didyn, 43 Mozė
ir Aaronas nubėgo prie sando-
ros šėtros. O kuomet jon įėjo,
ją apdengė debesys ir pasirodė
Viešpaties šlovė. 44 Ir Viešpats
tarė Mozei: 45 Išeikita iš šitos
daugybės tarpo, o aš juos tuo-
jau išnaikinsiu. Tuomet juodu
puolė kniupsti ant žemės, 46 ir
Mozė tarė Aaronui: Imk smil-
kytuvą ir, pasisėmęs ugnies iš
altoriaus, užberk ant viršaus
smilkalų ir eik greitai prie tau-
tos, kad už juos melstumeis, nes
jau išėjo nuo Viešpaties rusty-
bė ir sloga siaučia. 47 O kuomet
Aaronas tai padarė ir nubėgo į
vidurį minios, kurią jau naikino
gaisras, jis atnašavo smilkalus
48 ir, stovėdamas tarp numiru-
sių ir gyvųjų, meldėsi už tautą,
ir sloga liovėsi. 49 Ištiktųjų gi
buvo keturiolika tukstančių sep-
tyni šimtai, neskaitant tų, ku-
rie pražuvo Korės maište. 50 Ir
Aaronas sugrįžo pas Mozę prie
sandoros šėtros angos, po to kaip
mirimas buvo pasiliovęs.

17. perskyrimas. 1 Viešpats
dar kalbėjo Mozei ir tarė: 2 Kal-
bėk Izraėlio sunums ir imk iš
jų po vieną lazdą iš kiekvienos
giminės, dvyliką lazdų nuo visų
giminių kunigaikščių, ir kiekvie-
no vardą parašysi ant jo lazdos;
3 Aarono gi vardas bus ant Lė-
vio giminės lazdos, ir viena laz-

jo sėbrams; todėl dabar jau visa daugybė ima kelti maištą prieš savo vadovus. — **(42-43)** *Ir kilstant...* Ebr. t. reiktų išversti truputį kitaip: „Ir atsitiko, kad susirenkant prieš Mozę ir Aaroną miniai, juodu kreipėsi prie liudijimo šėtros, ir štai ją apdengė debesys ir pasirodė Viešpaties šlovė. Ir Mozė bei Aaronas nuėjo prie sandoros šėtros“. — **(46)** *Kad už juos melstumeis.* Geriaus anot ebr. t.: „kad jiems išmelstumei dovanojimą“. Taippat ir 48. eil.

(17, 2) *Dvyliką lazdų.* Buvo tai paprastos gyvenime vartojamos lazdos, bet kunigaikščių rankose jos buvo draug ir jų valdžios ženklas. — *Kiekvieno var-*

Levi, et una virga cunctas seorsum familias continebit: [4] ponesque eas in tabernaculo fœderis coram testimonio, ubi loquar ad te. [5] Quem ex his elegero, germinabit virga ejus: et cohibebo a me querimonias filiorum Israel, quibus contra vos murmurant. [6] Locutusque est Moyses ad filios Israel: et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus: fueruntque virgæ duodecim absque virga Aaron. [7] Quas cum posuisset Moyses coram Domino in tabernaculo testimonii: [8] sequenti die regressus invenit germinasse virgam Aaron in domo Levi: et turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt. [9] Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel: videruntque et receperunt singuli virgas suas. [10] Dixitque Dominus ad Moysen: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonii, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israel, et quiescant querelæ eorum a me, ne moriantur. [11] Fecitque Moyses sicut præceperat Dominus. [12] Dixerunt autem filii Israel ad Moysen: Ecce consumpti sumus, omnes perivimus. [13] Quicumque accedit ad tabernaculum Domini, moritur: numusque ad internecionem cuncti delendi sumus?

da atstovaus visas akskiras šeimynas. [4] Jas padėsi sandoros šėtroje ties liudijimu, kame tau kalbėsiu. [5] Ką iš šitųjų busiu išrinkęs, to lazda pražys, ir neleisiu prie savęs Izraėlio sunų dejavimų, kuriais jie prieš judu murma. [6] O Mozė kalbėjo Izraėlio sunums; ir visi kunigaikščiai jam davė lazdas nuo kiekvienos giminės; ir buvo dvylika lazdų, neskaitant Aarono lazdos. [7] Kuomet Mozė jas buvo padėjęs Viešpaties akyvaizdoje liudijimo šėtroje, [8] įėjęs vėl sekančią dieną rado pražydusią lazdą Aarono iš Lėvio namų: o susikrovus pumpurams, buvo pasidarę žiedai, kurie, lapams išsiplėtus, pavirto migdolais. [9] Mozė tat išnešė visas lazdas iš po Dievo akių prie visų Izraėlio sunų; ir jie matė, ir kiekvienas atsiėmė savo lazdą. [10] Tuomet Viešpats tarė Mozei: Įnešk atgal Aarono lazdą liudijimo šėtron, kad butu užlaikoma kaipo Izraėlio sunų maišto ženklas, ir kad nurimtu jų dejavimas prieš mane, ir kad nenumirtu. [11] Mozė padarė, kaip Viešpats buvo įsakęs. [12] O Izraėlio sunųs tarė Mozei: Štai mes sunaikinti, visi pražuvome. [13] Kas tik artinasi prie Viešpaties šėtros, tas miršta; argi mes turime buti išnaikinti visi iki vienam?

---

dą: ne giminių vardus, bet pačių kunigaikščių. — (4) *Kame tau kalbėsiu.* Ebr. t.: kame jums apsireikšiu. Apsireikšdavo gi Viešpats ir kalbėdavo tautai per Mozę. Plg. Iš. 25, 22. — (8) *Susikrovus pumpurams...* Sausos lazdos žaliavimas, žydėjimas ir viena nakčia atsiradimas ant jos vaisių, buvo tai keletas kits po kito einančių stebuklų, kuriais Dievas teikėsi aiškiausiai patvirtinti Aarono kunigystę. — (12. 13) *Izraėlio sunųs tarė...* Tik dabar Izraėlitai pilnai suprato, kaip pavojingas dalykas kelti maištą prieš Dievo paskirtąją valdžią ir savinties teises, kurios paskirtos kam kitam. Jie išreiškia baimę, kad visi gali pražuti, ir tuo pačiu maldauja Mozę, kad juos užtartu Viešpaties akyse.

3. Kunigų ir Lėvitų pareigos ir teisės.

Caput XVIII. 1 Dixitque Do-
minus ad Aaron: Tu, et filii tui,
et domus patris tui tecum por-
tabitis iniquitatem Sanctuarii:
et tu et filii tui simul sustine-
bitis peccata sacerdotii vestri.
2 Sed et fratres tuos de tribu
Levi, et sceptrum patris tui su-
me tecum, præstoque sint, et
ministrent tibi: tu autem et fi-
lii tui ministrabitis in taberna-
culo testimonii. 3 Excubabunt-
que Levitæ ad præcepta tua, et
ad cuncta opera tabernaculi: ita
dumtaxat, ut ad vasa Sanctua-
rii et ad altare non accedant,
ne et illi moriantur, et vos pe-
reatis simul. 4 Sint autem tecum,
et excubent in custodiis taber-
naculi, et in omnibus ceremoni-
is ejus. Alienigena non misce-
bitur vobis. 5 Excubate in cu-
stodia Sanctuarii, et in ministe-
rio altaris: ne oriatur indignatio
super filios Israel. 6 Ego dedi
vobis fratres vestros Levitas de
medio filiorum Israel, et tradi-
di donum Domino, ut serviant
in ministeriis tabernaculi ejus.
7 Tu autem et filii tui custodi-

18. perskyrimas. 1 Viešpats
tarė Aaronui: Tu, ir tavo sunųs,
ir draug su tavim tavo tėvo na-
mai nešiosite prasikaltimus prieš
šventyklą; ir tu, ir tavo sunųs
draug pakelsite nuodėmes prieš
jusų kunigystę. 2 Bet imk su sa-
vim ir tavo brolius iš Lėvio gi-
minės, tavo tėvo ainiją, ir jie
tebuna drauge ir tegul tau tar-
nauja; tu gi ir tavo sunųs tar-
nausite liudijimo šėtroje. 3 Lė-
vitai bus pasiryžę pildyti tavo
įsakymus ir visus šėtros darbus,
tečiaus taip kad jie nesiartins
prie šėtros rakandų ir prie alto-
riaus, idant ir jie nenumirtu, ir
jųs nepražutumėte draug. 4 Te-
buna gi jie su tavim, ir tesergi
budriai šėtrą, ir rupinasi visomis
jos apeigomis. Svetimasis nesi-
maišys tarp jusų. 5 Bukite bu-
drųs šventyklos sargyboje ir al-
toriaus tarnystėje, kad nesukil-
tu rustybė prieš Izraėlio sunus.
6 Aš jums daviau jusų brolius
Lėvitus iš Izraėlio sunų tarpo
ir atidaviau kaipo dovaną Vieš-
pačiui, kad pildytu jo šėtros tar-
nystę. 7 Tu gi ir tavo sunųs ser-

18, 1-32. Patvirtinęs Aarono kunigystę, Dievas ją sutvarko naujais įsakymais apie kunigų ir Lėvitų pareigas, apie vienų ir kitų pelną ir apie dešimtines, kurias Lėvitai privalo mokėti kunigams.

(18, 1) *Aaronui.* Dievas čionai atsiliepia tiesiai į Aaroną be Mozės tarpininkystės. Plg. Kun. 10, 8. — *Tavo sunųs*: kunigai. — *Tavo tėvo namai*: visa Lėvio giminė. — *Nešiosite prasikaltimus*: atsakysite už kaltybes, jusų bus kalčia ir jums reikės imti bausmę. Jei tauta savo aukose dėlei kunigų ir Lėvitų apsileidimo prasikals prieš šventyklą, bus kalta ir atsakys už tai ne ji pati, bet kunigai ir Lėvitai; taipogi jei, apsileidžiant kunigams, Lėvitai padarys ką nors priešinga įstatams, bus kalti kunigai; be to jie turės atsakyti ir už savo pareigų negerą pildymą. — (2) *Bet imk...* Tarp kunigų ir Lėvitų privalo buti vienybė ir meilė, nes jie vieno protėvio vaikai, nors Lėvitai ir turi tarnauti kunigams. — *Tebuna drauge.* Ebr. *illavu*: tebuna suvienyti. Aliuzija į Lėvitų vardą. Plg. Prad. 29, 34. — (4) *Svetimasis*: kas nepridera prie Lėvio giminės. — (7) *Kas yra už užkabos...* t. y. švenčiausioje šėtros dalyje. Į ją galėjo įeiti tik vyriausis kunigas, kurio pareigos čionai išskaitomos draug su paprastų kunigų pareigomis. Plg. dar aug. 4, 5. Šito sakinio gale ebr. t. yra žodžiai, apleisti

te sacerdotium vestrum: et om-
nia quæ ad cultum altaris per-
tinent, et intra velum sunt, per
sacerdotes administrabuntur: si
quis externus accesserit, occide-
tur.
8 Locutusque est Dominus ad
Aaron: Ecce dedi tibi custodiam
primitiarum mearum. Omnia quæ
sanctificantur a filiis Israel, tra-
didi tibi et filiis tuis pro offi-
cio sacerdotali legitima sempi-
terna. 9 Hæc ergo accipies de
his, quæ sanctificantur, et ob-
lata sunt Domino. Omnis obla-
tio, et sacrificium, et quidquid
pro peccato atque delicto red-
ditur mihi, et cedit in Sancta
sanctorum, tuum erit, et filio-
rum tuorum. 10 In Sanctuario
comedes illud: mares tantum
edent ex eo, quia consecratum
est tibi. 11 Primitias autem, quas
voverint et obtulerint filii Is-
rael, tibi dedi, et filiis tuis, ac
filiabus tuis jure perpetuo: qui
mundus est in domo tua, ves-
cetur eis. 12 Omnem medullam
olei, et vini, ac frumenti, quid-
quid offerunt primitiarum Do-
mino, tibi dedi. 13 Universa fru-

gėkite savo kunigystės pareigas;
visa, kas pridera prie altoriaus
tarnystės ir kas yra už užkabos,
bus kunigų aprupinama; jei kas
svetimas prisiartintu, bus už-
muštas.
8 Viešpats dar kalbėjo Aaro-
nui: Štai aš tau duodu teisę už-
laikyti sau mano pirmuones. Vi-
sa, kas Izraėlio sunų pašvenčia-
ma, atiduodu tau ir tavo sunums
už kunigystės pareigas; tas įsta-
tas bus amžinas. 9 Tataigi, štai
ką imsi iš to, kas pašvenčiama
ir atnašaujama Viešpačiui. Kiek-
viena atnaša ir duoninė auka,
ir kas tik man atiduodama už
nuodėmę ir prasikaltimą, ir kas
darosi labai šventa, bus tavo ir
tavo sunų. 10 Tai valgysi šven-
toje vietoje: tiktai vyriškiai val-
gys tų dalykų, nes jie tau pa-
švęsti. 11 Pirmuones gi, kurias
Izraėlio sunųs apsižada duoti ir
atnašauja, duodu tau ir tavo su-
nums ir tavo dukterims amžina
teise: kas tavo namuose yra ne-
suteptas, jas valgys. 12 Kas tik
yra geriausia iš aliejaus, ir vy-
no, ir javų, ką jie atnašauja kai-
po pirmuones Viešpačiui, duodu
tau. 13 Visi pirmieji vaisiai, ku-

Vulgatoje: Aš daviau jums jusų kunigystę, kaipo dovanai suteiktą tarnystę. Taigi, kunigystė yra paties Viešpaties suteiktas užsiėmimas, todėl labai garbingas, kurio nevalia savinties neivienam, atskyrus tik tuos, kam jis duotas. — *Svetimas*: ne kunigas.

(**8**) *Mano pirmuones*. Ebr. ž. *th^erumothai* reiškia visa, kas pakeliama Viešpačiui kaipo atnaša. Vz. Iš. 25, 2. — *Kas... pašvenčiama*: šventus ir labai šventus dalykus. Vz. Kun. 2, 3. 10 ir k. — (**9**) *Iš to, kas pašvenčiama ir...* Ebr. t.: iš labai šventų dalykų, iš ugnies. Taigi, visupirma kalbama apie labai šventas dovanas iš tų aukų, kurios deginamos ugnyje. — *Kiekviena atnaša...* Ebr. t. išpradžios pasakyta apskritai: kiekviena jų dovana, o toliaus išvardijami jų skyriai: minchah (vz. Kun. 2, 2. 3; 10, 2. 13), aukos už nuodėmę (vz. Kun. 4, 22. 27; 6, 25. 26) ir už prasikaltimą (vz. Kun. 5, 1; 7, 7; 10, 12; 14, 13). — (**10**) *Valgys šventoje...* Vz. Kun. 6, 16. 18. 26. 29; 7, 6. — (**11**) *Pirmuones gi...* Šitoje eil. kalbama apie dovanas, kurios vadinosi šventomis ir kurias buvo valia valgyti visai kunigo šeimynai. Ebr. t. jos vadinasi pakėlimo ir siubavimo (*th^enufah*) atnašomis. Plg. Iš. 29, 26-28; Kun. 7, 34; 22, 10-13. Prie tokių atnašų visupirma priderėjo dėkojimo aukos, kurių dalis buvo atiduodama kunigams. Plg. Kun. 3, 1... 7. 31-34; 9, 21 ir k. — (**12**) *Kas tik yra geriausia...* Čionai pradedama kalbėti apie tikrasias pirmuo-

gum initia, quas gignit humus,
et Domino deportantur, cedent
in usus tuos: qui mundus est in
domo tua, vescetur eis. 14 Om-
ne quod ex voto reddiderint fi-
lii Israel, tuum erit. 15 Quidquid
primum erumpit e vulva cun-
ctæ carnis, quam offerunt Do-
mino, sive ex hominibus, sive
de pecoribus fuerit, tui juris erit:
ita dumtaxat, ut pro hominis
primogenito pretium accipias, et
omne animal quod immundum
est redimi facias, 16 cujus redem-
ptio erit post unum mensem,
siclis argenti quinque, pondere
Sanctuarii. Siclus viginti obolos
habet. 17 Primogenitum autem
bovis et ovis et capræ non fa-
cies redimi, quia sanctificata
sunt Domino: sanguinem tantum
eorum fundes super altare, et
adipes adolebis in suavissimum
odorem Domino. 18 Carnes vero
in usum tuum cedent, sicut pec-
tusculum consecratum, et ar-
mus dexter, tua erunt. 19 Om-
nes primitias Sanctuarii, quas
offerunt filii Israel Domino, ti-
bi dedi et filiis, ac filiabus tuis
jure perpetuo. Pactum salis est
sempiternum coram Domino, ti-
bi ac filiis tuis. 20 Dixitque Do-
minus ad Aaron: In terra eorum
nihil possidebitis, nec habebitis
partem inter eos: ego pars et
hereditas tua in medio filiorum
Israel.

riuos išduoda žemė, ir kurie at-
nešami Viešpačiui, tarnaus tavo
reikalams; kas tavo namuose ne-
suteptas, juos valgys. 14 Visa,
ką Izraėlio sunųs atiduos, pil-
dydami apžadą, bus tavo. 15 Kas
tik pirmas užgimsta iš kiekvie-
nos motinos įsčios, ką atnašau-
ja Viešpačiui, ar tai butu iš žmo-
nių, ar iš gyvulių, priderės tau;
tečiaus taip kad užžmogaus pirm-
gimį imsi užmokesnį ir kiekvie-
ną suteptą gyvulį leisi išpirkti.
16 Atpirkimas įvyks vienam mė-
nesiui praslinkus penkiais sida-
bro sikliais tokio svarumo kaip
šventyklos. Siklis susideda iš
dvidešimties šeštokų. 17 Jaučio
gi, ir avies, ir ožkos pirmgimio
neleisi išpirkti, nes jie pašvęsti
Viešpačiui; tiktai jų kraują iš-
liesi ant altoriaus ir taukus su-
smilkysi kaipo meiliausį kvapą
Viešpačiui; 18 mėsa gi bus tavo
reikalams; taippat kaip tavo bus
pašvęstoji krutinė ir dešinis pe-
tis. 19 Visas pirmuones šventyk-
lai, kurias Izraėlio sunųs atna-
šauja Viešpačiui, duodu tau, ir
tavo sunums, ir tavo dukterims
amžina teise. Tai yra amžina
druskos sandora Viešpaties aky-
vaizdoje tau ir tavo sunums. 20
Viešpats dar tarė Aaronui: Jų
žemėje nieko nepaveldėsite ir
neturėsite tarp jų dalies: aš ta-
vo dalis ir tėvainystė Izraėlio
sunų tarpe.

nes. — (14) *Visa, ką Izraėlio...* Kalbama apie tai, kas pašvenčiama Viešpačiui ir vadinasi ebr. *cherem.* Vz. Kun. 27, 28. 29. — (16) *Atpirkimas...* Šitoje eil. nurodyta žmonių pirmgimių atpirkimo laikas ir kaina. Vz. Iš. 13, 2. 13; 34, 20. — (17. 18) *Jaučio gi...* Plg. Kun. 7, 15-21. 31-34; 27, 6. 21-28. — (19) *Visas pirmuones...* Ebr. t.: visas pakėlimo atnašas iš šventų dovanų. — *Druskos sandora:* neišardoma sandora. Vz. Kun. 2, 3. — (20) *Jų žemėje...* Palestinos padalinime Dievas nežada duoti kunigams ir Lėvitams jokios jos dalies, nei dirvų, nei pievų, nei vynuogynų, nei miškų; visa tai jiems užvaduos gausiai pats Viešpats sau priderančiomis dovanomis, atnašų dalimis ir pirmuonėmis. Tas pažadėjimas yra tik figura kito apsčiausio atlyginimo, skiriamo N. Sandoros kuni-

[21] Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo fœderis: [22] ut non accedant ultra filii Israel ad tabernaculum, nec committant peccatum mortiferum, [23] solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus, et portantibus peccata populi: legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt, [24] decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi.

[25] Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: [26] Præcipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est, decimam partem decimæ, [27] ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis quam de torcularibus: [28] et universis quorum accipitis primitias, offerte Domino, et date Aaron sacerdoti. [29] Omnia quæ offeretis ex decimis, et in donaria Domini separabitis, optima et electa erunt. [30] Dicesque ad eos: Si præclara et meliora quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area et torculari dederitis primitias: [31] et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam familiæ vestræ: quia pretium est pro mi-

[21] Lėvio gi sunums duodu nuosavybėn visas Izraėlio dešimtines už tarnystę, kuria jie man tarnauja sandoros šėtroje, [22] kad Izraėlio sunųs daugiaus nebesiartintu prie šėtros ir nedarytu mirtingos nuodėmės, [23] vien Lėvio sunums man tarnaujant šventykloje ir nešiojant tautos nuodėmes; tai bus amžinai užlaikytinas įstatas jusų kartose. Jie nieko daugiaus nepaveldės, [24] užsiganėdindami atiduodamomis dešimtinėmis, kurias aš atskyriau jų naudai ir reikalams.

[25] Paskui Viešpats kalbėjo Mozei ir tarė: [26] Įsakyk Lėvitams ir apskelbk: Gavę iš Izraėlio sunų dešimtines, kurias jums daviau, jų pirmuones atnašaukite Viešpačiui, tai yra dešimtą dešimtinės dalį, [27] kad tai jums butu paskaityta pirmuonių atnašavimu, kaip iš klojimų, taip ir iš spaustuvų. [28] Iš visų tų dalykų, iš kurių imate pirmuones, atnašaukite Viešpačiui ir duokite kunigui Aaronui. [29] Visa, ką atnašausite iš dešimtinių ir atskirsite kaipo dovaną Viešpačiui, bus geriausi ir rinktiniai dalykai. [30] Dar jiems sakysi: Jei atnašausite iš dešimtinių rinktinius ir geriausius dalykus, tai bus jums paskaityta, lyg-kad butumėte davę iš klojimo ir iš spaustuvo. [31] Ir valgysite dešimtines visose savo vietose, kaip jus, taip ir jusų šeimynos; nes

gams ir lėvitams, kurie priimdami šventimus ištaria gilios prasmės pilnus žodžius: „Viešpats mano tėvainystės ir mano kieliko dalis".

(**21 - 24**) *Lėvio sunums...* Visas Lėvitų pelnas turi susidėti iš dešimtinių, kurias jiems duos kiti Izraėlitai. Vz. Kun. 27, 30 - 33; Atk. 18, 1; 2 Ezd. 10, 37 ir k.

(**25 - 29**) *Viešpats...* Iš gautųjų dešimtinių patįs Lėvitai privalo atskirti dešimtą dalį ir ją atiduoti kunigams. — *Tai jums bus paskaityta pirmuonių atnašavimu.* Taigi, ir Lėvitai nebuvo liuosi nuo dešimtinių atidavimo; tik jie tą savo priedermę išpildys kitokiu budu, negu visi kiti Izraėlio sunųs. — *Iš spaustuvų.* Taip pavadinta aliejaus ir vyno dešimtinės. Plg. Atk. 12, 5... 14, 22... 26, 2..

nisterio, quo servitis in tabernaculo testimonii. [32] Et non peccabitis super hoc, egregia vobis et pinguia reservantes ne polluatis oblationes filiorum Israel, et moriamini.

tai užmokesnis už tarnystę, kurią pildote liudijimo šėtroje. [32] Ir nenusidėkite, užlaikydami sau geriausius ir riebiausius dalykus, kad nesuteptumėte Izraėlio sunų atnašų ir kad nenumirtumėte.

4. Apkuopiamojo vandens pašventinimas ir vartojimas.

Caput XIX. [1] Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: [2] Ista est religio victimæ, quam constituit Dominus. Præcipe filiis Israel, ut adducant ad te vaccam rufam ætatis integræ, in qua nulla sit macula, nec portaverit jugum: [3] tradetisque eam Eleazaro sacerdoti, qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: [4] et tingens digitum in sanguine ejus, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, [5] comburetque eam cunctis videntibus, tam pelle et carnibus ejus quam sanguine et fimo flammæ traditis. [6] Lignum quoque cedrinum, et hyssopum, coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam, quæ vaccam

19. perskyrimas. [1] Viešpats kalbėjo Mozei ir Aaronui ir tarė: [2] Šita yra kruvinos aukos apeiga, kurią Viešpats įsakė: Liepk Izraėlio sunums atvesti pas tave žalą karvę, visai užaugusią, be jokios kliaudos ir dar nenešiojusią jungo; [3] ją duosite kunigui Eleazarui, kurs išvedęs už stovyklos, papjaus ją visų akyvaizdoje; [4] ir pirštą padažęs jos kraujuje, pašlakstys septynis sykius ties šėtros anga; [5] paskui ją sudegins, visiems matant, atiduodamas liepsnai kaip jos kailį ir mėsą, taip kraują ir mėšlą. [6] Kunigas įmes liepsnon, kurioje dega karvė, taipogi kėdro medžio, yzopo ir dusyk dažyto karmazino; [7] ir tik tuomet, apiplovęs savo drabu-

---

19, 1 - 22. Gana daug sykių buvo minėta augščiaus, kad visoks prisilietimas prie lavono sutepa ir kad nuo tokio susitepimo reikia apsikuopti. Taigi, dabar pasakoma, kad apsikuopimui reikėjo vartoti tam tikras vanduo, ir pamokoma, kaip tas vanduo reikėjo pašvęsti ir kaip vartoti apskritai ir atskiruose atsitikimuose. (**19, 2**) *Kruvinos aukos apeiga.* Ebr. t: Įstatymo įsakymas. — *Žalą*, ebr. *'adummah.* Kodėl karvė turėjo buti tos o ne kitos varsos, sunku įspėti. Vieni mano, kad ta varsa įvaizdina nuodėmę; kiti gi, paskui Teodorėtą, spėja, kad ji turi priminti žemišką žmogaus kuną, taippat kaip Adomo vardas primena rausvą žemę, iš kurios jo kunas buvo padarytas. — *Visai užaugusią.* Tikriaus anot ebr. t.: visai sveiką. — *Nenešiojo jungo*: netarnavo žmonių reikalams. — (**3**) *Eleazarui*: ne vyriausiam kunigui, kuriuo buvo Aaronas, nes dalyvavimas karvės papjovime sutepdavo dalyvaujančius (7. e.); nuo susitepimo gi vyriausiam kunigui reikėjo buti visuomet liuosam. — *Už stovyklos*; todėl tai nebuvo tikra auka, nes visos aukos reikėjo daryti prie liudijimo šėtros; tos karvės nebuvo galima pjauti prie šėtros, nes tai butu sutepę šventą vietą. Musų dieviškoji auka, Išganytojas, kurs išdildė pasaulio nuodėmes, taippat numirė už stovyklos, t. y. už miesto sienų. Plg. Žyd. 13, 11. 12. — (**4**) *Ties šėtros anga*: stovėdamas toli nuo šėtros. Kadangi šėtros anga buvo atkreipta į saulėtekius, todėl ir karvė reikėjo atvesti ton pusėn už stovyklos ribų. — (**6**) *Kėdro medžio...* Vz. Kun. 14, 4. 6. 49.

vorat. [7] Et tunc demum, lotis vestibus et corpore suo, ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum. [8] Sed et ille qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua et corpus, et immundus erit usque ad vesperum. [9] Colliget autem vir mundus cineres vaccæ, et effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam, et in aquam aspersionis: quia pro peccato vacca combusta est. [10] Cumque laverit qui vaccæ portaverat cineres, vestimenta sua, immundus erit usque ad vesperum.

Habebunt hoc filii Israel et advenæ, qui habitant inter eos, sanctum jure perpetuo. [11] Qui tetigerit cadaver hominis, et propter hoc septem diebus fuerit immundus: [12] aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo, et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. [13] Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, et aspersus hac commistione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, et peribit ex Israel: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, et manebit spurcitia ejus super eum.

[14] Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius, et universa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus. [15] Vas, quod non habuerit operculum, nec ligaturam desu-

žius ir kuną, įeis į stovyklą ir bus suteptas iki vakarui. [8] Bet ir tasai, kurs ją bus sudeginęs, mazgos savo drabužius ir kuną ir bus suteptas iki vakarui. [9] Kas nors gi nesuteptas susems karvės pelenus ir juos išpils už stovyklos tyriausioje vietoje, kad jie butu Izraėlio sunų daugybės sergimi ir vartojami šlakstomajam vandeniui padaryti; nes karvė sudeginta kaipo auka už nuodėmę. [10] Taipogi tasai, kurs neš karvės pelenus, išplaus savo drabužius ir bus suteptas iki vakarui.

Tai bus Izraėlio sunums ir jų tarpe pasiliekantiems ateiviams šventas ir amžinai užlaikytinas įstatas. [11] Kas prisiliečia žmogaus lavono ir to dėlei yra septynias dienas suteptas, [12] bus apšlakstytas šituo vandenimi trečią ir septintą dieną ir taip bus apkuoptas. Jei trečioje dienoje nebus apšlakstytas, septintoje negalės buti apkuoptas. [13] Kiekvienas, kurs prisilies mirusio žmogaus lavono ir nebus apšlakstytas šituo mišiniu, suteps Viešpaties šėtrą ir pražus iš Izraėlio; kadangi jis neapšlakstytas permaldavimo vandenimi, jis bus suteptas, ir jo susitepimas pasiliks ant jo.

[14] Šitas yra įstatas apie žmogų, mirštantį šėtroje: Visi kurie įeina į jo šėtrą ir visi tenai esantįs rykai bus sutepti septynias dienas. [15] Indas, kurs neturi dangčio ir iš viršaus neaprištas, bus

(13) *Šituo mišiniu:* vandenimi, sumaišytu su sudegintosios karvės pelenais (vz. 17. e.). — *Pražus iš Izraėlio:* nebepriderės prie Izraėlio tautos.

(14) *Kurie įeina į jo šėtrą:* kolei joje tebeguli lavonas. — **(17 - 19)** *Ir ims...*

per, immundum erit. 16 Si quis
in agro tetigerit cadaver occisi
hominis, aut per se mortui, si-
ve os illius, vel sepulcrum, im-
mundus erit septem diebus. 17
Tollentque de cineribus combu-
stionis atque peccati, et mittent
aquas vivas super eos in vas.
18 In quibus cum homo mundus
tinxerit hyssopum, asperget ex
eo omne tentorium, et cunctam
supellectilem, et homines hidu-
scemodi contagione pollutos: 19
atque hoc modo mundus lustra-
bit immundum tertio et septi-
mo die: expiatusque die septimo,
lavabit et se et vestimenta sua,
et immundus erit usque ad ve-
sperum. 20 Si quis hoc ritu non
fuerit expiatus, peribit anima
illius de medio ecclesiæ: quia
Sanctuarium Domini polluit, et
non est aqua lustrationis asper-
sus. 21 Erit hoc præceptum le-
gitimum sempiternum. Ipse quo-
que qui aspergit aquas, lavabit
vestimenta sua. Omnis qui teti-
gerit aquas expiationis, immun-
dus erit usque ad vesperum. 22
Quidquid tetigerit immundus,
immundum faciet: et anima, quæ
horum quippiam tetigerit, im-
munda erit usque ad vesperum.

suteptas. 16 Jei kas lauke prisi-
liestu užmušto arba savaimi mi-
rusio žmogaus lavono, arba jo
kaulo arba grabo, bus suteptas
septynias dienas. 17 Ir ims su-
degintos už nuodėmę aukos pe-
lenų ir ant jų užpils indan te-
kančio vandens; 18 ir nesuteptas
žmogus, padažęs jame yzopą, ap-
šlakstys visą šėtrą ir visus ry-
kus ir suteptus tokiuo prisilie-
timu žmones; 19 ir taip nesutep-
tasis šlakstys suteptąjį trečioje
ir septintoje dienoje; o apkuop-
tasis septintoje dienoje apiplaus
ir save ir savo drabužius, ir bus
suteptas iki vakarui. 20 Jei kas
nebus tuo budu apkuoptas, jo
dušia pražus iš susirinkimo tar-
po; nes jis sutepė Viešpaties
šventyklą ir nebuvo apšlaksty-
tas šlakstomuoju vandenimi. 21
Tas įsakymas bus amžinai už-
laikytinas įstatas. Taipogi tasai,
kurs šlaksto vandenimi, išplaus
savo drabužius: kiekvienas, kurs
prisiliestu apkuopiamojo van-
dens, bus suteptas iki vakarui. 22
Ko tik prisiliestu suteptasis, visa
padarys sutepta; ir kas prisilie-
stu ko nors iš tų dalykų, bus
suteptas iki vakarui.

5. Paskutiniai atsitikimai tyruose.

Caput XX. 1 Veneruntque fi-
lii Israel, et omnis multitudo

20. perskyrimas. 1 Pirmame
mėnesyje visa Izraėlio sunų dau-

Pamokoma, kaip reikia padaryti pats šlak-
stomasis vanduo ir kaip jis reikia varto-
ti. Iš šlakstančiojo reikalaujama tik vienas
dalykas, kad jis pats butu nesuteptas.
Tai apeigai atlikti nereikalingi nei kuni-
gai, nei lėvitai.

20, 1 - 13. Izraėlitams vėl atsiradus Si-
no tyrumoje, miršta Mozės ir Aarono se-
suo Marija. Tautai ėmus murmėti dėl
stokos vandens, Viešpats jo duoda stebuk-
lingai iš uolos, bet prie tos progos apsi-
reiškia Mozės ir Aarono abejojimas, už
ką Viešpats atima iš jųdviejų teisę įeiti
Žadėtojon žemėn.

(**20, 1**) *Pirmame mėnesyje...* Anot vie-
nų aiškintojų tai buvo pirmas mėnuo tre-
čiųjų metų po išėjimo iš Aigypto, anot
kitų gi čionai minimi atsitikimai įvykę
keturiasdešimtųjų metų pradžioje, kuo-

in desertum Sin, mense primo:
et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, et sepulta
in eodem loco. [2] Cumque indigeret aqua populus, convenerunt adversum Moysen et Aaron: [3] et versi in seditionem, dixerunt: Utinam periissemus inter fratres nostros coram Domino. [4] Cur eduxistis ecclesiam
Domini in solitudinem, ut et
nos et nostra jumenta moriamur?
[5] Quare nos fecistis ascendere
de Ægypto, et adduxistis in locum istum pessimum, qui seri
non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, insuper et aquam non habet ad bibendum? [6] Ingressusque Moyses et Aaron, dimissa
multitudine, tabernaculum fœderis, corruerunt proni in terram,
clamaveruntque ad Dominum,
atque dixerunt: Domine Deus
audi clamorem hujus populi, et
aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ vivæ, ut satiati, cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos.
[7] Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens: [8] Tolle virgam,
et congrega populum, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad
petram coram eis, et illa dabit
aquas. Cumque eduxeris aquam
de petra, bibet omnis multitudo et jumenta ejus. [9] Tulit igi-

gybė atėjo į Sino tyrumą; ir
tauta pasiliko Kadėse. Tenai mirė Marija ir buvo palaidota toje pačioje vietoje. [2] O kuomet
tautai pristigo vandens, jie susirinko prieš Mozę ir Aaroną [3]
ir, padarę sumišimą, tarė: Velyk
butumėm pražuvę tarp musų
brolių Viešpaties akyvaizdoje!
[4] Kam atvedėta Viešpaties susirinkimą į tyrus, kad mes ir musų galvijai numirtumėm? [5] Kam
mus išvedėta iš Aigypto ir atvedėta į šitą blogiausią vietą,
kame negalima sėti ir neauga
nei figos, nei vynuogės, nei granatiniai obuoliai, o be to nėra
nei vandens atsigerti? [6] Mozė ir
Aaronas, palikę daugybę, įėjo
sandoros šėtron, puolė kniupsti
ant žemės, šaukėsi į Viešpatį ir
tarė: Viešpatie Dieve! išgirsk šitos tautos šauksmą ir atverk
jiems savo iždą, gyvojo vandens
šaltinį, kad, jiems pasisotinus,
liautusi jų murmėjimas. Ir ant
judviejų pasirodė Viešpaties šlovė. [7] Ir Viešpats kalbėjo Mozei
tardamas: [8] Imk lazdą ir surinkk
tautą tu ir tavo brolis Aaronas,
ir jų akyse kalbėkita uolai, ir
ji duos vandens. Ir kuomet išgausi iš uolos vandens, atsigers
visa daugybė ir jų galvijai. [9]
Taigi, Mozė ėmė Viešpaties aky-

met, išmirus tyruose atmestajai Izraėlio kartai, visa tauta vėl sugrįžo Sino tyrumon į Kadėso apylinkes (vz. aug. 10, 12; 13, 1...), iškur buvo išsiųsti žvalgai Palestinos apžiurėtų. — *Mirė Marija...* Vyresniosios sesers ir pirmosios Mozės globėjos mirtis buvo tai liudnas atsitikimas dviem jos broliam. Marija, perėjus Raudonąją jurą, pirma giedojo moterų buryje išsiliuosavimo giesmę, Viešpaties apdovanota praнašų dvasia ji tikėjosi įeisianti draug su kitais į Žadėtąją žemę, bet jai buvo lemta numirti prie pačių jos ribų. Tai buvo lyg-kad perspėjimas, jog toks pat likimas turėjo sutikti Mozę ir Aaroną. — **(3)** *Tarp musų brolių:* umai ištikti Viešpaties sloga. Plg. aug. 16, 49. — **(6)** *Šaukėsi į Viešpatį... murmėjimas.* Visi šitie žodžiai yra Vulgatos priedas; jų visai nėra ebr. t., LXX, nei kituose senobiniuose vertimuose. — **(8)** *Imk lazdą.* Viešpats čionai liepia pasiimti Mozei ne pražydusią Aarono lazdą, bet savąją, kuria jis taip daug buvo jau pada-

tur Moyses virgam, quæ erat in
conspectu Domini, sicut præceperat ei,
[10] congregata multitudine ante petram, dixitque eis:
Audite rebelles et increduli:
Num de petra hac vobis aquam
poterimus ejicere?
[11] Cumque elevasset Moyses manum, percutiens virga bis silicem, egressæ sunt aquæ largissimæ, ita ut
populus biberet et jumenta.
[12] Dixitque Dominus ad Moysen
et Aaron: Quia non credidistis
mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram, quam
dabo eis.
[13] Hæc est aqua contradictionis, ubi jurgati sunt filii Israel contra Dominum, et
sanctificatus est in eis.

vaizdoje buvusią lazdą, kaip jam
buvo įsakęs,
[10] ir surinkęs daugybę ties uola, jiems tarė: Klausykite maištininkai ir netikėliai:
Argi mudu galėsiva iš šitos uolos išgauti jums vandens?
[11] Ir
kuomet Mozė pakėlė ranką, ištikdamas lazda du kartu uolą,
ištriško vandens labai apsčiai,
taip kad buvo ko gerti tautai
ir galvijams.
[12] Bet Viešpats tarė Mozei ir Aaronui: Kadangi
man netikėjota ir neparodėta
mano šventumo Izraėlio sunų
akyvaizdoje, judu neįvesita šitos tautos į žemę, kurią jiems
duosiu.
[13] Tasai yra Prieštaravimo vanduo, kame Izraėlio sunųs
murmėjo prieš Viešpatį, ir jis
parodė jų tarpe savo šventumą.

III. Atsitikimai, įvykusieji kelionėje nuo Kadėso lig Jordanui.

1. Izraėlitų kelionė lig Jordanui.

[14] Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom,

[14] Tuotarpu Mozė išsiuntė iš
Kadėso pas Edomo karalių pa-

---

ręs stebuklų (vz. Iš. 7, 8; 8, 5; 17, 5... ir k.) ir kuri dabar, anot 9. e., buvo laikoma sandoros šėtroje. — (12) *Kadangi netikėjota...* Nevisi aiškintojai vienaip supranta, kuo šitame atsitikime du tautos vadu labiausiai nusidėjo. Vieni mano, kad Mozė prasikaltęs tuo, jog užuot žodžiais liepti uolai duoti vandens, jis ją ištiko lazda; bet pats Viešpats jam buvo įsakęs pasiimti lazdą, todėl regimai norėjo, kad Mozė ja ištiktu uolą. Anot kitų kaltybė buvusi tame, kad Mozė neužsiganėdino vienu užgavimu, bet užgavęs uolą pirmą sykį ir rasi ne tuojau pasirodžius vandeniui, pridėjo dar antrą. Tikriausiai gi Mozės ir Aarono netikėjimas apsireiškė jųdviejų žodžiuose (10. e.): *Argi mudu galėsiva iš šitos uolos išgauti jums vandens*, kuriais juodu išreiškė savo abejonę, ar Viešpats po taip daugelio stebuklų norės dar vieną suteikti; užgavimas gi du sykiu rasi buvo tik išreikštos abejonės pasekmė. Aaronas regimai visai pritarė savo broliui, ir todėl abiem skiriama ta pati bausmė. — *Neparodėta mano šventumo.* Tas tarsi užslepia Dievo šventumą, kas sumažina žmonių akyse jo tobulybes, jam netiki, abejoja apie jo begalinę mielaširdystę, užmiršta seniaus padarytuosius stebuklus ir tt. — (13) *Prieštaravimo vanduo.* Ebr. *M^eribah Me.* Plg. Atk. 8, 8; Ps. 95, 8; 106, 32; Žyd. 3, 8 ir k.

Trečioje Skaitlių knygos dalyje surašyti atsitikimai, įvykusieji tuo metu, kada, išmirus atmestajai Izraėlitų kartai, tauta iš Kadėso jau keliavo į Palestiną ir atėjo lig pačiam Jordanui.

20, 14—21, 35. Mozė iš Kadėso išsiunčia pasiuntinius pas Edomo karalių, kad tasai leistu pereiti per savo žemę, bet gavęs neprielankų atsakymą, ima eiti aplink Edomo ribas. Kelionėje miršta vyriausis kunigas Aaronas, kurio vietą užima jo sunus Eleazaras. Toliaus paminėtas Kananiečių karaliaus Arado pergalėjimas. Einant toliaus ir vėl ėmus tautai murmėti, ji nubaudžiama žalčių sloga. Galop

qui dicerent: Hæc mandat fra-
ter tuus Israel: Nosti omnem
laborem, qui apprehendit nos,
[15] quo modo descenderint pa-
tres nostri in Ægyptum, et ha-
bitaverimus ibi multo tempore,
afflixerintque nos Ægyptii, et
patres nostros: [16] et quo modo
clamaverimus ad Dominum, et
exaudierit nos, miseritque An-
gelum, qui eduxerit nos de Æ-
gypto. Ecce in urbe Cades, quæ
est in extremis finibus tuis, po-
siti, [17] obsecramus ut nobis tran-
sire liceat per terram tuam. Non
ibimus per agros, nec per vineas,
non bibemus aquas de puteis
tuis, sed gradiemur via publica,
nec ad dextram, nec ad sini-
stram declinantes, donec transea-
mus terminos tuos. [18] Cui re-
spondit Edom: Non transibis per
me, alioquin armatus occurram
tibi. [19] Dixeruntque filii Israel:
Per tritam gradiemur viam: et
si biberimus aquas tuas nos et
pecora nostra, dabimus quod ju-
stum est: nulla erit in pretio dif-
ficultas, tantum velociter trans-
eamus. [20] At ille respondit: Non

siuntinius, kurie turėjo sakyti:
Štai ką sakydina tavo brolis Iz-
raėlis: Tu žinai visus vargus,
kurie mus sutiko, [15] kaip musų
tėvai buvo nuėję Aigyptan, ir
mes ten gyvenome ilgą laiką, ir
kaip Aigyptiečiai slėgė mus ir
musų tėvus, [16] kaip šaukėmės į
Viešpatį, ir jis mus išklausė ir
siuntė Aniolą, kurs mus išvestu
iš Aigypto. Štai, apsistoję Ka-
dėso mieste, kurs yra pačiame
tavo ribų pakraštyje, [17] maldau-
jame, kad mums butu valia per-
eiti per tavo žemę Mes neeisi-
me dirvomis, nei vynuogynais,
negersime vandens iš tavo šu-
linių, bet trauksime vieškeliu,
nenukrypdami nei dešinėn, nei
kairėn, kolei nepereisime tavo
ribų. [18] Edomas jam atsakė: Ne-
eisi per mano ribas, nes kitaip
aš pasitiksiu tave su ginklais. [19]
O Izraėlio sunųs sakė: Mes ei-
sime paprastu keliu, ir jei ger-
sime tavo vandens mes ir mu-
sų gyvuliai, duosime, kas teisin-
ga; nebus jokio sunkumo atsily-
ginime; tiktai kad galėtumėm
greitai pereiti. [20] Bet jis atsakė:

Izraėlitai apeina Edomo žemę, prisiartina prie Amoriečių ribų ir čia išsikasa šulinį. Kadangi Amoriečių karalius Sehonas nenori leisti eiti per savo ribas, todėl prasideda su juo karė, kuri baigiasi tuo, kad ne tik Sehono, bet taipogi Basano karaliaus Ogo karalystės pakliuna į Izraėlitų rankas.

(14) *Tuotarpu:* rasi trims mėnesiams praslinkus nuo tos dienos, kurioje Izraėlitai vėl buvo atvykę į Kadėsą. Plg. aug. 20, 1 ir žem. 33, 38. — *Edomo.* Taip vadinosi apsigyvenusieji Seiro kalnuose senobinių Horiečių žemėje (Prad. 36, 20...) Ezavo ainiai, o taipogi jų kraštas. To krašto, turėjusio taipogi Idumėjos vardą, ribos šv. Rašte griežtai nenurodytos; jos regimai įvairiais laikais nebuvo visai vienodos; tęsėsi gi maž daug nuo Mirties juros lig Elaniškai įlankai; nuo Moabo jį skyrė slėnis Wadi el-Chesa. Kreipdamos į Edomo karalių, tuo pačiu laiku Izraėlio vadas buvo išsiuntęs pasiuntinius ir pas Moabo karalių. Vz. Teis. 11, 17. Mozė dabar nebemano traukties stačiai į šiaurę ir vesti Izraėlitus Palestinon per Negebą, nes pietinė Žadėtosios žemės dalis regimai buvo labai sergima. Jis nori jon pakliuti iš pietryčių, todėl nori pereiti slėnį El-Arabah, Idumėjos kalnus, paskui pasukti į šiaurę ir, praėjęs pro Mirties jurą, pasiekti Jordaną. — *Tavo brolis...* Giminystės paminėjimu Mozė nori įgyti Edomo palankumą. Izraėlitai ir Edomitai buvo dviejų tikrų brolių Ezavo ir Jokubo vaikai. — **(17)** *Mes neeisime...* Mozė prašo mažiausio dalyko ir žada nepadaryti savo perėjimu nei mažiausios skriaudos. — **(20)** *Nepereisi...* Edomo karalius nepasitiki gerais Izraėlio

transibis. Statimque egressus est
obvius, cum infinita multitudi-
ne, et manu forti, 21 nec voluit
acquiescere deprecanti, ut con-
cederet transitum per fines su-
os: quam ob rem divertit ab eo
Israel.
22 Cumque castra movissent
de Cades, venerunt in montem
Hor, qui est in finibus terræ
Edom: 23 ubi locutus est Domi-
nus ad Moysen: 24 Pergat, inquit,
Aaron ad populos suos: non enim
intrabit terram, quam dedi fili-
is Israel, eo quod incredulus
fuerit ori meo, ad Aquas con-
tradictionis. 25 Tolle Aaron et
filium ejus cum eo, et duces eos
in montem Hor. 26 Cumque nu-
daveris patrem veste sua, in-
dues ea Eleazarum filium ejus:
Aaron colligetur, et morietur
ibi. 27 Fecit Moyses ut præce-
perat Dominus: et ascenderunt
in montem Hor coram omni mul-
titudine. 28 Cumque Aaron spo-
liasset vestibus suis, induit eis
Eleazarum filium ejus. 29 Illo
mortuo in montis supercilio, de-
scendit cum Eleazaro. 30 Omnis
autem multitudo videns occu-
buisse Aaron, flevit super eo
triginta diebus per cunctas fa-
milias suas.

Nepereisi. Ir tuojau išėjo prie-
šais su begaline daugybe ir ga-
linga kariuomene; 21 jis nenorė-
jo išklausyti prašančiojo ir ne-
pavelijo pereiti per savo ribas.
To dėlei Izraėlis pasisuko šalin
nuo jo.
22 Taigi, pakilę iš Kadėso sto-
vyklų, jie atėjo prie Horo kalno,
kurs yra Edomo žemės ribose.
23 Tenai Viešpats kalbėjo Mozei
24 ir tarė: Aaronas tegul susi-
vienija su savo tauta; nes jis
neįeis į žemę, kurią aš nutariau
duoti Izraėlio sunums, dėlto kad
jis netikėjo mano burnos žo-
džiams prie Prieštaravimo van-
dens. 25 Imk Aaroną ir draug
su juo jo sunų ir nusivesi juo-
du ant Horo kalno; 26 o išvilkęs
tėvą iš jo drabužių, jais apvilk-
si jo sunų Eleazarą. Aaronas bus
suvalytas ir tenai mirs. 27 Mo-
zė padarė, kaip Viešpats buvo
įsakęs; ir jie užžengė ant Horo
kalno visos daugybės akyvaiz-
doje. 28 Ir išvilkęs Aaroną iš jo
apdarų, jais apvilko jo sunų Elea-
zarą. 29 Anam mirus ant kalno
viršaus, jis nužengė su Eleaza-
ru. 30 Visa gi minia, matydama,
kad Aaronas buvo miręs, aprau-
dojo jį tris dešimtis dienų viso-
se savo šeimynose.

pažadėjimais ir velija laikyti jį kuotoliausiai nuo savęs; o kadangi Izraėlitai, neabejodami, jog jų pasiuntiniai atneš palankų atsakymą, buvo jau įėję slėnin El-Arabah ir įsileidę į Edomo ribas, todėl jis eina jų pasitiktų su kariuomene, užstodamas be abejonės jiems kelią, vedantį per Seiro kalnus. Ta aplinkybė priverčia Izraėlį pasukti į pietus, nusileisti lig Elaniškai įlankai ir taip apeiti Edomo ribas. Plg. žem. 21, 4.

(22) *Prie Horo kalno.* Spėjama, kad tas pats kalnas dabar vadinasi džebel Harim. Jis ištikrųjų yra senobės Edomo ribose. — (24) *Tegul susivienija...* Vz. Prad. 25, 8. Dievas apreiškia, kad Aaronui jau atėjo metas mirti. — *Netikėjo...* Vz. aug. 12. e. — (25) *Iš jo drabužių...* Viešpats įsako Mozei išvilkti Aaroną iš vyriausiojo kunigo rubų, kuriais kitados pats jį buvo apvilkęs, pašventindamas kunigu. Tais pačiais drabužiais dabar reikia apvilkti jo įpėdinis Eleazaras, ant kurio pereina tėvo valdžia ir pareigos. — (27) *Visos daugybės akyvaizdoje.* Taigi, ir Izraėlitai buvo atėję arti Horo kalno ir sustatę savo stovyklas tikriausiai slėnyje Arabah, vietoje, kuri vadinosi Maserotu. Plg. žem. 33, 30; Atk. 10, 6. — (29) *Numirus...* Žem. 33, 38. 39 pasakyta,

Caput XXI. [1] Quod cum au-
disset Chananæus rex Arad, qui
habitabat ad meridiem, venisse
scilicet Israel per exploratorum
viam, pugnavit contra illum, et
victor exsistens, duxit ex eo
prædam. [2] At Israel voto se Do-
mino obligans, ait: Si tradideris
populum istum in manu mea,
delebo urbes ejus. [3] Exaudivit-
que Dominus preces Israel, et
tradidit Chananæum, quem ille
interfecit subversis urbibus ejus:
et vocavit nomen loci illius Hor-
ma, id est, anathema.
[4] Profecti sunt autem et de
monte Hor, per viam, quæ du-
cit ad Mare rubrum, ut circum-
irent terram Edom. Et tædere
cœpit populum itineris ac la-
boris: [5] locutusque contra Deum
et Moysen, ait: Cur eduxisti nos
de Ægypto, ut moreremur in
solitudine? Deest panis, non sunt
aquæ: anima nostra jam nause-

21. perskyrimas. [1] O Kananie-
čių karalius Aradas, kurs gyve-
no pietuose, išgirdęs, kad Izraė-
lis atėjo žvalgų keliu, kovojo
prieš jį ir, likęs pergalėtoju, ėmė
iš jo grobį. [2] Bet Izraėlis, da-
rydamas Viešpačiui apžadą, ta-
rė: Jei atiduosi šitą tautą į ma-
no rankas, išgriausiu jos mies-
tus. [3] Viešpats išklausė Izraėlio
maldas ir atidavė Kananiečius,
kuriuos jie išgalabijo, o jo mies-
tus išgriovė ir praminė aną vie-
tą vardu Horma, tai yra iškei-
kimas.
[4] O nuo Horo kalno jie ėjo
keliu, vedančiu prie Raudono-
sios juros, kad apeitu aplink Edo-
mo žemę. Tautai nusibodo ke-
lionė ir vargas, [5] ji kalbėjo prieš
Dievą ir Mozę, ir tarė: Kam
mus išvedei iš Aigypto, kad
numirtumėm tyruose? Truksta
duonos, nėra vandens; musų du-
šiai jau įgriso tas menkiausis

kad Aaronas mirė pirmą penkto mėnesio dieną keturias dešimtais metais po išėjimo iš Aigypto, turėdamas 123 metus amžio. Plg. Iš. 7, 7.

(21, 1) *Karalius Aradas.* Ebr. t.: A r a d o k a r a l i u s. Aradas buvo miestas Negebo krašte. Dabar ta vieta vadinasi t e l l A r a d. Plg. Joz. 12, 14; Teis. 1, 16. — *Pietuose:* pietiniame Palestinos pakraštyje, Negebo žemėje. — *Žvalgų keliu.* Ebr. t.: *'atharim.* LXX vertėjai matė šitame žodyje vietos vardą. — *Kovojo prieš jį.* Kuomet ta kova įvyko, sunku atspėti. Aug. 20, 22 pasakyta, kad Izraėlitai buvo išėję iš Kadėso ir atkeliavę prie Horo kalno Edomo ribose, taigi žymiai atsitolinę nuo Arado. Todėl ne labai tikėtinas dalykas, kad Kananiečių karalius butu taip toli paskui juos vijęsis, arba kad Izraėlitai butu vėl sugrįžę atgal prie Kadėso ir prisiartinę prie Arado. Užtat kaikurie aiškintojai ne be pamato spėja, kad minimas čionai pirmas susirėmimas su Arado karaliumi įvykęs žymiai anksčiaus ir esąs tas pats, kurs atsitiko, sugrįžus Izraėlitų žvalgams iš Palestinos, kada žymi Izraėlitų dalis, nugąsdinta Dievo paskirta bausme ir gailėdamasi savo murmėjimo, o neklausydama Mozės perspėjimo, sauvališkai leidosi iš Kadėso į šiaurę ir buvo sumušta Kananiečių ir Amalėkitų. Plg. aug. 14, 15. — **(2)** *Darydamas... apžadą...* Kuomet buvo padarytas apžadas ir įvyko antras jau laimingas Izraėlitams susirėmimas su Arado karaliumi, nežinia; rasi žymiai vėliaus (plg. Joz. 12, 4); nes jei Izraėlitai butu pergalėję Arado karalių veikiai po pirmojo nepasisekimo, tai sunku butu suprasti, kodėl jie nemėgino eiti toliaus į šiaurę, kame buvo tiesus ir artimas kelias Palestinon.—*Išgriausiu.* Ebr. ž. *v'hacharamthi* yra forma žodžio reiškiančio: paskirti kokį nors dalyką sunaikinimui Viešpaties garbei. — **(3)** *Horma.* Tas žodis padarytas iš *cherem* (vz. Kun. 27, 29), kaip paaiškina Vulgatos pridėti žodžiai: *tai yra iškeikimas.*

(4) *Jie ėjo keliu, vedančiu...:* stačiai į pietus prie Elaniškos įlankos, kad prie jos prisiartinę apeitu aplink Seiro kalnus. — **(5)** *Menkiausis valgis.* Taip Izraėlitai vadina manną.—**(6)** *Ugninius žalčius.* Plg.

at super cibo isto levissimo. [6]
Quamobrem misit Dominus in
populum ignitos serpentes, ad
quorum plagas et mortes pluri-
morum, [7] venerunt ad Moysen,
atque dixerunt: Peccavimus, quia
locuti sumus contra Dominum
et te: ora ut tollat a nobis ser-
pentes. Oravitque Moyses pro
populo, [8] et locutus est Domi-
nus ad eum: Fac serpentem æ-
neum, et pone eum pro signo:
qui percussus adspexerit eum,
vivet. [9] Fecit ergo Moyses SER-
PENTEM ÆNEUM, et posuit
eum pro signo: quem cum per-
cussi adspicerent, sanabantur.

[10] Profectique filii Israel ca-
strametati sunt in Oboth. [11] Un-
de egressi fixere tentoria in Jea-
barim, in solitudine, quæ respi-
cit Moab contra orientalem pla-

valgis. [6] To dėlei Viešpats siun-
tė ant tautos ugninius žalčius,
kuriems ėmus gelti ir daugeliui
žmonių mirštant, [7] jie atėjo pas
Mozę ir tarė: „Nusidėjome, nes
kalbėjome prieš Viešpatį ir ta-
ve; melsk, kad atimtu nuo mu-
sų žalčius. Taigi, Mozė meldėsi
už tautą; [8] o Viešpats jam tarė:
Padaryk varinį žaltį ir jį pakelk
kaipo ženklą: kas įgeltas į jį pa-
žvelgs, išliks gyvas. [9] Taigi, Mo-
zė padirbino VARINĮ ŽALTĮ
ir pakėlė jį kaipo ženklą: kuo-
met į jį pažvelgdavo įgeltieji,
išgydavo.

[10] Izraėlio sunųs eidami to-
liaus, apsistojo Obote. [11] Išten
išėję, ištiesė šėtras Jėabarime
tyrumoje, kuri yra ties Moabu

Jud. 8, 25; Išm. 16, 5; 1 Kor. 10, 9. Ebr. *hannechašim haśśerafim*, d e g i n a n č i u s ž a l č i u s, t. y. tokiuos, nuo kurių įgėlimo darėsi žmoguje uždegimas. Sinajaus pussalyje ištikrųjų yra labai daug visokių nuodingų žalčių. — (8) *Žaltį*. Ebr. *šaraf.* Taigi, žaltys čionai pavadintas tiesiog d e g i n a n č i u. — (9) *Padirbino varini žaltį...* Dievas paskyrė išgelbėjimo ženklą, kurs buvo panašus į slogos priežastį. Kaip jis panorėjo per Ž m o g ų (Jėzų Kristų) išganyti tuos, ant kurių ž m o g u s (Adomas) buvo atvedęs nelaimę, taip ir čionai žalčio paveikslu jis teikiasi išgydyti žalčių padarytą slogą. Kad tas varinis žaltys buvo figura išganymo, kurį visiems žmonėms atnešė pakėlimas Kristaus ant Kryžiaus, paaiškino pats dieviškas Išganytojas, sakydamas: *Kaip Mozė augštyn pakėlė žaltį tyruose, taip reikia, kad žmogaus Sunus butu išaugštintas, idant kiekvienas, kurs į jį tiki, ne pražutu, bet turėtu amžinąjį gyvenimą* (vz. Jo. 3, 14. 15). Tas panašumas buvo daug sykių nurodomas ir svarstomas Bažnyčios tėvų ir rašytojų. Kaip varinis žaltys, sako šv. Ambr., naikino nuodų galybę įgeltuose, taip Išganytojas ant Kryžiaus naikina visą ano senojo žalčio, kuriuo yra velnias, galybę; ir kaip žaltys, apgavęs pirmąją moteriškę, paskleidė sugedimo ir mirties nuodus tarp visų žmonių, taip Jėzus Kristus, kurio vaizdas buvo varinis žaltys, grąžina gyvybę visiems tiems, kurie į jį pažvelgia ir kurie juo pilnai pasitiki (plg. Tert. c. Jud. ir k.). Varinis žaltys buvo be nuodų, kaip Jėzus Kristus yra be nuodėmės (Teodor). — Iš šito atsitikimo dar sykį patiriame, kad žydams buvo griežtai uždrausta dirbti ne visi paveikslai, bet tik tie, kurie buvo skiriami garbinimui. Ir varinį žaltį jie ilgai laikė pas save; sunaikino gi tik tuomet, kada kaikurie Izraėlitai ėmė jam atidavinėti dievišką garbę. Plg. 4 Kar. 18, 4. — *Į jį pažvelgdavo.* Gydė įgeltuosius pažvelgimas į žaltį, sujungtas su gailesiu ir tikėjimu, kaip gražiai paaiškinta Išm. 16, 5-7. Plg. Jo. 3, 15.

(10) *Obote.* Žem. 33, 41 - 42 tarp Horo kalno ir Oboto paminėta dar dvi stoti Salmona ir Punonas; bet kame buvo jų vieta, nežinia. Obotas rasi buvo jau į rytus nuo Seiro kalnų, todėl Izraėlitai, apėję Edomo karalystę iš pietų pusės, dabar jau keliavo augštyn į šiaurę. — (11) *Jėabarime.* Plg. žem. 33, 45. Apėję Edomo ribas Izraėlitai ima eiti aplink Moabitų karalystę taip pat iš rytų pusės, nes ir Moabitai neleido jiems eiti per savo

gam. 12 Et inde moventes, ve-
nerunt ad torrentem Zared. 13
Quem relinquentes castrameta-
ti sunt contra Arnon, quæ est
in deserto, et prominet in fini-
bus Amorrhæi, siquidem Arnon
terminus est Moab, dividens Mo-
abitas et Amorrhæos. 14 Unde
dicitur in libro bellorum Domi-
ni: Sicut fecit in Mari rubro,
sic faciet in torrentibus Arnon.
15 Scopuli torrentium inclinati
sunt, ut requiescerent in Ar, et
recumberent in finibus Moabi-
tarum. 16 Ex eo loco apparuit
puteus, super quo locutus est
Dominus ad Moysen: Congrega
populum, et dabo ei aquam. 17
Tunc cecinit Israel carmen is-
tud:

Ascendat puteus. Concine-
bant:
18 Puteus, quem foderunt prin-
cipes,

iš rytų pusės. 12 O išten pasi-
traukę, atėjo prie Zarėdo upe-
lio. 13 Jį palikę, apsistojo ties
Arnonu, esančiu tyrumoje ir te-
kančiu pro Amoriečių ribas, nes
Arnonas yra Moabo riba ir at-
skiria Moabitus nuo Amoriečių.
14 Todėl Viešpaties Karių kny-
goje pasakyta: Kaip padarė Rau-
donojoje juroje, taip padarys Ar-
nono upeliuose. 15 Upelių uolos
pasilenkė, kad ilsėtusi Are ir
prisišlietu Moabitų ribose. 16 Iš
šitos vietos pasirodė šulinys,
apie kurį Viešpats kalbėjo Mo-
zei: Surinkk tautą, ir duosiu jai
vandens. 17 Tuomet Izraėlis gie-
dojo šitą giesmę:

Tepakilsta šulinys. Jie draug
giedojo:
18 Šulinys, kurį kunigaikščiai
iškasė

žemę. Vz. Teis. 11, 18. — (12) *Zarėdo upelio.* Spėjama, kad tai buvo slėnis, dabar vadinamas Wadi el-Chesa, arba dar toliaus esantis į šiaurę Wadi el-Kerak.— (13) *Arnonu.* Dabar jis vadinasi El-Modžib. — *Tekančiu pro...* Geriaus anot ebr. t.: kurs teka iš Amoriečių ribų. Taigi, Arnonas prasideda ir išpradžios teka per Amoriečių žemę ir čia į jį įteka daug mažesnių upelių; paskui Arnonas darosi jau riba tarp Moabitų į pietus ir Amoriečių į šiaurę. — (14. 15) *Viešpaties Karių knygoje.* Šv. Jieronymas ir paskui jį dauguma aiškintojų matė šitoje ebr. t. vietoje įvardinimą rinkinio giesmių, kuriose buvo šlovinami garbingi Viešpaties darbai, įvykusieji Mozės laikais, o sekančiuose žodžiuose: *kaip padarė...* vienos iš tokių giesmių pradžią. Tečiaus anot kitų aiškintojų ebr. t. galima išversti taip: „Kaip pasakyta knygoje: Viešpaties karės prieš *Vaheb* kaip viesulas (arba: *Sufoje*) *ir prieš Arnono upelius, ir prieš jo upelių kritimą, kame jis tęsiasi prie Aro vietos ir prisišlieja prie Moabo ribų*". Taip išvertus tekstą, nebelieka tariamos giesmių knygos vardo; yra gi tik raštu apskelbtas Mozės įsakymas, kas reikia toliaus daryti. Anot to įsakymo Viešpats padės kovoti smarkiai prieš *Vaheb'ą*, prieš upelius, iš kurių susideda Arnonas, tekėdamas per Amoriečių žemę, ir prieš to paties Arnono kritimą, t. y. tą jo dalį, kuri yra arčiaus Mirties juros ir darosi riba tarp Amoriečių ir Moabitų. Reikia spėti, kad *Vaheb* yra nežinomos tautelės vardas. Jis aptartas ebr. t. žodžiu *b'sufah*, kuriame galima matyti vietos pavadinimą, lyg kad butu pasakyta; S u f o j e; bet ž. *sufah* reiškia taipogi viesulą, todėl rasi aptaria apskelbiamos karės smarkumą. Arnono upeliais ir jo kritimu pavadinti Amoriečiai, nes Arnonas išpradžios visas yra Amoriečių žemėje, kame į jį įteka keletas mažesnių upelių, o arčiaus Mirties juros Amoriečiams pridera tiktai šiaurinis jo krantas. — Vulgatos mintis toki: Kaip Viešpats išdžiovino Izraėlitams taką per Raudonąją jurą, taip dabar išdžiovins Arnono upelius, neveizdint į jų smarkumą, *kurs gali atnešti iš kalnų akmenis, kad juos paliktu netoli Aro,* ten kame Arnonas teka jau pro Moabitų ribas. — *Are.* A r'u (m i e s t u) arba Moabo Aru (v. 28. e.) vadinosi vyriausis Moabitų miestas, jų sostinė. — (16 - 18) *Iš*

et paraverunt duces multitu-
dinis
in datore legis, et in baculis
suis.
De solitudine, Matthana. 19
De Matthana in Nahaliel: de Na-
haliel, in Bamoth. 20 De Bamoth,
vallis est in regione Moab, in
vertice Phasga, quod respicit
contra desertum.
21 Misit autem Israel nuntios
ad Sehon regem Amorrhæorum,
dicens. 22 obsecro ut transire
mihi liceat per terram tuam:
non declinabimus in agros et vi-
neas, non bibemus aquas ex pu-
teis, via regia gradiemur, donec
transeamus terminos tuos. 23 Qui
concedere noluit ut transiret
Israel per fines suos: quin po-
tius exercitu congregato, egres-
sus est obviam in desertum, et

ir daugybės vadai prirengė
per Įstatymo davėją ir savo
lazdomis.
Iš tų tyrų jie atėjo į Matanų;
19 iš Matanos į Nahaliėlį; iš Na-
haliėlio į Bamotą; 20 ir iš Ba-
moto į slėnį Moabo šalyje arti
Pasgos kalno, kurs yra šaly ty-
rumos.
21 O Izraėlis nusiuntė pas Amo-
riečių karalių Sehoną pasiunti-
nius ir sakydino: 22 Maldauju, kad
man butu valia pereiti per ta-
vo žemę; mes nenukrypsime į
dirvas ir vynuogynus, negersi-
me vandens iš šulinių, eisime
vieškeliu, kolei nepereisime per
tavo ribas. 23 Bet jis nenorėjo lei-
sti, kad Izraėlis eitu per jo ri-
bas; dargi surinkęs kariuomenę

tos vietos... Ebr. t.: „Iš čia (t. y. iš Arnono stoties, 13. e.) keliavo į Bėėrą; tai tas *B^e'er'*as, kame Viešpats kalbėjo“... Žodis *b^e'er* reiškia šulinį; taip gi buvo pavadinta nauja Izraėlitų stotis. — *Duosiu jai vandens.* Tame vandens davime tikriausiai nebuvo stebuklo; tiktai Viešpats liepė išsikasti pirmąjį šulinį (arba šulinius) toje žemėje, kuri jau turėjo tekti Izraėlitams. -- *Tepakilsta šulinys...* Ebr. t. taip reiktu išversti:

Pakilk, šuliny! Giedokime jam giesmę!
Šulinys, kurį kunigaikščiai iškasė,
kurį tautos kilnieji padarė
skėptrais, savo lazdomis.

— *Iš tų tyrų*: kuriuose Izraėlitai išsikasė šulinį. — (19) *Iš Matanos į Nahaliėlį.* Skirtumas tarp vietų vardų čionai ir 33, 45... atsirado rasi dėlto, kad šitoje vietoje nurodyta, kaip ėjo Izraėlio kariuomenė per Amoriečių žemę prie Jordano, o tenai išskaitytos stotįs, kame visa tauta turėjo sustačiusi savo stovyklas. — *Bamotą.* Rasi tai ta pati vieta, ką ir paminėta žem. 22, 41; Joz. 13, 17 Bamoth-Baal, Bamoto augštumos. — (20) *Moabo šalyje.* Ebr. t.: Moabo lygumoje. Nors lyguma buvo Amoriečių valdžioje, vienok ji tebesivadino Moabo, nes buvo atimta iš Moabitų (vz. žem. 26. e.). — *Arti Pasgos.* Ebr. *Pisgah.* Pasgos kalnas yra Abarimo kalnų (žem. 33, 47) dalis. — *Kurs yra šaly...* Ebr. t.: ties *J^ešimonu.* Taip gi vadinosi nedidelė tyruma ant šiaurryčio Mirties juros kranto.

(21) *Pas Amoriečių karalių Sehoną.* Amoriečiai (plg. Prad. 10, 16), kurie buvo išsiskirstę po įvairias Palestinos dalis, turėjo į rytus nuo Jordano dvi karalysti. Vieną, kurios sostinė buvo Hesebonas, valdė Sehonas. Jos ribos pietuose siekė Arnono, vakaruose Jordano, šiaurėje Jaboko ir rytuose tyrumos. Antra karalystė tarp Jaboko ir Hermono kalnų su miestais Astarotu ir Edraju priderėjo Oguį. Kitados bent dalis tų žemių buvo Moabitų ir Amonitų rankose; bet pirmieji, iš kurių atimta Hesebono miestas, buvo pastumti į pietus, o antrieji į rytus; čia Amonitai turėjo stiprų miestą Jazėrį, bet ir artima to miesto apylinkė su sodžiais buvo jau atimta Amoriečių. — (22) *Maldauju...* Plg. 20, 14... Izraėlitai regimai išpradžios neturėjo užmanymo užkariauti žemių į rytus nuo Jordano, nes jie meldžia Sehoną leisti jiems ramiai pereiti per jo ribas, ir tik pasipriešinant Sehonui pradeda su juo karę ir atima iš jo ir iš Ogo jųdviejų valdomas šalis. — (23) *Į Jasą.* Spėjama, kad ta vieta buvo tarp

venit in Jasa, pugnavitque con-
tra eum. 24 A quo percussus est
in ore gladii, et possessa est
terra ejus ab Arnon usque Je-
boc, et filios Ammon: quia for-
ti præsidio tenebantur termini
Ammonitarum. 25 Tulit ergo Is-
rael omnes civitates ejus, et ha-
bitavit in urbibus Amorrhæi, in
Hesebon scilicet, et viculis ejus.
26 Urbs Hesebon fuit Sehon re-
gis Amorrhæi, qui pugnavit con-
tra regem Moab: et tulit om-
nem terram, quæ ditionis illius
fuerat, usque Arnon. 27 Idcirco
dicitur in proverbio:

Venite in Hesebon,
ædificetur, et construatur civitas Sehon:
28 Ignis egressus est de Hesebon,
flamma de oppido Sehon,
et devoravit Ar Moabitarum,
et habitatores excelsorum Arnon.
29 Væ tibi Moab,
peristi pupule Chamos.
Dedit filios ejus in fugam,
et filias in captivitatem regi Amorrhæorum Sehon.
30 Jugum ipsorum disperiit ab Hesebon usque Dibon,
lassi pervenerunt in Nophe,
et usque Medaba.

ėjo jam priešais į tyrus, ir atė-
jo į Jasą ir kovojo prieš jį. 24
Izraėlis jį sumušė kalavijo aš-
menimis ir paėmė jo žemę nuo
Arnono iki Jebokui ir lig Amo-
no sunų; nes Amonitų ribos bu-
vo ginamos stiprios sargybós. 25
Taigi, Izraėlis paėmė visus jo
miestus ir apsigyveno Amorie-
čių miestuose, tai yra Hesebo-
ne ir jo miesteliuose. 26 Hese-
bonas buvo miestas Amoriečių
karaliaus Sehono, kurs buvo ko-
vojęs prieš Moabo karalių ir bu-
vo atėmęs visą jam priderančią
žemę iki Arnonui. 27 Todėl sa-
koma patarlėje:

Ateikite Hesebonan;
tebus pastatytas ir sustiprintas Sehono miestas!
28 Ugnis išėjo iš Hesebono,
liepsna iš Sehono miesto
ir prarijo Moabitų Arą
ir Arnono augštumų gyventojus.
29 Deja tau, Moabe;
pražuvai Kamoso tauta!
Jis leido savo sunus vyti
ir savo dukteris davė nelaisvėn Amoriečių karaliui Sehonui.
30 Jų jungas numestas nuo Hesebono iki Dibonui;
nuvargę jie atėjo iki Nofei ir
iki Medabai.

Medabos ir Dibono. — (**24**) *Jebokui.* Ebr. t.: *Jabboq,* dabar N a h r - e s - Z e r k a. — *Nes Amonitų.* Amonitai turėjo čionai stiprią pilį (Rabbath Ammon), todėl Amoriečiai nebegalėjo pastumti jų toliaus. Izraėlitams gi pats Dievas buvo uždraudęs kovoti prieš Amonitus. — Rasi tikresnis šitoje vietoje LXX vertimo skaitymas: nes Jazėris buvo Amonitų riba. — (**25**) *Apsigyveno.* Paskiaus. — *Jo miesteliuose.* Ebr. t.: j o d u k t e r y s e. Miesteliai pavadinti dukterimis, nes priderėjo nuo didesnių miestų, taippat kaip pas mus bažnyčios, neturinčios parapijos teisių ir priderančios nuo vienos parapijinės bažnyčios, vadinasi filijomis, t. y. dukterimis. — (**27 - 30**) *Sakoma patarlėje.* Geriaus anot ebr. t.: sako giesmininkai arba poėtai (ebr. *hammošlim*).—*Ateikite Hesebonan...* Anot aiškintojų daugumos šita giesmė sudėta ne Izraėlitų ir rasi ne Amoriečių, bet Moabitų poėto. Pralaimėjus kovą Amoriečiams, poėtas išpradžios su pasityčiojimu kviečia juos grįžti dabar Hesebonan, kurs jau kam kitam pridera (26. e.); toliaus primena, kas buvo seniaus, kaip iš to paties Hesebono ėjo karės liepsna ir naikino Moabitus, kurių negalėjo apginti net jų dievaitis Kemošas (ebr. *K^emoš*), leido juos pergalėti ir vyti, o jų dukteris imti

31 Habitavit itaque Israel in ter-
ra Amorrhæi. 32 Misitque Moy-
ses qui explorarent Jazer: cujus
ceperunt viculos, et possederunt
habitatores.
33 Verteruntque se, et ascen-
derunt per viam Basan, et oc-
currit eis Og rex Basan cum
omni populo suo, pugnaturus in
Edrai. 34 Dixitque Dominus ad
Moysen: Ne timeas eum, quia
in manu tua tradidi illum, et
omnem populum, ac terram ejus:
faciesque illi sicut fecisti Se-
hon regi Amorrhæorum habita-
tori Hesebon. 35 Percusserunt
igitur et hunc cum filiis suis,
universumque populum ejus us-
que ad internecionem, et pos-
sederunt terram illius.

31 Taigi, Izraėlis apsigyveno Amo-
riečių žemėje. 32 O Mozė išsiun-
tė apžiurėtų Jazėrio, ir jie pa-
ėmė jo miestelius ir apgalėjo
gyventojus.
33 Jie pasisuko ir ėjo augštyn
Basano keliu; ten juos pasitiko
Basano karalius Ogas su visa
savo tauta, kad su jais kovotu
Edrajyje. 34 O Viešpats tarė Mo-
zei: Nesibijok jo, nes aš atida-
viau į tavo rankas jį ir visą jo
tautą ir žemę; ir padarysi su
juo, kaip padarei su Amoriečių
karaliumi Sehonu, gyvenusiu He-
sebone. 35 Taigi, jie užmušė ir
tą draug su jo sunumis ir visą
jo tautą, visus iki vienam, ir pa-
ėmė jo žemę.

2. Moabitų ir Madianitų neprietelystė. a) Balaamo pranašystės.

Caput XXII. 1 Profectique ca-
strametati sunt in campestribus
Moab, ubi trans Jordanem Je-
richo sita est. 2 Videns autem
Balac filius Sephor omnia quæ
fecerat Israël Amorrhæo, 3 et
quod pertimuissent eum Moabi-
tæ, et impetum ejus ferre non
possent, 4 dixit ad majores na-

22. perskyrimas. 1 Išėję iš ši-
tos vietos, jie apsistojo Moabo
lygumoje, kame anapus Jorda-
no yra Jėrikas. 2 O Seforo su-
nus Balakas, matydamas visa,
ką Izraėlis buvo padaręs Amo-
riečiui, 3 ir kad jo labai bijojosi
Moabitai, ir kad jie neįstengtu
pasipriešinti jo užpuolimui, 4 ta-

nelaisvėn (28. 29. e.), ir galop pasako, kaip labai buvo sunaikinta Amoriečių galybė (30. e.).—*Jų jungas.* Ebr. ž. *niram* reiškia tikriausiai ne jungą, bet naujai išartą žemę, arba rasi yra forma padaryta iš žodžio *jarah*, šaudyti vilyčiomis. — **(32)** *Jazėrio.* Tai buvo Amonitų miestas; Izraėlitai jo paties nepaėmė, bet tik arti jo buvusius miestelius, kuriuos kitados buvo atėmę iš Amonitų Amoriečiai. — *Gyventojus.* Ebr. t.: Amoriečius, kurie tenai buvo.

(33 - 35) *Jie pasisuko...* Trumpai pasakojama apie Basano karalystės užėmimą. — *Edrajyje.* Dabar D e r' a t; čionai rasi įvyko paskutinis, žymiausis susirėmimas su Ogu. Paskiaus tas miestas priderėjo Manaso giminei.

22, 1—24, 25. Izraėlitams pergalėjus Amoriečius ir sustojus Pajordanyje visai arti Žadėtosios žemės ribų, didis išgąstis apima aplinkines tautas. Moabitų karalius Balakas, norėdamas prašalinti grumojantį pavojų, pasikviečia Balaamą, kad tasai prakeiktu Izraėlį; bet jis, Dievo perspėtas, užuot prakeikti keturis sykius jį laimina, išreikšdamas savo palaiminimus pranašų budu prilyginimais. Tos Balaamo pranašystės tai gražiausi vieta visoje Skaitlių knygoje. Jos apima visą Izraėlio istoriją praeityje ir ateityje ir aiškiai stato prieš akis paveikslą pasaulio Viešpaties Mesijo.

(22, 1) *Moabo lygumoje.* Taip vadinosi ilgas slėnis į rytus nuo Jordano įtakos, beveik siekiąs Pasgos kalno pašaknes. — **(2 - 4)** *Beoro sunus Balakas.* Kaikurie

tu Madian: Ita delebit hic po-
pulus omnes, qui in nostris fi-
nibus commorantur, quo modo
solet bos herbas usque ad ra-
dices carpere. Ipse erat eo tem-
pore rex in Moab. [5] Misit ergo
nuntios ad Balaam filium Beor
ariolum, qui habitabat super flu-
men terræ filiorum Ammon, ut
vocarent eum, ei dicerent: Ec-
ce egressus est populus ex Æ-
gypto, qui operuit superficiem
terræ, sedens contra me. [6] Ve-
ni igitur, et meledic populo huic,
quia fortior me est: si quo mo-
do possim percutere et ejicere
eum de terra mea: novi enim
quod benedictus sit cui benedi-
xeris, et maledictus in quem
maledicta congesseris. [7] Perre-
xeruntque seniores Moab, et ma-
jores natu Madian, habentes di-
vinationis pretium in manibus.
Cumque venissent ad Balaam,

rė Madianitų vyresniesiems: Ši-
ta tauta išnaikins visus gyve-
nančius musų ribose taip, kaip
jautis nuėda žolę iki šaknų. Jis
gi buvo tuo metu Moabo kara-
lius. [5] Taigi, jis išsiuntė pasiun-
tinius pas žynių Beoro sunų Ba-
laamą, gyvenusį prie Amono su-
nų krašto upės, kad jį pavadin-
tu ir jam sakytu: Štai išėjo iš
Aigypto tauta, kuri apdengė že-
mės paviršį ir dabar apsistojo
ties manim. [6] Ateik tat ir pra-
keikk tą tautą, nes ji galinges-
nė už mane, kad aš galėčiau
kaip nors ją sumušti ir išmesti
iš savo žemės; nes žinau tą bu-
siant palaimintą, ką tu palaimin-
si, ir tą prakeiktą, ant ko tu
mesi prakeikimą. [7] O Moabo vy-
resnieji ir Madiano senesnieji
išėjo, turėdami rankose užmo-
kesnį už žiniavimą. Kuomet jie
buvo atėję pas Balaamą ir jam

aiškintojai spėja, kad Balakas buvo Madiniatas, tik prievarta užėmęs Moabo karalių sostą. Madianitai buvo tai piemenų tauta, gyvenusi aplink Elanišką įlanką ir Sinajaus pussalyje (veiz. Iš. 2, 15 paaišk.); bet nemaža jų buvo ir kitose vietose (plg. Prad. 37, 28). Iš viso šito pasakojimo pasirodo buvusi didelė vienybė tarp Moabitų ir Madianitų, nes jie išvien tariasi apie laukiamą pavojų iš Izraėlio pusės, draug išsiunčia pasiuntinius pas Balaamą ir vienodai rupinasi povojaus prašalinimu. Kaikurie aiškintojai (Humel.), remdamiesi žodžiais Atk. 23, 3. 4. mano, kad kas čionai pasakyta apie Madianitus, reikia taipogi suprasti apie Amonitus ir kad šitie veikė draug su Moabitais prieš Izraėlį. Tai gana tikėtinas dalykas, nes lygiai reikėjo bijoties atsiradusių artimoje kaimynystėje Izraėlitų tomdviem tautom, surištom artimos giminystės ryšiais, nes kilusioms iš dviejų Loto sunų Moabo ir Amono (plg. Prad. 19, 37. 38). O kadangi Madianitų dalis buvo tikriausiai susimaišiusi su Amonitais, todėl visai teisingai galima buvo vartoti vienas ar kitas vardas visai tautai pažymėti. — *Bijojosi Moabitai:* matydami didžią Izraėlio galybę, apsireiškusią jų kitados pergalėtojų Amoriečių išnaikinime, ir susiprasdami namaž užrustinę Izraėlį, kada nesutiko leisti jam pereiti ramiai per savo ribas (vz. Teis. 11, 17). — (5) *Pas.. Balaamą...* Ebr. *Bil'am.* Aiškintojų nuomonės apie šitą nepaprastą ypatą žymiai tarp savęs skiriasi. Vieni (Juoz.-Flav., Fil. Orig., šv. Ambr., šv. Aug. ir k.) jį skaito visai netikru pranašu; kiti gi (Tert. švv. Just. Atan. Jier. ir k.) matė jame tikrą pranašą, kurį tečiaus pražudė jo godulystė. Dar Izraėlitams neatėjus, jis žinojo tikrąjį Dievą ir jo apreiškimus (plg. žem. 24, 3... su 12, 6), Dievą jis vadina Viešpačiu, Izraėlio Dievu, Dievu, išvedusiu Izraėlį iš Aigypto (El, Elohim, Šaddai, Eljon, Jahve); Balaamo žodžiais atsiliepia Dovidas (plg. žem. 24, 3... 15... su 2 Kar. 23, 1...) taipogi patarlių autorius (Pat. 30, 1); bet iš antros pusės jis neviename dalyke elgiasi kaip pagonių žyniai (23, 3. 5; 24, 1). Taigi, jame buvo draug gera ir pikta. Kadangi šv. Dvasia dvelkia, kame nori, o nuodėmė nėra tikra kliutimi, kad kas galėtu gauti dovanai suteikiamas malones, todėl ir nusidėjėlis Balaamas galėjo gauti tikrą pranašystės dovaną. — *Gyve-*

et narrassent ei omnia verba
Balac: [8] ille respondit: Manete
hic nocte, et respondebo quid-
quid mihi dixerit Dominus. Ma-
nentibus illis apud Balaam, ve-
nit Deus, et ait ad eum: [9] Quid
sibi volunt homines isti apud
te? [10] Respondit: Balac filius Se-
phor rex Moabitarum misit ad
me, [11] dicens: Ecce populus qui
egressus est de Ægypto, ope-
ruit superficiem terræ: veni, et
maledic ei, si quo modo possim
pugnans abigere eum. [12] Dixit-
que Deus ad Balaam: Noli ire
cum eis, neque maledicas popu-
lo: quia benedictus est. [13] Qui
mane consurgens dixit ad prin-
cipes: Ite in terram vestram,
quia prohibuit me Dominus ve-
nire vobiscum. [14] Reversi prin-
cipes dixerunt ad Balac: Noluit
Balaam venire nobiscum. [15] Rur-
sum ille multo plures et nobi-
liores quam ante miserat, misit.
[16] Qui cum venissent ad Bala-
am, dixerunt: Sic dicit Balac
filius Sephor: Ne cuncteris ve-
nire ad me: [17] paratus sum ho-
norare te, et quidquid volueris
dabo tibi: veni, et maledic po-
pulo isti. [18] Respondit Balaam:
Si dederit mihi Balac plenam
domum suam argenti et auri,
non potero immutare verbum
Domini Dei mei, ut vel plus,
vel minus loquar. [19] Obsecro ut

papasakoję visus Balako žodžius,
[8] jis atsakė: Pasilikkite čionai
šią naktį, ir aš atsakysiu, ką tik
man pasakys Viešpats. Jiems pa-
siliekant pas Balaamą, atėjo Die-
vas ir jam tarė: [9] Ko nori čia
pas tave šitie žmonės? [10] Jis at-
sakė: Moabitų karalius Seforo
sunus Balakas atsiuntė pas ma-
ne, [11] sakydamas: Štai, išėjusi iš
Aigypto tauta apdengė žemės
paviršį; ateik ir ją prakeikk, kad
aš įstengčiau kaip nors su ja ko-
voti ir išvaryti. [12] O Dievas ta-
rė Balaamui: Neeik su jais ir
nekeikk tautos, nes ji yra palai-
minta. [13] Jis, atsikėlęs rytą, ta-
rė kunigaikščiams: Eikite į sa-
vo žemę, nes Viešpats man už-
draudė eiti su jumis. [14] Sugrįžę
kunigaikščiai tarė Balakui: Ba-
laamas nepanorėjo ateiti su mu-
mis. [15] Jis vėl siuntė daug dau-
giaus ir augštesnės kilmės pa-
siuntinių, negu buvo siuntęs pir-
ma. [16] Jie, atėję pas Balaamą,
tarė: Seforo sunus Balakas taip
sako: Negaišk ateiti pas mane;
[17] esu pasiryžęs pagerbti tave
ir tau duoti, ko tik norėsi; ateik
ir prakeikk šitą tautą. [18] Bala-
amas atsakė: Jei Balakas man
duotu pilnus savo namus sida-
bro ir aukso, aš negalėsiu per-
mainyti Viešpaties, mano Die-
vo, žodžio, kad kalbėčiau arba
daugiaus arba mažiaus. [19] Mel-

---

nusi... Ebr. t. pasakyta, kad pasiuntinius išsiųsta į Petorą, esantį prie upės, į jo tautos sunų žemę. Kaip tas vietos nurodymas reikia suprasti, nevisai aišku. Bet regisi, kad Balaamas gyveno Amonitų krašte, prie kurio tuomet priderėjo Aramo žemės dalis (plg. Prad. 19, 38; žem. 23, 7). — (**8**) *Viešpats.* Ebr. *Jahveh.* Balaamas regimai ir seniaus gaudavo iš Dievo apreiškimus, nes jis dabar sakosi lauksiąs jo pamokymo. Kaip jam tie pamokymai buvo duodami, nieko tikra apie tai pasakyti negalima; tećiaus apie Dievo apsireiškimus visoje Balaamo istorijoje kalbama antropomorfizmais. — (**13**) *Eikite į savo žemę...* Balaamas nepasako pasiuntiniams, kodėl jam Dievas uždraudė su jais eiti. O tie dar mažiaus pasako Balakui (14. e.), taip kad tasai galėjo manyti, jog pats Balaamas nenori eiti. — (**18**) *Jei Balakas man duotu...* Pagirtini žodžiai; neėjo jie tečiaus iš širdies, nes gavęs jau vieną uždraudimą, Balaamas tuojau mėgina antrą sykį kaip

hic maneatis etiam hac nocte,
et scire queam quid mihi rursum respondeat Dominus.
20 Venit ergo Deus ad Balaam nocte,
et ait ei: Si vocare te venerunt homines isti, surge, et vade cum eis: ita dumtaxat, ut quod tibi præcepero, facias.
21 Surrexit Balaam mane, et strata asina sua profectus est cum eis.

22 Et iratus est Deus. Stetitque Angelus Domini in via contra Balaam, qui insidebat asinæ, et duos pueros habebat secum.
23 Cernens asina Angelum stantem in via, evaginato gladio, avertit se de itinere, et ibat per agrum. Quam cum verberaret Balaam, et vellet ad semitam reducere,
24 stetit Angelus in angustiis duarum maceriarum, quibus vineæ cingebantur.
25 Quem videns asina, junxit se parieti, et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam:
26 et nihilominus Angelus ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram, nec ad sinistram poterat deviare, obvius stetit.
27 Cumque vidisset asina stantem Angelum, concidit sub pedibus sedentis: qui iratus, ve-

džiu pasilikti čionai dar šią naktį, kad aš galėčiau žinoti, ką man vėl atsakys Viešpats.
20 Taigi, naktį atėjo pas Balaamą Dievas ir jam tarė: Jei tie žmonės atėjo tavęs vadintis, kelkies ir eik su jais; bet tu taip turėsi daryti, kaip aš tau įsakysiu.
21 Balaamas, atsikėlęs rytą, pabalnojo savo asilę ir iškeliavo su jais.

22 O Dievas užsirustino. Ir Viešpaties aniolas stojosi ant kelio prieš Balaamą, kurs sėdėjo ant asilės ir turėjo su savim du bernu.
23 Asilė, pamačiusi stovintį ant kelio aniolą su ištrauktu iš makščių kalaviju, pasisuko iš kelio ir ėmė eiti lauku. Mušant ją Balaamui ir norint atvesti atgal į kelią,
24 aniolas atsistojo angštumoje tarp dviejų sienų, kuriedviem buvo aptverti vynuogynai.
25 Pamačiusi jį asilė šliejosi prie sienos ir prispaudė sėdinčiojo ant jos koją. O jis vėl ją mušė.
26 Bet aniolas, nuėjęs į dar siauresnę vietą, kame ji negalėjo pasukti nei dešinėn, nei kairėn, atsistojo priešais.
27 Tuomet asilė, pamačius stovintį aniolą, parpuolė po sėdinčiojo ant jos kojomis;

nors išgauti leidimą iš Viešpaties eiti pas Balaką, arba apsieiti ir be to leidimo ir užsipelnyti žadamą užmokesnį. — (**20**) *Kelkies ir eik...* Dabar Viešpats sutinka, kad Balaamas eitu, nes jis ta kelione pasinaudos savo garbei padidinti. Plg. tečiaus sek. 22. eil. paaišk.

(**22**) *Dievas užsirustino.* Ebr. t. dar pridėti žodžiai: n e s j i s ė j o. Kodėl Dievas užsirustino ant einančiojo Balaamo, iš teksto neaišku. Rasi Dievas, kuriam žinomos giliausios žmonių širdies paslaptįs, dabar matė, kad geri Balaamo užmanymai užleido vietą vien troškimui įgyti Balako žadėtąjį užmokesnį. Plg. 2 Petr. 2, 15... Kiti tečiaus aiškintojai (Humel.), spėja, kad tekstas, kuriame išreikšta geri Balaamo užmanymai (18. e.) pakliuvo į čia iš 24, 13, ir kad paminėjimas Dievo suteiktojo leidimo eiti (19. 20. e.) taipogi paskesniojo perrašinėtojo priedas; taigi, ištikrųjų Balaamas ėjo ne tik negavęs leidimo, bet ir nepasiklausęs Viešpaties, dar gi pasipriešindamas jo uždraudimui (12. e.); todėl jam keliaujant Dievas užsirustino ir davė skaudų perspėjimą per savo aniolą. — (**23**) *Pamačiusi...* Ir gyvulys pajunta Dievo artimybę; Balaamas gi nemato, nes jis nepaklusnus Dievui. Plg. Joz. 5, 13; 1 Kron. 21, 16. — (**25**) *Asilė šliejosi prie sienos:* stengdamasi praeiti pro šalį. — (**28**)

hementius cædebat fuste latera
ejus. [28] Aperuitque Dominus os
asinæ, et locuta est: Quid feci
tibi? cur percutis me? ecce jam
tertio? [29] Respondit Balaam: Quia
commeruisti, et illusisti mihi:
utinam haberem gladium, ut te
percuterem. [30] Dixit asina: Non-
ne animal tuum sum, cui sem-
per sedere consuevisti usque in
præsentem diem? dic quid simi-
le unquam fecerim tibi. At ille
ait: Nunquam. [31] Protinus ape-
ruit Dominus oculos Balaam, et
vidit Angelum stantem in via
evaginato gladio, adoravitque
eum pronus in terram. [32] Cui
Angelus: Cur, inquit, tertio ver-
beras asinam tuam? Ego veni
ut adversarer tibi, quia perver-
sa est via tua, mihique contra-
ria: [33] et nisi asina declinasset
de via, dans locum resistenti,
te occidissem, et illa viveret.
[34] Dixit Balaam: Peccavi, ne-
sciens quod tu stares contra me,
et nunc si displicet tibi ut va-
dam, revertar. [35] Ait Angelus:
Vade cum istis, et cave ne aliud
quam præcepero tibi loquaris.
Ivit igitur cum principibus.

[36] Quod cum audisset Balac,
egressus est in occursum ejus
in oppido Moabitarum, quod si-
tum est in extremis finibus Ar-
non. [37] Dixitque ad Balaam: Mi-
si nuntios ut vocarem te, cur

tasai įpykęs dar smarkiaus dau-
žė lazda jos šonus. [28] Tuomet
Viešpats atvėrė asilės nasrus,
ir ji kalbėjo: Ką aš tau pada-
riau? kam mane muši? ir štai
jau trečią sykį? [29] Balaamas at-
sakė: Nes užsipelnei ir tyčiojai-
si iš manęs; kad gi turėčiau ka-
laviją, aš tave užmuščiau. [30] Asi-
lė tarė: Argi aš ne tavo gyvu-
lys, kuriuo visuomet jodinėda-
vai iki šiai dienai? pasakyk, ar
aš tau kuomet nors dariau pa-
našiai? O jis tarė: Niekuomet. [31]
Viešpats tuojau atvėrė Balaa-
mui akis, ir jis pamatė stovintį
ant kelio su ištrauktu iš makš-
čių kalaviju aniolą ir jį pagar-
bino kniupsčias. [32] O aniolas jam
tarė: Kam muši trečią kartą sa-
vo asilę? Aš atėjau tau priešin-
ties, nes tavo kelionė netikusi
ir man priešinga; [33] ir jei asilė
nebutu pasukusi iš kelio ir ne-
pasitraukus, man pasipriešinant,
bučiau tave užmušęs, o ji butu
išlikusi gyva. [34] Balaamas tarė:
Nusidėjau, nežinodamas, kad tu
stovi prieš mane; ir dabar, jei
tau netinka, kad eičiau, aš su-
grįšiu. [35] Aniolas tarė: Eik su
jais ir sergėkies ką kitą kalbėti,
kaip tik tai, ką aš tau įsakysiu.
Taigi, jis nuėjo su kunigaikščiais.
[36] Tai išgirdęs Balakas išėjo
jo pasitiktų lig Moabitų mies-
tui, kurs yra pačiame Arnono
ribų pakraštyje, [37] ir tarė Ba-
laamui: Aš išsiunčiau pasiunti-
nius tavęs pavadintų; kodėl ne

Viešpats atvėrė... Ne aniolas, bet pats Dievas. Jis betarpiškai padaro nepaprastą stebuklą, suteikdamas gyvuliui galę ištarti žodžius. Plg. 2 Petr. 2, 16. — **(29)** *Balaamas atsakė...* Balaamas, apakintas rustybės ir troškimo greičiaus ateiti pas Balaką, užuot nusigąsti taip nepaprasto stebuklo, atsako taip, lyg-kad butu išgirdęs paprastą žmogaus kalbą (Aug.). — **(31)** *Pagarbino...* Balaamas regimai tai daro iš išgąsčio. — **(34)** *Jei tau netinka...* Balaamo atsakyme reiktu matyti prisipažinimas, kad jis ėjo, pirma nepasiklausęs, ar Viešpats jam leidžia tai daryti. **(36)** *Moabitų miestui.* Ebr. *'ir Mo'ab.* Kaikurie aiškintojai šituose žodžiuose ma-

non statim venisti ad me? an
quia mercedem adventui tuo red-
dere nequeo? [38] Cui ille respon-
dit: Ecce adsum: numquid lo-
qui potero aliud, nisi quod De-
us posuerit in ore meo? [39] Per-
rexerunt ergo simul, et vene-
runt in urbem, quæ in extremis
regni ejus finibus erat. [40] Cum-
que occidisset Balac boves, et
oves, misit ad Balaam, et prin-
cipes qui cum eo erant, munera.

[41] Mane autem facto duxit
eum ad excelsa Baal, et intui-
tus est extremam partem populi.

Caput XXIII. [1] Dixitque Ba-
laam ad Balac: Ædifica mihi hic
septem aras, et para totidem vi-
tulos, ejusdemque numeri arie-
tes. [2] Cumque fecisset juxta ser-
monem Balaam, imposuerunt si-
mul vitulum et arietem super
aram. [3] Dixitque Balaam ad Ba-
lac: Sta paulisper juxta holocau-
stum tuum, donec vadam, si for-
te occurrat mihi Dominus, et
quodcumque imperaverit, loquar
tibi. [4] Cumque abiisset veloci-
ter, occurrit illi Deus. Locutus-
que ad eum Balaam: Septem,
inquit, aras erexi, et imposui vi-

tuojau atėjai pas mane? ar dėl-
to kad aš negalėčiau atsilygin-
ti už tavo atėjimą? [38] Tasai jam
atsakė: Štai aš čia. Bet argi aš
galėsiu kalbėti ką kitą, kaip tik
tai, ką Dievas bus įdėjęs į ma-
no burną? [39] Taigi, juodu kelia-
vo draug ir atvyko į miestą,
kurs buvo pačiame jo karalys-
tės pakraštyje. [40] O Balakas, pa-
pjovęs jaučių ir avių, nusiuntė
Balaamui ir su juo buvusiems
kunigaikščiams dovanų.

[41] Rytui gi išaušus, nuvedė
jį ant Baalo augštumų, ir jis
pamatė pačią kraštinę tautos dalį.

23. perskyrimas. [1] Tuomet
Balaamas tarė Balakui: Pasta-
tydink man čionai septynis al-
torius ir prirengk tiek pat ver-
šių ir tokį pat avinų skaitlių. [2]
Kada buvo padaryta, kaip Ba-
laamas pasakė, abudu uždėjo po
veršį ir aviną ant kiekvieno al-
toriaus; [3] ir Balaamas tarė Ba-
lakui: Pastovėk truputį prie sa-
vo deginamosios aukos, kolei aš
eisiu pažiurėtų, ar nepasitiks
manęs Viešpats, ir ką tik jis lieps,
aš tau kalbėsiu. [4] Kuomet jis
greitai nuėjo, jį sutiko Dievas.
O Balaamas jam kalbėjo: Septy-
nis, tarė jis, pastatydinau alto-
rius ir uždėjau ant jų po veršį

to Moabitų sostinės vardą Ir arba Ar Moab. Plg. aug. 21, 15. — (39) *Miestą, kurs buvo pačiame...* Ebr. *Qirjath chucoth.* Tai buvo nuosavus miesto vardas. — (40) *Nusiuntė dovanų:* dalį dėkojimo aukų, tuo išreikšdamas savo pagarbą Balaamui ir kunigaikščiams.

(41) *Ant Baalo augštumų.* Ebr. *Bamoth Ba'al.* Vietos vardas, kame Moabitai garbindavo dievaitį Baalą. Žodis ba'al reiškia tą pat, ką ir viešpats; todėl tuo vardu Izraėlitai kaikada vadindavo tikrąjį Dievą. Balakas regimai skaito savo dievaičio garbei parskirtą vietą tinkamiausia, iš kur Balaamas prakeiktu Izraėlitus.

— *Jis pamatė.* Matyti prakeikiamuosius skaitėsi reikalinga, kad pats prakeikimas turėtų savo galę. Plg. žem. 23, 13.

(32, 1) *Septynis.* Ta skaitlinė pas daugelį senobinių tautų skaitėsi šventa. Aukomis ant septynių altorių Balaamas manė pagarbinti tikrąjį Dievą, nes jis sako: *pastatydink man;* nors Balakas, dalyvaudamas tose aukose, galėjo manyti kitaip ir rengėsi deginti aukas savo dievaičiams. — (3) *Ar nepasitiks...* Nors Balaamas laukia įkvėpimo iš tikrojo Dievo, tečiaus žada jo ieškoti pagonių žynių budu. — (4) *Greitai.* Ebr. ž. *šefi* reiškia pliką kauburį. Regimai Balaamas norėjo vienas su-

tulum et arietem desuper. 5 Dominus autem posuit verbum in ore ejus, et ait: Revertere ad Balac, et hæc loqueris. 6 Reversus invenit stantem Balac juxta holocaustum suum, et omnes principes Moabitarum: 7 assumptaque parabola sua, dixit:

De Aram adduxit me Balac
rex Moabitarum, de montibus orientis:
Veni, inquit, et maledic Jacob:
propera, et detestare Israel.

8 Quo modo maledicam, cui non maledixit Deus?
Qua ratione detester, quem Dominus non detestatur?
9 De summis silicibus videbo eum,
et de collibus considerabo illum.
Populus solus habitabit,
et inter gentes non reputabitur.
10 Quis dinumerare possit pulverem Jacob,
et nosse numerum stirpis Israel?

Moriatur anima mea morte justorum,
et fiant novissima mea horum similia.
11 Dixitque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? Ut ma-

ir aviną. 5 Viešpats įdėjo žodį į jo burną ir tarė: Grįžk atgal pas Balaką ir tai kalbėk. 6 Sugrįžęs rado stovintį Balaką prie savo deginamosios aukos su visais Moabitų kunigaikščiais, 7 ir ėmęs kalbėti prilyginimais jis sakė:

Iš Aramo mane atvedė Balakas,
Moabitų karalius iš saulėtekio kalnų.
Ateik, tarė, ir prakeikk Jokubą;
skubinkies ir linkėk pikta Izraėliui.

8 Kaip gi aš keikčiau, ko Dievas neprakeikia?
Kaip gi aš bjaurėčiaus, ko nesibjauri Viešpats?
9 Aš jį matau nuo uolų viršunių
ir į jį žiuriu nuo kauburių.
Tauta gyvena viena
ir nepaskaityta tarp tautų.
10 Kas galėtu suskaityti Jokubo dulkes
ir sužinoti Izraėlio ainijos skaitlių?

Kad gi mano dušia numirtu teisiųjų mirtimi,
ir kad mano galas butu panašus į jųjų!
11 O Balakas tarė Balaamui: Kas gi tai yra, ką darai? Aš tave

tikti Dievą, kurs jam ištikrųjų teikiasi apsireikšti. — *Septynis, tarė*... Balaamas sakosi padaręs visa, ką galėjęs, kad Dievą tinkamai pagarbintu. Dievas jo pasielgimo nepeikia. — **(7 - 10)** *Prilyginimais.* Taipogi trumpesnės tikrųjų pranašų pranašystės vadinasi parabolėmis, prilyginimais, patarlėmis (plg. Iz. 14, 4... Ed. 17, 2 ir k.). Balaamo pranašystė, kurios mintis buvo jam Dievo suteikta, išreikšta gražiomis eiliomis. Išpradžios (7. e.) Balaamas primena, kaip jis šitoje vietoje atsirado: jį pasikvietė Balakas Izraėlio prakeiktų iš tolimų Aramo (Mezopotamijos) pakraščių; 8. e. išreiškia tą pat, ką jau minėjo aug. 22, 38, ir dar sako, ką jis dabar mato (9a e.); toliaus (9b. 10a) eina tikra pranašystė, paliečianti Izraėlio santikius su kitomis tautomis, nuo kurių jis atskirtas netik žemės ribomis, bet ypač Dievo garbinimu, įstatais, visu gyvenimu (plg. Iš. 19, 5. 6; 23, 32. 33 ir k.), ir išsipildymą Dievo pažadėjimo apie nesuskaitomus Izraėlio ainius (plg. Prad. 13, 16), įvyksiantį ypač dvasiškoje Izraėlio ainijoje, Kristaus Bažnyčioje; galop Balaamas išreiškia linkėjimą, kad jo paties galas butu toks pat, koks yra teisingojo Izraėlio, pasiliekančio vienybėje su Viešpačiu. Tuose paskutiniuose žodžiuose ne be pamato matoma išreikštą Balaamo tikėjimą į dušios nemirtingumą. — **(11)** *O tu, priešingai, juos laimini.* Geriaus anot ebr. t.: O štai, tu juos laiminte palaiminai.

lediceres inimicis meis vocavi
te: et tu e contrario benedicis
eis. [12] Cui ille respondit: Num
aliud possum loqui, nisi quod
jusserit Dominus?

[13] Dixit ergo Balac: Veni me-
cum in alterum locum unde par-
tem Israel videas, et totum vi-
dere non possis, inde maledici-
to ei. [14] Cumque duxisset eum
in locum sublimem, super ver-
ticem montis Phasga, ædificavit
Balaam septem aras, et imposi-
tis supra vitulo atque ariete, [15]
dixit ad Balac: Sta hic juxta
holocaustum tuum, donec ego
obvius pergam. [16] Cui cum Do-
minus occurrisset, posuissetque
verbum in ore ejus, ait: Rever-
tere ad Balac, et hæc loqueris
ei. [17] Reversus invenit eum stan-
tem juxta holocaustum suum,
et principes Moabitarum cum
eo. Ad quem Balac: Quid, inquit,
locutus est Dominus? [18] At ille
assumpta parabola sua, ait:
Sta Balac, et ausculta,
audi fili Sephor:
[19] Non est Deus quasi homo, ut
mentiatur:
nec ut filius hominis, ut mutetur.

Dixit ergo, non faciet?

locutus est, et non implebit?
[20] Ad benedicendum adductus
sum,
benedictionem prohibere non
valeo.
[21] Non est idolum in Jacob,

pasivadinau, kad prakeiktumei
mano neprietelius, o tu, priešin-
gai, juos laimini. [12] Tasai jam
atsakė: Argi aš galiu ką kitą
kalbėti, kaip tik tai, ką yra lie-
pęs Viešpats?
[13] Taigi, Balakas tarė: Eikš
su manim į kitą vietą, iškur ma-
tysi Izraėlio dalį ir viso nega-
lėsi matyti; išten jį prakeikk.
[14] Ir kuomet jį nuvedė į augštą
vietą, ant Pasgos kalno viršu-
nės, Balaamas pastatydino sep-
tynis altorius ir, padėjęs ant vir-
šaus po veršį ir po aviną, [15] ta-
rė Balakui: Stovėk čionai šaly
savo deginamosios aukos, kolei
aš eisiu pasitiktų. [16] O sutikęs
jį Viešpats ir įdėjęs į jo burną
žodį, tarė: Grįžk pas Balaką ir
tai jam kalbėk. [17] Sugrįžęs jis
rado jį stovintį prie savo degi-
namosios aukos ir draug su juo
Moabitų kunigaikščius. Balakas
jam tarė: Ką tau Viešpats kal-
bėjo? [18] O jis ėmęs kalbėti pri-
lyginimais tarė:
Stokies, Balake, ir klausyk;
išgirsk, Seforo sunau.
[19] Dievas ne kaip žmogus kad me-
luotu,
ir ne kaip žmogaus sunus, kad
mainytusi.
Taigi, ką jis pasakė, argi nepa-
darys?
Ką kalbėjo, argi neišpildys?
[20] Aš atvestas laimintų,

palaiminimo suturėti negaliu.
[21] Nėra stabo Jokube

(**13**) *I kitą vietą...* Pagonių budu Balakas mano, kad palaiminimas pridera nuo įvairių aplinkybių, nuo vietos, laiko ir tt. — (**14**) *I augštą vietą.* Ebr. *ś'deh cofim*, žvalgų takas. Vieta dar aiškiaus nurodyta paminėjimu Pasgos kalno. Plg. 21, 20; Atk. 3, 27; 31, 4. — *Balaamas.* Ebr. t.: Balakas.— (**18 - 24**) *Stokies...* Antra Balaamo pranašystė prasideda trumpa įžanga, kurioje Balakas kviečiamas atidžiai klausyties apskelbiamų žodžių. Po įžangos eina penkios pranašystės dalįs. Jų pirmo-

nec videtur simulacrum in Israel.
Dominus Deus ejus cum eo est,
et clangor victoriæ regis in illo.
22 Deus eduxit illum de Ægypto,
cujus fortitudo similis est rhinocerotis.
23 Non est augurium in Jacob,
nec divinatio in Israel.
Temporibus suis dicetur Jacob
et Israeli quid operatus sit Deus.
24 Ecce populus ut leæna consurget,
et quasi leo erigetur:
non accubabit donec devoret prædam,
et occisorum sanguinem bibat.
25 Dixitque Balac ad Balaam:
Nec maledicas ei nec benedicas.
26 Et ille ait: Nonne dixi tibi
quod quidquid mihi Deus imperaret, hoc facerem?
27 Et ait Balac ad eum: Veni, et ducam te ad alium locum:
si forte placeat Deo ut inde maledicas eis.
28 Cumque duxisset
eum super verticem montis Phogor, qui respicit solitudinem,
29 dixit ei Balaam: Ædifica mihi

ir nesimato stovylos Izraėlyje.
Viešpats, jo Dievas, yra su juo,
ir karaliaus pergalėjimo šauksmas jame.
22 Dievas jį išvedė iš Aigypto;
jo galybė kaip nosragio.
23 Nėra žiniavimo Jokube,
nei burtininkystės Izraėlyje.
Savo metu bus pasakyta Jokubui
ir Izraėliui, ką yra padaręs Dievas.
24 Štai, tauta pakils kaip liutienė
ir atsistos kaip liutas;
neatsiguls, kolei teberija grobį
ir tebegeria užmuštųjų kraują!
25 O Balakas tarė Balaamui: Tu
jų nekeikk, bet ir nelaimink.
26 Tasai atsakė: Argi aš tau nesakiau, jog ką tik man Dievas
lieps, aš darysiu?
27 Eikš, tarė jam Balakas, ir
nuvesiu tave į kitą vietą; rasi
patiks Dievui, kad išten juos
prakeiktumei.
28 Ir užvestas ant
viršunės Pogoro kalno, kurs yra
ties tyrais,
29 Balaamas jam tarė: Pastatydink man čionai sep-

je (19. e.) Balaamas sako, kad Dievo nutarimai neatmainomi, antroje (20. 21a), kad jis negali nesuteikti Izraėliui palaiminimo, trečioje (21b. 22), kad Izraėlitų nepergalimu vadu yra pats Dievas, ketvirtoje (23. e.), kad Izraėlis turi geriausią pranašystę, ir paskutinėje (24. e.), kad Izraėlis bus pergalėtojas. — *Dievas ne kaip žmogus.* Ebr. t.: Dievas ne žmogus. — *Aš atvestas laimintų...*: Nors mane pakvietė Balakas, bet pasisakiau kad nieka kitą nekalbėsiąs, kaip tik ko Viešpats norės; todėl ištikrųjų atvedė mane čionai Dievas. — *Nėra stabo...* Tikriaus anot ebr. t.: n ė r a n e t e i s y b ė s... n ė r a v a r g o... lyg-kad butu pasakyta: aš nematau piktumo ir neteisybės Izraėlyje, todėl nematau taipogi bausmės už neteisybę, vargo. — *Karaliaus pergalėjimo...*: linksmas šauksmas dėlei vedančio juos karaliaus Dievo pergalėjimų sklysta iš jų tarpo. — *Jo galybė kaip...* Ebr. t.: J i s t u r i s t u m b r o r a g u s. Ragai reiškia karališką ir dievišką galybę. Ebr. gi žodis *r^e'em* reiškia tikriausiai labai stiprų ir drąsų stumbrą (taippat žem. 24, 8). — *Nėra žiniavimo...* Izraėlitams nereikalingi silpni žyniai ir burtininkai, nes visa, kas reikia, jiems apreiškia savo metu pats Dievas. — (**25**) *Nekeikk, bet...* Nusigandęs Balakas, kad paskutinieji žodžiai ne paliestu Moabitų, dabar jau nori, kad Balaamas nors nebedaugintu palaiminimų Izraėliui.

(**27**) *Rasi patiks Dievui...* Balakas nori dar sykį pamėginti, ar jam nepasiseks išgauti prakeikimo Izraėliui. — (**28**) *Pogoro.* Ebr. *P^e'or*: kalnų viršunė netoli

hic septem aras, et para totidem
vitulos, ejusdemque numeri arie-
tes [30] Fecit Balac ut Balaam
dixerat: imposuitque vitulos et
arietes per singulas aras.

Caput XXIV. [1] Cumque vidis-
set Balaam quod placeret Do-
mino ut benediceret Israeli, ne-
quaquam abiit ut ante perrexe-
rat, ut augurium quæreret: sed
dirigens contra desertum vul-
tum suum, [2] et elevans oculos,
vidit Israel in tentoriis commo-
rantem per tribus suas: et irru-
ente in se spiritu Dei, [3] assum-
pta parabola ait:

Dixit Balaam filius Beor:
dixit homo, cujus obturatus est
oculus:
[4] Dixit auditor sermonum Dei,
qui visionem Omnipotentis in-
tuitus est,
qui cadit, et sic aperiuntur ocu-
li ejus:
[5] Quam pulchra tabernacula tua
Jacob,
et tentoria tua Israel!
[6] Ut valles nemorosæ,
ut horti juxta fluvios irrigui,
ut tabernacula quæ fixit Domi-
nus,
quasi cedri prope aquas.
[7] Fluet aqua de situla ejus,
et semen illius erit in aquas mul-
tas.
Tolletur propter Agag, rex ejus,
et auferetur regnum illius.

tynis altorius ir prirengk tiek
pat veršių ir tokį pat avinų skait-
lių. [30] Balakas padarė, kaip Ba-
laamas buvo sakęs; ir uždėjo po
veršį ir po aviną ant kiekvieno
altoriaus.

24. perskyrimas. [1] O Balaamas,
matydamas įtinkant Viešpačiui,
kad jis laimina Izraėlį, visai ne-
bėjo, kaip eidavo pirma jieško-
tų žiniavimo, bet, atkreipęs sa-
vo veidą į tyrus [2] ir pakelda-
mas akis, pamatė Izraėlį, pasi-
liekantį šėtrose savo giminėmis,
ir, Dievo Dvasios pagautas, [3]
ėmė kalbėti prilyginimais ir tarė:

Beoro sunus Balaamas tarė;
tarė žmogus, kurio užverta akis;
[4] tarė, kurs Dievo žodžius girdi,
kurs matė Visagalinčiojo regė-
jimą,
kurs krinta ir taip atsiveria jo
akįs.
[5] Kaip gi gražios tavo šėtros, Jo-
kube!
ir tavo buveinės, Izraėliau!
[6] Kaip miškuoti slėniai,
kaip aplaistyti sodnai paupiuose,
kaip Viešpaties ištiestos šėtros,
lyg-kad kėdrai arti vandens!
[7] Iš jo kibiro tekės vanduo,
ir jo sėkla pavirs daugeliu van-
denų.
Dėlei Agago bus atimtas jo ka-
ralius,
ir bus išplėšta jo karalystė.

Nėbo. — *Ties tyrais*. Ebr. *J'šimon*. Vz. 21, 20 paaišk. — (**24, 2**) *Dvasios pagautas*. Šituo žygiu Dievas nebededa žodžio į Balaamo burną (aug. 23, 5. 15), bet leidžia ant jo ekstazies stovį. — (**3 - 9**) *Beoro sunus...* Trečia Balaamo pranašystė prasideda paties pranašaujančiojo titulų išskaitymu (3b. 4) ir tuojau pasakoma, kad ji susidės iš Izraėlio šlovinimo (5. e.); šlovina gi Izraėlį Balaamas palygindamas jį su gražiausiai auganČiu mišku (6. 7a) ir su karaliumi liutu (7b. 8. 9a); užbaigoje (9b) Balaamas linki palaiminimo sau pačiam. — *Tarė*. Ebr. t. pavartotas retai sutinkamas žodis *n'um*, kurs sakomas apie iškilmingas Dievo ištarmes (oraculum Dei). Tokią Dievo ištarmę dabar skelbia Balaamas. — *Užverta akis...* Akių užsivėrimą ir toliaus atsivėrimą reikia suprasti apie ekstazies

8 Deus eduxit illum de Ægypto,
cujus fortitudo similis est rhinocerotis.
Devorabunt gentes hostes illius,
ossaque eorum confringent,
et perforabunt sagittis.
9 Accubans dormivit ut leo,
et quasi leæna, quam suscitare nullus audebit.
Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus:
qui maledixerit, in maledictione reputabitur.
10 Iratusque Balac contra Balaam, complosis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus e contrario tertio benedixisti:
11 revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito.
12 Respondit Balaam ad Balac: Nonne nuntiis tuis, quos misisti ad me, dixi:
13 Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero præterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid, vel mali proferam ex corde meo: sed quidquid Dominus dixerit,

8 Dievas jį išvedė iš Aigypto;
jo galybė kaip nosragio.

Jie prarys sau priešingas tautas,
ir jų kaulus sutrupins,
ir parvers vilyčiomis.
9 Atsigulęs jis miegojo kaip liutas
ir kaip liutienė, kurios niekas nedrįs pažadinti.
Kas tave laimina, ir pats bus palaimitas;
kas keiktu, ir pats skaitysis prakeiktas.
10 Balakas, supykęs ant Balamo, suplojęs rankomis, tarė: Aš tave pasivadinau prakeiktų mano nprietelių, kuriuos tu, priešingai, trečią kartą palaiminai.
11 Grįžk į savo vietą. Buvau, tiesa, nutaręs didžiai tave pagerbti, bet Viešpats atėmė iš tavęs tau paskirtąją pagarbą.
12 Balaamas atsakė Balakui: Argi aš nesakiau tavo pasiuntiniams, kuriuos buvai pas mane atsiuntęs:
13 Jei Balakas man duotu pilnus savo namus sidabro ir aukso, aš negalėsiu aplenkti Viešpaties, mano Dievo, žodžių, idant išimčiau iš savo širdies arba ką gera, arba bloga; bet ką tik man Viešpats pasakys, tai aš kalbė-

stovį, kuriame Balaamas gaudavo apreiškimus. Visupirma užsiverdavo jo akįs, užeinant ant jo giliam miegui (plg. Prad. 15, 12), ir tuojau prasidėdavo ekstazies stovis; jame jis išgirsdavo ne tik Dievo balsą, bet ir atskirus žodžius, matydavo regėjimus, tai yra, įvaizdintus apreikštinuosius dalykus; paskui, gavęs tokį regėjimą, bet jausdamos susilpnėjusiu, parpuldavo (plg. 1 Kar. 19, 24) ir įkrisdavo vėl į gilų miegą ir tuojau atsiveriant akims, atbusdavo ir sugrįždavo į paprastą gyvenimo stovį; paskui atsimindamas gautą regėjimą, savo žodžiais apskelbdavo pranašystę. — *Visagalinčiojo.* Ebr. *Šaddai.* Dievo vardas. — *Kaip miškuoti slėniai.* Anot ebr. t.: kaip slėniai, kurie toli tęsiasi. — *Kaip Viešpaties ištiestos šėtros.* Ebr. t.: kaip aloė, kurią Jahvė užveisė. Aloės medis turi labai meilų kvapą. — *Iš jo kibiro...* Izraėlitai turi apsčiai vandens, kurs taip labai reikalingas žemės augalams (plg. Prad. 49, 25; Atk. 33, 13). Tečiaus kaikurie aiškintojai (Humel.) ebr. ž. *dol'jav* supranta ne apie kibirus, bet apie šakas ir verčia ebr. t. taip: „Vanduo tekės nuo jo šakų, ir jo sėkla bus vandenų daugybėje“. Laikantis to vertimo, prasmė darosi žymiai aiškesnė. — *Dėlei Agago...* Ebr. t.: „Labiaus už Agagą bus išaugštintas jo karalius, ir pakils jo karalystė“. Aiškintojai spėja, kad Agagais vadinosi visi Amalėkitų karaliai (plg. 1 Kar. 15, 8; Est. 3, 1). — *Dievas jį išvedė...* Vz. aug. 23, 22. — *Kas tave laimina...* Tais

hoc loquar? 14 Verumtamen per-
gens ad populum meum, dabo
consilium, quid populus tuus
populo huic faciat extremo tem-
pore.
15 Sumpta igitur parabola, rur-
sum ait:
Dixit Balaam filius Beor:
dixit homo, cujus obturatus est
oculus:
16 dixit auditor sermonum Dei,
qui novit doctrinam Altissimi,
et visiones Omnipotentis videt,
qui cadens apertos habet ocu-
los.
17 Videbo eum, sed non modo:
intuebor illum, sed non prope.
ORIETUR STELLA ex Jacob,
et consurget virga de Israel:
et percutiet duces Moab,
vastabitque omnes filios Seth.
18 Et erit Idumæa possessio ejus:
hereditas Seir cedet inimicis
suis:
Israel vero fortiter aget.
19 De Jacob erit qui dominetur,
et perdat reliquias civitatis.

siu? 14 Vienok grįždamas pas sa-
vo tautą, duosiu patarimą, ką
tavo tauta darys šitai tautai pa-
skučiausiais laikais.
15 Taigi, jis ėmęs kalbėti prily-
ginimais vėl tarė:
Tarė Beoro sunus Balaamas;
tarė žmogus, kurio užverta akis.
16 Tarė, kurs Viešpaties žodžius
girdi,
kurs žino Augščiausiojo mokslą
ir mato Visagalinčiojo regėji-
mus,
kuriam krintant atsiveria akįs.
17 Aš jį matysiu, bet ne dabar;
į jį veizdėsiu, bet ne išarto.
ŽVAIGŽDĖ UŽTEKĖS iš Jo-
kubo
ir lazda pakils iš Izraėlio;
ir užgaus Moabo vadus,
ir sunaikins visus Sėto sunus.
18 Ir Iduméja bus jo nuosavybė;
Seiro tėvainystė teks jojo ne-
prieteliams;
Izraėlis gi veiks galingai.
19 Iš Jokubo bus, kurs turi vieš-
patauti
ir pražudyti miesto liekanas.

žodžiais Balaamas linki sau pačiam palaiminimo. Plg. Prad. 27, 29. — *Suplojęs rankomis.* Suplojimas rankomis reiškia paniekinimą ir pasityčiojimą (plg. Raud. 2, 15; Job. 27, 33; 34, 37). Balakas tuojau ir žodžiais tyčiojasi iš Balaamo, kuriam sako, jog Jahvė atėmęs jam paskirtąjį užmokesnį (11. e.). — (14) *Duosiu patarimą*: tau apskelbsiu. — *Ką tavo tauta...* Ebr. t. ir kit. vert.: ką šita tauta darys tavo tautai. — *Paskučiausiais laikais.* Paskučiausiais laikais paprastai vadinasi šv. Rašte Mesijo laikai. Plg. Prad. 49, 1. Išgirdęs šiurkščius Balako žodžius, Balaamas ima drąsiaus ir su ironija kalbėti karaliui. Jis sakosi tuojau grįšiąs prie savųjų, bet ješkančiam dabartiniame laike pagalbos karaliui duosiąs nurodymus apie paskučiausius laikus, ir ne tik vėl laimina Izraėlį, bet dar skelbia prakeikimą Moabui. Balakas tegu pasinaudoja tuo perspėjimu, kurį jis gauna veltui be jokių aukų.

(15-19) *Taigi...* Ketvirta Balaamo pranašystė prasideda, taippat kaip trečioji jo titulų išskaitymu (15b. 16). Toliaus pasakoma, kad ta pranašystė paliečia busiantį laiką (17a), kuomet iš Izraėlio kils žvaigždė ir skėptras (17b) ir bus pergalėtas Moabas ir Sėtas, Edomas ir Seiras (17c. 18. 19). — *Augščiausiojo.* Ebr. *'Eljon.* Dievo vardas. — *Aš jį matysiu...* Geriaus: a š j į m a t a u...: aš matau pranašų budu tą, kurio dabar dar nėra. Matau Izraėlį, tečiaus ne tą, kurs dabar yra ties mano akimis, bet Izraėlį paskučiausiais jo laikais. — *Žvaigždė užtekės...* Žvaigždė ir lazda (skėptras), kaip nurodo paraleliz-

20 Cumque vidisset Amalec, assumens parabolam, ait:
Principium gentium Amalec,
cujus extrema perdentur.
21 Vidit quoque Cinæum: et assumpta parabola, ait:
Robustum quidem est habitaculum tuum:
sed si in petra posueris nidum tuum,
22 et fueris electus de stirpe Cin,
quamdiu poteris permanere?
Assur enim capiet te.

20 O išvydęs Amalėką, ėmė kalbėti prilyginimais ir tarė:
Amalėkas yra pirmasis tarp tautų,
bet jo galas pražuvimas.
21 Pamatė taipogi Kinietį ir ėmęs kalbėti prilyginimais tarė:
Stipri, tiesa, tavo buveinė;
bet jei ir ant uolos krautumei savo lizdą
22 ir butumei išrinktasis tarp Kino ainijos,
kolei gi galėsi pasilikti?
nes Asuras pagaus tave.

mas, yra čionai ne du dalyku, bet vienas. Tasai, kurį mato Balaamas, įvaizdinamas kaipo žvaigždė dėlei jo skaistumo ir didžios vertybės, kaipo lazda arba skėptras dėlei jo valdžios. Todėl žvaigždė ir skėptras yra figuros vienos atskiros ypatos, kilsiančio iš Jokubo garbingiausio karaliaus, kurs, kaip toliaus pasakoma, pergalės visus savo neprietelius. Bet kas gi yra tas karalius pergalėtojas? Senobės žydų įsitikrinimas ir Bažnyčios tradicija atsako, kad ta iš Jokubo užtekėsianti žvaigždė ir iš Izraėlio kilsiąs skėptras, tautų Viešpats, kurs jas visas laiko po savo valdžia, yra ne kas kitas, kaip tik Mesijas. Tiesa, kaikurios čionai minimos karaliaus žymės randama Dovide, kurs su nemažu pasisekimu kovojo prieš Moabitus ir Edomitus, nors ištikrųjų nesunaikino Aro liekanų, kurios vėl įgavo galybę Mėzos laikais. Bet Dovidas ant Izraėlio sosto veikė kaipo figura Mesijo, taippat kaip Moabitai ir Edomas čionai ir kitur yra paveikslas Kristaus Bažnyčios neprietelių. Tobulai gi ir galutinai įvykdė pranašystę visoje jos pilnybėje ir tai suprantant jos žodžius raidinėje prasmėje vienas pasaulio Atpirkėjas Jėzus Kristus. Bet jei pasauliui užtekėjusi žvaigždė iš Jokubo buvo pats Kristus, tai žvaigždė, rodžiusi išminčiams iš Rytų krašto kelią prie užgimusio žydų karaliaus ir ėjusi pirm jų (Mt. 2, 1 - 11), turi su Balaamo pranašyste tik tą sąryšį, kad išminčių žvaigždė buvo regimas Dievo jiems duotas ženklas, kurs apreiškė, jog Balaamo matytos tolimoje ateityje žvaigždės užtekėjimas įvyko Kristui užgimstant Betliejuje (Kalm.). — *Moabo vadus.* Ebr. t: a b u d u M o a b o š o n u, t. y. visą jo karalystę. — *Sėto sunus.* Sėto sunumis arba, anot kitų vertimo, s u m i š i m o sunumis (plg. Jer. 48, 45) pavadinti tie patįs Moabitai dėlei jų trukšmingo drąsumo, arba buvusieji su jais vienybėje Amonitai, kurių vardas visoje Balaamo istorijoje užtylimas. — *Seiro tėvainystė...* Seiriečiai buvo Edomiečių pavergta ir su jais susiliejusi tauta. Jų tėvainystė teks jųjų neprieteliams Izraėlitams. — *Miesto liekanas.* Ebr. t.: A r o l i e k a n a s. Aras Moabitų sostinė. Moabas paminėtas pirmas (17. e.) tarp tų, kurie bus pergalėti; jų miesto išvardijimu užbaigiama pranašystė. Balakas turi suprasti, kad kovoje prieš Izraėlitus jam nelieka jokios vilties išsigelbėti. — (20) *Amalėką.* Balaamas apskelbia liudną likimą dar kitoms tautoms, kurias jis galėjo matyti nuo Pogoro kalno, o visupirma Amalėkitams (vz. aug. 13, 29; Prad. 36, 12). — Ar ir sekančios trumpos pranašystės yra Dievo apreikštos, nevisai aišku; liudijančių apie tai žodžių čionai nepridėta (plg. aug. 24, 4. 16 ir k.). — *Pirmasis.* Ką reiškia tasai aptarimas, tikrai nežinia. Vieni mano, kad Amalėkitai taip pavadinti dėlto, kad jie buvę geresnį už kitas aplinkines tautas; kiti gi, kad su jais visupirma prisiėjo susiremti Izraėlitams (vz. Iš. 17, 1). — (21) *Kinietį.* Ebr. *Qeni.* Plg. Prad. 15, 19. Kiniečiai dažnai buvo Izraėlitų prieteliais. Vz. 1 Kar. 15, 6; 27, 10; 30, 29. — *Lizdą.* Kadangi lizdas ebr. vadinasi *qin*, taigi panašiai į tautos vardą, todėl sakinyje atsiranda žaidimas žodžiais. — (22) *Asuras pagaus...* Vz. Jer. 25, 24. — (23) *Kuomet tai:* kas apskelbiama 24. e. —

23 Assumptaque parabola iterum locutus est:
Heu, quis victurus est,
quando ista faciet Deus?
24 Venient in trieribus de Italia,
superabunt Assyrios, vastabuntque Hebræos,
et ad extremum etiam ipsi peribunt.
25 Surrexitque Balaam, et reversus est in locum suum: Balac quoque via, qua venerat, rediit.

23 Ir ėmęs kalbėti prilyginimais jis tarė:
Deja, kas išliks gyvas,
kuomet tai Dievas darys!
24 Jie atvyks laivais iš Italijos,
pergalės Asyrijiečius ir sunaikins Ebrajus,
ir galų gale patįs pražus.
25 Paskui Balaamas pakilo ir sugrįžo į savo vietą; taipogi Balakas sugrįžo keliu, kuriuo buvo atėjęs.

b) Izraėlitų nuodėmės su Moabitais ir Madianitais.

Caput XXV. 1 Morabatur autem eo tempore Israel in Settim, et fornicatus est populus cum filiabus Moab, 2 quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. 3 Initiatusque est Israel Beelphegor: et iratus Dominus, 4 ait ad Moysen: Tolle cunctos principes populi, et suspende eos contra solem in patibulis: ut avertatur furor meus

25. perskyrimas. 1 O anuo metu Izraėlis gyveno Sėtime, ir tauta ėmė paleistuvauti su Moabo dukterimis, 2 kurios juos kvietė prie savo aukų. Tenai jie valgė ir garbino jųjų dievus. 3 Ir Izraėlis pasišventė Bėėlpegorui. Užsirustinęs Viešpats, 4 tarė Mozei: Imk visus tautos kunigaikščius ir juos pakark ant kartuvių, saulei šviečiant, kad mano įpykimas butu nukreiptas nuo

---

(24) *Iš Italijos*: Ebr. t.: iš *Kitthim*'ų pusės. Kitthim visupirma vadinasi Kypro sala, toliaus visos kitos vakarų pajurinės šalįs, todėl Graikija ir Rymiečiai.— *Ebrajus* Ebr. t. *'Eber*. Tas gi žodis čionai reiškia ne Izraėlitus, kurių Balaamas sakėsi negalįs keikti, bet apskritai užeupratiečius, todėl visupirma tuos pačius Asyrijiečius, toliaus Babyloniečius, Aramiečius ir tt. — *Patįs*: Kitthim'ai.

25, 1-18. Izraėlitai duodasi įsitraukti paleistuvystėn Moabitams ir Madianitams. Už tą nuodėmę pražuna iš tautos tarpo 24.000 žmonių. Už uolumą Pinėui ir jo ainijai Dievas žada kaipo užmokesnį vyriausiojo kunigo pareigas, o Izraėlitams įsako skaityti Madianitus savo neprieteliais.

(25, 1) *Sėtime*. Ebr. *Šittim* arba *'Abel Šittim*. Vz. žem. 33, 49. Vardas vietos Moabo tyrumoje (22, 1), kame buvo paskutinė Izraėlitų stotis anoje Jordano pusėje. — *Paleistuvauti*: kuniškai ir dvasiškai, pasiduodant taipogi stabmeldystei. Plg. Iš. 34, 15. 16 ir k. — **(2)** *Pasikvietė...* Buvo tai padaryta, patariant Balaamui, kad nors taip nusilpnintus Izraėlitus. Vz. žem. 31, 16. Plg. Apr. 2, 14; 2 Petr. 2, 15; Jud., 11. — *Jie valgė*: taip dalyvaudami pagoniškų aukų pokilyje. — **(3)** *Bėėlpegorui*. *Ba'al p''or*, arba trumpiaus *P''or*. Taip vadinosi Moabitų dievaitis Baalas, garbinamas mieste *beth P''or* netoli nuo Sėtimo. Baalo garbinimo apeigos buvo visuomet labai nešvarios. Vz. Oz. 4, 14.—*Užsirustinęs Viešpats*. Ebr. t.: ir Viešpaties rustybė užsidegė prieš Izraėlį. Rasi ta rustybė visupirma apsireiškė kokios nors slogos siuntimu (vz. žem. 8. e.). — **(4)** *Imk visus...* Anot aiškintojų tekstas reiktu skaityti taip: Imk kaltininkus ir juos pakark, arba: imk tautos kunigaikščius, t. y. teisėjus (kurie minimi 6. e.), ir jiems liepk pakarti kaltininkus.

ab Israel. 5 Dixitque Moyses ad
judices Israel: Occidat unusquis-
que proximos suos, qui initiati
sunt Beelphegor.
6 Et ecce unus de filiis Isra-
el intravit coram fratribus suis
ad scortum Madianitidem, vi-
dente Moyse, et omni turba fi-
liorum Israel, qui flebant ante
fores tabernaculi. 7 Quod cum
vidisset Phinees filius Eleazari
filii Aaron sacerdotis, surrexit
de medio multitudinis, et arrep-
to pugione, 8 ingressus est post
virum Israelitem in lupanar, et
perfodit ambos simul, virum sci-
licet et mulierem in locis geni-
talibus. Cessavitque plaga a fi-
liis Israel: 9 et occisi sunt vi-
ginti quatuor millia hominum.
10 Dixitque Dominus ad Moy-
sen: 11 Phinees filius Eleazari
filii Aaron sacerdotis avertit iram
meam a filiis Israel: quia zelo
meo commotus est contra eos,
ut non ipse delerem filios Is-
rael in zelo meo. 12 Idcirco lo-
quere ad eum: Ecce do ei pa-
cem fœderis mei, 13 et erit tam
ipsi quam semini ejus pactum
sacerdotii sempiternum, quia ze-
latus est pro Deo suo, et expia-
vit scelus filiorum Israel. 14 Erat

Izraėlio. 5 Taigi, Mozė tarė Iz-
raėlio teisėjams: Kiekvienas te-
užmuša savo artimus, kurie yra
pasišventę Bėėlpegorui.
6 O štai, vienas iš Izraėlio su-
nų įėjo savo brolių akyvaizdo-
je pas Madianitę paleistuvę, ma-
tant Mozei ir visai Izraėlio su-
nų miniai, kurie verkė ties šė-
tros anga. 7 Tai išvydęs kunigo
Aarono sunaus Eleazaro sunus
Pinėas, pakilo iš daugybės tar-
po ir nutvėręs durekli, 8 įėjo
paskui Izraėlitą į paleistuvystės
butą ir perdurė abudu draug,
tai yra vyrą ir moteriškę gėdos
vietose. Ir sloga pasiliovė tarp
Izraėlio sunų. 9 Tuomet buvo
užmušta dvidešimt keturi tuk-
stančiai žmonių. 10 O Viešpats
tarė Mozei: 11 Kunigo Aarono
sunaus Eleazaro sunus Pinėas
nukreipė mano rustybę nuo Iz-
raėlio sunų; nes jis buvo prieš
juos sužadintas uolumu dėl ma-
nęs, kad aš pats savo uolume
neišnaikinčiau Izraėlio sunų. 12
To dėlei sakyk jam, kad štai aš
jam duodu mano sandoros ra-
mybę: 13 ir jam ir jo ainijai pri-
derės kunigystė kaipo amžina
sandora, nes jis uoliai pasielgė
dėl savo Dievo ir permaldavo
už bjaurią Izraėlio sunų kalty-
bę. 14 Vardas gi vyro Izraėlito,

Kaltininkai reikėjo pirma užmušti akmenimis ir paskui pakarti. — *Saulei šviečiant,* arba saulės šviesoje, kad visi matytu.— (5) *Kiekvienas teužmuša...* Kiekvienas teisėjas turi nubausti jo valdžioje buvusius kaltininkus.

(6) *Ir štai vienas...* Anot ebr. t.: O vienas iš Izraėlitų atėjo į stovyklą ir atsivedė pas savo brolius Madianitę, matant... Taigi, moteriškė buvo atvesta į Izraėlitų stovyklas, kad su ja paleistuvautu. Ir tai buvo padaręs vienas iš teisėjų, kuriems Mozė buvo įsakęs kietai nubausti kitus už paleistuvystę; darė jis tai viešai, paniekindamas ašaras, kuriomis Mozė ir kiti Izraėlitai maldavo prie šėtros, kad Viešpats atitolintu slogą. — (9) *Dvidešimt keturi...* Anot žydų padavimo vieną tukstantį nubaudę mirtimi patįs teisėjai, o dvidešimt tris užmušusi Dievo siųstoji sloga. Taigi, šv. Povilas (1 Kor. 10, 8), minėdamas šitą atsitikimą ir sakydamas, kad tuomet pražuvę 23.000 žmonių, rasi laikėsi žydų padavimo. — (12) *Mano sandoros ramybę.* Ebr. t.: mano ramybės sandórą, t.y. sandorą, suteikiančią ramybę. — (13) *Jam ir jo ainijai...*

autem nomen viri Israelitæ, qui
occisus est cum Madianitide,
Zambri filius Salu, dux de cog-
natione et tribu Simeonis. 15 Por-
ro mulier Madianitis, quæ pari-
ter interfecta est, vocabatur Co-
zbi filia Sur principis nobilissi-
mi Madianitarum.
16 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens: 17 Hostes vos
sentiant Madianitæ, et percuti-
te eos: 18 quia et ipsi hostiliter
egerunt contra vos, et decepere
insidiis per idolum Phogor, et
Cozbi filiam ducis Madian soro-
rem suam, quæ percussa est in
die plagæ pro sacrilegio Phogor.

kurį užmuštą draug su Moabite,
buvo Salaus sunus Zambris, va-
das iš Simeono ainijos ir gimi-
nės. 15 O moteriškė Madianitė,
kuri buvo draug užmušta, vadi-
nosi Kozbė; ji buvo augščiau-
sios kilmės Madianitų kunigaikš-
čio Suro duktė.
16 Viešpats dar kalbėjo Mozei
ir tarė: 17 Madianitai tepajunta
jus esant jų nepriętelius; užmuš-
kite juos, 18 nes ir jie elgėsi su
jumis neprietelįškai ir apgavo
vyliumi per Pogoro stabą ir per
savo seserį Madiano vado duk-
terį Kozbę, kuri užmušta slogos
dieną dėlei Pogoro bedievystės.

3. Prisirengimas prie apėmimo Žadėtosios žemės. a) Naujas tautos suskaitymas.

Caput XXVI. 1 Postquam no-
xiorum sanguis effusus est, di-
xit Dominus ad Moysen et Elea-
zarum filium Aaron sacerdotem:
2 Numerate omnem summam fi-
liorum Israel a viginti annis et
supra, per domos et cognatio-
nes suas, cunctos, qui possunt
ad bella procedere. 3 Locuti sunt
itaque Moyses et Eleazar sacer-
dos, in campestribus Moab su-
per Jordanem contra Jericho,
ad eos, qui erant, 4 a viginti an-
nis et supra, sicut Dominus im-
peraverat, quorum iste est nu-
merus:

26. perskyrimas. 1 Išliejus kal-
tininkų kraują, Viešpats tarė
Mozei ir Aaronо sunui kunigui
Eleazarui: 2 Suskaitykite visus
Izraėlio sunus nuo dvidešimties
metų ir vyresnius jų namais ir
giminėmis, visus, kurie gali trauk-
ti į karę. 3 Taigi, Mozė ir ku-
nigas Eleazaras Moabo lygumo-
se ant Jordano ties Jėriku kal-
bėjo tiems, kurie turėjo 4 dvi-
dešimt metų ir daugiaus, kaip
Viešpats buvo liepęs. O jų skait-
lius buvo šitoks:

Pinėas ištikrųjų tapo vėliaus vyriausiuoju kunigu (Teis. 20, 28) ir paskiaus po neilgo pertrukio vyriausiais kunigais buvo jo ainiai lig žydų karalystės iširimui. — (15) *Suro.* Vz. žem. 31, 8.

(17) *Madianitai tepajunta...* Tuotarpu liepiama pamesti sėbrystė su Madianitais; kova su jais turėjo prasidėti bent kiek vėliaus. Vz. žem. 31, 2...

26, 1-65. Prisiartinus laikui apimti Palestiną ir pradėti kovą su Madianitais ir kitomis tautomis anapus Jordano, Dievui įsakant, vėl suskaitomi užaugusieji Izraėlitai, tinkantįs eiti karėn, kuriems įsakoma padalinti Žadėtoji žemė; suskaitomi taipogi ir Lėvitai.

(**26, 1**) *Išliejus kraują...* Ebr. t.: p o s l o g o s. — (**2**) *Kurie gali...* Ebr. t. kalbama apie tuos, kurie patįs arba savo tėvų ypatoje buvo išėję iš Aigypto. — (**3**) *Kalbėjo tiems*, t.y. suskaitė tuos...

[5] Ruben primogenitus Israel:
hujus filius, Henoch, a quo fa-
milia Henochitarum: et Phallu,
a quo familia Phalluitarum: [6] et
Hesron, a quo familia Hesroni-
tarum: et Charmi, a quo familia
Charmitarum: [7] hæ sunt familiæ
de stirpe Ruben: quarum nume-
rus inventus est quadraginta tria
millia, et septingenti triginta.
[8] Filius Phallu, Eliab. [9] Hujus
filii, Namuel et Dathan et Abi-
ron: isti sunt Dathan et Abiron
principes populi qui surrexerunt
contra Moysen et Aaron in se-
ditione Core, quando adversus
Dominum rebellaverunt: [10] et
aperiens terra os suum devora-
vit Core, morientibus plurimis,
quando combussit ignis ducen-
tos quinquaginta viros. Et fa-
ctum est grande miraculum, [11]
ut, Core pereunte, filii illius non
perirent. [12] Filii Simeon per co-
gnationes suas: Namuel, ab hoc
familia Namuelitarum: Jamin,
ab hoc familia Jaminitarum: Ja-
chin, ab hoc familia Jachinita-
rum: [13] Zare, ab hoc familia Za-
reitarum: Saul, ab hoc familia
Saulitarum: [14] hæ sunt familiæ
de stirpe Simeon, quarum om-
nis numerus fuit viginti duo mil-
lia ducenti. [15] Filii Gad per co-
gnationes suas: Sephon, ab hoc
familia Sephonitarum: Aggi, ab
hoc familia Aggitarum: Suni, ab
hoc famila Sunitarum: [16] Ozni,
ab hoc familia Oznitarum: Her,
ab hoc familia Heritarum: [17]
Arod, ab hoc familia Aroditarum:
Ariel, ab hoc familia Arielita-
rum: [18] istæ sunt familia Gad,

[5] Rubenas Izraėlio pirmgimis.
Jo sunųs buvo Enokas, iš kurio
kilo Enokitų šeimyna, Pallus,
iš kurio radosi Palluitų šeimy-
na, [6] Hesronas, iš kurio Hesro-
nitų šeimyna, ir Karmis, iš ku-
rio Karmitų šeimyna. [7] Tos yra
Rubeno giminės šeimynos; jų
skaitlius buvo keturios dešimtis
tris tukstančiai septyni šimtai
tris dešimtis. [8] Pallaus sunus
buvo Eliabas; [9] jo sunųs Namuė-
lis, Datanas ir Abironas; šituo-
du tautos kunigaikščiu Datanas
ir Abironas sukilo prieš Mozę
ir Aaroną Korės sumišime, kuo-
met jie kėlė maištą prieš Vieš-
patį. [10] O žemė atvėrus savo na-
srus prarijo Korę, ir daugelis
numirė, kuomet ugnis sudegino
du šimtu penkias dešimtis vy-
rų. Tuomet pasidarė didis ste-
buklas, [11] kad, pražunant Korei,
jo sunųs nepražuvo. [12] Simeono
sunųs pagal savo šeimynas bu-
vo Namuėlis, iš kurio Namuėli-
tų šeimyna, Jaminas, iš kurio
Jaminitų šeimyna, Jachinas, iš
kurio Jachinitų šeimyna, [13] Za-
rė, iš kurio Zarėjitų šeimyna,
Saulius, iš kurio Saulitų šeimy-
na. [14] Tos yra Simeono giminės
šeimynos, kurių viso skaitliaus
buvo dvidešimt du tukstančiu
du šimtu. [15] Gado sunųs pagal
savo šeimynas buvo Sefonas, iš
kurio Sefonitų šeimyna, Aggis,
iš kurio Aggitų šeimyna, Sunis,
iš kurio Sunitų šeimyna, [16] Oz-
nis, iš kurio Oznitų šeimyna,
Hėris, iš kurio Hėritų šeimyna,
[17] Arodis, iš kurio Aroditų šei-
myna, Ariėlis, iš kurio Ariėlitų

(**5**) *Rubenas...* Išskaitomi vardai tie pa-
tįs, ką ir Prad. 46, 8... tik su nedideliais
skirtumais. Plg. 2 Moz. 6, 14... 1 Kron.
5, 3... — (**11**) *Kad, pražunant...* Ebr. t.:
Bet Korės sunųs draug nenumirė.
Stebuklas apsireiškė maištininkų nubaudi-
me, o ne Korės sunų išlikime.—(**16**) *Oznis.*

quarum omnis numerus fuit qua-
draginta millia qiungenti. 19 Fi-
lii Juda, Her, et Onan, qui am-
bo mortui sunt in terra Chana-
an. 20 Fueruntque filii Juda, per
cognationes suas: Sela, a quo
familia Selaitarum: Phares, a quo
familia Pharesitarum: Zare, a
quo familia Zareitarum. 21 Por-
ro filii Phares: Hesron, a quo
familia Hesronitarum: et Hamul,
a quo familia Hamulitarum: 22
Istæ sunt familiæ Juda, quarum
omnis numerus fuit septuaginta
sex millia quingenti. 23 Filii Is-
sachar, per cognationes suas:
Thola, a quo familia Tholaita-
rum: Phua, a quo familia Phua-
itarum: 24 Jasub, a quo familia
Jasubitarum: Semran, a quo fa-
milia Semranitarum: 25 hæ sunt
cognationes Issachar, quarum
numerus fuit sexaginta quatuor
millia trecenti. 26 Filii Zabulon
per cognationes suas: Sared, a
quo familia Sareditarum: Elon,
a quo familia Elonitarum: Ja-
lel, a quo familia Jalelitarum:
27 hæ sunt cognationes Zabulon,
quarum numerus fuit sexaginta
millia quingenti. 28 Filii Joseph
per cognationes suas, Manasse
et Ephraim. 29 De Manasse or-
tus est Machir, a quo familia
Machiritarum. Machir genuit Ga-
laad, a quo familia Galaadita-
rum. 30 Galaad habuit filios: Je-
zer, a quo familia Jezeritarum:
et Helec, a quo familia Heleci-
tarum: 31 et Asriel, a quo fami-
lia Asrielitarum: et Sechem, a
quo familia Sechemitarum: 32 et

šeimyna. 18 Tos yra Gado gimi-
nės, kurių viso skaitliaus buvo
keturios dešimtis tukstančių pen-
ki šimtai 19 Judo sunųs buvo
Hėras ir Onanas, kuriuodu mirė
Kanaano žemėje. 20 O kiti Judo
sunųs buvo pagal jų šeimynas:
Sėla, iš kurio Sėlaitų šeimyna;
Parėsas, iš kurio Parėsitų šei-
myna; Zarė, iš kurio Zarėjitų
šeimyna. 21 Toliaus Parėso su-
nųs: Hesronas, iš kurio Hesro-
nitų šeimyna, ir Hamulis, iš ku-
rio Hamulitų šeimyna. 22 Šitos
yra Judo šeimynos, kurių viso
skaitliaus buvo septynios dešim-
tįs šeši tukstančiai penki šim-
tai. 23 Isakaro sunųs pagal jų
šeimynas: Tola, iš kurio Tolaitų
šeimyna; Pua, iš kurio Puaitų
šeimyna; 24 Jasubas, iš kurio Ja-
subitų šeimyna; Semranas, iš ku-
rio Semranitų šeimyna. 25 Tos
yra Isakaro šeimynos, kurių skait-
lius buvo šešios dešimtįs ketu-
ri tukstančiai tris šimtai. 26 Za-
bulono sunųs pagal jų šeimynas:
Sarėdas, iš kurio Sarėditų šei-
myna; Elonas, iš kurio Elonitų
šeimyna; Jalėlis, iš kurio Jalė-
litų šeimyna. 27 Tos yra Zabu-
lono šeimynos, kurių skaitlius
buvo šešios dešimtįs tukstančių
penki šimtai. 28 Juozapo sunu-
du Manasas ir Efraimas pagal
jųdviejų šeimynas. 29 Iš Manaso
kilo Machiras, iš kurio Machi-
ritų šeimyna. Machirui gimė Ga-
laadas, iš kurio Galaaditų šei-
myna. 30 Galaadas turėjo sunus:
Jėzerį, iš kurio Jėzėritų šeimy-
na, Helėką, iš kurio Helėkitų
šeimyna, 31 Asriėlį, iš kurio As-
riėlitų šeimyna, Sechėmą, iš ku-
rio Sechėmitų šeimyna, 32 Se-

Prad. 46, 16 Esebonas. — (24) *Jasubas.*

Prad. 46, 13 Jobas. — (38) *Benjamino*

Semida, a quo familia Semida-
itarum: et Hepher, a quo fami-
lia Hepheritarum. 33 Fuit autem
Hepher pater Salphaad, qui fi-
lios non habebat, sed tantum
filias, quarum ista sunt nomina:
Maala, et Noa, et Hegla, et Mel-
cha, et Thersa: 34 hæ sunt fa-
miliæ Manasse, et numerus ea-
rum quinquaginta duo millia se-
ptingenti. 35 Filii autem Ephraim
per cognationes suas fuerunt hi:
Suthala, a quo familia Suthala-
itarum: Becher, a quo familia
Becheritarum: Thehen, a quo
familia Thehenitarum. 36 Porro
filius Suthala fuit Heran, a quo
familia Herenitarum: 37 Hæ sunt
cognationes filiorum Ephraim,
quarum numerus fuit triginta
duo millia quingenti. 38 Isti sunt
filii Joseph per familias suas.
Filii Benjamin in cognationibus
suis: Bela, a quo familia Bela-
itarum: Asbel, a quo familia As-
belitarum: Ahiram, a quo fami-
lia Ahiramitarum: 39 Supham, a
quo familia Suphamitarum: Hu-
pham, a quo familia Huphami-
tarum. 40 Filii Bela: Hered, et
Noeman. De Hered, familia He-
reditarum: de Noeman, familia
Noemanitarum: 41 hi sunt filii
Benjamin per cognationes suas,
quorum numerus fuit quadragin-
ta quinque millia sexcenti. 42
Filii Dan per cognationes suas:
Suham, a quo familia Suhami-
tarum: hæ sunt cognationes Dan
per familias suas. 43 Omnes fue-
re Suhamitæ, quorum numerus
erat sexaginta quatuor millia
quadringenti. 44 Filii Aser per
cognationes suas: Jemna, a quo
familia Jemnaitarum: Jessui, a

midą, iš kurio Semidaitų šeimy-
na, ir Hėferį, iš kurio Hėferitų
šeimyna. 33 O Hėferis buvo tė-
vas Šalpaado, kurs neturėjo su-
nų, o tiktai dukteris, kurių ši-
tie yra vardai: Maala, Noa, Hėg-
la, Mėlka ir Tėrsa. 34 Tos yra
Manaso šeimynos, o jų skaitlius
penkios dešimtįs du tukstančiu
septyni šimtai. 35 Efraimo gi su-
nųs pagal jų šeimynas buvo ši-
tie: Sutala, iš kurio Sutalaitų
šeimyna, Bėcheris, iš kurio Bė-
cheritų šeimyna, Tėhėnas, iš ku-
rio Tėhėnitų šeimyna. 36 Toliaus
Sutalos sunus buvo Heranas, iš
kurio Heranitų šeimyna. 37 Tos
yra Efraimo sunų šeimynos, ku-
rių skaitlius buvo trįs dešimtįs
du tukstančiu penki šimtai. 38
Šitie yra Juozapo sunųs pagal
savo šeimynas. Benjamino sunųs
pagal jų šeimynas buvo: Bėla, iš
kurio Bėlaitų šeimyna, Asbėlis, iš
kurio Asbėlitų šeimyna, Ahira-
mas, iš kurio Ahiramitų šeimy-
na, 39 Sufamas, iš kurio Sufami-
tų šeimyna, Hufamas, iš kurio
Hufamitų šeimyna. 40 Bėlos su-
nųs buvo: Herėdas ir Noėmanas.
Iš Herėdo radosi Herėditų šei-
myna, iš Noėmano Noėmanitų
šeimyna. 41 Šitie yra Benjamino
sunųs pagal jų šeimynas, kurių
skaitlius buvo keturios dešimtįs
penki tukstančiai šeši šimtai. 42
Dano sunųs pagal jų šeimynas:
Suhamas, iš kurio Suhamitų šei-
myna. Šitos yra Dano giminės
pagal jų šeimynas. 43 Visi buvo
Suhamitai, kurių skaitlius buvo
šešios dešimtįs keturi tukstan-
čiai keturi šimtai. 44 Asero su-
nųs pagal jų šeimynas: Jėmna,
iš kurio Jėmnaitų šeimyna; Jė-

sunųs... Prad. 46, 21 beveik visi vardai kitokie. — (42) *Suhamas.* Prad. 46, 23 Husimas.

quo familia Jessuitarum: Brie, a quo familia Brieitarum. 45 Filii Brie: Heber, a quo familia Heberitarum: et Melchiel, a quo familia Melchielitarum. 46 Nomen autem filiæ Aser, fuit Sara: 47 hæ cognationes filiorum Aser, et numerus eorum quinquaginta tria millia quadringenti. 48 Filii Nephthali per cognationes suas: Jesiel, a quo familia Jesielitarum: Guni, a quo familia Gunitarum: 49 Jeser, a quo familia Jeseritarum: Sellem, a quo familia Sellemitarum: 50 hæ sunt cognationes filiorum Nephthali per familias suas: quorum numerus quadraginta quinque millia quadringenti. 51 Ista est summa filiorum Israel, qui recensiti sunt, sexcenta millia, et mille septingenti triginta.

52 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 53 Istis dividetur terra juxta numerum vocabulorum in possessiones suas. 54 Pluribus majorem partem dabis, et paucioribus minorem: singulis, sicut nunc recensiti sunt, tradetur possessio: 55 ita dumtaxat ut sors terram tribubus dividat et familiis. 56 Quidquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.

57 Hic quoque est numerus filiorum Levi per familias suas: Gerson, a quo familia Gersonitarum: Caath, a quo familia Caathitarum: Merari, a quo fami-

suis, iš kurio Jėsuitų šeimyna; Briė, iš kurio Briėitų šeimyna. 45 Briės sunųs Hėberis, iš kurio Hėberitų šeimyna, ir Mėlkiėlis, iš kurio Melkiėlitų šeimyna. 46 O Asero dukters vardas buvo Sara. 47 Šitos yra Asero sunų giminės, ir jų skaitlius buvo penkios dešimtįs tris tukstančiai keturi šimtai. 48 Neftalio sunųs pagal jų šeimynas: Jėsiėlis, iš kurio Jėsiėlitų šeimyna, Gunis, iš kurio Gunitų šeimyna, 49 Jėseris, iš kurio Jėseritų šeimyna, Selėmas, iš kurio Selėmitų šeimyna. 50 Šitos yra Neftalio sunų giminės pagal jų šeimynas, kurių skaitlius keturios dešimtįs penki tukstančiai penki šimtai. 51 Šitas yra visų Izraėlio sunų, kurie buvo surašyti, skaitlius šeši šimtai vienas tukstantįs septyni šimtai trįs dešimtįs.

52 Viešpats kalbėjo Mozei ir tarė: 53 Šitiems bus padalinta žemė, kad ją paveldėtu pagal jų vardų skaitlių. 54 Tiems, kurių daugiaus, duosi didesnę dalį, ir kurių mažiaus, mažesnę; kiekvienam bus atiduota tėviškė, kaip dabar surašyti, 55 tečiaus taip kad žemė bus padalinta tarp giminių ir šeimynų burtomis. 56 Kas teks pagal burtą, tai ims, ar jų bus daugiaus ar mažiaus.

57 Šitas yra taipogi Lėvio sunų skaitlius pagal jų šeimynas: Gersonas, iš kurio Gersonitų šeimyna, Kaatas, iš kurio Kaatitų šeimyna, Meraris, iš kurio Mera-

---

(53-55) *Bus padalinta...* Burta turėjo nutarti, kuriame Palestinos krašte apsigyvens kiekviena iš dvylikos giminių; bet skaitlingesnėms giminėms reikėjo duoti burtos paskirtame krašte žemės daugiaus, mažesnėms mažiaus. Visai giminei tekusi žemė reikėjo padalinti taippat burtomis tarp atskirų giminės šeimynų.— **(56)** *Kas teks...* Anot ebr. t.: pagal burtą padalinsi jos tėviškę tarp daugelio ir nedaugelio, t.y. tarp skaitlingesnių ir mažiaus skaitlingų giminių.

(57-62) *Lėvio sunų skaitlius...* Plg. aug. 3. persk. ir paaišk.; Iš. 6, 16.

lia Meraritarum: [58] hæ sunt familiæ
miliæ Levi: Familia Lobni, fa-
milia Hebroni, familia Moholi,
familia Musi, familia Core. At
vero Caath genuit Amram: [59]
qui habuit uxorem Jochabed fi-
liam Levi, quæ nata est ei in
Ægypto: hæc genuit Amram vi-
ro suo filios, Aaron et Moysen,
et Mariam sororem eorum: [60]
de Aaron orti sunt Nadab et
Abiu, et Eleazar et Ithamar: [61]
quorum Nadab et Abiu mortui
sunt, cum obtulissent ignem alie-
num coram Domino. [62] Fueruntque
que omnes, qui numerati sunt,
viginti tria millia generis ma-
sculini ab uno mense et supra:
quia non sunt recensiti inter
filios Israel, nec eis cum cete-
ris data possessio est.

[63] Hic est numerus filiorum
Israel, qui descripti sunt a Moy-
se et Eleazaro sacerdote, in cam-
pestribus Moab supra Jordanem
contra Jericho. [64] Inter quos
nullus fuit eorum, qui ante nu-
merati sunt a Moyse et Aaron
in deserto Sinai. [65] Prædixerat
enim Dominus quod omnes mo-
rerentur in solitudine. Nullus-
que remansit ex eis, nisi Caleb
filius Jephone, et Josue filius
Nun.

ritų šeimyna. [58] Sitos yra Lévio
šeimynos: Lobnio šeimyna, Heb-
ronio šeimyna, Moholio šeimyna,
Musio šeimyna, Korės šeimyna.
Kaatui gi gimė Amramas, [59] kurs
turejo pačią Lėvio dukterį Jo-
chabėdą, jam gimusią Aigypte;
šita pagimdė savo vyrui Amra-
mui sunudu Aaroną ir Mozę ir
jųdviejų seserį Mariją. [60] Aaro-
nui gi gimė Nadabas ir Abijus,
Eleazaras ir Itamaras; [61] iš jų
Nadabas ir Abijus mirė, kuo-
met atnašavo svetimą ugnį Vieš-
paties akyvaizdoje. [62] Visų gi,
kuriuos suskaityta, vyriškos ly-
ties, turinčių vieną mėnesį am-
žio ir daugiaus, buvo dvidešimt
trįs tukstančiai; nes jie nebuvo
paskaityti tarp Izraėlio sunų ir
jiems neduota tėviškės draug
su kitais.

[63] Tasai yra skaitlius Izraėlio
sunų, kurie buvo Mozės ir ku-
nigo Eleazaro surašyti Moabo
lygumose ant Jordano ties Jė-
riku. [64] Tarp jų nebuvo neivie-
no iš tų, kurie anksčiaus buvo
Mozės ir Aarono suskaityti Si-
najaus tyrumoje; [65] nes Vieš-
pats buvo išanksto pasakęs, kad
jie visi išmirs tyrumoje. Neivie-
no iš jų neliko, atskyrus Jefo-
nės sunų Kalėbą ir Nuno sunų
Jozuę.

b) Įstatas apie įpėdinystę.

Caput XXVII. [1] Accesserunt
autem filiæ Salphaad, filii He-
pher, filii Galaad, filii Machir,

27. perskyrimas. [1] O Salpa-
ado, sunaus Hėferio, sunaus Ga-
laado, sunaus Machiro, sunaus

(**65**) *Neivieno iš jų neliko...* Tas pasakymas tikriausiai nepaliečia Lėvio giminės. Plg. aug. 14, 29.

27, 1-11. Dukterįs Salpaado, neturėjusio sunaus, reikalauja sau tėviškės. Dievas įsako joms ją duoti; o prie tos progos apgarsinama įstatas apie įpėdinius žmogaus, mirštančio be vaikų.

(**27, 1**) *Salpaado... dukterįs.* Vz. aug. 26, 33. — (**3**) *Numirė savo nusidėjime:* nes ir jis kaip visi žmonės buvo nusidė-

filii Manasse, qui fuit filius Jo-
seph: quarum sunt nomina, Ma-
ala, et Noa, et Hegla, et Mel-
cha, et Thersa. 2 Steteruntque
coram Moyse et Eleazaro sacer-
dote, et cunctis principibus po-
puli ad ostium tabernaculi fœ-
deris, atque dixerunt: 3 Pater
noster mortuus est in deserto,
nec fuit in seditione, quæ con-
citata est contra Dominum sub
Core, sed in peccato suo mor-
tuus est: hic non habuit mares
filios. Cur tollitur nomen illius
de familia sua, quia non habuit
filium? Date nobis possessionem
inter cognatos patris nostri. 4
Retulitque Moyses causam ea-
rum ad judicium Domini. 5 Qui
dixit ad eum: 6 Justam rem po-
stulant filiæ Salphaad: da eis
possesionem inter cognatos pa-
tris sui, et ei in hereditatem
succedant. 7 Ad filios autem Is-
rael loqueris hæc: 8 Homo cum
mortuus fuerit absque filio, ad
filiam ejus transibit hereditas.
9 Si filiam non habuerit, habe-
bit successores fratres suos. 10
Quod si et fratres non fuerint,
dabitis hereditatem fratribus pa-
tris ejus. 11 Sin autem nec pa-
truos habuerit, dabitur heredi-
tas his, qui ei proximi sunt: erit-
que hoc filiis Israel sanctum le-
ge perpetua, sicut præcepit Do-
minus Moysi.

Manaso, sunaus Juozapo, dukte-
ris, kurių vardai buvo Maala,
Noa, Hėgla, Mėlka ir Têrsa,
atėjo 2 ir stojosi akyvaizdoje
Mozės ir kunigo Eleazaro ir vi-
sų tautos kunigaikščių prie san-
doros šėtros angos ir tarė: 3 Mu-
sų tėvas mirė tyruose ir neda-
lyvavo maište, kurs buvo Ko-
rės sukeltas prieš Viešpatį; bet
mirė savo nusidėjime; jisai ne-
turėjo vyriškos lyties vaikų.
Kam gi jo vardas turėtu pražu-
ti iš jo šeimynos, nors jis ne-
turėjo sunaus? Duokite mums
tėviškę tarp musų tėvo gimi-
nių. 4 Mozė kreipėsi su jų da-
lyku į Viešpaties teismą. 5 Ta-
sai jam tarė: 6 Salpaado dukteris
reikalauja teisingo dalyko; duok
joms tėviškę tarp jų tėvo gimi-
nių, ir jos teapima po jo tėvai-
nystę. 7 Izraėlio gi sunums tai
sakysi: 8 Jei kas miršta, nepa-
likdamas sunaus, tėvainystę pa-
veldės jo duktė. 9 Jei neturės
dukters, įpėdiniais bus jo bro-
liai. 10 O jei nebus nei brolių,
tėvainystę atiduosite jo tėvo
broliams. 11 Jeigu gi neturės nei
tėvo brolių, tėvainystė bus ati-
duota tiems, kurie yra jo arti-
mesni giminės. Tai bus Izraėlio
sunums šventas dalykas ir am-
žinai užlaikytinas įstatas, kaip
Viešpats įsakė Mozei.

jėlis. Salpaado dukteris rasi manė, kad jei kam Dievas neduoda sunaus, tai kliutimi yra žmogaus nuodėmė, taippat kaip paskiaus Kristaus mokytiniai spėjo, jog žmogus tik už nusidėjimą gali užgimti aklas (plg. Jo. 9, 2).—*Kam gi jo vardas...* Žadėtosios žemės dalis reikėjo duoti tik įtrauktiems sąrašan. Kadangi Salpaadas mirė, nepalikdamas sunaus, todėl jo ainija neturėjo teisės gauti Palestinoje tėviškės ir jo vardas turėjo buti visai užmirštas. Taigi, Salpaado dukteris nori gauti dalį savo mirusio tėvo vardu ir taip tą vardą užlaikyti žmonių atmintyje. — (6) *Tarp jų tėvo giminių.* Tikriaus: tarp jų tėvo brolių. — (8) *Jei kas miršta...* Salpaado dukterų klausimas duoda progą apskelbti visiems bendrą įstatą apie įpėdinystės teises paveldėti mirusio žmogaus tėviškę. Plg. žem. 36, 1...

27, 12-23. Viešpats perspėja Mozę, kad jis neįeis Žadėtojon žemėn ir liepia paskirti savo įpėdiniu Jozuę, ką Mozė ir išpildo.

c) Jozuê paskiriamas Mozês įpêdiniu.

[12] Dixit quoque Dominus ad
Moysen: Ascende in montem is-
tum Abarim, et contemplare in-
de terram, quam daturus sum
filiis Israel. [13] Cumque videris
eam, ibis et tu ad populum tu-
um, sicut ivit frater tuus Aaron:
[14] Quia offendistis me in deser-
to Sin in contradictione multi-
tudinis, nec sanctificare me vo-
luistis coram ea super aquas:
hæ sunt aquæ contradictionis in
Cades deserti Sin. [15] Cui respon-
dit Moyses: [16] Provideat Do-
minus Deus spirituum omnis car-
nis, hominem, qui sit super mul-
titudinem hanc: [17] et possit exi-
re et intrare ante eos, et edu-
cere eos vel introducere: ne sit
populus Domini sicut oves abs-
que pastore. [18] Dixitque Domi-
nus ad eum: Tolle Josue filium
Nun, virum in quo est Spiritus,
et pone manum tuam super eum.
[19] Qui stabit coram Eleazaro sa-
cerdote et omni multitudine: [20]
et dabis ei præcepta cunctis vi-
dentibus, et partem gloriæ tuæ,
ut audiat eum omnis synagoga
filiorum Israel. [21] Pro hoc, si
quid agendum erit, Eleazar sa-

[12] Viešpats kalbėjo taipogi
Mozei: Užžengk ant šito Abari-
mo kalno ir paveizdėk išten į
žemę, kurią duosiu Izraėlio su-
nums; [13] o kuomet busi ją pa-
matęs, ir tu eisi pas tavo tau-
tą, kaip nuėjo tavo brolis Aa-
ronas; [14] nes judu mane užrus-
tinota Sino tyrumoje daugybės
prieštaravime ir nenorėjota pa-
rodyti mano šventumo jos aky-
se prie vandens; tasai tai yra
prieštaravimo vanduo Sino ty-
rumos Kadėse. [15] Mozė jam at-
sakė: [16] Viešpats, visokio kuno
dvasių Dievas, teaprenka žmo-
gų, kurs butu ant šitos daugy-
bės, [17] ir galėtu išeiti ir įeiti
su jais, ir juos išvesti arba įves-
ti, kad Viešpaties tauta nebutu
kaip avįs be piemens. [18] Vieš-
pats jam tarė: Imk Nuno sunų
Jozuę, vyrą, kuriame yra Dva-
sia, ir ant jo uždėk savo ranką.
[19] Jis teatsistoja kunigo Eleaza-
ro ir visos daugybės akyvaizdo-
je, [20] o tu jam duosi įsakymus,
visiems matant, ir savo šlovės
dalį, kad jo klausytu visas Iz-
raėlio sunų susirinkimas. [21] Tuo-
sė atsitikimuose, kuomet reiks

---

(12) *Abarimo kalno.* Taip vadinosi kalnai į šiaurryčius nuo Mirties juros; žymiausios jo viršunės buvo Pogoras (23, 28) ir Pasga arba Nėbas. Anot Atk. 3, 27; 32, 49 Dievas dabar įsako Mozei užeiti ant tos paskutiniosios. — **(13)** *Eisi pas savo tautą*: numirsi. Plg. Prad. 25, 8.— **(14)** *Nes judu...* Vz. aug. 20, 12. — **(16)** *Viešpats... teaprenka...* Mozė maldavo Viešpatį, kad pavelytu įeiti Žadėtojon žemėn (vz. Atk. 3, 24-26); tečiaus Dievui nesutikus išpildyti jo prašymą ir atmainyti savo nutarimą, jis nuolankiai pasiduoda Dievo valiai ir nesiliauja iki galui rupinęsis išrinktaja tauta. — *Kaip avįs be piemens.* Plg. Mt. 9, 36; Mk. 6, 34. — **(18)** *Dvasia*: šventoji Dvasia (Aug.), dvasia išminties, tvirtybės ir visų dorybių, kurios reikalingos geram kunigaikščiui. — *Uždėk ranką.* Rankos uždėjimas turėjo buti valdžios atidavimo ženklu. Plg. Atk. 34, 9. — **(20)** *Savo šlovės dalį.* Dar gyvam Mozei tebėsant Jozuė turi gauti dalį tos valdžios ir vertybės, kurią turėjo didis tautos vadas visų akyse; bet ir mirus Mozei, Jozuei nebuvo lemta paveldėti visos jo šlovės; nes Mozė gaudavo apreiškimus iš Dievo betarpiškai, Jozuė gi paprastai tarpininkaujant vyriausiam kunigui Eleazarui ir tai su pagalba Urimo ir Tumimo (vz. sek. e. ebr. t.; plg. Iš. 28, 30). — **(21)** *Tuose...* Ebr. t.: i r s t o v ė s

cerdos consulet Dominum. Ad
verbum ejus egredietur et in-
gredietur ipse, et omnes filii Is-
rael cum eo, et cetera multitu-
do. 22 Fecit Moyses ut præce-
perat Dominus. Cumque tulisset
Josue, statuit eum coram Elea-
zaro sacerdote et omni frequen-
tia populi. 23 Et impositis capi-
ti ejus manibus, cuncta replica-
vit quæ mandaverat Dominus.

kas daryti, kunigas Eleazaras
teirausis Viešpaties. Jam įsa-
kant, išeis ir įeis jis ir draug
su juo visi Izraėlio sunus ir li-
kusioji daugybė. 22 Mozė pada-
rė, kaip Viešpats buvo įsakęs;
ir ėmęs Jozuę, jį pastatė kuni-
go Eleazaro ir visos susirinku-
sios tautos akyvaizdoje; 23 o už-
dėjęs jam ant galvos rankas,
atkartojo visa, ką Viešpats bu-
vo liepęs.

d) Įstatai apie aukas ir apžadus, užlaikytini Žadėtojoje žemėje.

Caput XXVIII. 1 Dixit quo-
que Dominus ad Moysen: 2 Præ-
cipe filiis Israel, et dices ad eos:
Oblationem meam et panes, et
incensum odoris suavissimi offer-
te per tempora sua. 3 Hæc sunt
sacrificia quæ offerre debetis:
Agnos anniculos immaculatos du-
os quotidie in holocaustum sem-
piternum: 4 unum offeretis ma-
ne, et alterum ad vesperum: 5
decimam partem ephi similæ,
quæ conspersa sit oleo purissi-

28. perskyrimas. 1 Viešpats
kalbėjo taipogi Mozei: 2 Įsakyk
Izraėlio sunums ir jiems tark:
Mano atnašą, duonas ir degini-
mą meiliausiam kvapui man at-
našausite paskirtu metu. 3 Šitos
yra aukos, kurias turite atna-
šauti: Kasdien du metiniu avi-
nėliu be kliaudos kaipo nuola-
tinę deginamąją auką: 4 vieną
aukosite rytmetį, o antrą vaka-
rop; 5 dešimtą efos dalį smul-
kių miltų, kurie tebuna įmaišy-

---

kunigo Eleazaro akyvaizdoje, ir tasai klaus užuot jo su Urimo teismo pagalba Viešpaties akyvaizdoje. — *Jam*: Viešpačiui.

28, 1—30, 17. Visai prisiartinus valandai apimti Žadėtąją žemę, primenama Izraėlitams pirmoji jų pareiga tinkamai garbinti Dievą. Tuo tikslu visupirma seniaus išleistieji įstatai apie aukas atkartojami, paaiškinami ir naujais papildomi. Taigi, čionai kalbama išeilios apie kasdienines aukas, aukas daromas kas subata, kas mėnuo ir metinėse šventėse: Velykose, Sekminėse, pirmą septintojo mėnesio dieną, permaldavimo dienoje ir Šėtrų šventėje. Toliaus paduodamos taisyklės apie apžadus vyrų ir moterų ir nurodomos sąlygos, kuriose moterų apžadai reikia pildyti ir kaip jie gali buti panaikinti.

(**28, 2**) *Mano atnašą...* Geriaus anot ebr. t.: Mano dovaną, mano maistą, sudegintiną meiliausiam kvapui, man atnašausite... Aukų mėsa ir kitos atnašos įvaizdinama kaipo maistas, kurs reikia paskirtu metu atiduoti Viešpačiui ir kurį jis priima paverstą ugnyje į meiliai kvepinčius dumus.—(**3**) Šita eilė ebr. t. prasideda taip: Ir jiems sakysi: šitos yra... Žemiaus surašyti įstatai apie aukas reikia palyginti su panašiais jau seniaus duotais įsakymais. Iš. 29, 38-42; Kun. 23. persk.; Skaitl. 15, 2... — *Kasdien du...* Kasdieninė dviejų avinėlių auka yra figura Dievo Avinėlio, paaukoto vieną sykį visiems laikams. Plg. Žyd. 10, 12. 14. — (**4**) Ebr. t. šitos eilios gale dar pridėti žodžiai: Išliesite liejamą šekharo auką. Žodis gi *šekhar* reiškia ne naujai išspaustą, bet

mo, et habeat quartam partem
hin. 6 Holocaustum juge est quod
obtulistis in monte Sinai in odorem suavissimum incensi Domini.
7 Et libabitis vini quartam
partem hin per agnos singulos
in Sanctuario Domini. 8 Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam juxta omnem ritum sacrificii matutini, et libamentorum ejus, oblationem suavissimi odoris Domino.

9 Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, et duas decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio, et
liba 10 quæ rite funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum.

11 In calendis autem offeretis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos,
12 et tres decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: et duas decimas similæ oleo conspersæ per
singulos arietes: 13 et decimam decimæ similæ ex oleo in sacrificio per agnos singulos: holocaustum suavissimi odoris atque
incensi est Domino. 14 Libamenta autem vini, quæ per singulas fundenda sunt victimas, ista erunt: Media pars hin per sin-

ti ketvirtoje hino dalyje tyriausio aliejaus. 6 Tai yra nuolatinė
deginamoji auka, kurią aukojote ant Sinajaus kalno, sudegindami Viešpačiui, kad butu meiliausis kvapas. 7 Prie kiekvieno
avinėlio liejamajai aukai atnašausite Viešpaties šventykloje ketvirtą hino dalį vyno. 8 O antrąjį avinėlį taippat atnašausite vakarop su visomis rytmetinės aukos apeigomis ir su liejamaja auka kaipo meiliausio kvapo atnašą Viešpačiui.

9 Subatos dieną atnašausite du metiniu avinėliu be kliaudos, o duoninei aukai dvi dešimtini smulkių miltų, sumaišytų su aliejumi, taipogi liejamąją auką,
10 kuri, kaip įsakyta, išliejama kas subata, kaipo amžina deginamoji auka.

11 O pirmą kiekvieno mėnesio dieną atnašausite deginamajai Viešpaties aukai du veršiu iš bandos, vieną aviną, septynis metinius avinėlius be kliaudos,
12 ir duoninei aukai tris dešimtines smulkių miltų, sumaišytų su aliejumi prie kiekvieno veršio, ir dvi dešimtini smulkių miltų sumaišytų su aliejumi prie kiekvieno avino, 13 ir dešimtinės dešimtinę smulkių miltų su aliejumi kaipo duoninę auką prie kiekvieno avinėlio. Tai yra deginamoji auka meiliausiojo kvapo ir deginimas Viešpačiui. 14
Liejamosios gi vyno aukos, išlietinos prie kiekvienos kruvinos aukos, bus šitos: pusė hino

išrugusį ir nusistovėjusį vyną. — (8) *Su visomis rytmetinės...* Ebr. t. aiškiaus: duoninę ir liejamąją auką atnašausi tokią pat, kaip rytmetį.
(9) *Subatos diena...* Subatomis liepiama atnašauti du syk daugiaus aukų, negu šiokiomis dienomis. — (10) *Kuri, kaip...* Ebr. t.: Subatos deginamoji auka savo subatoje (t.y. ji reikia atnašauti tą pačią dieną), neskaitant nuolatinės deginamosios ir jos liejamosios aukos.
(11) *Pirmą...* Aukos pirmą kiekvieno mėnesio dieną įsakomos čionai pirmą sy-

gulos vitulos, tertia per arietem,
quarta per agnum: hoc erit holocaustum per omnes menses,
qui sibi anno vertente succedunt.
15 Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis.

16 Mense autem primo, quartadecima die mensis Phase Domini erit,
17 et quintadecima die solemnitas: septem diebus vescentur azymis.
18 Quarum dies prima venerabilis et sancta erit: omne opus servile non facietis in ea.
19 Offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem:
20 et sacrificia singulorum ex simila quæ conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, et duas decimas per arietem,
21 et decimam decimæ per agnos singulos, id est, per septem agnos.
22 Et hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis,
23 præter holocaustum matutinum quod semper offeretis.
24 Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis, et in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto, et de libationibus singulorum.
25 Dies quoque septimus

prie kiekvieno veršio, trečia dalis prie avino, ketvirta prie kiekvieno avinėlio. Tai bus deginamoji auka kiekvienam mėnesiui, kurie metuose eina kits po kito.
15 Bus taipogi atnašautas Viešpačiui ožys už nuodėmes, kaipo amžina deginamoji auka draug su jos liejamaja auka.
16 O pirmame mėnesyje, keturioliktoje mėnesio dienoje bus Viešpaties Pascha
17 ir penkioliktoje dienoje iškilmė. Neraugintas duonas valgys septynias dienas.
18 Pirmoji iš tų dienų bus gerbiama ir šventa; joje nedirbsite jokio vergiško darbo;
19 ir atnašausite deginamajai aukai, kuri susmilkoma Viešpačiui, du veršiu iš bandos, vieną aviną, septynis metinius avinėlius be kliaudos,
20 ir prie jų duoninę auką iš smulkių miltų, kurie turi buti sumaišyti su aliejumi, po tris dešimtines prie kiekvieno veršio, dvi dešimtini prie avino
21 ir po dešimtinės dešimtinę prie kiekvieno avinėlio, tai yra prie septynių avinėlių;
22 ir vieną ožį už nuodėmę, kad butu už jus permaldavimas,
23 neskaitant rytmetinės deginamosios aukos, kurią visuomet atnašausite.
24 Taip darysite kiekvienoje iš septynių dienų, kad butu ugniai maistas ir Viešpačiui meiliausis kvapas, kurs kils iš deginamosios aukos ir kiekvienos liejamosios aukos.
25 Taipo-

kį. Tos dienos buvo apskelbiamos trimitavimu. Plg. aug. 10, 10. — (15) *Kaipo amžina*... Ebr. t.. draug su amžina... Auka už nuodėmę turi savo liejamą auką, bet neturi minchos; ji reikėjo dėti ant kasdieninės deginamosios aukos.

(16) *Pirmame mėnesyje*... Velykų aukos. Plg. Iš. 12, 18; Kun. 23, 5. — (18) *Bus gerbiama ir šventa*. Ebr. t. *miqra' qodeš*, šventas sušaukimas. Vz. Kun. 23, 2 ir paaišk. — (24) *Kurs kils iš*... Ebr. t.: bus atnašauta viršuje nuolatinės deginamosios aukos draug su jų liejamaja auka. — (25) *Iškilmingiausi ir šventa*. Ebr. t.: šventas sušaukimas. Taippat žem. eil. 26; 29, 1. 7. 12.

celeberrimus et sanctus erit vo-
bis: omne opus servile non fa-
cietis in eo.
26 Dies etiam primitivorum
quando offeretis novas fruges
Domino, expletis hebdomadibus,
venerabilis et sancta erit: omne
opus servile non facietis in ea.
27 Offeretisque holocaustum in
odorem suavissimum Domino,
vitulos de armento duos, arie-
tem unum, et agnos anniculos
immaculatos septem: 28 atque in
sacrificiis eorum similæ oleo con-
spersæ tres decimas per singu-
los vitulos, per arietes duas, 29
per agnos decimam decimæ, qui
simul sunt agni septem: hircum
quoque 30 qui mactatur pro ex-
piatione: præter holocaustum
sempiternum et liba ejus. 31 Im-
maculata offeretis omnia cum li-
bationibus suis.

Caput XXIX. 1 Mensis etiam
septimi prima dies venerabilis
et sancta erit vobis: omne opus
servile non facietis in ea, quia
dies clangoris est et tubarum.
2 Offeretisque holocaustum in
odorem suavissimum Domino,
vitulum de armento unum, arie-
tem unum, et agnos anniculos
immaculatos septem; 3 et in sa-
crificiis eorum similæ oleo con-
spersæ tres decimas per singu-
los vitulos, duas decimas per
arietem, 4 unam decimam per
agnum, qui simul sunt agni se-
ptem: 5 et hircum pro peccato,
qui offertur in expiationem po-

gi septintoji diena bus jums iš-
kilmingiausi ir šventa; joje ne-
dirbsite jokio vergiško darbo.
26 Taipogi pirmuonių diena,
kuomet, pasibaigus savaitėms,
atnašausite Viešpačiui naujus
vaisius, bus gerbiama ir šventa;
joje nedirbsite jokio vergiško
darbo; 27 ir atnašausite degina-
majai aukai, kad butu meiliausis
kvapas Viešpačiui, du veršiu iš
bandos, vieną aviną ir septynis
metinius avinėlius be kliaudos,
28 ir jų duoninei aukai su alie-
jumi sumaišytų smulkių miltų
tris dešimtines prie kiekvieno
veršio, dvi prie avino, 29 dešim-
tinės dešimtinę prie kiekvieno
avinėlio, kurių išviso bus septy-
ni; taipogi ožį, 30 kurs pjauna-
mas permaldavimui; neskaitant
nuolatinės deginamosios ir jos
liejamosios aukos. 31 Visa atnašau-
site be kliaudos draug su jų
liejamomis atnašomis.

29. perskyrimas. 1 Taipogi pir-
moji septintojo mėnesio diena
bus jums gerbiama ir šventa;
joje nedirbsite jokio vergiško
darbo, nes tai trimitų skardo
diena. 2 Ir atnašausite degina-
majai aukai, kad butu meiliau-
sis kvapas, vieną veršį iš ban-
dos, vieną aviną ir septynis me-
tinius avinėlius be kliaudos, 3
ir duoninei jų aukai smulkių su
aliejumi sumaišytų miltų tris
dešimtines prie kiekvieno veršio,
dvi dešimtini prie avino, 4 vie-
ną dešimtinę prie kiekvieno avi-
nėlio, kurių išviso bus septyni,
5 ir ožį už nuodėmę, kurs atna-
šaujamas permaldauti už tautą,

(26) *Taipogi pirmuonių...* Sekminių aukos. Plg. Iš. 23, 16; 34, 22; Kun. 23, 15 - 21. — *Pasibaigus savaitėms:* praslinkus septynioms savaitėms po Velykų. — (27) *Du veršiu iš bandos...* Plg. Kun. 23, 18.— (30) *Liejamosios aukos.* Ebr. t.: *minchah*, duoninės aukos.

(29, 1) *Taipogi pirmoji...* Plg. Kun-

puli, 6 præter holocaustum ca-
lendarum cum sacrificiis suis, et
holocaustum sempiternum cum
libationibus solitis: eisdem cere-
moniis offeretis in odorem sua-
vissimum incensum Domino.

7 Decima quoque dies mensis
hujus septimi erit vobis sancta
atque venerabilis, et affligetis
animas vestras: omne opus ser-
vile non facietis in ea. 8 Offe-
retisque holocaustum Domino
in odorem suavissimum, vitulum
de armento unum, arietem unum,
agnos anniculos immaculatos se-
ptem: 9 et in sacrificiis eorum
similæ oleo conspersæ tres de-
cimas per singulos vitulos, du-
as decimas per arietem, 10 de-
cimam decimæ per agnos singu-
los, qui sunt simul agni septem:
11 et hircum pro peccato, abs-
que his quæ offerri pro delicto
solent in expiationem, et holo-
caustum sempiternum, cum sa-
crificio et libaminibus eorum.

12 Quintadecima vero die men-
sis septimi, quæ vobis sancta
erit atque venerabilis, omne opus
servile non facietis in ea, sed
celebrabitis solemnitatem Domi-
no septem diebus. 13 Offeretis-
que holocaustum in odorem sua-
vissimum Domino, vitulos de
armento tredecim, arietes duos,
agnos anniculos immaculatos qua-
tuordecim: 14 et in libamentis
eorum similæ oleo conspersæ

6 neskaitant deginamosios au-
kos pirmoje mėnesio dienoje su
jos duonine auka, ir nuolatinės
deginamosios aukos su paprasta
liejamaja auka; atnašausite su
tomis pačiomis apeigomis, kad
butu meiliausis kvapas, degina-
mas Viešpačiui.

7 Taipogi dešimta šito septin-
tojo mėnesio diena bus jums
šventa ir gerbiama; tą dieną
varginsite savo dušias ir nedirb-
site joje jokio vergiško darbo.
8 O deginamajai Viešpaties au-
kai, kad butu meiliausis kvapas,
atnašausite vieną veršį iš ban-
dos, vieną aviną, septynis me-
tinius avinėlius be kliaudos 9
ir jų duoninei aukai smulkių su
aliejumi sumaišytų miltų tris
dešimtines prie kiekvieno ver-
šio, dvi dešimtini prie avino,
10 dešimtinės dešimtinę prie kiek-
vieno avinėlio, kurių išviso bus
septyni, 11 ir ožį už nuodėmę,
neskaitant to, kas paprastai at-
našaujama permaldauti už pra-
sikaltimą, ir amžinos deginamo-
sios aukos draug su jų duonine
ir liejamaja auka.

12 Penkioliktoje septintojo mė-
nesio dienoje, kuri jums bus
šventa ir gerbiama, nedirbsite
jokio vergiško darbo; švęsite gi
Viešpačiui iškilmę per septynias
dienas; 13 ir atnašausite degina-
majai aukai, kad butu meiliau-
sis kvapas Viešpačiui, tryliką
veršių iš bandos, du avinu, ke-
turioliką metinių avinėlių be
kliaudos 14 ir jų duoninei aukai
smulkių su aliejumi sumaišytų

23, 24. — (6) *Su tomis pačiomis apei-gomis...* Ebr. t.: k a i p į s a k y t a.
(7) *Taipogi dešimta...* Plg. Kun. 16, 29; 23, 26 - 32. — *Jokio vergiško darbo.* Ebr. t.: j o k i o d a r b o. — (11) *Už prasikaltimą.* Tikriaus: už nuodėmę.
(12) *Penkioliktoje...* Šėtrų šventės aukos. Plg. Kun. 23, 23 - 36. 39 - 43. — (15)

tres decimas per vitulos singu-
los, qui sunt simul vituli tre-
decim: et duas decimas arieti
uno, id est, simul arietibus duo-
bus, 15 et decimam decimæ ag-
nis singulis, qui sunt simul ag-
ni quatuordecim: 16 et hircum
pro peccato, absque holocausto
sempiterno, et sacrificio, et li-
bamine ejus. 17 In die altero offe-
retis vitulos de armento duode-
cim, arietes duos, agnos anni-
culos immaculatos quatuorde-
cim: 18 sacrificiaque et libamina
singulorum per vitulos et arie-
tes et agnos rite celebrabitis:
19 et hircum pro peccato, abs-
que holocausto sempiterno, sa-
crificioque et libamine ejus. 20
Die tertio offeretis vitulos un-
decim, arietes duos, agnos an-
niculos immaculatos quatuorde-
cim: 21 sacrificiaque et libamina
singulorum per vitulos et arie-
tes et agnos rite celebrabitis:
22 et hircum pro peccato, abs-
que holocausto sempiterno, sa-
crificioque et libamine ejus. 23
Die quarto offeretis vitulos de-
cem, arietes duos, agnos anni-
culos immaculatos quatuorde-
cim: 24 sacrificiaque et libamina
singulorum per vitulos et arie-
tes et agnos rite celebrabitis:
25 et hircum pro peccato, abs-
que holocausto sempiterno, sa-
crificioque ejus et libamine. 26
Die quinto offeretis vitulos no-
vem, arietes duos, agnos anni-
culos immaculatos quatuordecim:
27 sacrficiaque et libamina sin-
gulorum per vitulos et arietes

miltų po tris dešimtines prie
kiekvieno veršio, kurių išviso
bus trylika, ir po dvi dešimti-
ni prie kiekvieno avino, tai yra
prie dviejų avinų, 15 ir dešimti-
nės dešimtinę prie kiekvieno
avinėlio, kurių išviso bus ketu-
riolika; 16 ir ožį už nuodėmę,
neskaitant nuolatinės deginamo-
sios aukos ir jos duoninės bei
liejamosios aukos. 17 Antrą dieną
atnašausite dvyliką veršių iš
bandos, du avinu, keturioliką
metinių avinėlių be kliaudos;
18 ir prie kiekvieno veršio, avi-
no ir avinėlio atnašausite jų
duoninę ir liejamąją auką, kaip
yra įsakyta; 19 ir ožį už nuodė-
mę, neskaitant nuolatinės degi-
namosios aukos ir jos duoninės
bei liejamosios aukos. 20 Trečią
dieną atnašausite vienuoliką ver-
šių, du avinu, keturioliką me-
tinių avinėlių be kliaudos 21 ir
prie kiekvieno duonines bei lie-
jamasias aukas, prie veršių, prie
avinų ir prie avinėlių, kaip įsa-
kyta; 22 toliaus ožį už nuodėmę,
neskaitant nuolatinės deginamo-
sios aukos ir jos duoninės bei
liejamosios aukos. 23 Ketvirtą
dieną atnašausite dešimtį veršių,
du avinu, keturioliką metinių
avinėlių be kliaudos 24 ir prie
kiekvieno duonines bei liejama-
sias aukas, prie veršių, prie avinų
ir prie avinėlių, kaip įsakyta;
25 ir ožį už nuodėmę, neskaitant
nuolatinės deginamosios aukos
ir jos duoninės bei liejamosios
aukos. 26 Penktą dieną atnašausi-
te devynis veršius, du avinu,
keturioliką metinų avinėlių be
kliaudos 27 ir prie kiekvieno duo-
nines bei liejamasias aukas, prie

Iškilmingiausi. Ebr. t. *'acereth.* Vz. Kun. 23, 36 paaišk.

et agnos rite celebrabitis: [28] et
hircum pro peccato, absque ho-
locausto sempiterno, sacrificio-
que ejus et libamine. [29] Die sex-
to offeretis vitulos octo, arietes
duos, agnos anniculos immacu-
latos quatuordecim: [30] sacrifi-
ciaque et libamina singulorum
per vitulos et arietes et agnos
rite celebrabitis: [31] et hircum
pro peccato, absque holocausto
sempiterno, sacrificioque ejus et
libamine. [32] Die septimo offere-
tis vitulos septem, et arietes
duos, agnos anniculos immacu-
latos quatuordecim: [33] sacrificia-
que et libamina singulorum per
vitulos et arietes et agnos rite
celebrabitis: [34] et hircum pro
peccato, absque holocausto sem-
piterno, sacrificioque ejus et li-
bamine. [35] Die octavo, qui est
celeberrimus, omne opus servi-
le non facietis, [36] offerentes ho-
locaustum in odorem suavissi-
mum Domino, vitulum unum,
arietem unum, agnos anniculos
immaculatos septem: [37] sacrifi-
ciaque et libamina singulorum
per vitulos et arietes et agnos
rite celebrabitis: [38] et hircum
pro peccato, absque holocausto
sempiterno, sacrificioque ejus et
libamine.

[39] Hæc offeretis Domino in
solemnitatibus vestris: præter
vota et oblationes spontaneas
in holocausto, in sacrificio, in
libamine, et in hostiis pacificis.

Caput XXX. [1] Narravitque
Moyses filiis Israel omnia quæ
ei Dominus imperarat: [2] et lo-

veršių, prie avinų ir prie avinė-
lių, kaip įsakyta; [28] ir ožį už
nuodėmę, neskaitant nuolatinės
deginamosios aukos ir jos duoni-
nės bei liejamosios aukos. [29] Šeš-
tą dieną atnašausite aštuonis
jaučius, du avinu, keturioliką
metinių avinėlių be kliaudos, [30]
ir prie kiekvieno duonines bei lie-
jamasias aukas, prie veršių, prie
avinų ir prie avinėlių, kaip įsa-
kyta; [31] ir ožį už nuodėmę, ne-
skaitant nuolatinės deginamo-
sios aukos ir jos duoninės bei
liejamiosos aukos. [32] Septintą die-
ną atnašausite septynis veršius,
du avinu, keturioliką metinių
avinėlių be kliaudos, [33] ir prie
kiekvieno duonines bei liejama-
sias aukas, kaip įsakyta; [34] ir ožį
už nuodėmę, neskaitant nuolati-
nės deginamosios aukos ir jos
duoninės bei liejamosios aukos. [35]
Aštuntą dieną, kuri yra iškilmin-
giausi, nedirbsite jokio vergiško
darbo [36] ir deginamajai aukai, kad
butu meiliausis kvapas Viešpa-
čiui, atnašausite vieną veršį, vie-
ną aviną, septynis metinius avi-
nėlius be kliaudos, [37] ir prie kiek-
vieno duonines bei liejamasias
aukas prie veršių, prie avinų ir
prie avinėlių, kaip įsakyta; [38]
ir ožį už nuodėmę, neskaitant
nuolatinės deginamosios aukos
ir jos duoninės bei liejamosios
aukos.

[39] Tai atnašausite Viešpačiui
savo iškilmėse, neskaitant de-
ginamųjų aukų, duoninių aukų,
liejamųjų aukų ir dėkojimo aukų,
kurios daromos apžadui išpildy-
ti arba visai liuosa valia.

30. perskyrimas. [1] Mozė pa-
pasakojo Izraėlio sunums visa,
ką jam Viešpats buvo liepęs; [2]

(**30, 2**) *Kunigaikščiams,* — kurie gau-tus įsakymus turėjo apskelbti savo pa-

cutus est ad principes tribuum
filiorum Israel: Iste est sermo
quem præcepit Dominus: [3] Si
quis virorum votum Domino vo-
verit, aut se constrinxerit jura-
mento: non faciet irritum ver-
bum suum, sed omne quod pro-
misit implebit. [4] Mulier si quip-
piam voverit, et se constrinxe-
rit juramento, quæ est in domo
patris sui, et in ætate adhuc
puellari: si cognoverit pater vo-
tum quod pollicita est, et jura-
mentum quo obligavit animam
suam, et tacuerit, voti rea erit:
[5] quidquid pollicita est et ju-
ravit, opere complebit. [6] Sin au-
tem statim ut audierit, contra-
dixerit pater: et vota et jura-
menta ejus irrita erunt, nec ob-
noxia tenebitur sponsioni, eo
quod contradixerit pater. [7] Si
maritum habuerit, et voverit
aliquid, et semel de ore ejus
verbum egrediens animam ejus
obligaverit juramento: [8] quo die
audierit vir, et non contradixe-
rit, voti rea erit, reddetque quod-
cumque promiserat. [9] Sin autem
audiens statim contradixerit,
et irritas fecerit pollicitationes
ejus, verbaque quibus obstrin-
xerat animam suam: propitius

ir jis kalbėjo Izraėlio sunų ku-
nigaikščiams: Štai, ką Viešpats
yra įsakęs: [3] Jei kurs vyras bus
padaręs Viešpačiui apžadą, arba
save surišęs prisieka, nepanai-
kins savo žodžio, bet visa išpil-
dys, ką yra žadėjęs. [4] Jei kokį
apžadą padarytu ir suvaržytu
save prisieka moteriškė, kuri
pasilieka savo tėvo namuose ir
dar tebėra mergystės amžyje,
ir jei tėvas patirtu apie apžadą,
kurį ji padarė, ir apie prisieką,
kuria ji surišo savo dušią, ir
tylėtu, ji turi laikyties apžado
[5] ir turi išpildyti, ką tik pa-
sižadėjo ir prisiekė. [6] O jei tė-
vas uždraus tuojau, kaip tik iš-
girs, jos apžadai ir prisiekos bus
panaikinti, ir ji nebus surišta
apsiėmimu, kadangi tėvas už-
draudė. [7] Jei ji turėtu vyrą ir
ką nors pasižadėtu, ir sykį išė-
jęs iš jos burnos žodis surištu
priseka jos dušią, [8] o jos vyras
neuždraustu tą pačią dieną, ku-
rioje išgirdo, ji laikysis apžado
ir išpildys, ką tik pasižadėjo. [9]
O jei jis išgirdęs tuojau uždrau-
stu ir panaikintu jos pasižadėji-
mus ir žodžius, kuriais buvo su-
rišusi savo dušią, Viešpats bus

---

valdiniams. — (3) *Padaręs... apžadą...* Visame šitame perskyrime ebr. t. atskiria dvejopą apžadą: *neder*, kuriuo buvo žadama kas nors duoti arba padaryti, ir *'issar*, kuriuo buvo apsiimama ko nors išsižadėti arba nuo kokio nors dalyko susilaikyti; tą paskutinį apžadą Vulgata vadina susirišimu, prisieka. Kiekvienas vyro padarytas apžadas visuomet privalo buti išpildytas. — (4 - 6) *Moteriškė, kuri pasilieka...* Netekėjusių mergaičių apžado išpildymas pridera nuo tėvo sutikimo; bet tėvui valia pasipriešinti dukters apžadui tik tą pačią dieną, kurią jis apie jį patiria. — *Ir.* Tikraus: arba. — *Mergaičių amžyje*: dar nebuvo ištekėjusi. — *Nebus surišta apsiėmimu.* Po šitų žodžių ebr. t. pasakyta: ir Viešpats jai dovanos. — (7) *Jei turėtu...* Ebr. t.: Jei ištekėtu už vyro, ir apžadas yrą ant jos. Taigi, čionai kalbama apie mergaitės apžadą, padarytą prieš ištekėsiant, bet dar neišpildytą; po vestuvių tokio apžado išpildymas pridera nuo vyro sutikimo. — *Ir sykį išėjęs...* Ebr. t.: arba lupų plepėjimas, kuriuo ji surišo savo dušią. Apie apsiėmimą išsižadėti kokio dalyko kalbama čionai ne be papeikimo, nes toksai apžadas šitame atsitikime galėjo visai nepatikti sužieduotiniui. — (9) *Ir žodžius, kuriais...* Ebr. t.: jos lupų plepėjimą, kuriuo... — *Vieš-*

erit ei Dominus. [10] Vidua et repudiata quidquid voverint, reddent. [11] Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et juramento, [12] si audierit vir, et tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. [13] Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea: quia maritus contradixit, et Dominus ei propitius erit. [14] Si voverit, et juramento se constrinxerit, ut per jejunium, vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat, sive non faciat. [15] Quod si audiens vir tacuerit, et in alteram diem distulerit sententiam: quidquid voverat atque promiserat, reddet: quia statim ut audivit, tacuit. [16] Sin autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem ejus. [17] Istæ sunt leges, quas constituit Dominus Moysi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam, quæ in puellari adhuc ætate est, vel quæ manet in parentis domo.

jai maloningas. [10] Našlė ir atstumtoji išpildys, ką tik bus pasižadėjusios. [11] Jei pati vyro namuose surištu save apžadu ir prisieka, [12] ir jei vyras tai išgirdęs tylėtu ir neprieštarautu apsiėmimui, ji išpildys, ką tik buvo žadėjusi. [13] O jei tuojau uždraustu, nereikės pildyti pasižadėjimo, nes vyras uždraudė, ir Viešpats bus jai maloningas. [14] Jei ji pasižadėtu ir surištu save prisieka, varginsianti savo dušią pasninku arba prisiturėjimu nuo kitų dalykų, nuo vyro nuožiuros priderės, kad išpildytu arba nepildytu. [15] O jei vyras išgirdęs tylėtu ir atidėtu nutarimą iki kitai dienai, ji išpildys, ką tik buvo pasižadėjusi ir pasiketinusi, nes jis, kaip tik išgirdo, tylėjo. [16] O jei prieštarautu po to, kaip sužinojo, pats neš jos neteisybę. [17] Šitie yra įstatai, kuriuos Viešpats davė Mozei, užlaikytini tarp vyro ir moters, tarp tėvo ir dukters, dar tebesančios mergystės amžyje, arba tebepasiliekančios tėvo namuose.

4. Atkeršijimas Madianitams.

Caput XXXI. [1] Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: [2] Ulciscere prius filios Israel de

31. perskyrimas. [1] Viešpats kalbėjo Mozei ir tarė: [2] Atkeršink pirma Madianitams už Iz-

pats bus maloningas. Ebr. t.: Viešpats atleis. — (11) *Pati vyro namuose...* Ištekėjusios moteriškės, gyvenančios vyro namuose, apžadai visai priklauso nuo jos vyro. — (14) *Jei ji pasižadėtu...* Ebr. t.: kiekvieną apžadą ir kiekvieną prisieką varginti dušią jos vyras patvirtins ir jos vyras panaikins. — (16) *Pats neš jos neteisybę.* Vyras, panaikindamas pačios apžadą ne tą pačią dieną, kurioje apie jį išgirdo, bet vėliaus, ima ant savęs kaltybę už apžado neišpildymą.

31, 1-54. Atėjus valandai atkeršyti Madianitams už Izraėlio suvedžiojimą, išsiunčiama prieš juos nedidelė kariuomenė. Pergalėti Madianitai visai išgalabijami, gyvos paliekamos tik jų mergaitės, kurios draug su kitu grobiu padalinamos tarp dalyvavusiųjų kovoje, tarp tautos, kunigų ir Lėvitų.

(31, 2) *Pirma*: prieš savo mirtį. — *Madianitams,* — kurie gyveno susimaišę su Amonitais; todėl ir tiems paskutinie-

erit ei Dominus. 10 Vidua et re-
pudiata quidquid voverint, red-
dent. 11 Uxor in domo viri cum
se voto constrinxerit et jura-
mento, 12 si audierit vir, et ta-
cuerit, nec contradixerit spon-
sioni, reddet quodcumque pro-
miserat. 13 Sin autem extemplo
contradixerit, non tenebitur pro-
missionis rea: quia maritus contradixit, et Dominus ei propi-
tius erit. 14 Si voverit, et jura-
mento se constrinxerit, ut per
jejunium, vel ceterarum rerum
abstinentiam affligat animam su-
am, in arbitrio viri erit ut fa-
ciat, sive non faciat. 15 Quod si
audiens vir tacuerit, et in alte-
ram diem distulerit sententiam:
quidquid voverat atque promi-
serat, reddet: quia statim ut au-
divit, tacuit. 16 Sin autem con-
tradixerit postquam rescivit, por-
tabit ipse iniquitatem ejus. 17
Istæ sunt leges, quas constituit
Dominus Moysi inter virum et
uxorem, inter patrem et filiam,
quæ in puellari adhuc ætate est,
vel quæ manet in parentis domo.

jai maloningas. 10 Našlė ir at-
stumtoji išpildys, ką tik bus pa-
sižadėjusios. 11 Jei pati vyro na-
muose surištu save apžadu ir
prisieka, 12 ir jei vyras tai iš-
girdęs tylėtu ir neprieštarautu
apsiėmimui, ji išpildys, ką tik
buvo žadėjusi. 13 O jei tuojau
uždraustu, nereikės pildyti pa-
sižadėjimo, nes vyras uždraudė,
ir Viešpats bus jai maloningas.
14 Jei ji pasižadėtu ir surištu
save prisieka, varginsianti savo
dušią pasninku arba prisiturėji-
mu nuo kitų dalykų, nuo vyro
nuožiuros priderės, kad išpildy-
tu arba nepildytu. 15 O jei vy-
ras išgirdęs tylėtu ir atidėtu
nutarimą iki kitai dienai, ji iš-
pildys, ką tik buvo pasižadėju-
si ir pasiketinusi, nes jis, kaip
tik išgirdo, tylėjo. 16 O jei prieš-
tarautu po to, kaip sužinojo,
pats neš jos neteisybę. 17 Šitie
yra įstatai, kuriuos Viešpats da-
vė Mozei, užlaikytini tarp vyro
ir moters, tarp tėvo ir dukters,
dar tebesančios mergystės am-
žyje, arba tebepasiliekančios tė-
vo namuose.

4. Atkeršijimas Madianitams.

Caput XXXI. 1 Locutusque
est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Ulciscere prius filios Israel de

31. perskyrimas. 1 Viešpats
kalbėjo Mozei ir tarė: 2 Atker-
šink pirma Madianitams už Iz-

pats bus maloningas. Ebr. t.: Viešpats atleis. — (11) *Pati vyro namuose...* Ištekėjusios moteriškės, gyvenančios vyro namuose, apžadai visai priklauso nuo jos vyro. — (14) *Jei ji pasižadėtu...* Ebr. t.: kiekvieną apžadą ir kiekvieną prisieką varginti dušią jos vyras patvirtins ir jos vyras panaikins. — (16) *Pats neš jos neteisybę.* Vyras, panaikindamas pačios apžadą ne tą pačią dieną, kurioje apie jį išgirdo, bet vėliaus, ima ant savęs kaltybę už apžado neišpildymą.

31, 1-54. Atėjus valandai atkeršyti Madianitams už Izraėlio suvedžiojimą, išsiunčiama prieš juos nedidelė kariuomenė. Pergalėti Madianitai visai išgalabijami, gyvos paliekamos tik jų mergaitės, kurios draug su kitu grobiu padalinamos tarp dalyvavusiųjų kovoje, tarp tautos, kunigų ir Lėvitų.

(31, 2) *Pirma:* prieš savo mirtį. — *Madianitams,* — kurie gyveno susimaišę su Amonitais; todėl ir tiems paskutinie-

Madianitis, et sic colligeris ad
populum tuum. 3 Statimque Moy-
ses, Armate, inquit, ex vobis
viros ad pugnam, qui possint
ultionem Domini expetere de
Madianitis. 4 Mille viri de sin-
gulis tribubus eligantur ex Is-
rael qui mittantur ad bellum.
5 Dederuntque millenos de sin-
gulis tribubus, id est, duodecim
millia expeditorum ad pugnam:
6 quos misit Moyses cum Phi-
nees filio Eleazari sacerdotis,
vasa quoque sancta, et tubas ad
clangendum tradidit ei. 7 Cum-
que pugnassent contra Madiani-
tas atque vicissent, omnes ma-
res occiderunt, 8 et reges eorum
Evi, et Recem, et Sur, et Hur,
et Rebe, quinque principes gen-
tis: Balaam quoque filium Beor
interfecerunt gladio. 9 Ceperunt-
que mulieres eorum, et parvu-
los, omniaque pecora, et cun-
ctam supellectilem: quidquid ha-
bere potuerant depopulati sunt:
10 tam urbes quam viculos et
castella flamma consumpsit. 11
Et tulerunt prædam, et univer-
sa quæ ceperant tam ex homi-
nibus quam ex jumentis, 12 et
adduxeruut ad Moysen, et Elea-
zarum sacerdotem, et ad omnem
multitudinem filiorum Israel: re-
liqua autem utensilia portave-
runt ad castra in campestribus
Moab juxta Jordanem contra
Jericho.

raėlio sunus, ir paskui busi su-
vienytas su savo tauta. 3 O Mo-
zė tuojau tarė: Apginkluokite
kovai iš savo tarpo vyrus, ku-
rie galėtu atkeršyti už Viešpa-
tį Madianitams. 4 Tegul bus iš-
rinkta iš kiekvienos giminės po
tukstantį vyrų, kurie reikės sių-
sti į kovą. 5 Ir jie davė po tuk-
stantį iš kiekvienos giminės, tai
yra dvyliką tukstančių, prisi-
rengusių į kovą. 6 Mozė juos iš-
siuntė su kunigo Eleazaro su-
numi Pinėu, kuriam davė tai-
pogi šventus rykus ir trimitus
trimituoti. 7 O susirėmę kovoje
su Madianitais ir juos pergalė-
ję, jie užmušė visus vyriškius
8 ir jų karalius, penkis tautos
kunigaikščius Ėvį, Rekėmą, Su-
rą, Hurą ir Rėbę; užmušė tai-
pogi kalaviju Bėoro sunų Bala-
amą; 9 ir paėmė jų moteris ir vai-
kus, visus galvijus ir visą lobį; ką
tik anie galėjo turėti, jie išplėšė;
10 liepsna sudegino kaip miestus,
taip sodžius ir tvirtoves; 11 pas-
kui jie ėmė grobį ir visa, kas
jiems buvo tekę kaip žmonėmis
taip ir galvijais, 12 ir atvedė pas
Mozę, kunigą Eleazarą ir visą
Izraėlio sunų daugybę; o visas
kitas gėrybes nugabeno į sto-
vyklas Moabo lygumose ant Jor-
dano ties Jėriku.

siems. — *Izraėlio sunus.* Vz. 25, 17. 18. — (6) *Pinėu.* Jis pirmas parodė savo uolumą, užmušdamas paleistuvį Izraėlitą draug su Madianite (25, 5. 6); užtat jį dabar paskirta kariuomenės vadu prieš Madianitus. — *Šventus rykus ir...* Ebr. t. nėra jungės „ir“, todėl minimi čionai rykai rasi yra ne kas kita, kaip tik trimitai. Kiti tečiaus aiškintojai mano, kad taip pavadinti šventi vyriausiojo kunigo apdarai, tarp kurių galėjo buti „urim“ ir „tummim“. — (8) *Jų karalius:* giminių viršininkus. — *Surą.* Plg. aug. 25, 15. — *Balaamą.* Jis buvo tikriausiai vėl pakviestas prakeikti Izraėlitų. Plg. žem. 16. e. — (12) *Ir atvedė...* Ebr. t. kalbama apie visų dalykų nugabenimą pas Mozę, Eleazarą ir visą tautą; t. y. į Izraėlitų stovyklas, kurios tuomet buvo Moabo lygumoje. Suimti grobį ir jį atgabenti be abejonės padėjo dalyvavusiems kovoje kiti Izraėlitai, nes 12000 nebutu įstengę

13 Egressi sunt autem Moy-
ses, et Eleazar sacerdos, et om-
nes principes synagogæ in oc-
cursum eorum extra castra. 14
Iratusque Moyses principibus
exercitus, tribunis, et centurio-
nibus qui venerant de bello, 15
ait: Cur feminas reservastis? 16
Nonne istæ sunt, quæ decepe-
runt filios Israel ad suggestio-
nem Balaam, et prævaricari vos
fecerunt in Domino super pec-
cato Phogor, unde et percussus
est populus? 17 Ergo cunctos in-
terficite quidquid est generis
masculini, etiam in parvulis: et
mulieres, quæ noverunt viros
in coitu, jugulate: 18 puellas au-
tem et omnes feminas virgines
reservate vobis: 19 et manete
extra castra septem diebus. Qui
occiderit hominem, vel occisum
tetigerit, lustrabitur die tertio
et septimo. 20 Et de omni præ-
da, sive vestimentum fuerit, si-
ve vas, et aliquid in utensilia
præparatum, de caprarum pelli-
bus, et pilis, et ligno expiabi-
tur. 21 Eleazar quoque sacerdos
ad viros exercitus, qui pugna-
verant, sic locutus est: Hoc est
præceptum legis, quod manda-
vit Dominus Moysi: 22 Aurum,
et argentum, et æs, et ferrum,

13 Mozė gi, kunigas Eleazaras
ir visi susirinkimo kunigaikščiai
išėjo jų pasitiktų už stovyklos.
14 Užsirustinęs ant kariuomenės
viršininkų, tukstantininkų iršim-
tininkų, kurie buvo atėję iš ko-
vos, Mozė 15 tarė: Kam paliko-
te gyvas moteris? 16 Argi ne jos
tai apgavo, patariant Balaamui,
Izraėlio sunus ir atvedė į pra-
sikaltimą prieš Viešpatį Pogoro
nusidėjimu, už ką ir buvo ištik-
ta tauta? 17 Taigi, užmuškite,
kiek tik yra vyriškių, net ir vai-
kus, ir išgalabykite moteris, ku-
rios gyveno su vyrais. 18 Mažas
gi merginas ir visas mergaites
užlaikykite sau 19 ir pasilikkite
už stovyklos septynias dienas.
Kas užmuštu žmogų arba už-
muštojo prisiliestu, apsikuops
trečią ir septintą dieną. 20 Tai-
pogi reikia apkuopti visas gro-
bis, ar tai butu drabužis, ar in-
das, ir kiekvienas kitas dalykas,
padarytas iš ožkų kailių, iš plau-
kų arba iš medžio. 21 Taipogi
kunigas Eleazaras kalbėjo daly-
vavusiems kovoje tokiuos žo-
džius: Tasai yra įstatymo pa-
liepimas, kurį Viešpats davė
Mozei: 22 Auksas, sidabras, va-

---

atvaryti 32000 moteriškių, beveik nesuskaitomų bandų ir atnešti kito grobio. — **(14-16)** *Užsirustinęs...* Tiesa, Mozė nebuvo davęs aiškaus įsakymo išgalabyti paimtasias nelaisvėn moteris, bet kariuomenės vadai patįs turėjo suprasti, kas reikia padaryti su tomis, kurios jau buvo vieną sykį Izraėlio prasikaltimo priežastimi, kad jos vėl nepanorėtu antrą kartą suvedžioti. — *Patariant Balaamui.* Iš čia patiriame, kad tas pats Balaamas, kurs prašant Balakui, negalėjo prakeikti Izraėlitų, buvo davęs Moabitams ir Madianitams nedoriausį patarimą kitokiu budu apgalėti jų priešus. — **(18)** *Visas mergaites...* Plg. Atk. 21, 10-14. — **(19)** *Pasilikkite..* Įsakomas apsikuopimas kareivių, užlaikant aug. užrašytą įstatą 19, 12. 16. — **(20)** *Taipogi... visas grobis.* Ebr. t.: jųs ir visas jusų grobis. Toliaus paaiškinama, koks grobis reikia šlakstyti apkuopiamuoju vandenimi: kiekvienas apdaras ir kiekvienas dalykas iš odos (Kun. 13, 59) ir visa, kas padaryta iš ožkų plaukų, ir kiekvienas medinis indas. — **(21)** *Tasai yra...* Plg. Kun. 6, 28; 11, 33; 15, 12. Eleazaras kaipo vyriausis kunigas nutaria, kokiomis apeigomis reikia apkuopti paminėtasis grobis.

et plumbum, et stannum, 23 et
omne, quod potest transire per
flammas, igne purgabitur: quid-
quid autem ignem non potest
sustinere, aqua expiationis san-
ctificabitur: 24 et lavabitis ve-
stimenta vestra die septimo, et
purificati postea castra intrabi-
tis.
25 Dixit quoque Dominus ad
Moysen: 26 Tollite summam eo-
rum, quæ capta sunt ab homi-
ne usque ad pecus, tu et Elea-
zar sacerdos et principes vulgi:
27 dividesque ex æquo prædam
inter eos, qui pugnaverunt, eg-
ressique sunt ad bellum, et in-
ter omnem reliquam multitudi-
nem. 28 Et separabis partem Do-
mino ab his, qui pugnaverunt
et fuerunt in bello, unam ani-
mam de quingentis tam ex ho-
minibus quam ex bobus et asi-
nis et ovibus, 29 et dabis eam
Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ
Domini sunt. 30 Ex media quo-
que parte filiorum Israel acci-
pies quinquagesimum caput ho-
minum, et boum, et asinorum,
et ovium, cunctorum animanti-
um, et dabis ea Levitis, qui ex-
cubant in custodiis tabernaculi
Domini. 31 Feceruntque Moyses,
et Eleazar, sicut præceperat Do-
minus. 32 Fuit autem præda,
quam exercitus ceperat, ovium
sexcenta septuaginta quinque
millia, 33 boum septuaginta duo
millia, 34 asinorum sexaginta mil-
lia et mille: 35 animæ hominum
sexus feminei, quæ non cogno-
verant viros, triginta duo mil-
lia. 36 Dataque est media pars

ris, geležis, švinas, cina 23 ir vi-
sa, kas gali eiti per liepsną, bus
apkuopta ugnimi; kas gi negali
išlikti ugnyje, bus pašvęsta per-
maldavimo vandenimi. 24 Septin-
toje dienoje jųs išplausite savo
drabužius ir taip apkuopti pas-
kui įeisite į stovyklas.

25 Viešpats kalbėjo taipogi
Mozei: 26 Suskaitykite visa, kas
paimta kaip žmonėmis taip ir
galvijais, tu ir kunigas Eleaza-
ras ir tautos kunigaikščiai; 27
ir padalinsi grobį lygiai tarp tų,
kurie kovojo ir buvo išėję į ka-
rę, ir tarp visos likusios daugy-
bės. 28 Nuo tų, kurie kovojo ir
buvo išėję į karę, atskirsi Vieš-
paties daliai po vieną galvą iš
penkių šimtų žmonių, tappat iš
jaučių, asilų ir avių, 29 ir ją duo-
si kunigui Eleazarui, nes tai yra
Viešpaties pirmuonės. 30 Taipo-
gi iš Izraėlio sunų pusės imsi
kiekvieną penkias dešimtą gal-
vą iš žmonių, jaučių, asilų, avių
ir visų gyvulių, ir tai duosite
Lėvitams, kurie budi Viešpaties
šėtros sargyboje. 31 Mozė ir Elea-
zaras padarė, kaip Viešpats bu-
vo įsakęs. 32 Grobis gi, kurį bu-
vo paėmusi kariuomenė, susidė-
jo iš šešių šimtų septynių de-
šimtų penkių tukstančių avių, 33
septynių dešimtų dviejų tuk-
stančių jaučių, 34 šešios dešimtįs
vieno tukstančio asilų, 35 trijų
dešimtų dviejų tukstančių mo-
teriškos lyties ypatų, nepažino-
jusių vyrų. 36 Pusę atiduota da-

(28) *Viešpats kalbėjo...* Apskelbiamas čionai Viešpaties įsakymas apie grobio padalinimą rasi buvo pritaikomas ir paskesnėse karėse. — (32) *Grobyje gi...* Paduodama čionai tikriausiai ne griežtos, bet tik apskritos skaitlinės. Plg. su skaitliumi duoklės, kurią turėjo išmokėti Moabo karalius Mėza 4 Kar. 3, 4.

his, qui in prœlio fuerant, ovi-
um trecenta triginta septem mil-
lia quingentæ: 37 e quibus in par-
tem Domini supputatæ sunt oves
sexcentæ septuaginta quinque.
38 Et de bobus triginta sex mil-
libus, boves septuaginta et duo:
39 de asinis triginta millibus quin-
gentis, asini sexaginta unus: 40
de animabus hominum sedecim
millibus, cesserunt in partem
Domini triginta duæ animæ. 41
Tradiditque Moyses numerum
primitiarum Domini Eleazaro sa-
cerdoti, sicut fuerat ei impera-
tum, 42 ex media parte filiorum
Israel, quam separaverat his,
qui in prœlio fuerant. 43 De me-
dia vero parte, quæ contigerat
reliquæ multitudini, id est, de
ovibus trecentis triginta septem
millibus quingentis, 44 et de bo-
bus triginta sex millibus, 45 et
de asinis triginta millibus quin-
gentis, 46 et de hominibus se-
decim millibus, 47 tulit Moyses
quinquagesimum caput, et de-
dit Levitis, qui excubabant in
tabernaculo Domini, sicut præ-
ceperat Dominus.

48 Cumque accessissent prin-
cipes exercitus ad Moysen, et
tribuni, centurionesque dixerunt:
49 Nos servi tui recensuimus nu-
merum pugnatorum, quos habui-
mus sub manu nostra: et ne
unus quidem defuit. 50 Ob hanc
causam offerimus in donariis Do-
mini singuli quod in præda au-

lyvavusiems kovoje, butent: tris
šimtus trisdešimtis septynis tuk-
stančius penkis šimtus avių, 37
iš kurių Viešpaties daliai atskai-
tyta šešis šimtus septynias de-
šimtis penkias avis; 38 tris de-
šimtis šešis tukstančius jaučių,
iš kurių atskaityta septynias
dešimtis du jaučiu; 39 tris de-
šimtis tukstančių penkis šimtus
asilų, iš kurių atskaityta šešias
dešimtis vieną asilą; 40 šešioliką
tukstančių žmonių, iš kurių Vieš-
paties daliai teko trįs dešimtįs
dvi duši. 41 Mozė atidavė, kaip
buvo liepta, Viešpaties pirmuo-
nių dalį kunigui Eleazarui 42 iš
tos Izraėlio sunų pusės, kurią
buvo atskyręs dalyvavusiems ko-
voje. 43 Iš tos gi pusės, kuri te-
ko likusiai daugybei, tai yra iš
trijų šimtų trijų dešimtų septy-
nių tukstančių penkių šimtų
avių, 44 ir iš trijų dešimtų še-
šių tukstančių jaučių, 45 ir iš
trijų dešimtų tukstančių penkių
šimtų asilų, 46 ir iš šešiolikos
tukstančių žmonių 47 Mozė ėmė
kiekvieną penkias dešimtą gal-
vą ir davė Lėvitams, kurie bu-
dėjo prię Viešpaties šėtros pa-
reigų, kaip Viešpats buvo įsakęs.
48 O kariuomenės vadai, tuk-
stantininkai ir šimtininkai, prisi-
artinę prie Mozės tarė: 49 Mes,
tavo tarnai, padarėme sąskaitą
kareivių, kuriuos turėjome po
savo valdžia, ir net neivieno
nepasigedome. 50 To dėlei atna-
šaujame kaipo dovaną kiekvie-
nas, kiek tik tarp grobio galė-

(49) *Neivieno nepasigedome.* Tame ap-
sireiškė ypatinga Dievo pagalba. Kaikurie
aiškintojai spėja, kad be 12000 kareivių,
išrinktų kovai, ėjo su jais nemaža kitų
savo valia, taip kad ir pražuvus kaiku-
riems galėjo grįžti atgal nemažiaus 12000.
— **(50)** *Kojų grandinaites.* Senobės mo-
teris nešiodavo ant kojų per riešus žie-
dus, susegtus grandinėmis; taigi, budavo
jomis lyg-kad supančiotos; grandinaitės
priversdavo jas vaikščioti mažais žingsne-
liais ir einant žvangėdavo. — *Kaklo gran-*

ri potuimus invenire, periscelides et armillas, annulos et dextralia, ac murænulas, ut depreceris pro nobis Dominum.
[51] Susceperuntque Moyses, et Eleazar sacerdos omne aurum in diversis speciebus,
[52] pondo sedecim millia, septingentos quinquaginta siclos a tribunis et centurionibus.
[53] Unusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat.
[54] Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonii, in monimentum filiorum Israel coram Domino.

jome rasti aukso: kojų grandinaites, apyrankes, žiedus, auskarus ir kaklo grandinaites, kad melstumeis už mus Viešpačiui.
[51] O Mozė ir kunigas Eleazaras priėmė iš tukstantininkų ir šimtininkų visą auksą įvairiame pavidale,
[52] kurs svėrė šešioliką tukstančių septynis šimtus penkias dešimtis siklių.
[53] Nes kiekvienas ėmė sau, ką jis buvo išplėšęs.
[54] Priimtą auksą jie įnešė į liudijimo šėtrą, kad butu Viešpaties akyvaizdoje priminimas apie Izraėlio sunus.

5. Pasidalinimas žemės anapus Jordano.

Caput XXXII. [1] Filii autam Ruben et Gad habebant pecora multa, et erat illis in jumentis infinita substantia. Cumque vidissent Jazer, et Galaad aptas animalibus alendis terras,
[2] venerunt ad Moysen, et ad Eleazarum sacerdotem, et principes multitudinis, atque dixerunt:
[3] Ataroth, et Dibon, et Jazer, et Nemra, Hesebon, et Eleale, et Saban, et Nebo, et Beon,
[4] terra, quam percussit Dominus in conspectu filiorum Israel, regio uberrima est ad pastum animalium: et nos servi tui habemus

32. perskyrimas. [1] O Rubeno ir Gado sunųs turėjo daug bandų, ir jų lobis, susidedąs iš galvijų, buvo begalinis. Pamatę gi Jazėrio ir Galaado žemes tinkant gyvuliams auginti,
[2] jie atėjo pas Mozę, Eleazarą ir daugybės kunigaikščius ir tarė:
[3] Ataroto, Dibono, Jazėrio, Nėmros, Hesebono, Elealės, Sabano, Nėbo ir Beono
[4] žemė, kurią Viešpats ištiko Izraėlio sunų akyvaizdoje, tai labai tinkamas kraštas gyvuliams auginti; o mes, tavo tarnai, turime labai daug

---

dines. Ebr. ž. *kumaz* reiškia auksinius burbulėlius, iš kurių buvo daromi įvairųs papuošalai. — (**52**) *Kurs svėrė...* Skaitant aukso siklį po 16-18 rb., visų vadų dovanos buvo vertos daugiaus kaip 250000 rb. Plg. Iš. 38, 24.

32, 1-42. Prašant Rubeno ir Gado sunums, kad jiems butu atiduotas jau užkariautas kraštas į rytus nuo Jordano, Mozė sutinka tai padaryti, bet su sąlygą, jei jie padės kitiems Izraėlitams užkariauti Kanaano žemę šiapus Jordano. Rubeno ir Gado giminė apsiima eiti su ginklais visos tautos priekyje per Jordaną, ir užtat buvusios Sehono ir Ogo žemės su jų miestais atiduodamos tomdviem giminėm ir Manaso giminės pusei.

(**32, 1**) *Rubeno ir Gado.* Tiedvi gimini stovyklose turėjo vietas šalymais, rasi dėlto ir dabar nori pasilikti viena arti kitos. Rubeno sunųs, regisi, buvo mažiaus palankųs Mozei ir ne su didžiu noru jį sekė; jie regimai negalėjo užmiršti pirmgimystės teisių, kurios buvo atimtos iš jų protėvio. — *Jazėrio.* Plg. aug. 21, 32. — *Galaado.* Taip vadinosi kraštas abiejose Jaboko upės pusėse. Plg. Atk. 3, 12.

jumenta plurima: [5] precamurque
si invenimus gratiam coram te,
ut des nobis famulis tuis eam
in possessionem, nec facias nos
transire Jordanem.

[6] Quibus respondit Moyses:
Numquid fratres vestri ibunt
ad pugnam, et vos hic sedebi-
tis? [7] Cur subvertitis mentes fi-
liorum Israel, ne transire aude-
ant in locum, quem eis daturus
est Dominus? [8] Nonne ita ege-
runt patres vestri, quando misi
de Cadesbarne ad explorandam
terram? [9] Cumque venissent us-
que ad Vallem botri, lustrata
omni regione, subverterunt cor
filiorum Israel, ut non intrarent
fines, quos eis Dominus dedit.
[10] Qui iratus juravit, dicens: [11]
Si videbunt homines isti, qui
ascenderunt ex Ægypto a vigin-
ti annis et supra, terram, quam
sub juramento pollicitus sum
Abraham, Isaac, et Jacob: et
noluerunt sequi me, [12] præter
Caleb filium Jephone Cenezæ-
um, et Josue filium Nun: isti
impleverunt voluntatem meam.
[13] Iratusque Dominus adversum
Israel, circumduxit eum per de-
sertum quadraginta annis, do-
nec consumeretur universa ge-
neratio, quæ fecerat malum in
conspectu ejus. [14] Et ecce, in-
quit, vos surrexistis pro patri-
bus vestris, incrementa, et alum-
ni hominum peccatorum, ut au-
geretis furorem Domini contra
Israel. [15] Quod si nolueritis se-
qui eum, in solitudine populum
derelinquet, et vos causa eritis
necis omnium.

bandų; [5] taigi, jei radome ma-
lonę tavo akyvaizdoje, mes
prašome, kad mums, tavo tar-
nams, duotumei ją paveldėti ir
mums nelieptumei eiti per Jor-
daną.

[6] Mozė jiems atsakė: Argi ju-
sų broliai eis į kovą, o jųs čia
sėdėsite? [7] Kam jųs sukate Iz-
raėlio sunums galvas, kad jie
nedrįstu eiti į vietą, kurią Vieš-
pats jiems duos? [8] Argi ne taip-
pat elgėsi jusų tėvai, kuomet
aš siunčiau iš Kadėsbarnės že-
mės apžiurėtų? [9] Jie, nuėję lig
Vynuogių slėniui ir apžiurėję
visą žemę, įbaugino Izraėlio su-
nų širdis, kad neeitu į ribas, ku-
rias Viešpats jiems davė. [10] Jis
užsirustinęs prisiekė ir tarė: [11]
Ne, šitie žmonės, kurie išėjo iš
Aigypto, turėdami dvidešimt ir
daugiaus metų, neišvys žemės,
kurią su prisieka pažadėjau Ab-
raomui, Izaokui ir Jokubui, nes
nenorėjo manęs sekti, [12] atsky-
rus Kėnezietį Jefonės sunų Ka-
lėbą ir Nuno sunų Jozuę: šituo-
du išpildė mano valią. [13] Ir Vieš-
pats, užsirustinęs ant Izraėlio,
vedžiojo jį po tyrus aplinkui.
kolei neišmirė visa karta, kuri
buvo padariusi pikta jo akyvaiz-
doje. [14] Štai, tarė Mozė, jųs iš-
kilote užuot savo tėvų kaipo
žmonių nusidėjėlių atžalos ir
auklėtiniai, kad padaugintumėte
Viešpaties įtužimą prieš Izraėlį.
[15] Jei nenorėsite eiti paskui jį,
jis paliks tautą tyruose, ir jųs
busite priežastis pražuvimo visų.

— (3) *Ataroto...* Plg. žem. 34 - 38. eil.
— (9) *Jie, nuėję...* Plg. aug. 13, 24. —
(10) *Prisiekė ir...* Plg. aug. 14, 29.

16 At illi prope accedentes,
dixerunt: Caulas ovium fabricabimus,
et stabula jumentorum,
parvulis quoque nostris urbes
munitas: 17 nos autem ipsi armati
et accincti pergemus ad prælium
ante filios Israel, donec
introducamus eos ad loca sua.
Parvuli nostri, et quidquid habere
possumus, erunt in urbibus
muratis, propter habitatorum
insidias. 18 Non revertemur
in domos nostras, usque dum
possideant filii Israel hereditatem
suam: 19 nec quidquam quæremus
trans Jordanem, quia jam
habemus nostram possessionem
in orientali ejus plaga. 20 Quibus
Moyses ait: Si facitis quod
promittitis, expediti pergite coram
Domino ad pugnam: 21 et
omnis vir bellator armatus Jordanem
transeat, donec subvertat
Dominus inimicos suos, 22
et subjiciatur ei omnis terra:
tunc eritis inculpabiles apud Dominum
et apud Israel, et obtinebitis
regiones, quas vultis coram
Domino. 23 Sin autem quod
dicitis, non feceritis, nulli dubium
est quin peccetis in Deum:
et scitote quoniam peccatum
vestrum apprehendet vos. 24 Ædificate
ergo urbes parvulis vestris,
et caulas et stabula ovibus
ac jumentis: et quod polliciti
estis implete. 25 Dixeruntque
filii Gad et Ruben ad Moysen:
Servi tui sumus, faciemus
quod jubet dominus noster. 26
Parvulos nostros, et mulieres,
et pecora, ac jumenta relinquemus
in urbibus Galaad: 27 nos

16 Bet jie priėję arčiaus tarė:
Pastatysime avides ir galvijams
tvartus, o taipogi musų vaikams
stiprius miestus; 17 mes gi patįs
apsiginklavę ir prisirengę eisime
į kovą Izraėlio sunų priekyje,
kolei jų neįvesime į jų
vietas. Tuotarpu musų vaikai ir
ką tik galime turėti bus apmurytuose
miestuose dėlei gyventojų
tykojimų. 18 Negrįšime į
savo namus, kolei Izraėlio sunus
nepaveldės savo tėvainystės;
19 ir nieko nereikalausime
anapus Jordano, nes jau turime
savo tėviškę kraštе, kurs yra
į rytus nuo jo. 20 Mozė jiems
tarė: Jei jųs esate pasiryžę daryti,
ką žadate, eikite Viešpaties
akyvaizdoje prisirengę į kovą,
21 ir visi tinkantįs į karę vyrai
tepereina apsiginklavę Jordaną,
kolei Viešpats neišnaikins
savo nepriетelių, 22 ir kolei jam
nebus pavergta visa žemė; tuomet
busite be kalčios prieš Viešpatį
ir prieš Izraėlį, ir gausite
šalį, kurios norite Viešpaties
akyvaizdoje. 23 O jei nedarysite,
ką sakote, tai niekam nėra abejonės,
kad jųs nusidedate Dievui,
ir žinokite, kad jusų nuodėmė
jus pasieks. 24 Taigi, statykite
miestus savo vaikams,
kutes ir tvartus avims ir galvijams,
ir išpildykite, ką esate
pasižadėję. 25 O Gado ir Rubeno
sunus tarė Mozei: Mes esame
tavo tarnai; darysime, ką
musų ponas liepia. 26 Savo vaikus
ir moteris, avis ir galvijus
paliksime Galaado miestuose; 27
mes gi, tavo tarnai, visi prisi-

(16) *Bet jie priėję...* Mozės papeikti Rubeno ir Gado giminių atstovai, regimai pasitarę su savaisiais, kitaip išreiškia savo prašymą. — *Avides... tvartus.* Buvo tai erdvi tvartai ant laukų, kuriuos aptverdavo sukrauta iš akmenų siena. Apsisaugoti nuo vagių juose dar statydavo bokštelius sargybai.

autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, sicut
tu domine loqueris. 28 Præcepit
ergo Moyses Eleazaro sacerdoti,
et Josue filio Nun, et principibus familiarum per tribus Israel, et dixit ad eos: 29 Si transierint filii Gad, et filii Ruben
vobiscum Jordanem omnes armati ad bellum coram Domino,
et vobis fuerit terra subjecta:
date eis Galaad in possessionem.
30 Sin autem noluerint transire
armati vobiscum in terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca. 31 Responderuntque
filii Gad, et filii Ruben: Sicut
locutus est Dominus servis suis, ita faciemus: 32 ipsi armati
pergemus coram Domino in terram Chanaan, et possessionem
jam suscepisse nos confitemur
trans Jordanem.

33 Dedit itaque Moyses filiis
Gad et Ruben, et dimidiæ tribui Manasse filii Joseph regnum
Sehon regis Amorrhæi, et regnum Og regis Basan, et terram
eorum cum urbibus suis per circuitum. 34 Igitur extruxerunt filii Gad, Dibon, et Ataroth, et
Aroer, 35 et Etroth, et Sophan,
et Jazer, et Jegbaa, 36 et Bethnemra, et Betharan, urbes munitas, et caulas pecoribus suis.
37 Filii vero Ruben ædificaverunt Hesebon, et Eleale, et Cariathaim, 38 et Nabo, et Baalmeon versis nominibus, Sabama
quoque: imponentes vocabula urbibus, quas extruxerant. 39 Porro filii Machir, filii Manasse per-

rengę trauksime į karę, kaip tu,
pone, sakai. 28 Taigi, Mozė įsakė kunigui Eleazarui, Nuno sunui Jozuei ir šeimynų kunigaikščiams Izraėlio giminėse, ir jiems
tarė: 29 Jei Gado sunųs ir Rubeno sunųs draug su jumis visi
pereis per Jordaną su ginklais
į karę Viešpaties akyvaizdoje,
ir žemė bus jums pavergta, duokite jiems paveldėti Galaadą;
30 o jei nenorės pereiti draug
su jumis apsiginklavę į Kanaano žemę, tegul gauna vietas
apsigyventi jusų tarpe. 31 Gado
sunųs ir Rubeno sunųs atsakė:
Kaip Viešpats kalbėjo savo tarnams, taip mes darysime; 32 patįs trauksime apsiginklavę Viešpaties akyvaizdoje Kanaano žemėn; ir mes apreiškiame, kad
jau gavome tėviškę šiapus Jordano.

33 Taigi, Mozė davė Gado ir
Rubeno sunums ir Juozapo sunaus Manaso giminės pusei Amoriečių karaliaus Sehono karalystę ir Basano karaliaus Ogo karalystę ir jų žemę su jos miestais aplinkui. 34 O Gado sunųs
atstatė stiprius Dibono, Atarošto, Aroerio, 35 Etroto, Sofano,
Jazėrio, Jėgbaos, 36 Bėtnėmros,
Bėtarano miestus, ir padarė savo galvijams tvartus. 37 Rubeno
gi sunųs atstatė Heseboną, Eleale, Karjataimą, 38 Nabą ir Baalmeoną, permainydami jų vardus,
taipogi Sabamą, duodami naujus vardus miestams, kuriuos buvo pastatę. 39 Toliaus Manaso
sunaus Machiro sunųs patraukė

(33) *Manaso giminės pusei.* Visas kraštas anapus Jordano buvo perdaug platus, kad Mozė jį butu atidavęs tik dviem giminėm; todėl jo dalis, šiaurinis Galaadas skiriamas pusei Manaso giminės, kuri rasi dar tebebuvo užimta jo užkovojimu.

— (34) *Atstatė...* Išvardijami žem miestai buvo seni ir pirma priderėjo Amoriečiams. Karės metu jie buvo išgriauti; todėl dabar gana buvo juos atstatyti. Kaikurių iš jų vardai buvo draug pagonių dievaičių vardais; užtat tokias vietas Iz-

rexerunt in Galaad, et vastave-
runt eam interfecto Amorrhæo
habitatore ejus. 40 Dedit ergo
Moyses terram Galaad Machir
filio Manasse, qui habitavit in
ea. 41 Jair autem filius Manasse
abiit, et occupavit vicos ejus,
quos appellavit Havoth Jair, id
est, Villas Jair. 42 Nobe quoque
perrexit, et apprehendit Cha-
nath cum viculis suis: vocavit-
que eam ex nomine suo Nobe.

į Galaadą ir jį sunaikino, išmuš-
dami jo gyventojus Amoriečius.
40 Taigi, Mozė davė Galaado že-
mę Manaso sunui Machirui, kur-
sai ten apsigyveno. 41 O Mana-
so sunus, Jairas nuėjo ir paėmė
jo sodžius, kuriuos praminė Ha-
vot-Jairu, tai yra Jairo sodžiais.
42 Taipogi Nobė nuėjo ir paėmė
Kanatą su jo sodžiais ir jį pra-
minė savo vardu Nobė.

6. Izraėlitų stotįs tyruose.

Caput XXXIII. 1 Hæ sunt
mansiones filiorum Israel, qui
egressi sunt de Ægypto per tur-
mas suas in manu Moysi et Aa-
ron, 2 quas descripsit Moyses
juxta castrorum loca, quæ Do-
mini jussione mutabant. 3 Pro-
fecti igitur de Ramesse mense
primo, quintadecima die mensis
primi, altera die Phase filii Is-
rael in manu excelsa, videnti-
bus cunctis Ægyptiis, 4 et se-
pelientibus primogenitos, quos
percusserat Dominus (nam et in
diis eorum exercuerat ultionem)
5 castrametati sunt in Soccoth.
6 Et de Soccoth venerunt in
Etham, quæ est in extremis fi-
nibus solitudinis. 7 Inde egressi
venerunt contra Phihahiroth,
quæ respicit Beelsephon, et ca-

33. perskyrimas. 1 Šitos yra
stotįs Izraėlio sunų, kurie išėjo
iš Aigypto savo buriais, vado-
vaujant Mozei ir Aaronui. 2 Mo-
zė jas surašė pagal stovyklų
vietas, kurias jie, Viešpačiui įsa-
kant, mainydavo. 3 Taigi, išėję
iš Ramėsės pirmame mėnesyje,
penkioliktą pirmojo mėnesio die-
ną, antrą Velykų dieną, veda-
mi galinga ranka, matant vi-
siems Aigyptiečiams 4 ir laido-
jant pirmgimius, kuriuos Vieš-
pats buvo ištikęs (nes ir jų die-
vams buvo atkeršijęs), 5 Izraėlio
sunus sustatė stovyklas Sokote.
6 Iš Sokoto atėjo į Etamą, kurs
yra pačiame tyrų pakraštyje. 7
Iš ten išėję atvyko prie Pihahi-
roto, kurs yra ties Bėėlsefonu,

raėlitai pasirupino praminti kitaip. — (40) *Machirui:* Machiro ainijai. — (41) *Manaso sunus:* vienas iš Manaso ainių.— (42) *Nobė.* Plg. žem. Teis. 8, 11.

33, 1 - 49. Baigiantis Izraėlitų kelionei iš Aigypto Žadėtojon žemėn, surašomi vardai vietų, kame buvo ištiesta šėtra ir buvo apsistojusi visa tauta.

(33, 1) *Stotįs.* Stotimis čionai pavadinta ne kiekviena vieta, kame buvo apsistojusi keliaujanti tauta, nes tokių buvo tiek, kiek dienų keliauta, bet tik tos, kame budavo ištiesiama Viešpaties sandoros šėtra ir kame visa tauta buvo padariusi sau aplink ją stovyklas. Ar visų tokių stočių vardai čionai pažymėti, sunku ką nors tikra apie tai pasakyti. Rasi ir jų eilia perrašinėjant liko kaikur supainiota. Išvardytosios galima paskirstyti į tris dalis: stotįs iš Aigypto lig Sinajaus kalnais, nuo Sinajaus lig Kadėsui ir nuo Kadėso lig Jordanui. — (2) *Viešpačiui įsakant.* Anot ebr. t. minimas čionai Viešpaties

strametati sunt ante Magda-
lum. 8 Profectique de Phihahi-
roth, transierunt per medium
mare in solitudinem: et ambu-
lantes tribus diebus per deser-
tum Etham, castrametati sunt
in Mara. 9 Profectique de Mara
venerunt in Elim, ubi erant duo-
decim fontes aquarum, et pal-
mæ septuaginta: ibique castra-
metati sunt. 10 Sed et inde eg-
ressi, fixerunt tentoria super Ma-
re rubrum. Profectique de Ma-
ri rubro, 11 castrametati sunt
in deserto Sin. 12 Unde egressi,
venerunt in Daphca. 13 Profe-
ctique de Daphca, castrametati
sunt in Alus. 14 Egressique de
Alus, in Raphidim fiixere ten-
toria, ubi populo defuit aqua ad
bibendum. 15 Profectique de Ra-
phidim, castrametati sunt in de-
serto Sinai.

16 Sed et de solitudine Sinai
egressi, venerunt ad sepulcra
concupiscentiæ. 17 Profectique
de sepulcris concupiscentiæ, ca-
strametati sunt in Haseroth. 18
Et de Haseroth venerunt in
Rethma. 19 Profectique de Reth-
ma, castrametati sunt in Rem-
momphares. 20 Unde egressi ve-
nerunt in Lebna. 21 De Lebna
castrametati sunt in Ressa. 22
Egressique de Ressa, venerunt
in Ceelatha. 23 Unde profecti
castrametati sunt in monte Se-
pher. 24 Egressi de monte Se-
pher, venerunt in Harada. 25 In-

ir apsistojo prieš Magdalą. 8 Iš-
keliavę iš Pihahiroto, nuėjo ju-
ros viduriu į tyrus ir, keliavę
tris dienas Etamo tyrais, susta-
tė stovyklas Maroje. 9 Išėję iš
Maros, atėjo Eliman, kame bu-
vo dvylika vandens šaltinių ir
septynios dešimtįs palmių ir te-
nai sustojo stovyklose. 10 Bet
ir iš ten išėję, ištiesė šėtras prie
Raudonosios juros. Paskui pa-
traukę nuo Raudonosios juros
11 apsistojo Sino tyrumoje. 12 Iš-
ten išėję atkeliavo į Dafką. 13
O išėję iš Dafkos, apsistojo Alu-
je. 14 Patraukę iš Alaus, ištiesė
šėtras Rafidime, kame tautai sti-
go vandens atsigerti. 15 Iškelia-
vę iš Rafidimo, apsistojo Sina-
jaus tyrumoje.

16 Bet išėję ir iš Sinajaus ty-
rumos, atėjo į Pageidimo kapi-
nes. 17 Iškeliavę iš Pageidimo
kapinių, sustatė stovyklas Ha-
serote. 18 Iš Haseroto atėjo į
Rėtmą. 19 Iškeliavę gi iš Rėt-
mos, apsistojo Remomfare. 20 Iš
čia išėję, atvyko į Lėbną. 21 Po
Lėbno buvo sustoję Rėsoje. 22
Išėję iš Rėsos, atėjo į Kėėlatą.
23 Iš čia išėję, apsistojo prie Sė-
fero kalno. 24 Patraukę nuo Sė-
fero kalno, atėjo į Aradą. 25 Iš
ten išėję, sustatė stovyklas Ma-

įsakymas palietė ne stovyklos vietų mai-
nymą, bet stočių surašymą. — (13) *Išėję iš Ramėsės...* Vz. Iš. 12, 37-42. — (6-15) *Iš Sokoto...* Plg. Iš. 13, 20-19, 2. — *Prie Raudonosios juros...* Išėjimo knygoje nepaminėta šita stotis, o taipogi Dafka ir Alus (13. e.).

(16) *Iš Sinajaus...* Vz. aug. 10, 12; 11, 34. Vieta, kuri buvo praminta Tabėa (aug. 11, 3), čionai apleista, nes tai nebuvo tikra stotis. — (18) *Į Rėtmą...* Aug. 13, 1 pasakyta, kad iš Haseroto Izraėlitai atėjo į Parano tyrumą, ir toliaus nurodoma griežčiaus, kad jie buvo sustoję netoli Kadėso (13, 27); taigi ir Rėtma turėjo buti arti Kadėso, arba anot kai-kurių aiškintojų buvęs tai tos pačios vietos vardas. — (19) *Iš Rėtmos...* Se-

de proficiscentes, castrametati
sunt in Maceloth. [26] Profecti-
que de Maceloth, venerunt in
Thahath. [27] De Thahath castra-
metati sunt in Thare. [28] Unde
egressi, fixere tentoria in Meth-
ca. [29] Et de Methca castrame-
tati sunt in Hesmona. [30] Profe-
ctique de Hesmona, venerunt
in Moseroth. [31] Et de Moseroth
castrametati sunt in Benejaacan.
[32] Profectique de Benejaacan,
venerunt in montem Gadgad.
[33] Unde profecti, castrametati
sunt in Jetebatha. [34] Et de Je-
tebatha venerunt in Hebrona.
[35] Egressique de Hebrona, ca-
strametati sunt in Asiongaber.
[36] Inde profecti, venerunt in de-
sertum Sin, hæc est Cades.

[37] Egressique de Cades, ca-
stametati sunt in monte Hor,
in extremis finibus terræ Edom.
[38] Ascenditque Aaron sacerdos
in montem Hor jubente Domi-
no: et ibi mortuus est anno qua-
dragesimo egressionis filiorum
Israel ex Ægypto, mense quin-
to, prima die mensis, [39] cum es-
set annorum centum viginti tri-
um. [40] Audivitque Chananæus
rex Arad, qui habitabat ad me-
ridiem, in terram Chanaan ve-
nisse filios Israel. [41] Et profe-
cti de monte Hor, castrametati
sunt in Salmona. [42] Unde egres-
si, venerunt in Phunon. [43] Pro-
fectique de Phunon, castrame-
tati sunt in Oboth. [44] Et de
Oboth venerunt in Jieabarim,
quæ est in finibus Moabitarum.

kelote. [26] Iškeliavę iš Makeloto,
atėjo į Tahatą. [27] Po Tahato bu-
vo apsistoję Tarėje. [28] Iš čia iš-
ėję, ištiesė šėtras Mėtkoje. [29]
O po Mėtkos sustatė stovyklas
Hesmonoje. [30] Išėję iš Hesmo-
nos, atvyko į Moserotą. [31] O po
Moseroto sustatė stovyklas Be-
nejaakane. [32] Išėję iš Benejaaka-
no, atkeliavo prie Gadgado kal-
nų. [33] Iš ten išėję, sustatė sto-
vyklas Jetebatoje. [34] Iš Jeteba-
tos atėjo į Hebroną. [35] Iškeliavę
iš Hebronos, sustatė stovyklas
Asiongabere. [36] Iš ten išėję, at-
vyko į Sino tyrumą, tai yra į
Kadėsą.

[37] Išėję iš Kadėso, jie susta-
tė stovyklas prie Horo kalno
pačiuose Edomo žemės pakraš-
čiuose. [38] Tenai kunigas Aaro-
nas, liepiant Viešpačiui, užžen-
gė ant Horo kalno ir tenai mi-
rė keturias dešimtais metais po
Izraėlio sunų išėjimo iš Aigyp-
to, penktame mėnesyje, penktą
mėnesio dieną, [39] turėdamas šim-
tą dvidešimt trejus metus am-
žio. [40] Tuomet Kananiečių ka-
ralius Aradas, kurs gyveno pie-
tų šalyje, išgirdo, kad Izraėlio
sunųs atėjo Kanaano žemėn. [41]
Patraukę nuo Horo kalno, jie ap-
sistojo Salmonoje. [42] Iš čia išė-
ję, atvyko į Punoną. [43] Išėję iš
Punono, apsistojo Obote. [44] Iš
Oboto atėjo į Jieabarimą, kurs

kančiose stotyse lig Kadėsui Izraėlitai praleido tikriausiai 37 klajdžiojimo metus, kolei neišmirė jų pasmerktoji karta. — (31) *Po Moseroto...* Atk. 10, 6... pasakyta, kad Izraėlitai iš Benejaakano atėję į Moserą; bet tenai tekstas neišrodo visai tikras. — (35) *Asiongabere.* Taip vadinosi vieta prie Elaniškos įlankos. — (36) *Į Kadėsą.* Tai turėjo buti antras atėjimas į tą pačią vietą. Plg. aug. 20, 1. — (38) *Tenai...* Plg. aug. 20, 22... — (40) *Tuomet...* Vz. aug. 21, 1 ir paaišk. — (41-49) *Patraukę...* Išskaitomos tolesnės stotįs ant kelio į Moabo lygumą. Kaikurios

[45] Profectique de Jieabarim, fi-
xere tentoria in Dibongad. [46] Un-
de egressi, castrametati sunt in
Helmondeblathaim. [47] Egressi-
qui de Helmondeblathaim, ve-
nerunt ad montes Abarim con-
tra Nabo. [48] Profectique de mon-
tibus Abarim, transierunt ad
campestria Moab, supra Jorda-
nem contra Jericho. [49] Ibique
castrametati sunt de Béthsi-
moth usque ad Abelsatim in pla-
nioribus locis Moabitarum.

yra Moabitų ribose. [45] Iškeliavę
iš Jieabarimo, ištiesė šėtras Di-
bongade. [46] Iš čia išėję apsistojo
Helmondeblataime. [47] Išėję iš
Helmondeblataimo, atėjo prie
Abarimo kalnų ties Nabu. [48] O
keliaudami nuo Abarimo kalnų
atvyko į Moabo lygumas ant
Jordano ties Jėriku; [49] ir čia
sustatė stovyklas nuo Bėtsimoto
lig Abelsatimui lygesnėse Moa-
bitų vietose.

7. Dievo įsakymai apie užkariavimą ir pasidalinimą Žadėtosios žemės.

[50] Ubi locutus est Dominus
ad Moysen: [51] Præcipe filiis Is-
rael, et dic ad eos: Quando tran-
sieritis Jordanem, intrantes ter-
ram Chanaan, [52] disperdite cun-
ctos habitatores terræ illius: con-
fringite titulos, et statuas com-
minuite, atque omnia excelsa
vastate, [53] mundantes terram,
et habitantes in ea: ego enim
dedi vobis illam in possesionem,
[54] quam dividetis vobis sorte.
Pluribus dabitis latiorem, et pau-
cis angustiorem. Singulis ut sors
ceciderit, ita tribuetur heredi-

[50] Tenai Viešpats kalbėjo Mo-
zei: [51] Įsakyk Izraėlio sunums
ir jiems kalbėk: Kuomet busite
perėję per Jordaną, įeidami Ka-
naano žemėn, [52] išnaikinkite vi-
sus anos žemės gyventojus; su-
trupinkite paminklinius akmenis,
sulaužykite stovylas ir išgriau-
kite visas augštas vietas, [53] ap-
kuopdami žemę, kad joje apsi-
gyventumėte, nes aš jums da-
viau ją paveldėti; [54] pasidalin-
site gi ją burta; tiems, kurių
bus daugiaus, duosite platesnį,
ir kurių maža siauresnį plotą.
Kiekvienam bus suteikta tėvai-
nystė, kaip išpuls pagal burtą.

iš jų minimos čionai pirmą sykį, o kitos augščiaus išvardintos šitoje vietoje apleidžiamos. Plg. aug. 21, 10-20.

33, 50—36, 13. Apimant Žadėtąją žemę, įsakoma visupirma išnaikinti jos buvusius gyventojus; toliaus aprašomos tos žemės ribos ir paskiriami vyrai, kurie *turės ją padalinti tarp devynių su puse giminių*. Lėvitams apsigyventi liepiama duoti 48 miestai su jų priemiesčiais, jų gi tarpe paskirti 6 prieglaudos miestai. Prie tos progos apskelbiamas įstatas apie nubaudimą už žmogžudystę tyčiomis ir netyčiomis padarytą. Galop įsakoma, kad dukteris tėvainės gali tekėti tik už savo giminės vyrų, idant tėviškė nepereitu iš vienos giminės į kitą.

(50) *Tenai*: Moabo lygumose. — (52) *Išnaikinkite*. Ebr. t.: išvarysite. Plg. Iš. 23, 24. 33; 34, 13 ir k. — *Sutrupinkite*. Draug su gyventojais reikia išnaikinti visos jų stabmeldystės žymės. — *Paminklinius akmenis*. Ebr. ž. *maśkith* reiškia akmenis su symboliniais vaizdais. Plg. Kun 26, 1. — *Augštas vietas*. Plg Kun. 26, 30. — (53) *Apkuopdami*... Ebr. t.: ir apimsite visą žemę ir jo-

tas. Per tribus et familias pos-
sessio dividetur. 55 Sin autem
nolueritis interficere habitatores
terræ: qui remanserint, erunt
vobis quasi clavi in oculis, et
lanceæ in lateribus, et adversa-
buntur vobis in terra habitatio-
nis vestræ; 56 et quidquid illis
cogitaveram facere, vobis faciam.

Caput XXXIV. 1 Locutusque
est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Præcipe filiis Israel, et dices
ad eos: Cum ingressi fueritis ter-
ram Chanaan, et in possessio-
nem vobis sorte ceciderit, his
finibus terminabitur: 3 Pars me-
ridiana incipiet a solitudine Sin,
quæ est juxta Edom: et habe-
bit terminos contra orientem
mare salsissimum. 4 Qui circui-
bunt australem plagam per as-
censum Scorpionis, ita ut tran-
seant in Senna, et perveniant
a meridie usque ad Cadesbarne,
unde egredientur confinia ad
villam nomine Adar, et tendent
usque ad Asemona: 5 ibitque per
gyrum terminus ab Asemona
usque ad torrentem Ægypti, et
maris magni littore finietur. 6
Plaga autem occidentalis a ma-
ri magno incipiet, et ipso fine
claudetur. 7 Porro ad septen-

Žemė bus išdalinta pagal gimi-
nes ir šeimynas. 55 O jei neno-
rėsite užmušti žemės gyvento-
jų, pasilikusieji bus jums kaip
vynįs akyse ir lietįs šonuose, ir
jums priešinsis jusų gyvenamo-
joje žemėje; 56 ir ką tik aš buvau
užmanęs su jais padaryti, pada-
rysiu su jumis.

34. perskyrimas. 1 Viešpats
dar kalbėjo Mozei ir tarė: 2 Įsa-
kyk Izraėlio sunums ir jiems
kalbėk: Kuomet busite įėję Ka-
naano žemėn, ir ji jums teks
kaipo tėviškė pagal burtą, štai
kokios bus jos ribos: 3 Pietinė
dalis prasidės nuo Sino tyru-
mos, esančios greta Edomo, ir ry-
tuose jos ribomis bus Suriausio-
ji jura. 4 Taigi, pietinė riba eis
išilgai Kurklio augštumos ir tę-
sis iki Sėnnai, o eidama toliaus
pietuose pasieks Kadėsbarnę; iš
čia riba eis lig sodžiui, vadina-
mam Adaru, ir tęsis iki Asemo-
nai; 5 nuo Asemonos riba eis iš-
silenkdama iki Aigypto upei ir
užsibaigs prie Didžiosios juros
kranto. 6 Vakarų gi riba prasi-
dės prie Didžiosios juros ir prie
jos baigsis. 7 Toliaus šiaurėje

jegyvensite. — (55. 56) *O jei ne-norėsite...* Apskelbiama bausmė už palikimą Palestinoje senųjų gyventojų. Ji dvejopa: viena eis iš pačių paliktųjų pusės, kitą siųs Viešpats. — *Kaip vynįs...* Geriaus anot ebr. t.: kaip erškėčiai jusų akyse ir kaip dyguliai jusų šonuose. Plg. Joz. 23, 13.

(**34**, **3**) *Pietinė dalis...* Išpradžios apskritai pasakoma, kad Izraėlitams atiduodama Palestinos dalis pietuose tęsis lig Sino tyrumai (vz. aug. 13, 22); toliaus gi ta pietinė riba aprašoma aiškiaus, pradedant nuo rytų ir nurodant kaip ji eis į vakarus. Taigi, rytuose ji turi prasidėti nuo Suriausios (ebr. t.: Druskos; plg. Prad. 14, 3 ir k.) juros įlankos, kuri labiausiai išsikišusi į rytus (plg. Joz. 15, 2-4); (**4**) iš čia ji turi eiti išilgai Kurklio (ebr. *'Aqrabbim*; plg. 1 Mak. 5, 3) kalnelių lig vietai vadinamai Sėnna (ebr. Sin), nuo kurios gavo vardą Sino tyruma. Nuo Sėnnos riba tęsis toliaus į vakarus, praeidama pro Kadėsbarnę, kurią palieka Izraėlio dalyje (vz. Joz. 15, 23), prieis prie Esroho (vz. Joz. 15, 3), Adaro, Asemonos (**5**) ir pasieks Aigypto upelį (Wadi el-Ariš), kuriuo eis toliaus lig jo įtakai, taigi lig Tarpžemei jurai.— — (**6**) Vakaruose Žadėtosios žemės ribomis turi buti Tarpžemė jura. — (**7**) *Iki augščiausiam kalnui.* Spėjama, kad taip

trionalem plagam a mari mag-
no termini incipient, pervenien-
tes usque ad montem altissimum,
8 a quo venient in Emath us-
que ad terminos Sedada: 9 ibunt-
que confinia usque ad Zephro-
na, et villam Enan: hi erunt
termini in parte aquilonis. 10 In-
de metabuntur fines contra ori-
entalem plagam de villa Enan
usque Sephama, 11 et de Sepha-
ma descendent termini in Reb-
la contra fontem Daphnim: in-
de pervenient contra orientem
ad mare Cenereth, 12 et tendent
usque ad Jordanem, et ad ulti-
mum salsissimo claudentur ma-
ri. Hanc habebitis terram per
fines suos in circuitu. 13 Præce-
pitque Moyses filiis Israel, di-
cens: Hæc erit terra, quam pos-
sidebitis sorte, et quam jussit
Dominus dari novem tribubus,
et dimidiæ tribui. 14 Tribus enim
filiorum Ruben per familias su-
as, et tribus filiorum Gad jux-
ta cognationum numerum, me-
dia quoque tribus Manasse, 15
id est, duæ semis tribus, acce-
perunt partem suam trans Jor-
danem contra Jericho ad orien-
talem plagam.

16 Et ait Dominus ad Moysen:
17 Hæc sunt nomina virorum,
qui terram vobis divident, Elea-

riba prasidės prie Didžiosios ju-
ros ir tęsis iki augščiausiam kal-
nui; 8 iš čia eis toliaus į Ema-
tą iki Sedados apylinkei; 9 to-
liaus riba tęsis iki Zefronai ir
Enano sodžiui; ta tai bus šiau-
rinė riba. 10 Ribos gi saulėtekio
šone bus matuojamos nuo Ena-
no sodžiaus lig Sefamai; 11 nuo
Sefamos riba nusileis į Rėblą
ties Dafnimo šaltiniu; iš čia eis
rytų šonu iki Kenerėto jurai 12
ir tęsis lig Jordanui, o galop
užsibaigs Suriausiaja jura. Ta
tai bus jusų žemė su jos ribo-
mis aplinkui. 13 Taigi, Mozė įsa-
kė Izraėlio sunums, tardamas:
Šita yra žemė, kurią paveldėsi-
te pagal burtą, ir kurią Vieš-
pats liepė duoti devynioms gi-
minėms ir vienos giminės pusei;
14 nes Rubeno sunų giminė sa-
vo šeimynomis ir Gado sunų
giminė pagal šeimynų skaitlių,
taipogi Manaso giminės pusė,
15 tai yra pustrečios giminės,
gavo savo dalį anapus Jordano
ties Jėriku į rytus.

16 Viešpats dar tarė Mozei:
17 Šitie yra vardai vyrų, kurie
jums padalins žemę: kunigas

pavadinta pietinis Libano kalno kraštas. — *Į Ematą.* Geriaus anot ebr. t.: lig Emato įėjimui. Taip gi vadinosi angštuma tarp Libano ir Hermono kalnų. Plg. aug. 13, 22. — (**9**) *Iki Zefronai ir Enano sodžiui.* Vietos dabar nebežinomos. Enanas turėjo buti šiaurrytiniame Žadėtosios žemės kampe. — *Ta tai bus šiaurinė riba.* Čionai nurodytos šiaurinės ribos Izraėlitai visai nepasiekė, nes nepasiliko tobulai paklusnųs Viešpaties įsakymams. — (**10**) *Ribos saulėtekio šone.* Jų pradžia dabar nebežinoma, nes nežinia kame buvo vieta, pavadinta Sefama ir Rėbla. — (**11**) *Ties Dafnimo šaltiniu.* Ebr. t.: į rytus nuo šaltinio. Taip rasi pavadinta žymiausis šaltinis, iš kurio prasideda Jordano upė. — *Kenerėto.* Anot Joz. 11, 2 taip vadinęsis miestas; nuo jo rasi gavo savo vardą Genezarėto ežeras. — (**12**) *Ir tęsis...* Toliaus riba eina Jordanu ir Mirties jura.

(**16**) *Kunigas Eleazaras...* Vyriausis kunigas nuolat minimas pirm Jozuės; Aaronas palygintas su Moze tokios pirmenybės neturėjo.

zar sacerdos, et Josue filius Nun,
[18] et singuli principes de tribu-
bus singulis, [19] quorum ista sunt
vocabula: De tribu Juda, Caleb
filius Jephone. [20] De tribu Sime-
on, Samuel filius Ammiud. [21]
De tribu Benjamin, Elidad fili-
us Chaselon. [22] De tribu filiorum
Dan, Bocci filius Jogli. [23] Filio-
rum Joseph de tribu Manasse,
Hanniel filius Ephod. [24] De tri-
bu Ephraim, Camuel filius Seph-
than. [25] De tribu Zabulon. Eli-
saphan filius Pharnach. [26] De
tribu Issachar, dux Phaltiel fi-
lius Ozan. [27] De tribu Aser. Ahi-
ud filius Salomi. [28] De tribu
Nephthali, Phedael filius Am-
miud. [29] Hi sunt, quibus præ-
cepit Dominus ut dividerent fi-
liis Israel terram Chanaan.

Caput XXXV. [1] Hæc quoque
locutus est Dominus ad Moy-
sen in campestribus Moab su-
pra Jordanem, contra Jericho:
[2] Præcipe filiis Israel ut dent
Levitis de possessionibus suis
[3] urbes ad habitandum, et sub-
urbana earum per circuitum:
ut ipsi in oppidis maneant, et
suburbana sint pecoribus ac ju-
mentis: [4] quæ a muris civitatum
forinsecus, per circuitum, mille
passum spatio tendentur. [5] Con-
tra orientem duo millia erunt
cubiti, et contra meridiem si-
militer erunt duo milia: ad ma-
re quoque, quod respicit ad oc-
cidentem, eadem mensura erit,
et septentrionalis plaga æquali
termino finietur: eruntque ur-
bes in medio, et foris suburba-

Eleazaras ir Nuno sunus Jozuė,
[18] ir iš kiekvienos giminės po
vieną kunigaikštį; [19] jų vardai
yra šitie: Iš Judo giminės Je-
fonės sunus Kalėbas, [20] iš Simeo-
no giminės Amiudo sunus Sa-
muėlis, [21] iš Benjamino giminės
Chaselono sunus Elidadas, [22] iš
Dano sunų giminės Joglio su-
nus Bokkis, [23] Juozapo sunų iš
Manaso giminės Efodo sunus
Haniėlis, [24] iš Efraimo giminės
Seftano sunus Kamuėlis, [25] iš
Zabulono giminės Parnacho su-
nus Elisafanas, [26] iš Isakaro gi-
minės Ozano sunus vadas Pal-
tiėlis, [27] iš Asero giminės Salo-
mio sunus Ahiudas, [28] iš Nefta-
lio giminės Amiudo sunus Pe-
daėlis. [29] Šitie yra, kuriems Vieš-
pats įsakė padalinti Kanano že-
mę tarp Izraėlio sunų.

35. perskyrimas. [1] Tai taipo-
gi Viešpats kalbėjo Mozei Moa-
bo lygumose ant Jordano ties
Jėriku: [2] Įsakyk Izraėlio sunums,
kad duotų Lėvitams iš savo tė-
viškės [3] miestus apsigyventi ir
jų priemiesčius aplinkui, idant
jie patįs pasiliktų miestuose, o
jų bandoms ir galvijams butų
priemiesčiai, [4] kurie tęsis per
tukstantį žingsnių aplink mies-
tų murus. [5] Į rytus bus du tuk-
stančiu mastų, į pietus bus taip-
pat du tukstančiu; taipogi į ju-
rą, esančią vakaruose, bus toks
pat plotas, ir šiaurinis šonas
baigsis tokiomis pat ribomis;
miestai bus viduryje ir aplin-

(35, 3) *Miestus apsigyventi.* Taigi, miestai nereikėjo atiduoti Lėvitams nuosavybėn ir ne jie vieni turėjo tuose miestuose gyventi. — *Priemiesčius.* Tikriaus: g a n y k l a s. — (4. 5) *Tęsis per tukstantį žingsnių.* Ebr. t.: m a s t ų (mastas lygus 0,525, o anot kitų 0,484 mėtro). Kadangi ganyklų ribos nurodomos dvejopos, todėl ne

na. [6] Dé ipsis autem oppidis,
quæ Levitis dabitis, sex erunt
in fugitivorum auxilia separata,
ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem: et exceptis his, alia
quadraginta duo oppida, [7] id est,
simul quadraginta octo cum suburbanis suis. [8] Ipsæque urbes,
quæ dabuntur de possessionibus
filiorum Israel, ab his qui plus
habent, plures auferentur: et
qui minus, pauciores: singuli
juxta mensuram hereditatis suæ
dabunt oppida Levitis.

[9] Ait Dominus ad Moysen: [10]
Loquere filiis Israel, et dices
ad eos: Quando transgressi fueritis Jordanem in terram Chanaan, [11] decernite quæ urbes esse debeant in præsidia fugitivorum, qui nolentes sanguinem
fuderint: [12] in quibus cum fuerit profugus, cognatus occisi
non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudinis, et causa illius judicetur.
[13] De ipsis autem urbibus, quæ
ad fugitivorum subsidia separantur, [14] tres erunt trans Jordanem, et tres in terra Chanaan, [15] tam filiis Israel quam advenis atque peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit.

kui priemiesčiai. [6] Iš tų pačių
miestų, kuriuos duosite Lėvitams, šeši bus atskirti pabėgelių prieglaudai, kad į juos bėgtu, kas bus išliejęs kraują; o be
šitų duosite dar kitus keturias
dešimtis du miestu. [7] tai yra
išviso keturias dešimtis aštuonis su jų priemiesčiais. [8] Šitų
gi miestų, kurie bus duoti iš
Izraėlio sunų nuosavybės, daugiaus bus paimta iš tųjų, kurie
daugiaus turi, ir mažiaus iš tų,
kurie mažiaus teturi; visi duos
Lėvitams miestus pagal savo
tėvainystės didumą.
[9] Viešptas dar tarė Mozei: [10]
Kalbėk Izraėlio sunums ir jiems
sakyk: Kuomet per Jordaną busite įėję Kanaano žemėn, [11] paskirkite, kurie miestai turi buti prieglaudomis nenoromis išliejusiems kraują pabėgeliams.
[12] Esant juose pabėgeliui, užmuštojo giminaitis negalės jo
užmušti, kolei jis nebus pastatytas daugybės akyvaizdoje ir
jo byla nebus nuteista. [13] Iš tų
gi miestų, kurie bus atskirti pabėgelių prieglaudoms, [14] trįs bus
anapus Jordano ir trįs Kanaano
žemėje, [15] ir tarnaus kaip Izraėlio sunums, taip ateiviams ir
svetimtaučiams, kad į juos bėgtu,
kas nenoromis bus išliejęs kraują.

visų vienaip jų plotas suprantamas. Tikriausiai jomis turėjo buti keturi 1000 mastų platųs ir 2000 ilgi keturkampiai, kurių vienas galas buvo prisišliejęs prie miesto sienų, o kitas atkreiį tas į rytus, į pietus, ir t.t. Liuosi gi plotai į pietryčius, į pietvakarius ir tt. regimai turėjo pasilikti kitų miesto gyventojų reikalams. — (6) *Iš tų pačių..* Plg. Iš. 21, 13; Atk. 4, 41, 19, 2; Joz. 20, 2.

(11. 12) *Paskirkite...* Pas senobės tautas buvo paprotys (pasilieką vietomis ir dabar), kad artimiausis užmuštojo žmogaus giminaitis turėjo teisę atkeršinti užmušėjui. Čionai apgarsinamas įstatas, nepanaikindamas visai to žiauraus papročio, pašalina bent tai, kas jame buvo visai neteisinga; tuo tikslu daromas skirtumas tarp nenoromis ir padarytos tyčiomis žmogžudystės; kolei gi byla nebus ištirta, užmušėjas gali slėpties prieglaudos mieste.

16 Si quis ferro percusserit,
et mortuus fuerit qui percussus
est: reus erit homicidii, et ipse
morietur. 17 Si lapidem jecerit,
et ictus occubuerit: similiter pu-
nietur. 18 Si ligno percussus in-
terierit: percussoris sanguine vin-
dicabitur. 19 Propinquus occisi,
homicidam interficiet, statim ut
apprehenderit eum, interficiet.
20 Si per odium quis hominem
impulerit, vel jecerit quippiam
in eum per insidias: 21 aut cum
esset inimicus, manu percusse-
rit, et ille mortuus fuerit: per-
cussor, homicidii reus erit: cog-
natus occisi statim ut invene-
rit eum, jugulabit. 22 Quod si
fortuitu, et absque odio, 23 et
inimicitiis quidquam horum fe-
cerit, 24 et hoc audiente po-
pulo fuerit comprobatum, atque
inter percussorem et propin-
quum sanguinis quæstio ventila-
ta: 25 liberabitur innocens de ul-
toris manu, et reducetur per sen-
tentiam in urbem, ad quam con-
fugerat, manebitque ibi, donec
sacerdos magnus, qui oleo san-
cto unctus est, moriatur. 26 Si

16 Jei kas muštu geležimi,
taip kad užgautasis numirtu,
bus kaltas žmogžudystės ir pats
numirs. 17 Jei mestu akmenimi,
ir ištiktasis liktu užmuštas, taip-
pat bus nubaustas. 18 Jei kas
mirtu užgautas medžiu, bus už
jį atkeršyta užgavėjo krauju. 19
Artimas užmuštojo giminaitis
užmuš žmogžudį; užmuš tuojau,
kaip tik jį nutvers. 20 Jei kas
iš neapykantos pastumtu žmo-
gų arba mestu kuo į jį patyko-
jęs, 21 arba budamas neprieteliu
ranka užmuštu, ir tasai numir-
tu, užgavėjas bus kaltas žmog-
žudystės; užmuštojo giminaitis,
kaip tik jį ras, tuojau nugala-
bys. 22 Jei kas netyčiomis, be
neapykantos 23 ir be nepriete-
lystės padarytu ką nors iš to,
24 ir tai, girdint tautai, butu
patvirtinta, ir tarp užgavėjo ir
giminaičio kraujo byla butu iš-
tirta, 25 bus paleistas kaipo ne-
kaltas iš keršintojo rankų, ir
pagal ištarmę bus nuvestas at-
gal į miestą, į kurį buvo nubė-
gęs, ir pasiliks tenai, kolei ne-
numirs vyriausis šventuoju alie-
jumi pateptas kunigas. 26 Jei už-

(16 - 18) *Jei kas muštu...* Kalbant apie prieglaudos miestus panaujinami ir papildomi įsakymai apie žmogžudystę. Plg. Iš. 20, 13; 21, 12 - 14. 18. 23 ir k. Ebr. t. sakiniai prasideda iškilmingiau: jei kas geležiniu įrankiu... jei kas rankoje laikomu akmenimi, jei kas mediniu įrankiu jį užgautu, ir tasai numirtu, bus žmogžudis ir numirs kaipo žmogžudis. — (**19**) *Artimas...* Jei visai aišku, kad kas nors užmušė žmogų tyčiomis, užmuštojo giminaitis privalo nugalabyti galvažudį, net nelaukdamas teismo; bet jei dalykas nevisai aiškus, tuomet butinai reikia laukti teismo. — (**21**) *Budamas neprieteliu...* Plg. Iš. 21, 18. — (**22 - 24**) *Jei kas netyčiomis...* Ebr. t.: Jei kas umai ir netyčiomis jį stumtu arba mestu į jį kokį įrankį, bet ne patykojęs, arba mestu kokį akmenį, nuo kurio žmogus gali numirti, nors jo nematė, ir jei taip kristu ant jo ir jis numirtu, jis neturėjo jo neapykantoje ir netykojo savo artimo, susirinkimas padarys tarp užmušėjo ir keršintojo kraujo teismą tame dalyke. — (**25**) *Pasiliks tenai...* Nekaltu pripažintojo užmušėjo pasilikimas toli nuo savųjų prieglaudos mieste nebuvo tai tikra bausmė, bet tik perspėjimas ir jam pačiam ir visiems kitiems, kaip labai reikia baisėties kraujo išliejimo. Nekalto užmušėjo ištrėmimas turėjo tęsties iki vyriausiojo kunigo mirties dienai. Toje aplinkybėje šv. tėvai matė figurą didžios tiesos, kad ir tie žmonės, kurie labiaus iš savo silpnybės ir nežinių, negu iš piktumo buvo nusidėję, galėjo buti priimti į jų dangiškąją tėvynę tik mirus Jėzui Kristui (Jier.). — (**26**) *Rastas už ribų*

interfector extra fines urbium,
quæ exsulibus deputatæ sunt,
27 fuerit inventus, et percussus
ab eo qui ultor est sanguinis:
absque noxa erit qui eum oc-
ciderit. 28 Debuerat enim pro-
fugus usque ad mortem Ponti-
ficis in urbe residere: postquam
autem ille obierit, homicida re-
vertetur in terram suam. 29 Hæc
sempiterna erunt, et legitima
in cunctis habitationibus vestris.
30 Homicida sub testibus punie-
tur: ad unius testimonium nul-
lus condemnabitur. 31 Non acci-
pietis pretium ab eo, qui reus
est sanguinis, statim et ipse
morietur. 32 Exsules et profugi
ante mortem Pontificis nullo
modo in urbes suas reverti po-
terunt: 33 ne polluatis terram
habitationis vestræ, quæ inson-
tium cruore maculatur: nec ali-
ter expiari potest, nisi per ejus
sanguinem, qui alterius sangui-
nem fuderit. 34 Atque ita emun-
dabitur vestra possessio, me com-
morante vobiscum: ego enim sum
Dominus qui habito inter filios
Israel.

Caput XXXVI. 1 Accesserunt
autem et principes familiarum
Galaad filii Machir, filii Manas-
se de stirpe filiorum Joseph: lo-
cutique sunt Moysi coram prin-
cipibus Israel, atque dixerunt:
2 Tibi domino, nostro præcepit

mušėjas bus rastas už ribų mies-
tų, kurie paskirti pabėgeliams,
27 ir bus užmuštas to, kurs yra
kraujo keršintojas, be kalčios
bus tasai, kurs jį užmušė; 28 nes
pabėgelis turėjo pasilikti mies-
te lig vyriausiojo kunigo mir-
čiai; kuomet gi tasai bus numi-
ręs, žmogžudis sugrįš į savo že-
mę. 29 Tai bus amžinai užlaiky-
tinas įstatas visose jusų gyve-
namose vietose. 30 Žmogžudis
bus nubaustas, išklausius liudy-
tojus; neivienas nebus pasmerk-
tas tik vienam žmogui liudijant.
31 Neimsite išsipirkimo nuo to,
kurs kaltas kraujo, bet jis pats
turi tuojau numirti. 32 Ištrem-
tieji ir pabėgeliai negalės pirm
vyriausiojo kunigo mirties jo-
kiu budu sugrįžti į savo mies-
tus, 33 kad nesubjaurintumėte
jusų gyvenamos žemės, nes ji
esti sutepama nekaltųjų krauju
ir kitaip negali buti apkuopta,
kaip tik krauju to, kurs išliejo
svetimą kraują. 34 Taip tai bus
apkuopiama jusų tėviškė, man
pasiliekant jusų tarpe; nes aš
esu Viešpats, kurs gyvenu tarp
Izraėlio sunų.

36. perskyrimas. 1 O Manaso
sunaus Machiro sunaus Galaado
šeimynų kunigaikščiai iš Juoza-
po sunų ainijos atėjo ir kalbėjo
Mozei Izraėlio kunigaikščių aky-
vaizdoje ir tarė: 2 Tau, musų
ponui, Viešpats įsakė, kad bur-

---

miestų... Ebr. t.: už ribų prieglau-
dos miesto, į kurį buvo nubė-
gęs. Iš to pasirodo, kad užmušėjas ga-
lėjo pasilikti be pavojaus savo gyvybei
tik viename prieglaudos mieste, į kurį
buvo iškarto nubėgęs, o ne visuose kituo-
se. — (**27**) *Be kalčios.* Nors užmušėjas
buvo teisme apskelbtas nekaltu ir liuosu
nuo bausmės, bet jis tikrai prasikalsdavo,
neišpildydamas įsakymo pasilikti prieglau-
dos mieste. Už tą tai nepaklusnumą ker-
šintojui valia buvo jis nugalabyti. — (**30**)
Išklausius liudytojus... Paduodamos tai-
syklės, užlaikytinos teisme. Visupirma
skundėjo žodžiams patvirtinti reikalauja-
ma liudytojų ir tai bent dviejų (plg. Atk.
17, 6). Toliaus (31., 32. e.) užmušėjui,
pasmerktam mirtin arba išsiųstam prie-
glaudos miestan, nevalia išsipirkti pinigais.
(**36, 1**) *O Manaso sunaus...* Plg. aug.

Dominus ut terram sorte divi-
deres filiis Israel, et ut filiabus
Salphaad fratris nostri dares pos-
sessionem debitam patri: 3 quas
si alterius tribus homines uxo-
res acceperint, sequetur posses-
sio sua, et translata ad aliam
tribum de nostra hereditate mi-
nuetur. 4 Atque ita fiet, ut cum
jubilæus, id est quinquagesimus
annus remissionis advenerit, con-
fundatur sortium distributio, et
aliorum possessio ad alios trans-
eat. 5 Respondit Moyses filiis
Israel, et Domino præcipiente,
ait: Recte tribus filiorum Jo-
seph locuta est. 6 Et hæc lex
super filiabus Salphaad a Domi-
no promulgata est: Nubant qui-
bus volunt, tantum ut suæ tri-
bus hominibus: 7 ne commiscea-
tur possessio filiorum Israel de
tribu in tribum. Omnes enim
viri ducent uxores de tribu et
cognatione sua: 8 et cunctæ fe-
minæ de eadem tribu maritos
accipient: ut hereditas perma-
neat in familiis, 9 nec sibi mis-
ceantur tribus, sed ita maneant,
10 ut a Domino separatæ sunt.
Feceruntque filiæ Salphaad ut
fuerat imperatum: 11 et nupse-
runt Maala, et Thersa, et He-
gla, et Melcha, et Noa filiis pa-
trui sui 12 de familia Manasse,
qui fuit filius Joseph: et pos-
sessio, quæ illis fuerat attribu-
ta, mansit in tribu et familia
patris earum.

ta padalintumei žemę tarp Iz-
raėlio sunų ir kad musų brolio
Salpaado dukterims duotumei tė-
viškę, priderančią jų tėvui. 3
Jei jas ims moterystėn kitos gi-
minės žmonės, jų tėviškė eis pas-
kui jas ir, jai perėjus prie kitos
giminės, ji bus atimta iš musų
tėvainystės. 4 Taip gi atsitiks,
kad atėjus jubiliejui, tai yra pen-
kias dešimtiems paliuosavimo
metams, dalių paskirstymas su-
simaišys, ir tėviškė vienų per-
eis prie kitų. 5 Tuomet Mozė
atsakė Izraėlio sunums ir, Vieš-
pačiui liepiant, tarė: Juozapo
sunų giminė kalba teisingai; 6
ir štai koks įstatas yra Viešpa-
ties apskelbtas apie Salpaado
dukteris: Tegul jos teka, už ko
tinka, bet tik už savo giminės
vyrų, 7 kad Izraėlio sunų tėviš-
kė nesusimaišytu, pereidama iš
vienos giminės į kitą; 8 ir visos
moteris ims vyrus iš tos pačios
giminės, kad tėvainystė pasilik-
tu šeimynose, 9 ir kad nesusi-
maišytu tarp savęs giminės, bet
pasiliktu taip, 10 kaip Viešpa-
ties atskirtos. Salpaado dukteris
padarė, kaip buvo liepta: 11 Ma-
ala, Tėrsa, Hėgla, Mėlka ir Noa
ištekėjo už savo dėdės sunų 12
iš giminės Manaso, kurs buvo
Juozapo sunus; ir joms paskir-
toji tėviškė pasiliko jų tėvo gi-
minėje ir šeimynoje.

27, 1-11. — (3) *Jų tėviškė eis...* Ebr. t.: ir jų tėviškė bus atimta iš musų šeimynų tėviškės ir bus pridėta prie tėviškės tos giminės, prie kurios jos priderės, ir musų tėviškės dalis bus susiaurinta. — (4) *Taip gi atsitiks...* Jubiliejaus metais parduotos dirvos turėjo sugrįžti prie pirmųjų savininkų (Kun. 25, 10); bet to įstato nebuvo galima pritaikinti prie tėvainystės teisėmis paveldėtos dirvos; todėl jubiliejaus metai nebutu galėję jos sugrąžinti pirmojon giminėn, iš kurios per moterystę butu išėjusi. — *Dalių paskirstymas...* Ebr. t.: jų tėviškė padidins tėviškę tos giminės, prie kurios jos priderės, o nuo musų giminės šeimynų tėviškės bus atimta jų tėviškė. — (8) *Ir visos moteris ims...* Ebr. t. kalbama tik apie

13 Hæc sunt mandata atque judicia, quæ mandavit Dominus per manum Moysi ad filios Israel, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho.

13 Šitie yra paliepimai ir nutarimai, kuriuos Viešpats davė per Mozę Izraêlio sunums Moabo lygumose ant Jordano ties Jêriku.

dukteris tėvaines: ir kiekviena mergaitė, kuriai Izraėlio giminėjė tenka tėviškė, privalo imti vyrą iš savo giminės... Tą įstatą randame užlaikomą Tobijo laikais. Plg. Tob. 6, 11... 7, 14. Jei duktė tėvainė ištekėdavo už svetimtaučio, kurs priimdavo Izraėlio tikėjimą, jis turėdavo priderėti prie savo pačios giminės. Plg. 1 Kron 2, 34...

